

Weidevogels in de provincie Utrecht

Weidevogels in de provincie Utrecht

Inventarisatie 2019

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2019-83

Versie	Datum
Concept	17 oktober 2019
Eindrapport	8 november 2019

Gecontroleerd door: B.W.J Oosterbaan

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

Hazenkoog 35-A

2295 RV Kwintsheul

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging en beknopte beschrijving van het onderzoeksgebied	6
2	Methode	7
2.1	Broedvogelinventarisatie.....	7
2.2	Weersomstandigheden in 2019	9
2.3	Foutendiscussie	9
3	Resultaten	11
3.1	Vastgestelde soorten	11
3.2	Rode Lijst.....	12
3.3	Dichtheid weidevogels.....	12
3.4	Niet-broedvogels	15
3.5	Vergelijking met eerdere inventarisaties	18
3.6	Regionale verschillen	20
3.7	Soortbesprekingen.....	25
4	Conclusies	35
5	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	36
6	Bijlagen	38

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De provincie Utrecht heeft aan Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot opdracht verleend tot een inventarisatie van weidevogels in een groot deel van het weidevogelgrasland in de provincie.

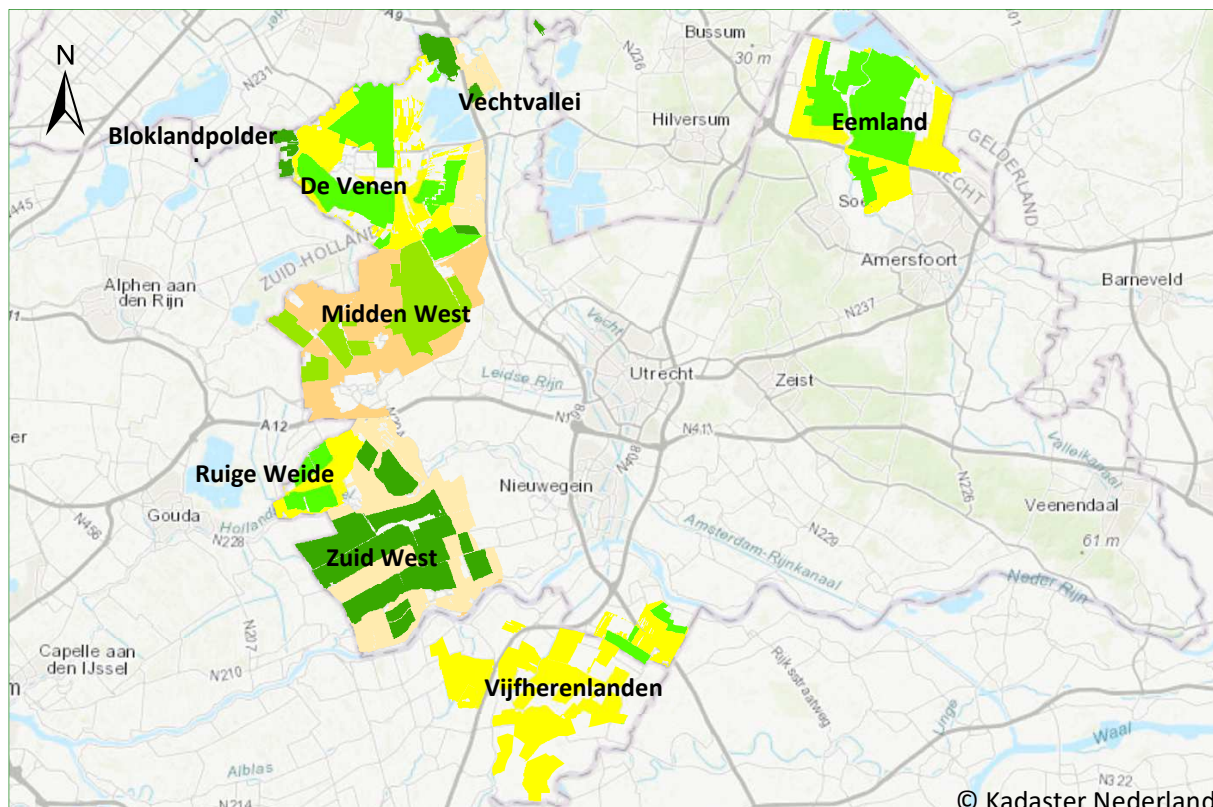
Het ging daarbij zowel om weidevogelkerngebieden (20.826 ha), met uitzondering van de daarin aanwezige reservaten, als om weidevogelrandgebieden (16.186 ha). In het totaal is in het voorjaar van 2019 maar liefst 37.012 ha weidevogelgrasland geïnventariseerd in de provincie Utrecht in het kader van deze opdracht.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in aanwezigheid, de verspreiding en de dichtheid van weidevogels binnen het onderzoeksgebied. Door de resultaten te vergelijken met die van eerdere inventarisaties in het gebied kan tevens de aantalsontwikkeling van de weidevogels worden geanalyseerd.

Deze informatie kan worden gebruikt bij het opstellen van provinciaal beleid voor weidevogels en in de dialoog met de agrarische collectieven over het gevoerde beheer.

Figuur 1.
Ligging van de onderzochte weidevogelkerngebieden (groen) en weidevogelrandzones (geel/bruin) in de provincie Utrecht (37.012 ha).

Diepe percelen in deelgebied Zuid West.

1.3 Ligging en beknopte beschrijving van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzochte gebied in de provincie Utrecht aangegeven. Het totale geïnventariseerde gebied is 37.012 ha groot. Het gaat hier om een bruto oppervlak, inclusief wegen, bermen, enkele bosjes, erven, overige bebouwing en wateren.

Het gebied betreft het grootste deel van het door boeren beheerde graslandareaal in het westen van de provincie Utrecht en de Eempolders. Ook de recent bij Utrecht ingedeelde Vijfheerenlanden zijn meegenomen bij deze inventarisatie. Er zijn acht provinciale deelgebieden onderscheiden; Bloklandpolder, De Venen, Eemland, Midden West, Ruige Weide, Vechtvallei, Vijfheerenlanden en Zuid West. De ligging van de deze gebieden is weergegeven in Figuur 1. Het geïnventariseerde oppervlak per deelgebied, onderverdeeld naar kerngebied en randzone, is gegeven in Tabel 1.

Tabel 1.
*Onderscheiden
deelgebieden met
oppervlak in de
provincie Utrecht in
2019.*

Gebied	Oppervlak	Gebied	Oppervlak
Weidevogelkerngebied Bloklandpolder	247,1	Weidevogelrandzone De Venen	2441,9
Weidevogelkerngebied De Venen	3271,1	Weidevogelrandzone Eemland	2161,5
Weidevogelkerngebied Eemland	3362,5	Weidevogelrandzone Midden West	4496,0
Weidevogelkerngebied Midden West	3042,7	Weidevogelrandzone Uiterwaarden-West	21,7
Weidevogelkerngebied Ruige Weide	644,3	Weidevogelrandzone Ruige Weide	856,3
Weidevogelkerngebied Vechtvallei	565,4	Weidevogelrandzone Vechtvallei	1227,7
Weidevogelkerngebied Vijfheerenlanden	380,3	Weidevogelrandzone Vijfheerenlanden	5276,7
Weidevogelkerngebied Zuid West	4743,5	Weidevogelrandzone Zuid West	4273,0
Totaal	16256,9	Totaal	20733,1

2 Methode

2.1 Broedvogelinventarisatie

Het doel van het broedvogelonderzoek was op gebiedsniveau inzicht te krijgen in de aanwezige soorten weidevogels, hun relatieve aantallen en hun verspreiding (namen volgens BIJLSMA *ET AL.*, 2001). Het is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in de 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek' (VAN DIJK & BOELE, 2011; VERGEER *ET AL.*, 2016).

De inventarisatie betrof 21 soorten weidevogels, zie Tabel 2. Daarnaast zijn ook locaties van foeragerende Zwarte sterns en Purperreigers genoteerd.

In totaal zijn in de periode april t/m mei vier gebiedsdekkende bezoeken uitgevoerd, verdeeld over het seizoen. De eerste ronde vond plaats van 1 april t/m 15 april, de tweede ronde van 16 april t/m 30 april, de derde ronde van 1 mei t/m 15 mei en tot slot de vierde ronde van 16 mei t/m 31 mei. Daarbij lagen twee opeenvolgende bezoeken minimaal tien dagen uit elkaar. De bezoeken vonden plaats vanaf zonsopgang tot in de middag. Over het algemeen is even na zonsopgang begonnen met de inventarisatie. Een enkele keer is ook later op de ochtend gestart.

Het te inventariseren gebied is voorafgaande aan het onderzoek opgedeeld in 179 logische telgebieden van gemiddeld 206 ha groot die binnen één dag(deel) te tellen waren. De vier bezoeken in een telgebied werden zoveel mogelijk door dezelfde persoon uitgevoerd. De volgende personen telden één of meer telgebieden; Andries Kamstra, Bart Dijkstra, Bernard Oosterbaan, Dirk Cornelissen, Gert de Jong, Jan Timmer, Jeroen Koolmees, Jesse Keijzer, Johannes Fokkens, Koen Wonders, Leo van den Bergh, Lex van Groningen, Mark Kuiper, René Reekers, Rienk Geene, Sido Rondaan, Steve Moldovan, Steven Wytéma, Ties Smulders, Ton Rewijk, Tristan de Roode en William Price.

De looproutes door de telgebieden zijn zo uitgezet dat het gehele telgebied (met een telescoop) was te overzien. Bij diepe polders en/of hoge dichtheden was het soms nodig extra insteken te maken. In de vierde ronde was een extra insteek ten behoeve van weidezangvogels soms noodzakelijk.

Tabel 2.
De 21 getelde soorten weidevogels in de provincie Utrecht in 2019.

Knobbelzwaan	Tafeleend	Kemphaan	Kwartelkoning
Bergeend	Kuifeend	Grutto	Patrijs
Krakeend	Scholekster	Wulp	Veldleeuwerik
Wintertaling	Kievit	Tureluur	Graspieper
Zomertaling	Watersnip	Kwartel	Gele kwikstaart
Slobeend			

De route werd zo gekozen dat alle delen van het terrein goed geteld konden worden. Soms was het daarom nodig standaard insteken te maken bij hele diepe polders of onoverzichtelijke situaties. Per bezoek werd op een ander deel van de route begonnen zodat de verschillende terreindelen op andere tijdstippen ten opzichte van zonsopgang zijn bezocht. Later in het jaar werd de route waar nodig fijnmaziger omdat vanwege het hoge gras de waarneembaarheid van de vogels was afgenomen of omdat meer weidezangvogels verwacht werden.

De waarnemingen werden in het veld digitaal vastgelegd op een tablet. Na elke werkdag werd een backup van de verzamelde gegevens gemaakt.

Het weer beïnvloedt de activiteit van vogels. Bij harde wind, neerslag, lage en ook hoge temperaturen zijn vogels minder actief. Geprobeerd is dergelijke omstandigheden tijdens de veldbezoeken zoveel mogelijk te vermijden. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig.

Na het digitaliseren van alle geldige waarnemingen zijn deze geclusterd tot territoria met behulp van een door Van der Goes en Groot ontwikkeld clusterprogramma dat werkt met de SOVON-criteria (VAN DIJK & BOELE, 2011). Op basis van nieuwe inzichten, met name met betrekking tot de fusieafstand, is de landelijke methode enigszins aangepast (VAN DIJK *ET AL.*, 2013; VERGEER *ET AL.*, 2016). Hierbij is aangesloten.

Na de automatische clustering zijn de resultaten vervolgens gecontroleerd en indien nodig aangepast.

Resultaat van de clustering is per soort een stippenkaart met alle aangetroffen broedvogelterritoria.

Na afloop van elke inventarisatieronde zijn de verzamelde gegevens gedeeld met de agrarische collectieven. Zij hadden op deze manier al

Uitrusting van de veldwerker.

vroegtijdig inzicht in de gegevens en konden die gebruiken, bijvoorbeeld door aanvullend beheer af te sluiten op weidevogelrijke percelen.

2.2 Weersomstandigheden in 2019

Het verloop van de winter heeft, met name bij standvogels, invloed op de populatie in het voorjaar. Ook droogte of juist natte omstandigheden kunnen de stand van bepaalde soorten beïnvloeden. Hieronder volgt daarom een beknopte impressie van de voorafgaande winter en de weersomstandigheden gedurende het broedseizoen van 2019.

De winter van 2018/2019 kan gekarakteriseerd worden als zeer zacht, zeer zonnig met een normale hoeveelheid neerslag. De hoge gemiddelde temperatuur van 5,2 graden kwam voornamelijk voor rekening van de maanden december en februari. Januari was een vrij normale maand met een gemiddelde temperatuur van 3,5 °C.

De lentemaanden in 2019 (maart, april, mei) verliepen over het algemeen zacht, vrij droog en zeer zonnig. Maart verliep zeer zacht, nat en met de normale hoeveelheid zon. De eerste achttien dagen van de maand was het onstuimig met regelmatig veel wind en neerslag. Vanaf de 19e kregen hogedrukgebieden de overhand en werd het rustig weer.

In april was het zeer zacht, zeer zonnig en vrij droog. De maand werd gekenmerkt door een sterk wisselend weerbeeld, waarbij enkele koude dagen met (winterse) buien werden afgewisseld door zonnige perioden met zomers warme dagen.

Mei verliep koel, droog en vrij zonnig. Juni was extreem warm, nat en zeer zonnig. Het was de warmste junimaand sinds 1901.

De maanden april en mei verliepen dus relatief gunstig om een grootschalige telling van weidevogels uit te voeren. Het was over het algemeen droog weer en niet te koud.

2.3 Foutendiscussie

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden goed, over het algemeen licht tot zwaar bewolkt, weinig wind en geen bijzonder lage of hoge temperaturen.

Het inventariseren van weidevogels vanaf paden/wegen kan ertoe leiden dat vogels ver op de percelen worden gemist, zeker soorten waarvan het gedrag en de roep onopvallend zijn. Enkele territoria van deze soorten in het midden van de percelen kunnen daarom onopgemerkt zijn gebleven. In grote en diepe percelen zijn bij twijfel insteken gemaakt.

In de provincie Utrecht waren over het algemeen voldoende wegen en paden aanwezig om de percelen goed te tellen. Op enkele locaties zijn standaard insteken gemaakt een goed beeld te verkrijgen van de aanwezige weidevogels.

3 Resultaten

3.1 Vastgestelde soorten

In totaal zijn van de 21 te karteren soorten van 17 soorten 9771 territoria vastgesteld (zie Tabel 3). Hier is ook het aantal territoria van de kritische soorten aangegeven. Dit zijn Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Kuifeend, Scholekster, Watersnip, Grutto, Wulp, Tureluur en Gele kwikstaart.

De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn per deelgebied te vinden in Bijlage 1. Voor iedereen met toegang tot de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) komen de gegevens digitaal beschikbaar in november 2019.

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broedzekerheidscode binnen de datumgrenzen. Indien nodig is een correctie toegepast, bijvoorbeeld bij uitloop van kuikens over grote afstand. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

Tabel 3.

Aantal territoria van weidevogels in de provincie Utrecht in 2019, incl. kritische soorten. wvk = weidevogelkerngebied, wvr = weidevogelrandzone.

Gebied	BLP		De Venen		Eemland		Mid West		Ruige W.		Vechtval.		Vijf HL		Zuid West		Totaal		
Naam	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	Totaal
Kn. zwaan	6	27	32	63	33	51	65	5	11	9	15	58	62	62	223	276	499		
Bergeend	11	75	66	15	2	21	30	1		6	11	1	10	3	139	113	252		
Krakeend	24	70	129	126	55	60	161	26	38	27	53	4	162	112	96	449	694	1143	
W.taling													1		1	0	1		
Z.taling			1	2		3			1				6	1	11	3	14		
Slobeend	2	27	28	40	9	61	23	9	7	6	8	1	20	39	11	185	106	291	
Tafeleend		1	1												1	1	2		
Kuifeend	11	8	22	20	11	7	16		15	4	14	1	19	40	25	91	122	213	
Schol.	17	156	122	99	56	119	100	9	13	26	27	3	110	92	73	521	501	1022	
Kievit	4	360	176	463	241	208	192	39	36	38	25	24	407	509	285	1645	1362	3007	
W. snip												1	1		1	1	2		
Grutto	5	316	110	480	93	363	50	27	11	29	9	4	183	224	34	1448	490	1938	
Wulp		5	9	3			5							2	2	10	16	26	
Tureluur	6	145	82	209	48	133	27	8	9	16	14	6	79	71	12	594	271	865	
Veldl.		12	5	35	9	43	1			1	1		18	43	5	134	39	173	
Grasp.	3	12	5	131	37	10	5	1		1	2		32	17	7	175	88	263	
Gele kw.		2	1	15	8					1			1	4	15	13	34	26	60
Krit. Srtn.	41	659	375	868	225	686	221	53	56	82	72	16	416	491	171	2896	1536	4432	
Totaal	89	1216	789	1701	602	1079	675	125	141	164	179	44	1094	1244	629	5662	4109	9771	

De Kievit is met 3007 territoria verreweg de talrijkste soort in het geïventariseerde gebied. Op ruime afstand volgt de Grutto met 1938 territoria. Andere soorten met meer dan 1000 territoria zijn Krakeend (1143) en Scholekster (1022).

Zeldzame soorten broedvogels met minder dan tien territoria zijn Wintertaling (1), Tafeleend (2) en Watersnip (2).

Het enige gebied waar geen territoria werden vastgesteld betreft Weidevogelrandzone Uiterwaarden-West (21,7 ha).

3.2 Rode Lijst

Van de 17 vastgestelde soorten broedvogels komen er tien voor op de 'Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels' (KLEUNEN ET AL, 2017). Het betreft Zomertaling (bedreigd), Slobeend (kwetsbaar), Wintertaling (kwetsbaar), Wulp (kwetsbaar), Grutto (gevoelig), Watersnip (bedreigd), Tureluur (gevoelig), Veldleeuwerik (gevoelig), Gele kwikstaart (gevoelig) en Graspieper (gevoelig).

3.3 Dichtheid weidevogels

Om de verschillende deelgebieden beter met elkaar te kunnen vergelijken is voor de vastgestelde soorten de dichtheid van het aantal territoria per 100 ha bepaald. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 4. Een aparte rij is weer toegevoegd voor de kritische soorten, Het gaat hierbij om Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Kuifeend Scholekster, Watersnip, Grutto, Wulp, Tureluur Gele kwikstaart.

Kruidenarm grasland in Polder Groot Mijdrecht in deelgebied De Venen.

In totaal werden er in het onderzoeksgebied 9771 territoria van alle onderzochte soorten samen vastgesteld. Dit komt neer op een gemiddelde dichtheid van 26,4 territoria per 100 hectare. Een blik op Tabel 4 leert dat voor alle deelgebieden de totale dichtheden in de weidevogelkerngebieden hoger zijn dan in de weidevogelrandzones, behalve in de Vijfheerenlanden. In het voormalige Zuid-Hollandse deel van de Vijfheerenlanden moet nog bepaald worden waar de weidevogelkerngebieden liggen.

De dichtheid van alle soorten samen ligt in de weidevogelkerngebieden op 34,8 territoria per 100 ha en in de weidevogelrandzones op 19,8 territoria per 100 ha. Alleen voor de Krakeend ligt de dichtheid in de weidevogelrandzones hoger dan in de weidevogelkerngebieden.

Voor kritische soorten die graag broeden in vochtige graslanden als Slobeend, Grutto en Tureluur zijn de dichtheden in de weidevogelkerngebieden twee tot vier maal zo hoog als in de weidevogelrandzones.

Tabel 4.

Dichtheid van elke soort weidevogel en voor de kritische soorten in aantal territoria per 100 ha in de provincie Utrecht in 2019. wvk = weidevogelkerngebied, wvr = weidevogelrandzone.

Met 50,6 territoria per 100 ha voor alle soorten samen kent het weidevogelkerngebied van Eemland de hoogste dichtheid aan weidevogels, gevolgd door weidevogelkerngebied De Venen (37,2 T/100 ha), weidevogelkerngebied Bloklandpolder (36 T/100 ha), weidevogelkerngebied Midden West (35,5 T/100 ha). De weidevogelkerngebieden in de overige vier deelgebieden scoren minder dan 30 territoria per 100 ha. De enige weidevogelrandzone waar de

Gebied	BLP			De Venen		Eemland		Mid West		Ruige W.		Vechtval.		Vijf HL		Zuid West		Totaal		Totaal
	wvk	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	wvk	wvr	
Kn. zwaan	2,4	0,8	1,3	1,9	1,5	1,7	1,4	0,8	1,3	1,6	1,2	0,0	1,1	1,3	1,5	1,4	1,3	1,3		
Bergeend	4,5	2,3	2,7	0,4	0,1	0,7	0,7	0,2	0,0	1,1	0,9	0,0	0,0	0,2	0,1	0,9	0,5	0,7		
Krakeend	9,7	2,1	5,3	3,7	2,5	2,0	3,6	4,0	4,4	4,8	4,3	1,1	3,1	2,4	2,2	2,8	3,3	3,1		
W.taling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Z.taling	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0		
Slobeend	0,8	0,8	1,1	1,2	0,4	2,0	0,5	1,4	0,8	1,1	0,7	0,3	0,4	0,8	0,3	1,1	0,5	0,8		
Tafeleend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Kuifeend	4,5	0,2	0,9	0,6	0,5	0,2	0,4	0,0	1,8	0,7	1,1	0,3	0,4	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6		
Schol.	6,9	4,8	5,0	2,9	2,6	3,9	2,2	1,4	1,5	4,6	2,2	0,8	2,1	1,9	1,7	3,2	2,4	2,8		
Kievit	1,6	11,0	7,2	13,8	11,1	6,8	4,3	6,1	4,2	6,7	2,0	6,3	7,7	10,7	6,7	10,1	6,6	8,1		
W. snip	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
Grutto	2,0	9,7	4,5	14,3	4,3	11,9	1,1	4,2	1,3	5,1	0,7	1,1	3,5	4,7	0,8	8,9	2,4	5,2		
Wulp	0,0	0,2	0,4	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1		
Tureluur	2,4	4,4	3,4	6,2	2,2	4,4	0,6	1,2	1,1	2,8	1,1	1,6	1,5	1,5	0,3	3,7	1,3	2,3		
Veldl.	0,0	0,4	0,2	1,0	0,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,3	0,9	0,1	0,8	0,2	0,5		
Grasp.	1,2	0,4	0,2	3,9	1,7	0,3	0,1	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0	0,6	0,4	0,2	1,1	0,4	0,7		
Gele kw.	0,0	0,1	0,0	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,3	0,1	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2		
Krit. Srtn.	16,6	20,1	15,4	25,8	10,4	22,5	4,9	8,2	6,5	14,5	5,9	4,2	7,9	10,4	4,0	17,8	7,4	12,0		
Totaal	36,0	37,2	32,3	50,6	27,9	35,5	15,0	19,4	16,5	29,0	14,6	11,6	20,7	26,2	14,7	34,8	19,8	26,4		

dichtheid van alle weidevogelsoorten samen hoger is dan 30 territoria per 100 ha betreft deelgebied De Venen (32,3 T/ 100 ha).

Om te voldoen aan de criteria voor een weidevogelkerngebied in de provincie Utrecht moet een gebied minimaal 20 territoria per 100 ha van de kritische soorten of meer dan 10 territoria/100 ha voor Grutto herbergen (norm 2012).

De weidevogelkerngebieden van de deelgebieden Bloklandpolder, Ruige Weide, Vechtvallei, Vijfheerenlanden en Zuid West voldoen niet meer aan deze eis. Mogelijk voldoen nog wel delen van deze gebieden aan de criteria voor een kerngebied. Dat zal een nadere, meer gedetailleerde analyse van de gegevens moeten uitwijzen.

3.4 Niet-broedvogels

Soorten waarvan geen territoria konden worden vastgesteld in het geïnventariseerde gebied in 2019 zijn Kemphaan, Patrijs, Kwartel en Kwartelkoning. Behalve de geïnventariseerde 21 soorten weidevogels zijn ook waarnemingen van Zwarte stern en Purperreiger gekarteerd. De waarnemingen van beide soorten zijn nauwkeurig vastgelegd voor een eventuele nadere analyse naar de foerageergebieden rondom de kolonies van beide soorten.

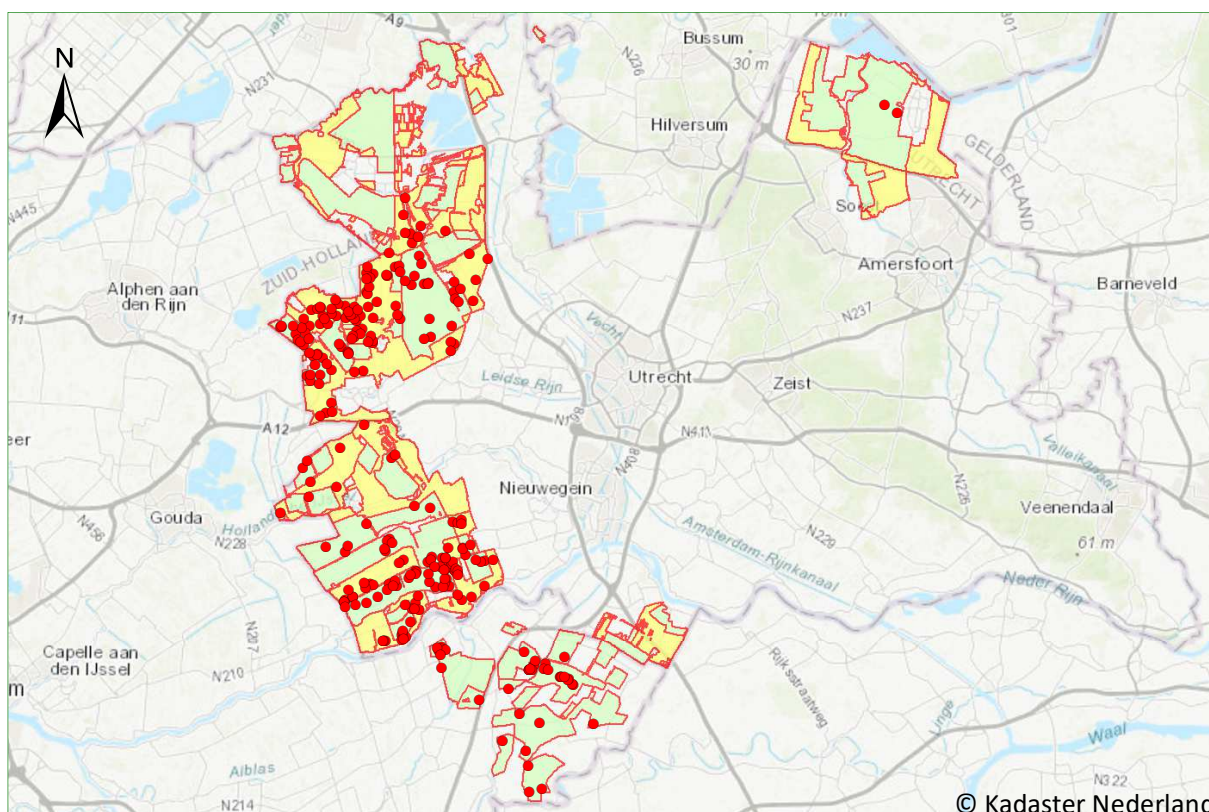
Purperreiger

De Purperreiger is een trekvogel. De eerste vogels keren in april terug in het broedgebied.

Tabel 5.

Aantal waarnemingen van Purperreigers in het onderzochte gebied in de provincie Utrecht in 2019.

Gebied \ Ronde	1	2	3	4	Totaal
Weidevogelkerngebied Eemland			1	1	2
Weidevogelkerngebied Midden West		8	19	13	40
Weidevogelrandzone Midden West	4	10	31	30	75
Weidevogelkerngebied Ruige Weide		1	2		3
Weidevogelrandzone Ruige Weide	1		1	2	4
Weidevogelrandzone Vijfheerenlanden	1	11	13	13	38
Weidevogelkerngebied Zuid West		15	15	26	56
Weidevogelrandzone Zuid West	2	12	20	12	46
Weidevogelrandzone De Venen		1	5	3	9
Purperreiger totaal	8	58	107	100	273

Waarnemingen van Purperreigers (273) tijdens de weidevogelinventarisatie van 2019.

Al op 3 april werd in het zuiden van het onderzochte gebied, in de Vijfheerenlanden, de eerste Purperreiger waargenomen. Tijdens de eerste telronde werden acht waarnemingen verzameld, tijdens de 2^e 58 en pas in mei waren de reigers op volle sterkte. In de 3^e en 4^e ronde werden respectievelijk 107 en 100 foeragerende Purperreigers waargenomen in de telgebieden. In het totaal zijn 273 waarnemingen van Purperreigers verzameld in het onderzochte gebied in april en mei, zie Tabel 5, waarvan ruim 75% uit de maand mei afkomstig is. De meeste waarnemingen zijn afkomstig uit de deelgebieden Midden West en Zuid West.

Sinds 1990 is sprake van een matige toename van het aantal broedparen van de Purperreiger in Nederland. Sinds 1990 is de populatie ruim verdrievoudigd.

Zwarte stern

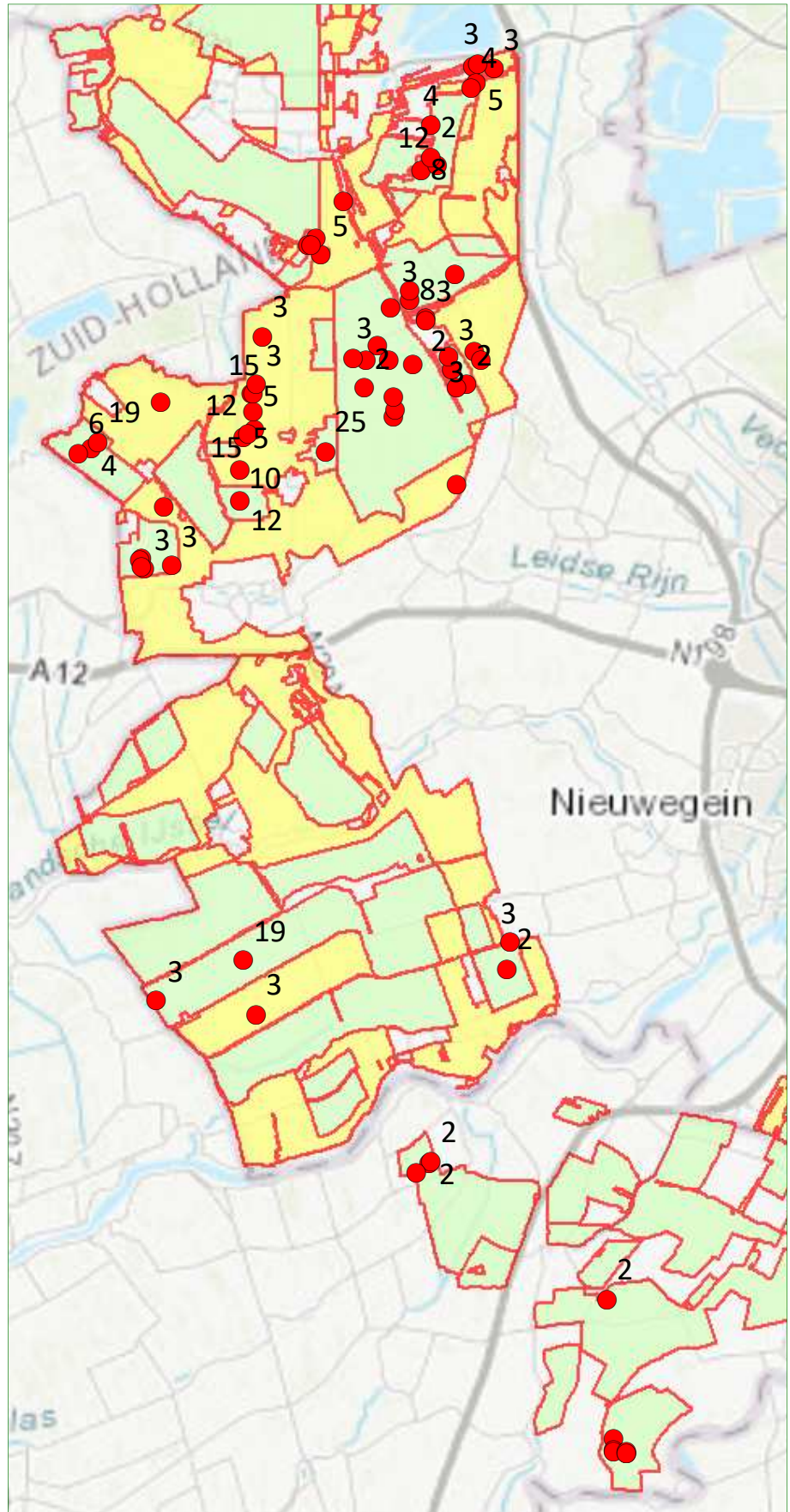
Ook de Zwarte stern is een trekvogel. Hoewel de soort al in april terugkeert in Nederland werden alle waarnemingen van Zwarte sterns in de telgebieden gedaan in de 3^e en 4^e ronde. Op de kaart op de volgende pagina zijn de 72 verzamelde waarnemingen weergegeven. De meeste waarnemingen hadden betrekking op meerdere exemplaren. De grootste gekarteerde groep bestond uit 25 vogels. In Eemland werden geen Zwarte sterns waargenomen. De meest waarnemingen zijn afkomstig uit het zuidoosten van deelgebied De Venen en uit deelgebied Midden West.

Zowel op lange (sinds 1990) als op korte termijn (sinds 2008) is de landelijke trend van deze moerasstern stabiel.

De Zwarte stern staat op de Rode Lijst in de categorie 'bedreigd'. Vergeleken met begin jaren vijftig, toen nog 16.000 paar Zwarte sterns in Nederland broedden, is de soort namelijk sterk afgenomen. Door verzuring van vennen en intensivering van de landbouw is het voedselaanbod verminderd. Tegenwoordig schommelt het landelijke aantal broedparen rond de 1300.

De meeste Zwarte sterns broeden op nestvlotjes. Van nature broeden ze op velden met Krabbenscheer. De soort is gevoelig voor recreatie.

De staat van instandhouding van de Zwarte stern is zeer ongunstig, zowel voor broedvogels als voor niet-broedvogels.

Waarnemingen van Zwarte sterns (72) tijdens de weidevogelinventarisatie van 2019, met daarbij het aantal indien meer dan 1.

3.5 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Bij een vergelijking van de resultaten van broedvogelinventarisaties uit verschillende jaren is het goed om te beseffen dat veranderingen in het aantal vastgestelde territoria te maken kunnen hebben met jaarinvloeden (zoals het weer en de voedselsituatie), landschappelijke veranderingen en de landelijke trend. Daarnaast kunnen waarnemersinvloeden optreden wanneer door verschillende mensen is geïnterviewd.

Een deel van het gebied werd ook in 2016 in vier rondes op weidevogels geïnterviewd (SLATERUS, 2016). Het ging in die tijd uitsluitend om 16.071 ha weidevogelkerngebied. Van dit oppervlak overlapte 15.994 ha met het gebied dat ook in 2019 is geteld, het zogenaamde overlapgebied.

De inventarisaties werden in beide jaren uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (VAN DIJK & BOELE, 2011; VERGEER ET AL., 2016). De resultaten uit de jaren 2016 en 2019 zijn naar verwachting goed vergelijkbaar omdat beide inventarisaties uitgingen van vier bezoeken in dezelfde periode.

De resultaten van het overlapgebied uit 2016 en 2019 zijn in Tabel 6 met elkaar vergeleken. Het totale aantal vastgestelde territoria nam af van 5719 tot 5551, een afname van 2,9% in drie jaar tijd. In beide jaren werden van 17 soorten territoria vastgesteld. Het aantal territoria van de kritische soorten nam af met 1,4%.

Tussen de aantalsontwikkeling van de verschillende soorten bestaan grote verschillen. Van de in het totaal 18 vastgestelde soorten konden van 16 soorten in beide jaren territoria worden genoteerd. Van deze 16 soorten bleven er twee gelijk in aantal, namen zes soorten toe en acht soorten af. De dalers zijn dus in de meerderheid.

Grote stijgers zijn Krakeend (36,1%), Bergeend (31,1%), Slobeend (30,2%) en Knobbelzwaan (21,1%), allemaal watervogels. Sterkste stijger is de Wulp. Mogelijk is dit niet reëel, ook gezien het geringe

Tabel 6.

Vergelijking van het aantal territoria van deze inventarisatie (2019) met die van 2016, V = Verschil in percentage, zie tekst.

Naam / Jaar	2016	2019	V	Naam / Jaar	2016	2019	V
Knobbelzwaan	185	224	21,1	Schouwekerke	571	500	-12,4
Bergeend	106	139	31,1	Kievit	1883	1606	-14,7
Krakeend	319	434	36,1	Watersnip	3	1	-66,7
Wintertaling	1	1	0,0	Grutto	1370	1427	4,2
Zomertaling	18	11	-38,9	Wulp	3	10	233,3
Slobeend	139	181	30,2	Tureluur	593	584	-1,5
Kuifeend	148	91	-38,5	Veldleeuwerik	168	134	-20,2
Tafeleend		1		Graspieper	177	174	-1,7
Kwartel	2			Gele Kwikstaart	33	33	0
Aantal soorten	17	17	0	Aantal territoria	5719	5551	-2,9
Kritische soorten	2879	2839	-1,4				

aantal territoria waar het hier om gaat. Overwinterende Wulpen kunnen nog lang in de polders van West Nederland verblijven zonder tot broeden over te gaan. Wanneer dergelijke vogels minimaal tweemaal als paar worden gekarteerd worden ze meegeteld als territorium.

Sterke dalers zijn Watersnip (-66,7%, van 3 naar 1 territorium), Zomertaling (- 38,9%), Kuifeend (-38,5%) en Veldleeuwerik (-20,2%).

De relatief talrijke steltlopers Kievit en Grutto, waar veel agrarisch natuurbeheer op is gericht, laten een gemêleerd beeld zien. De Kievit nam af met 14,7 %, terwijl Grutto licht toenam met 4,2%. De andere belangrijke steltlopers Scholekster en Tureluur namen af met respectievelijk 12,4% en 1,5%. Het aantal vastgestelde territoria van Wintertaling (1), Graspieper en Gele kwikstaart was stabiel.

Een groot deel van het overlapgebied (9119 ha) is ook in 2006 en 2009 op weidevogels onderzocht. Ondanks dat bij die inventarisaties vijf bezoekrondes werden uitgevoerd was bij de negen talrijkste soorten sprake van een duidelijk afname, met uitzondering van de Krakeend, die in genoemde periode sterk toenam. Wat betreft de Krakeend lijkt er niks veranderd te zijn. Soorten waar het nu iets beter mee lijkt te gaan zijn Grutto, Slobeend, Knobbelzwaan en Kuifeend. Kievit, Tureluur, Scholekster en Veldleeuwerik blijven afnemen.

De Patrijs verdween tussen 2006 en 2016 uit het bovengenoemde gebied van 9119 ha. In 2019 kon op ruim 37.000 ha geen enkel territorium worden genoteerd. Het doek lijkt daarmee gevallen voor de soort in de Utrechtse weidevogelgebieden.

Uitgestrekt open grasland in Eemland.

3.6 Regionale verschillen

Het is natuurlijk ook interessant om te bekijken of er regionale verschillen zijn in aantalsontwikkeling. Daartoe is van de 13 talrijkste soorten het aantal territoria per deelgebied van 2016 en 2019 bekeken en is het percentage verandering berekend. De resultaten van deze exercitie zijn weergegeven in Tabel 7. Voor elk deelgebied is het oppervlak gegeven dat in beide jaren is geïnventariseerd.

Een blik op de gegevens in Tabel 7 leert dat er gebieden zijn waar het relatief goed gaat zoals Eemland (toename 31,9% op 3418 ha) en in mindere mate Midden West (toename 4,1% op 3193 ha). In Eemland namen alleen Scholekster en Gele kwikstaart af. In Midden West namen alleen Scholekster, Kievit en Graspieper sterk af.

Ook zijn er gebieden met grote afnames in drie jaar tijd zoals de Vechtvallei (min 49% op 508 ha), Ruige Weide (min 25,2% op 402 ha), Zuid West (min 21,1% op 4647 ha) en De Venen (min 12,7% op 3350 ha).

Tabel 7.

Vergelijking van het aantal territoria van deze inventarisatie (2019) met die van 2016, met verschil in percentage, zie tekst.

Gebied	Jaar	Knz	Be	Kre	Zom	Slob	Ke	Sc	Ki	Gr	Tu	VI	Gp	Gkw	Tot
Bloklandpolder 249 ha	2016	5	4	4		1	9	7	7	3	4				44
	2019	6	11	23		2	11	17	4	5	6		3		88
	Vershil	20,0	175,0	475,0		100,0	22,2	142,9	-42,9	66,7	50,0				100,0
De Venen 3350 ha	2016	24	66	91		23	43	164	462	323	154	5	26	3	1384
	2019	27	75	69		27	8	156	360	315	145	12	12	2	1208
	Vershil	12,5	13,6	-24,2		17,4	-81,4	-4,9	-22,1	-2,5	-5,8	140,0	-53,8	-33,3	-12,7
Eemland 3418 ha	2016	49	6	75	6	23	19	119	382	321	165	31	91	16	1303
	2019	65	15	126	2	41	20	99	468	484	212	35	137	15	1719
	Vershil	32,7	150,0	68,0	-66,7	78,3	5,3	-16,8	22,5	50,8	28,5	12,9	50,5	-6,3	31,9
Midden West 3193 ha	2016	49	10	36	3	29	27	104	332	307	104	32	19	1	1053
	2019	51	21	63	3	61	8	121	219	363	133	43	10		1096
	Vershil	4,1	110,0	75,0	0,0	110,3	-70,4	16,3	-34,0	18,2	27,9	34,4	-47,4	-100,0	4,1
Ruige Weide 402 ha	2016	4	1	9		12	6	16	29	37	11		5	1	131
	2019	4	1	19		5		6	30	25	8				98
	Vershil	0,0	0,0	111,1		-58,3	-100,0	-62,5	3,4	-32,4	-27,3		-100,0	-100,0	-25,2
Vechtvallei 508 ha	2016	10		21		6	3	20	91	42	32	5	15	2	247
	2019	9	6	22		5	4	13	36	19	9	1	1	1	126
	Vershil	-10,0		4,8		-16,7	33,3	-35,0	-60,4	-54,8	-71,9	-80,0	-93,3	-50,0	-49,0
Vijfheerenlanden 227 ha	2016	1	1	2		1	1	5	33	14	5		3		66
	2019			4		1	1	2	16	4	6				34
	Vershil	-100,0	-100,0	100,0		0,0	0,0	-60,0	-51,5	-71,4	20,0		-100,0		-48,5
Zuid West 4647 ha	2016	43	18	81	9	44	40	136	547	323	118	95	18	10	1482
	2019	62	10	108	6	39	39	86	473	212	65	43	11	15	1169
	Vershil	44,2	-44,4	33,3	-33,3	-11,4	-2,5	-36,8	-13,5	-34,4	-44,9	-54,7	-38,9	50,0	-21,1
Totaal 15994 ha	2016	185	106	319	18	139	148	571	1883	1370	593	168	177	33	5710
	2019	224	139	434	11	181	91	500	1606	1427	584	134	174	33	5538
	Vershil	21,1	31,1	36,1	-38,9	30,2	-38,5	-12,4	-14,7	4,2	-1,5	-20,2	-1,7	0,0	-3,0

Opvallend is dat in de relatief kleine Bloklandpolder in 2019 tweemaal zoveel territoria zijn vastgesteld als in 2016. Alle soorten namen hier toe, behalve de Kievit.

Alleen het weidevogelkerngebied als geheel van de deelgebieden Eemland en Midden West voldoen momenteel aan het criterium van minimaal 10 territoria Grutto's per 100 ha.

Als we naar de afzonderlijke soorten kijken zijn de verschillen nog groter. Op basis van deze cijfers lijkt de Grutto duidelijk toegenomen in Eemland en in mindere mate in Midden West, terwijl in Zuid West, de Vechtvallei, Ruige Weide en de Vijfheerenlanden sprake is van een voortgaande afname. In de Venen is sprake van een geringe afname van 2,5%. De Kievit is alleen in Eemland substantieel toegenomen.

In de soortbesprekingen in de volgende paragraaf zal dieper worden ingegaan op de geconstateerde aantalsontwikkeling en zal ook een relatie worden gelegd met de landelijke en provinciale trend, de laatste voor zover beschikbaar.

In Tabel 8 is per deelgebied het aantal territoria van kritische soorten gegeven voor 2016 en 2019. Het gaat hierbij om Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Kuifeend Scholekster, Watersnip, Grutto, Wulp, Tureluur Gele kwikstaart. Voor alle gebieden samen was sprake van een afname van het aantal territoria van kritische soorten met 1,4%.

Tabel 8.
Aantal territoria van kritische soorten in 2016 en 2019 per deelgebied, met verschil (V) in percentage, zie tekst.

Gebied / Jaar	2016	2019	V
Bloklandpolder	24	41	70,8
De Venen	711	658	-7,5
Eemland	672	876	30,4
Midden West	577	689	19,4
Ruige Weide	83	44	-47,0
Vechtvallei	105	51	-51,4
Vijfheerenlanden	26	14	-46,2
Zuid West	681	466	-31,6
Totaal	2879	2839	-1,4

Hieronder worden de afzonderlijke deelgebieden nader besproken.

Bloklandpolder (249 ha)

De Bloklandpolder betreft in zijn geheel weidevogelkerngebied. In de Bloklandpolder zijn in het totaal 89 territoria vastgesteld, waarvan 41 van de kritische soorten. Met een dichtheid van 16,6 territoria per 100 ha voldoet het gebied momenteel niet aan de eis van 2012 voor een dergelijk gebied. Het aantal territoria van de onderzochte

soorten verdubbelde tussen 2016 en 2019, dat van de kritische soorten nam in dezelfde periode toe met 70,8 %

De Venen (5173 ha)

Deelgebied de Venen bestaat voor 3271 ha uit kerngebied en 2442 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam in het in beide jaren onderzochte kerngebied (3350 ha) tussen 2016 en 2019 af met 12,7%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode iets minder af, met 7,5 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (20,1 territoria / 100 ha) voldoet nog net aan het criterium voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van de kritische soorten met 15,4 territoria per 100 ha een stuk lager.

Met 23% van het aantal territoria van kritische soorten en 21% van het aantal territoria van alle soorten is deelgebied De Venen na Eemland in absolute zin het belangrijkste van de onderscheiden deelgebieden.

Eemland (5524 ha)

Deelgebied Eemland bestaat voor 3362 ha uit kerngebied en 2162 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam in het in beide jaren onderzochte kerngebied (3418 ha) tussen 2016 en 2019 toe met 31,9%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode iets minder toe, met 30,4 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (25,8 T/100 ha) voldoet ruim aan de eis, zowel voor wat betreft de kritische soorten (minimaal 20 T/100 ha) als dat voor de Grutto (minimaal 10 T/100 ha). Van alle deelgebieden is de dichtheid voor Grutto het hoogst (14,3 T/100 ha in het kerngebied). In de randzone is de dichtheid van de kritische soorten met 10,4 T/100 ha veel lager.

Met 25% van het aantal territoria van kritische soorten en 24% van het aantal territoria van alle soorten is Eemland in absolute zin het belangrijkste van de onderscheiden deelgebieden.

Midden West (7539 ha)

Deelgebied Midden West bestaat voor 3043 ha uit kerngebied en 4496 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam in het in beide jaren onderzochte kerngebied (3193 ha) tussen 2016 en 2019 toe met 4,1%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode veel meer toe, met 19,4 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (22,5 territoria / 100 ha) voldoet nog steeds aan het criterium voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van

de kritische soorten met 4,9 territoria per 100 ha meer dan viermaal zo laag.

Ruige Weide (1501 ha)

Deelgebied Ruige Weide bestaat voor 644 ha uit kerngebied en 4496 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam in het in beide jaren onderzochte kerngebied (402 ha) tussen 2016 en 2019 af met 25,2%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode veel meer af, met 47%.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (8,2 territoria / 100 ha) voldoet bij lange na niet meer aan het criterium voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van de kritische soorten met 6,5 territoria per 100 ha nog lager.

Vechtvallei (1793 ha)

Deelgebied Midden West bestaat voor 3043 ha uit kerngebied en 856 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam tussen 2016 en 2019 in het in beide jaren onderzochte kerngebied (508 ha) af met 49%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode zelf nog iets meer af, met 51,4 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (14,5 territoria / 100 ha) voldoet niet meer aan het criterium voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van de kritische soorten met 6,5 territoria per 100 ha nog lager.

Vijfheerenlanden (5657 ha)

Deelgebied Vijfheerenlanden bestaat voor 380 ha uit kerngebied en 5277 ha uit randzone. Het voormalige Zuid-Hollandse deel van het gebied is vooralsnog ingedeeld als weidevogelrandzone.

Een plasdras zoals hier in de Vijfheerenlanden kan weidevogels aantrekken.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam tussen 2016 en 2019 in het in beide jaren onderzochte kerngebied (227 ha) af met 48,5%, dat van de kritische soorten nam er in dezelfde periode iets meer af, met 51,4 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (4,2 territoria / 100 ha) voldoet bij lange na niet meer aan het criterium voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van de kritische soorten met 7,9 territoria per 100 ha wat hoger. Kleine delen van dit gebied voldoen mogelijk wel aan de criteria voor een weidevogelkerngebied. Dat zal een nadere analyse moeten uitwijzen.

Gebiedsdekkende maaibeurt in deelgebied Zuid West.

Zuid West (9017)

Deelgebied Zuid West bestaat voor 4744 ha uit kerngebied en 4273 ha uit randzone.

Het aantal territoria van de onderzochte soorten nam tussen 2016 en 2019 in het in beide jaren onderzochte kerngebied (4647 ha) af met 21,1%, dat van de kritische soorten nam in dezelfde periode een stuk meer af, met 31,6 %.

De dichtheid van de kritische soorten in het weidevogelkerngebied (10,4 territoria / 100 ha) is iets meer dan de helft van wat vereist is om te voldoen aan de criteria voor een dergelijk gebied. In de weidevogelrandzone is de dichtheid van de kritische soorten met 6,5 territoria per 100 ha nog lager.

Weidevogelrandzone Uiterwaarden-West (21,7 ha)

In dit deelgebied werden in het geheel geen territoria van de onderzochte soorten weidevogels vastgesteld.

3.7 Soortbesprekingen

Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding en de ontwikkeling van het aantal territoria in de provincie Utrecht nader toegelicht.

In onderstaande soortbesprekingen wordt de ontwikkeling van de broedvogelstand vergeleken met de landelijke en provinciale trend sinds 1990 (BOELE *ET AL.*, 2019). Hierbij worden de volgende categorieën onderscheiden:

- ♣ sterke afname, significante afname van meer dan 5% per jaar
- ♣ matige afname, significante afname van minder dan 5% per jaar
- ♣ stabiel, geen significante toe- of afname
- ♣ matige toename, significante toename van minder dan 5% per jaar
- ♣ sterke toename, significante toename van meer dan 5% per jaar

Er wordt onderscheid gemaakt in de aantalsontwikkeling op lange termijn (sinds 1990) en die op korte termijn (sinds 2008). Soms wordt ook de indexwaarde van 2017 vermeld (indexwaarde 1990 is 100).

Achter elke soort is het aantal vastgestelde territoria vermeld en of het een Rode-Lijstsoort betreft.

De kaartjes met de verspreiding per soort per deelgebied zijn als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Knobbelzwaan (499)

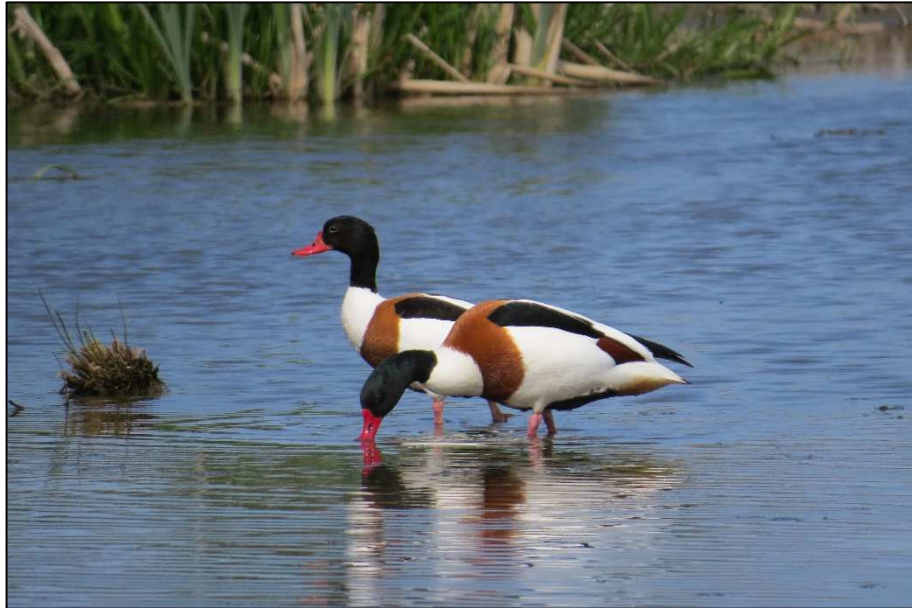
In alle deelgebieden waar territoria genoteerd konden worden was de Knobbelzwaan aanwezig. De hoogste dichtheid werd gehaald in de Bloklandpolder (2,4 T/100 ha), de laagste in de Vijfheerenlanden (0,0 T/100 ha in het kerngebied). In drie van de zeven deelgebieden is de dichtheid in de randzone hoger dan in het weidevogelkerngebied.

In het overlapgebied nam de soort toe met 21,1% (van 2016 op 2019), terwijl tussen 2006 en 2016 in een kleiner gebied sprake was van een afname van bijna 40%. Hoewel ook de landelijke en provinciale trend positief is lijkt de recente toename hoger dan op grond van landelijke en provinciale cijfers mag worden verwacht. Mogelijk is sprake van een herstel na de eerder geconstateerde afname.

Zowel op lange- als op korte termijn laat de Knobbelzwaan een matige toename zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 158. In de provincie Utrecht is de korte-termijn-trend daarentegen matig negatief terwijl die op lange termijn overkomt met de landelijke trend. Voor Utrecht staat de indexwaarde voor 2017 op 112.

Bergeend (252)

Op twee weidevogelrandzones na werden in alle deelgebieden territoria van de Bergeend vastgesteld. De hoogste dichtheden zijn aanwezig in de Bloklandpolder (4,5 T/100 ha) en in weidevogelkerngebied en weidevogelrandzone De Venen (respectievelijk 2,3 en

Paartje Bergeend in het voorjaar.

2,7 T/100 ha). Alleen in deelgebied De Venen is de dichtheid in de randzone hoger dan in het weidevogelkerngebied.

In het overlapgebied nam de soort toe met 31,1% (van 2016 op 2019). Alleen in deelgebied Zuid West nam de soort tussen 2016 en 2019 substantieel af (met 44,4%). Ook was tussen 2006 en 2016 in een kleiner gebied sprake van een toename van ruim 24%. De langjarige geconstateerde toename is in overeenstemming met de landelijke trend.

Zowel de trend op korte- als op lange termijn laat namelijk een matige toename zien in Nederland. De indexwaarde voor 2017 staat op 136. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

Krakeend (1143)

Dit vegetarische eendje is in alle deelgebieden vastgesteld en is na Kievit en Grutto de talrijkste van de geïnventariseerde soorten. Ook bij de Krakeend worden de hoogste dichtheden gehaald in de relatief kleine Bloklandpolder (9,7 T/100 ha in 247,1 ha). Daarna scoort weidevogelrandzone De Venen hoog, met 5,3 T/100 ha. In drie van de zeven deelgebieden is de dichtheid in de randzone hoger dan in het weidevogelkerngebied.

In het overlapgebied nam de soort toe met 36,1% (van 2016 op 2019). In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 ook toe, met bijna 64%.

De lange-termijn-trend voor Krakeend laat een sterke toename zien, zowel landelijk als provinciaal. De korte-termijn-trend laat een matige toename zien. Sinds 1990 is de landelijke stand ruim verzesvoudigd, die in Utrecht ruim vertachtigvoudigd.

Wintertaling (1, Rode Lijst: kwetsbaar)

Alleen in weidevogelkerngebied Zuid West kon een geldig territorium van dit kleine eendje worden vastgesteld. In het overlapgebied was zowel in 2016 als in 2019 één territorium aanwezig. Eerder verdween de soort als broedvogel uit een kleiner gebied. Duidelijk is dat de Wintertaling nauwelijks (meer) voorkomt als broedvogel in de Utrechtse graslandgebieden.

Zowel de landelijke trend op korte- als op lange termijn laat een matige afname zien. De afname heeft mogelijk te maken met verdroging. Moerassige oevers zijn van belang voor de soort. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

Zomertaling (14, Rode Lijst: bedreigd)

In het totaal zijn maar 14 territoria van Zomertaling vastgesteld, in vijf van de acht deelgebieden. Met drie territoria scoort weidevogelkerngebied Midden West nog het best.

In het overlapgebied nam de soort af met 38,9% (van 2016 op 2019), van 18 tot 11 territoria. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 ook al af, met ruim 55%. Gezien de snelle afname en het lage aantal nog aanwezige territoria moet gevreesd worden voor het voortbestaan van een populatie van dit trekkende eendje in de provincie Utrecht.

Ongeveer een kwart van de West-Europese populatie Zomertalingen broedt in Nederland. Sinds begin jaren negentig neemt de landelijke populatie matig af, zowel op korte als op lange termijn, en is daarbij onderhevig aan grote schommelingen. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

In 2017 is de soort vanwege de voortgaande afname in een zwaardere categorie op de Rode Lijst geplaatst. Het verdwijnen van vochtige graslanden met brede flauwe oevers waar laat gemaaid wordt is de belangrijkste oorzaak van de afname. Daarnaast is de soort verstoringsgevoelig.

Slobeend (291, Rode Lijst: kwetsbaar)

De Slobeend werd in alle deelgebieden vastgesteld. De hoogste dichtheid werd gevonden in weidevogelkerngebied Midden West (2 T/100 ha). Alleen in deelgebied De Venen is de dichtheid hoger in de randzone dan in het weidevogelkerngebied.

In het overlapgebied nam de soort toe met 30,2% (van 2016 op 2019). Alleen in Ruige Weide en in mindere mate in de Vechtvallei was sprake van een afname. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 daarentegen af met bijna 42%. Het is bekend dat de aantallen van deze eend behoorlijk kunnen fluctueren.

Ook de landelijke stand van de Slobeend is namelijk onderhevig aan flinke schommelingen. Sinds 1990 is sprake van een matige afname.

De trend sinds 2008 is stabiel, zowel landelijk als provinciaal. De landelijke indexwaarde voor 2017 staat op 48, de provinciale op 107.

Intensief gebruik van natte graslanden lijkt de belangrijkste oorzaak voor de afname van Slobeenden. Peilverlaging en maaien en bemesten van slootranden zijn ongunstig voor de soort.

Tafeleend (2)

In het hele onderzochte gebied van ruim 37.000 ha zijn slechts twee geldige territoria van Tafeleend vastgesteld. In het overlapgebied was sprake van één territorium en ontbrak de soort in 2016.

De landelijke trend van Tafeleend sinds 2008 laat een matige toename zien. De trend sinds 1990 is stabiel. De indexwaarde voor 2017 staat op 85. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

De Tafeleend staat niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

Kuifeend (213)

Alleen in weidevogelkerngebied Ruige Weide konden geen territoria van Kuifeend worden genoteerd. De hoogste dichtheid werd gehaald in deelgebied Bloklandpolder (4,5 T/100 ha). Daarna scoort weidevogelrandzone Ruige Weide met 1,8 T/100 ha relatief goed. In vijf van de zeven deelgebieden is de dichtheid in de randzones hoger dan in het weidevogelkerngebied.

In het overlapgebied nam de soort af met 38,5 % (van 2016 op 2019). In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen

Van de Kuifeend worden veelal paartjes gekarteerd.

2006 en 2016 ook al af, met ruim 47%. Deze afname contrasteert met de landelijke aantalsontwikkeling.

De landelijke trend van de Kuifeend laat op lange termijn een matige toename zien, die op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2017 staat op 119. Voor de provincie Utrecht is sprake van een matige toename op lange termijn en een matige afname sinds 2008.

Scholekster (1022)

De Scholekster komt voor in alle deelgebieden. Met 6,9 territoria per 100 ha scoort de Bloklandpolder wederom het hoogst. Deelgebied De Venen scoort met 5 T/100 ha ook relatief hoog, zowel voor het kerngebied als de randzone. Op enige afstand volgen de kerngebieden van de Vechtvallei (4,6 T/100 ha) en Midden West (3,9 T/100 ha). In twee van de zeven deelgebieden is de dichtheid in de randzones hoger dan in het kerngebied.

In het overlapgebied nam de soort af met 12,4% (van 2016 op 2019). Tegen de trend in nam de soort met ruim 16% toe in deelgebied Midden West. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 ook al af, met bijna 37%.

Zowel op lange als op korte termijn is ook landelijk sprake van een matige afname. De landelijke indexwaarde voor 2017 staat op 29. In de provincie Utrecht is sprake van een matige afname op lange termijn en een stabiele korte-termijn-trend. De provinciale indexwaarde voor 2017 staat op 49.

De Scholekster staat niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

Oorzaak van de landelijke achteruitgang is onder meer de lage waterstand in veel gebieden, waardoor wormen slecht bereikbaar zijn. Ook predatie speelt een negatieve rol. De afname van schelpdieren door te intensieve visserij is ongunstig voor de Scholekster in de wintermaanden.

Kievit (3007)

Deze plevierachtige is met in het totaal 3007 territoria de talrijkste van de geïnventariseerde soorten en komt dan ook in alle deelgebieden voor. De hoogste dichtheden worden gehaald in Eemland, zowel in het weidevogelkerngebied (13,8 T/100 ha) als in de randzone (11,1 T/100 ha). Daarna volgen weidevogelkerngebied De Venen (11 T/ 100 ha) en weidevogelkerngebied Zuid West (10,7 T/ 100 ha). Alle weidevogelkerngebieden hebben voor Kievit een hogere dichtheid dan de randzones. Dat verschilt van 23% hoger in het geval van Eemland tot ruim driemaal hoger in het geval van de Vechtvallei.

In het overlapgebied nam de Kievit af met 14,7% (van 2016 op 2019). Het gaat hier om een absoluut verlies van 277 territoria. Opvallend is de toename met ruim 22% in Eemland. In een kleiner gebied in de

provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 ook al af, met ruim 56%.

Ook de landelijke trend van deze in Nederland wijd verbreide weidevogel laat een matige afname zien, zowel op lange als op korte termijn. Het indexcijfer voor 2017 staat op 50. Voor de provincie Utrecht geldt hetzelfde, de indexwaarde 2017 staat hier op 47.

De Kievit staat niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

De afname van de populatie wordt vooral veroorzaakt door te lage overleving van kuikens. Dat heeft onder meer te maken met te weinig voedsel door grootschalig gebruik van landbouwgif. Geschikt habitat bestaat uit extensief beweid grasland met flauwe slikranden bij greppels en plasdras situaties. Beweiding tijdens het broeden moet bij voorkeur vermeden worden (KWAK *ET AL*, 2018).

Watersnip (2, Rode Lijst: bedreigd)

Alleen in weidevogelkerngebied Zuid West en randzone Vijfheerenlanden kon nog een territorium van Watersnip worden genoteerd. In het overlapgebied nam de soort af van drie naar één territorium. Eerder was in een kleiner gebied tussen 2006 en 2016 sprake van een toename van nul naar twee territoria. Het is duidelijk dat de Watersnip op het randje van de afgrond balanceert in het agrarisch gebied in de provincie Utrecht.

De landelijke index van Watersnip laat een matige afname zien op lange termijn. Sinds 2008 is sprake van een matige toename. De

Een baltsende Watersnip is een zeldzaam gezicht in de provincie Utrecht.

indexwaarde voor 2017 staat op 61. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

Sinds de jaren vijftig is de stand met ruim driekwart gekrompen. Door natuurherstel lijkt hier en daar de soort nu weer toe te nemen. De Watersnip broedt in zeer nat venig grasland met zachte bodem. Ook wordt gebroed in gemaaid riet in moerassen en in hoogveen. Het opzetten van de waterstand en het aanleggen van plasdras plekken op voldoende grote schaal kunnen de soort helpen.

Grutto (1938, Rode Lijst: gevoelig)

Na de Kievit is de Grutto de talrijkste van de geïnventariseerde soorten. Ook deze soort komt in alle deelgebieden voor. Verreweg de hoogste dichtheid wordt gehaald in het weidevogelkerngebied van Eemland (14,3 T/100 ha). De dichtheid in de weidevogelrandzone ligt hier ruim driemaal lager. Voor alle zeven deelgebieden geldt dat de dichtheid van Grutto in de randzone minimaal twee tot wel zeven maal (Vechtvallei) lager ligt dan in de kerngebieden.

Verheugend is dat onze nationale vogel in het overlapgebied toenam met 4,2% (van 2016 op 2019). Vooral de toename in Eemland met ruim 50% is opvallend. Hier is mogelijk sprake van een positief uitstralend effect vanuit het reservaat. In grote delen van het westen van Utrecht neemt de Grutto echter nog steeds af. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht (9119 ha) nam de soort tussen 2006 en 2016 ook flink af, met ruim 48%. Zou met de toename tussen 2016 en 2019 de trend gekeerd zijn, op z'n minst voor Eemland? Toekomstige ontwikkelingen in het agrarisch gebied zullen voor het voorkomen van de Grutto in cultuurland bepalend zijn.

Sinds 1990 vertoont de landelijke stand van de Grutto een matige afname, zowel op korte als op lange termijn. De indexwaarde voor 2017 staat op 33. Dit geldt ook voor de provincie Utrecht, al is de indexwaarde voor 2017 hier iets hoger, namelijk 41.

De Grutto staat ook op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

De soort ondervindt problemen door het lage waterpeil, vroeg maaien en het verdwijnen van kruidenrijk grasland. De kuikenoverleving is te laag om de populatie op peil te houden. Versnippering van leefgebied en predatie spelen ook een negatieve rol.

Wulp (26, Rode Lijst: kwetsbaar)

In vier van de acht deelgebieden zijn territoria van Wulp vastgesteld. Ruim de helft van de territoria ligt in deelgebied De Venen.

In het overlapgebied nam de soort toe van drie naar tien territoria. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht was de soort tussen 2006 en 2016 stabiel. Zoals eerder al opgemerkt gaat het hierbij waarschijnlijk niet in alle gevallen om broedvogels, maar zijn van in het

voorjaar aanwezige paren voldoende waarnemingen verzameld voor een geldig territorium.

Zowel op lange als op korte termijn laat de landelijke trend van de Wulp een matige afname zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 46. Ook in Utrecht is sprake van een matige afname, als is de indexwaarde voor 2017 een stuk lager, namelijk 2.

De Wulp staat pas sinds 2017 op de Nederlandse Rode Lijst in de categorie 'Kwetsbaar'. Ook staat de soort op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), eveneens in de categorie 'Kwetsbaar' en op de wereldwijde Rode Lijst (gevoelig).

De meest Wulpen broeden in het oosten van het land en op de Wadden. De soort kan profiteren van herstel van openheid in natuurterreinen en herontwikkeling van kruidenrijk grasland met greppels dat laat wordt gemaaid in boerenland. In de provincie Utrecht broeden de meeste Wulpen in natuurgebieden.

Door Sovon en VBN is 2019 uitgeroepen tot het jaar van de Wulp.

Tureluur (865, Rode Lijst: gevoelig)

In alle deelgebieden zijn territoria van dit steltloperkje vastgesteld. De hoogste dichtheid wordt gehaald in het weidevogelkerngebied van Eemland (6,2 T/100 ha). De dichtheid in de weidevogelrandzone ligt hier bijna driemaal lager. Voor alle zeven deelgebieden geldt dat de dichtheid van Tureluur in de randzone bijna 20% (Ruige Weide) tot ruim vijf maal (Zuid West) lager ligt dan in de kerngebieden.

In het overlapgebied nam de soort tussen 2016 en 2019 af met 1,5% (van 2016 op 2019). In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 veel sterker af, met bijna 45%.

Tureluur en Grutto staan graag op de uitkijk als ze jongen hebben.

Zowel de landelijke trend op lange als op korte termijn vertoont een matige afname, zij het veel minder sterk dan in het geval van de Grutto. De indexwaarde voor 2017 staat op 76. De lange-termijntrend in de provincie Utrecht is stabiel, de korte-termijntrend laat een matige afname zien. De provinciale indexwaarde voor 2017 staat op 110.

Sinds de jaren vijftig is de stand ruim gehalveerd. Lage waterpeilen, het verdwijnen van kruidenrijk grasland, het dempen van sloten en verdwijnen van greppels zijn belangrijke oorzaken. Ook predatie speelt een negatieve rol.

Veldleeuwerik (173, Rode Lijst: gevoelig)

In twee van de acht deelgebieden konden geen territoria van Veldleeuwerik worden vastgesteld, namelijk de Bloklandpolder en Ruige Weide. Ook in de randzone van de Vijfheerenlanden ontbrak de soort als broedvogel. De hoogste dichtheid wordt gehaald in weidevogelkerngebied Midden West (1,4 T/100 ha), gevolgd door weidevogelkerngebied Eemland (1 T/100 ha). Bij alle zeven deelgebieden is de dichtheid in de kerngebieden een stuk hoger dan in de randzones.

In het overlapgebied nam de Veldleeuwerik tussen 2016 en 2019 af met 20,2%. Ook in een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 sterk af, met ruim 54%. De Veldleeuwerik lijkt het dus in de getelde provinciale graslandgebieden nog slechter te doen dan landelijk en in de provincie als geheel. Als het niet lukt de trend te keren zal het niet lang meer duren voor de Veldleeuwerik geheel zal verdwijnen uit het agrarisch gebied in de provincie Utrecht. Op het voormalige vliegveld Soesterberg zit gelukkig nog wel een grote populatie Veldleeuweriken.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw was de Veldleeuwerik de meest wijdverspreide broedvogel van Nederland. Sindsdien zijn de aantallen gedecimeerd, vooral als gevolg van intensivering van de landbouw. Sinds 1990 is sprake van een matige afname. De trend sinds 2008 is stabiel. Het indexgetal voor 2017 staat op 36.

In de provincie Utrecht gaat het slechter. Op lange termijn is sprake van een sterke afname, op korte termijn van een matige afname. De provinciale indexwaarde schommelt al 10 jaar tussen de 1 en 2 en staat op 1 in 2017.

Vergeleken met 1950 is minder dan 5% van de toenmalige landelijke stand over. Belangrijke oorzaken zijn verminderde reproductie door intensief maaibeheer, voedselgebrek en eenzijdige gewasteelt. Ook in de winter is er te weinig voedsel voor de vogels te vinden.

Graspieper (263, Rode Lijst: gevoelig)

In alle deelgebieden konden territoria van Graspieper worden genoteerd, al ontbrak de soort als broedvogel in de randzones van

Ruige Weide en het kerngebied van de Vijfheerenlanden. Verreweg de hoogste dichtheid wordt gehaald in het weidevogelkerngebied van Eemland (3,9 T/100 ha). De dichtheid in de weidevogelrandzone ligt hier ruim tweemaal lager. Voor zes van de zeven deelgebieden geldt dat de dichtheid van Graspieper in de randzone een stuk lager licht dan in de kerngebieden. Alleen in deelgebied Vechtvallei is de dichtheid in het weidevogelkerngebied even hoog als in de randzone voor deze soort.

In het overlapgebied van 15.994 ha nam de Graspieper marginaal af met 1,7% (van 2016 op 2019). In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 nog toe, met 10%.

De landelijke trend op lange termijn laat een matige afname zien, die op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2017 staat op 75. Ook de provinciale lange-termijn-trend laat een matige afname zien, die op korte termijn is onzeker. De provinciale indexwaarde van 2017 staat op 25.

Als belangrijkste reden voor de afname wordt de intensivering van de landbouw gezien. Door egalisering van percelen en het verdwijnen van sloten en greppels is veel leefgebied verdwenen.

Graspiepers zijn voor succesvol broeden en opgroeien van de jongen aangewezen op structuur- en kruidenrijke slootkanten, die niet eerder dan in augustus (maar wel jaarlijks) worden gemaaid (OOSTERVELD *ET AL*, 2014).

De Graspieper staat ook op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Gevoelig'.

Gele kwikstaart (60, Rode Lijst: gevoelig)

In drie van de acht deelgebieden ontbrak de Gele kwikstaart als broedvogel. De dichtheden zijn relatief laag, logisch gezien het geringe aantal vastgestelde territoria. Het weidevogelkerngebied en de randzone van Eemland kennen de hoogste dichtheden (0,4 T/100 ha). Ook het weidevogelkerngebied en de randzone van deelgebied Zuid West scoren relatief hoog (0,3 T/100 ha).

In het overlapgebied was de soort tussen 2016 en 2019 stabiel, met 33 territoria. In een kleiner gebied in de provincie Utrecht nam de soort tussen 2006 en 2016 af met 38,5%.

De landelijke trend op lange termijn van de Gele kwikstaart is stabiel, die op korte termijn laat een matige toename zien. De indexwaarde voor 2017 staat op 86. Voor deze soort is geen provinciale trend beschikbaar.

Vergeleken met de jaren vijftig is de Gele kwikstaart echter met ongeveer driekwart afgenomen. De soort is verhuisd van voornamelijk grasland naar voornamelijk akkers. Vergroting van oppervlak kruidenrijk grasland kan de Gele kwikstaart goed doen.

4 Conclusies

In 2019 zijn in de provincie Utrecht 21 soorten weidevogels geïnventariseerd op 37.012 ha boerenland. De inventarisatie leverde voor Kemphaan, Patrijs, Kwartel en Kwartelkoning geen territoria op.

Van de overige 17 soorten weidevogels werden in het totaal 9771 territoria vastgesteld. Dit komt neer op een gemiddelde dichtheid van 26,4 territoria per 100 hectare. De talrijkste soorten waren Kievit (3007 territoria), Grutto (1938), Krakeend (1143), Scholekster (1022) en Tureluur (865).

- ♣ Van de 17 vastgestelde soorten komen er tien voor op de Rode Lijst (Zomertaling, Slobeend, Wintertaling, Wulp, Grutto, Watersnip, Tureluur, Veldleeuwerik, Gele kwikstaart en Graspieper).
- ♣ Vergeleken met een vergelijkbare inventarisatie in 2016 in een deel van het weidevogelkerngebied zijn toegenomen Knobbelzwaan (+21,1%), Bergeend (+31,1%), Krakeend (+36,1%) en Slobeend (+30,2%). Soorten die er afnamen zijn Zomertaling (-38,9%), Kuifeend (-38,5%), Scholekster (-12,4%), Kievit (-14,7%), Tureluur (-1,5%), Veldleeuwerik (-20,2%) en Graspieper (-1,7%). De Gele kwikstaart bleef gelijk.
- ♣ Vergeleken met de telling van 2016 is de Grutto toegenomen (4,2%), met name in Eemland (50,8%). Mogelijk is sprake van een positieve uitstraling vanuit het reservaat.
- ♣ Het aantal territoria van de kritische soorten in het gebied dat zowel in 2016 als 2019 werd geïnventariseerd nam af met 1,4%.
- ♣ Alleen het weidevogelkerngebied als geheel van de deelgebieden Eemland en Midden West voldoen momenteel aan het criterium van minimaal 10 territoria Grutto's per 100 ha en/of minimaal 20 territoria van de kritische weidevogels per 100/ha.
- ♣ De weidevogelkerngebieden van de deelgebieden Bloklandpolder, Ruige Weide, Vechtvallei, Vijfheerenlanden en Zuid West voldoen als geheel niet meer aan de eis voor deze gebieden uit 2012.
- ♣ Geen van de weidevogelrandzones als geheel voldoet aan de eis van 20 territoria van kritische soorten per 100 ha en/of 10 territoria van Grutto per 100 ha. Mogelijk voldoen wel kleinere delen van deze gebieden (bijna) aan de criteria voor een kerngebied. Een nadere analyse van de dichtheid op veel kleinere schaal zou daar uitsluitsel over kunnen geven. Dit is met name relevante voor het voormalige Zuid-Hollandse deel van deelgebied Vijfheerenlanden.
- ♣ Ruim 75% van de waarnemingen van Purperreigers in het gebied is afkomstig uit de maand mei. De meeste waarnemingen zijn afkomstig uit de deelgebieden Midden West en Zuid West.
- ♣ De meest Zwarte sterns werden waargenomen in het zuidoosten van deelgebied De Venen en in deelgebied Midden West.

5

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- BIJLSMA, R.G., F. HUSTINGS & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland*. Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015. *European Red List of Birds*. Luxemburg: Office for official Publications of the European Communities.
- BOELE A., J. VAN BRUGGEN, R. F. HUSTINGS, K. KOFFIJBERG, J.W. VERGEER & T. VAN DER MEIJT, 2019. *Broedvogels in Nederland in 2017*. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BUIJS, J. & M. SAMWEL-MANTINGH, 2019. *Een onderzoek naar mogelijke relaties tussen de afname van weidevogels en de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen op veehouderijbedrijven*. Buijs Agro-Services, Bennekom, april 2019.
- DIJK, A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DIJK, A.J. VAN, M. NOBACK, G. TROOST, J.W. VERGEER, H. SIERDSEMA & C. VAN TURNHOUT. 2013. *De introductie van Autocluster in het Broedvogel Monitoring Project*. Limosa 86 (2013): 49-67.
- DUINKERKEN, G. VAN, G.J. REMMELINK, H. VALK, K.M. VAN HOUWELINGEN (ANIMAL SCIENCES GROUP) & K. HETTINGA (AGROTECHNOLOGY & FOOD SCIENCES GROUP). 2005. *Beheersgraskuil als voeder voor melkgevende koeien*. PraktijkRapport Rundvee 77.
- KLEUNEN, A. VAN, R. FOPPEN & C. VAN TURNHOUT, 2017. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KWAK, R., R. VAN BEUSEKOM, R. FOPPEN, J. LOUWE KOOIJMANS & K. DE PATER. 2018. *Bedreigde vogels in Nederland. Vogels van de Rode lijst in hun leefgebied*. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- ONRUST, J., WYMENGA, E., PIERSMA, T. & OLFF, H. (2019) *Earthworm activity and availability for meadow birds is restricted in intensively managed grasslands*. Journal of Applied Ecology, [https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/\(...\)1111/1365-2664.13356](https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/(...)1111/1365-2664.13356).
- OOSTERVELD E.B., L.W. BRUINZEEL & E. WYMENGA, 2014. *Ecologie van weidevogels: Kennisbundeling voor bescherming en beheer*. A&W-rapport 1831, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- SIERDSEMA, H., 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbosbeheerrapport 1995-1.

- SLATERUS R. 2016. *Weidevogels in het weidevogelkerngebied in de provincie Utrecht in 2016*. Sovon-rapport 2016/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2018. *Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering*. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VERGEER J.W., A.J. VAN DIJK, A. BOELE, J. VAN BRUGGEN & F. HUSTINGS, 2016. *Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

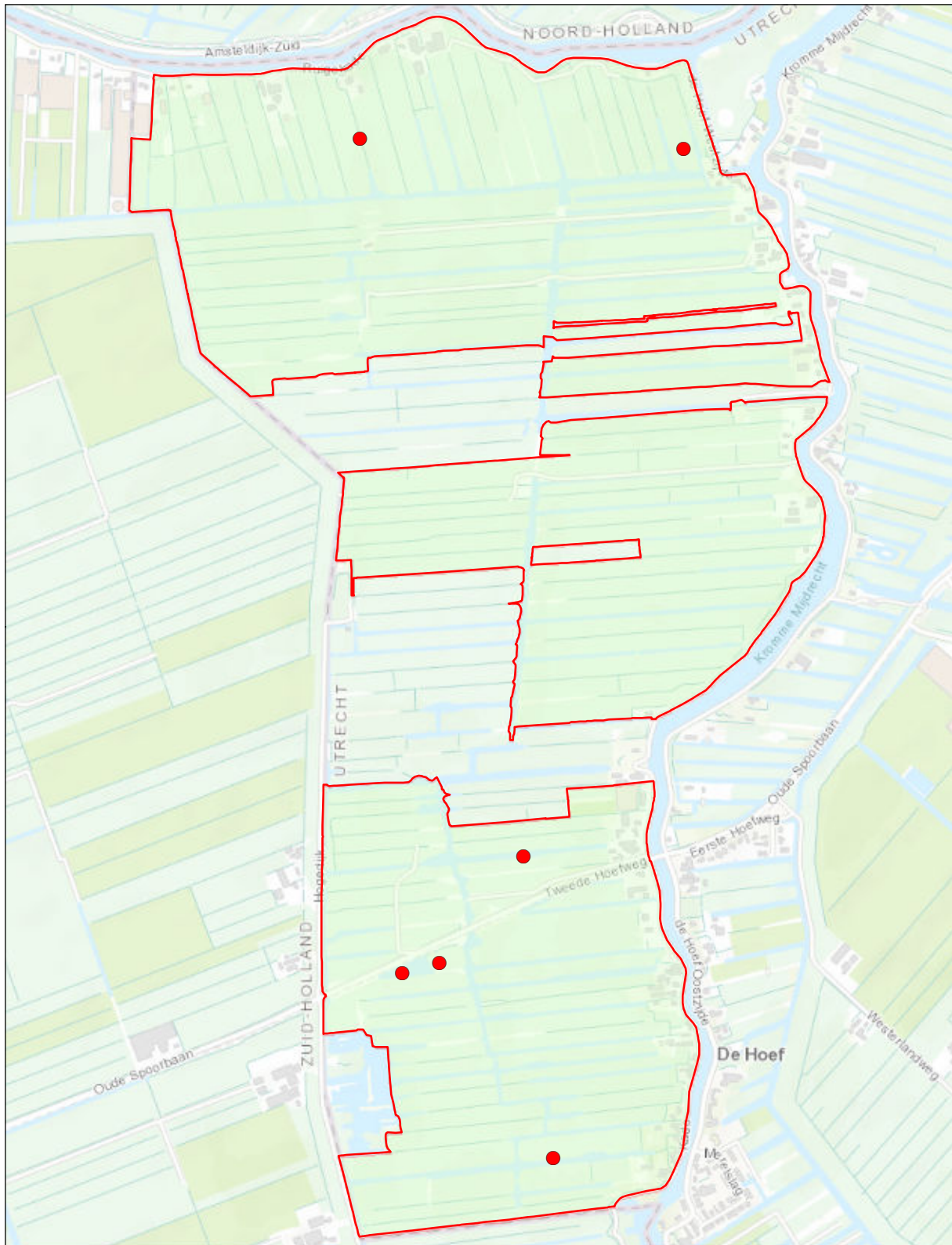
6 Bijlagen

Bijlage 1 Verspreidingskaarten broedvogels

Bijlage 1 Verspreidingskaarten broedvogels

Aantal territoria van weidevogels per onderscheiden deelgebied.

Gebied \ Soort	Knz	Be	Kre	Wt	Zt	Se	Te	Ke	Sc	Ki	Ws	Gr	Wu	Tu	VI	Gp	Gkw
Bloklandpolder	6	11	24			2		11	17	4		5		6		3	
De Venen	59	141	199	0	1	55	2	30	278	536	0	426	14	227	17	17	3
Eenland	96	17	181	0	2	49	0	31	155	704	0	573	3	257	44	168	23
Midden West	116	51	221	0	3	84	0	23	219	400	0	413	5	160	44	15	0
Ruige Weide	16	1	64	0	1	16	0	15	22	75	0	38	0	17	0	1	0
Vechtvallei	24	17	80	0	0	14	0	18	53	63	0	38	0	30	2	3	1
Vijfheerenlanden	58	1	166	0	0	21	0	20	113	431	1	187	0	85	18	32	5
Zuid West	124	13	208	1	7	50	0	65	165	794	1	258	4	83	48	24	28

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

6 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

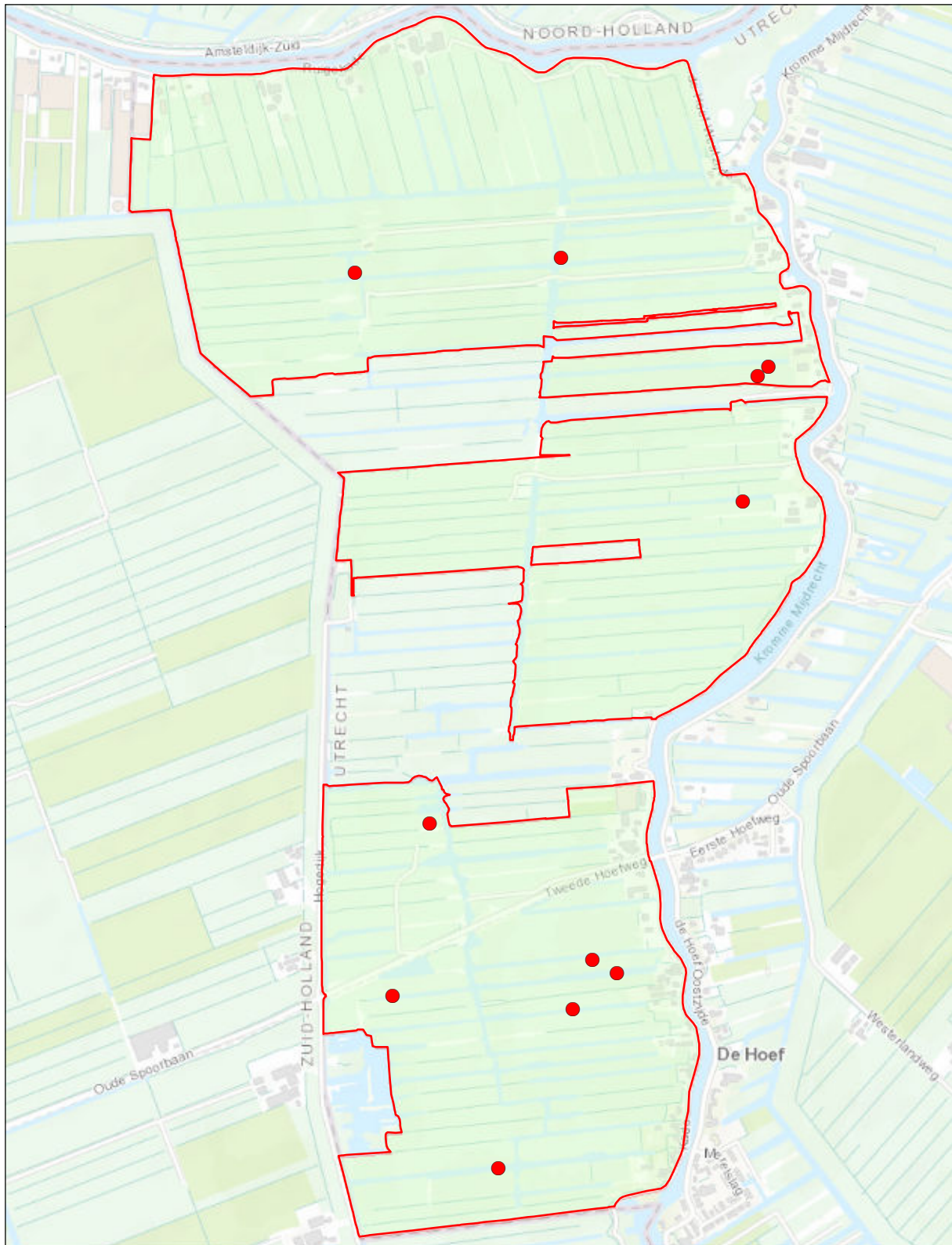
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● **Bergeend**

11 territoria

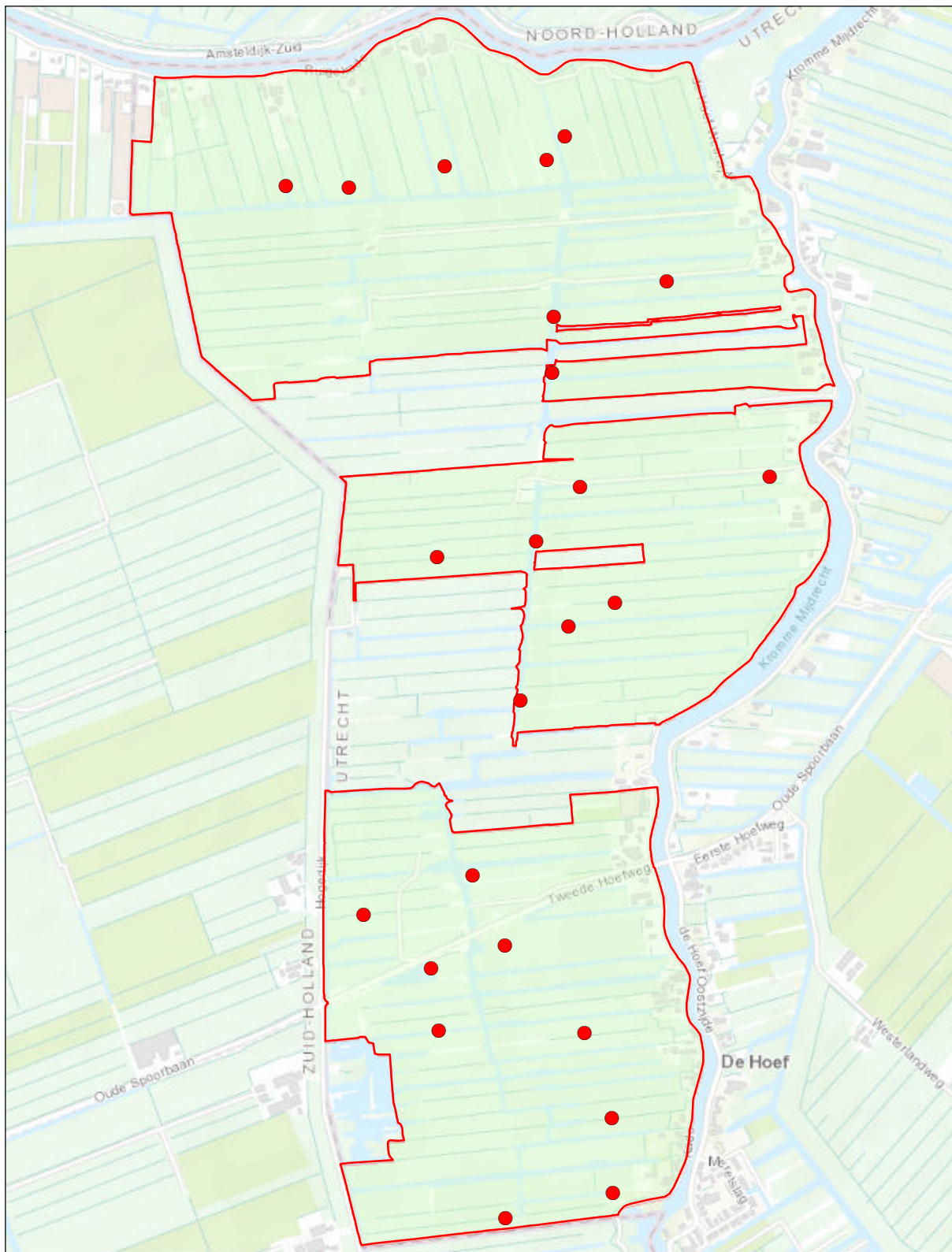
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5
km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● **Krakeend**

24 territoria

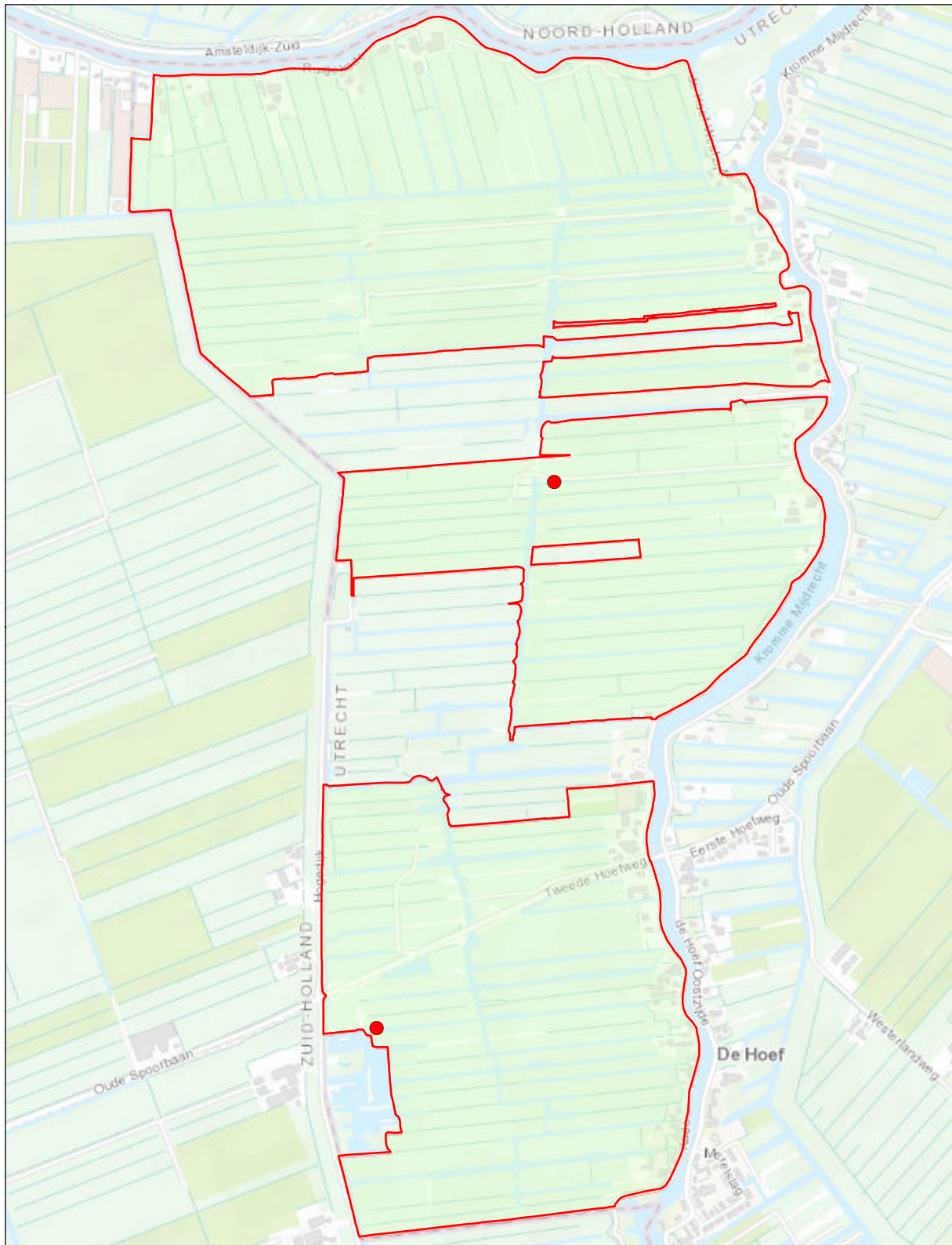
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● Slobeend

2 territoria

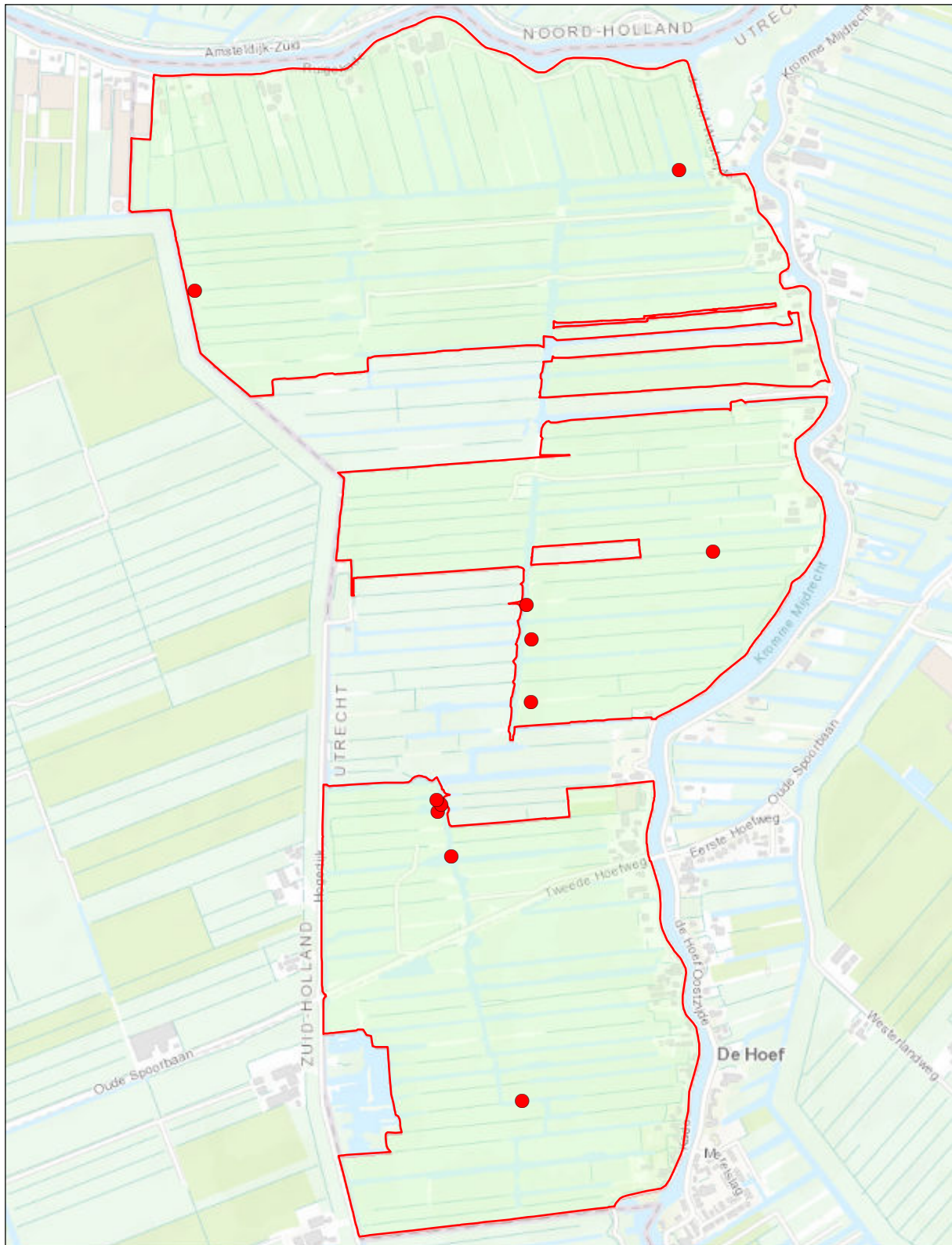
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

11 territoria

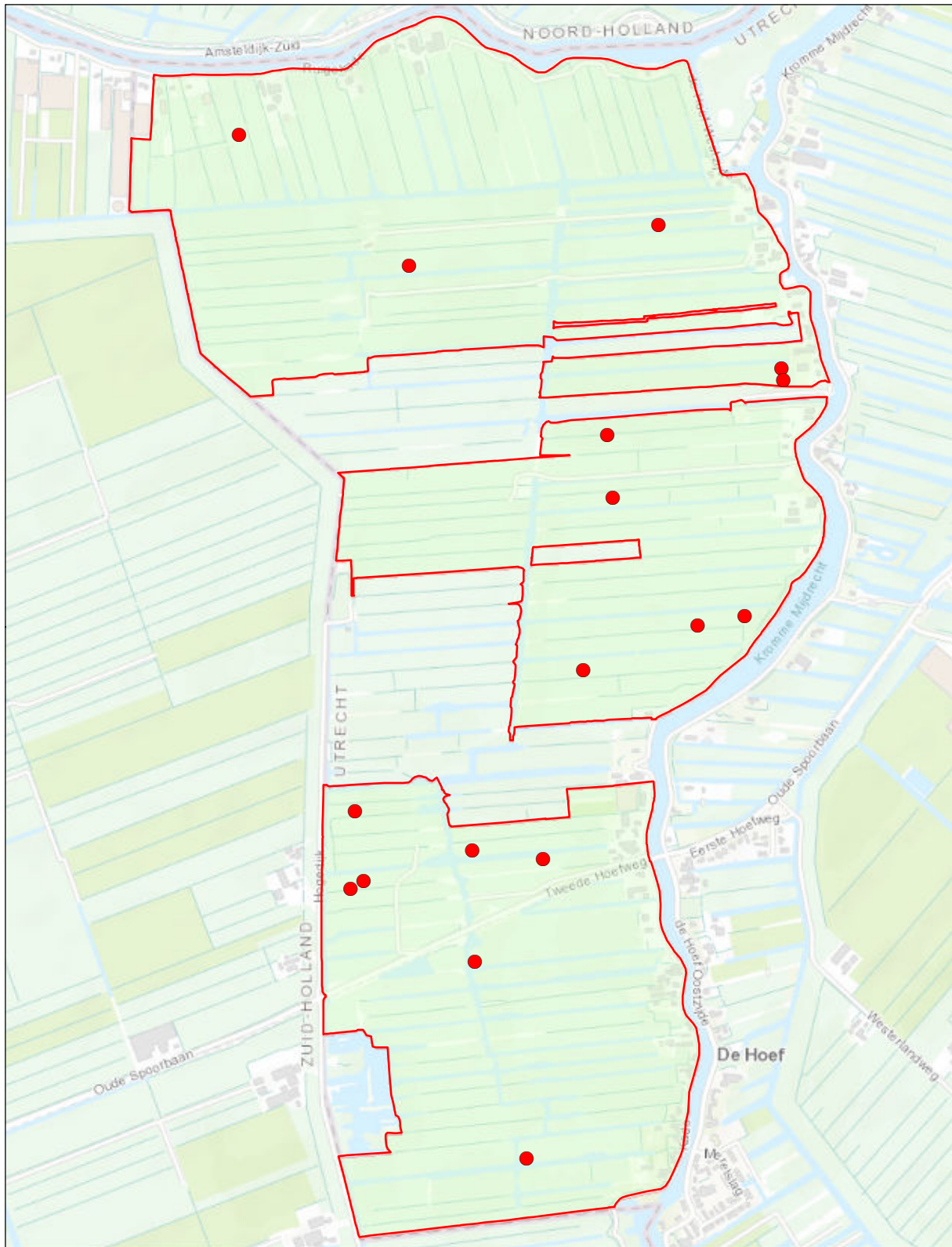
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

17 territoria

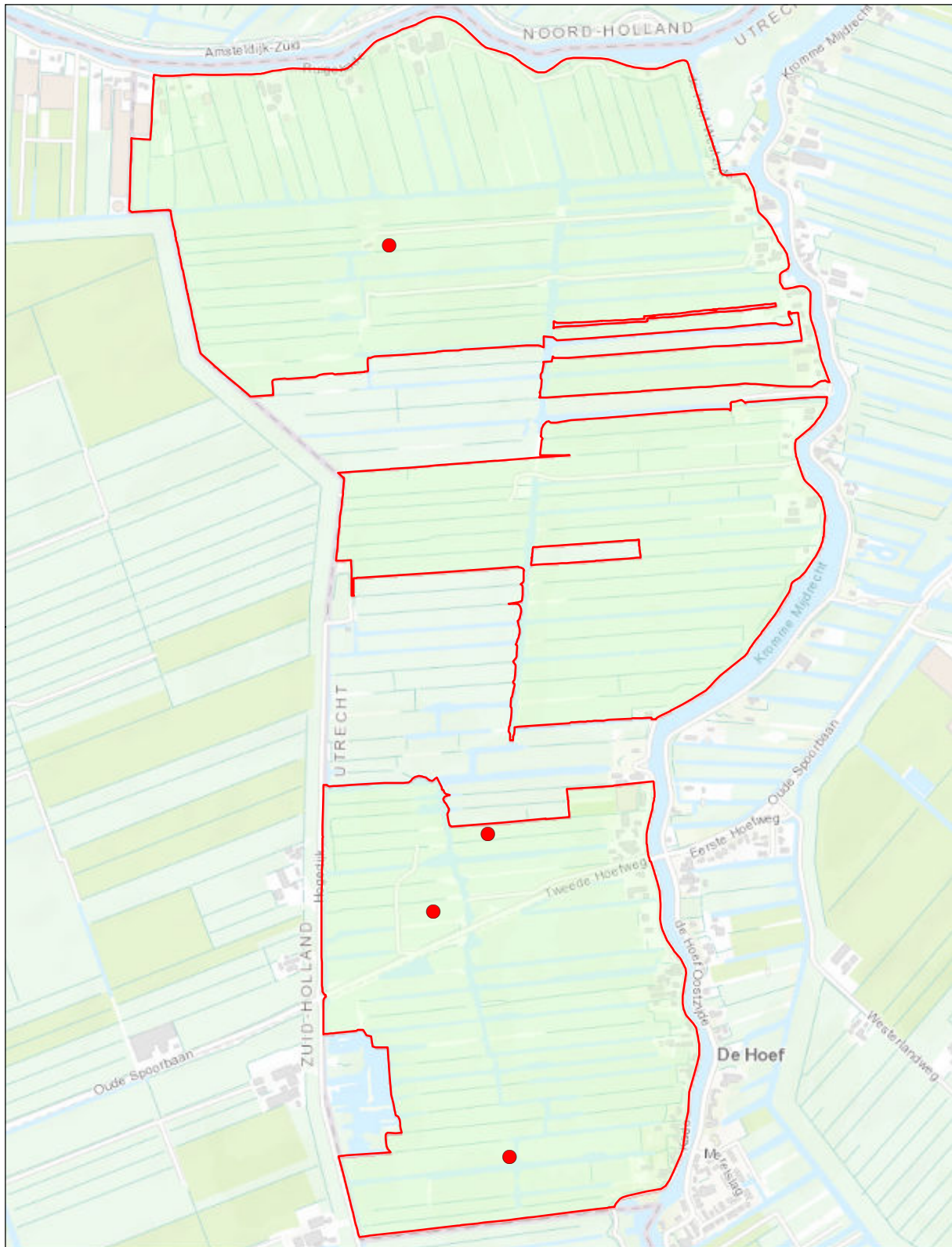
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

4 territoria

 Weidevogelkerngebied

© Kadaster Nederland

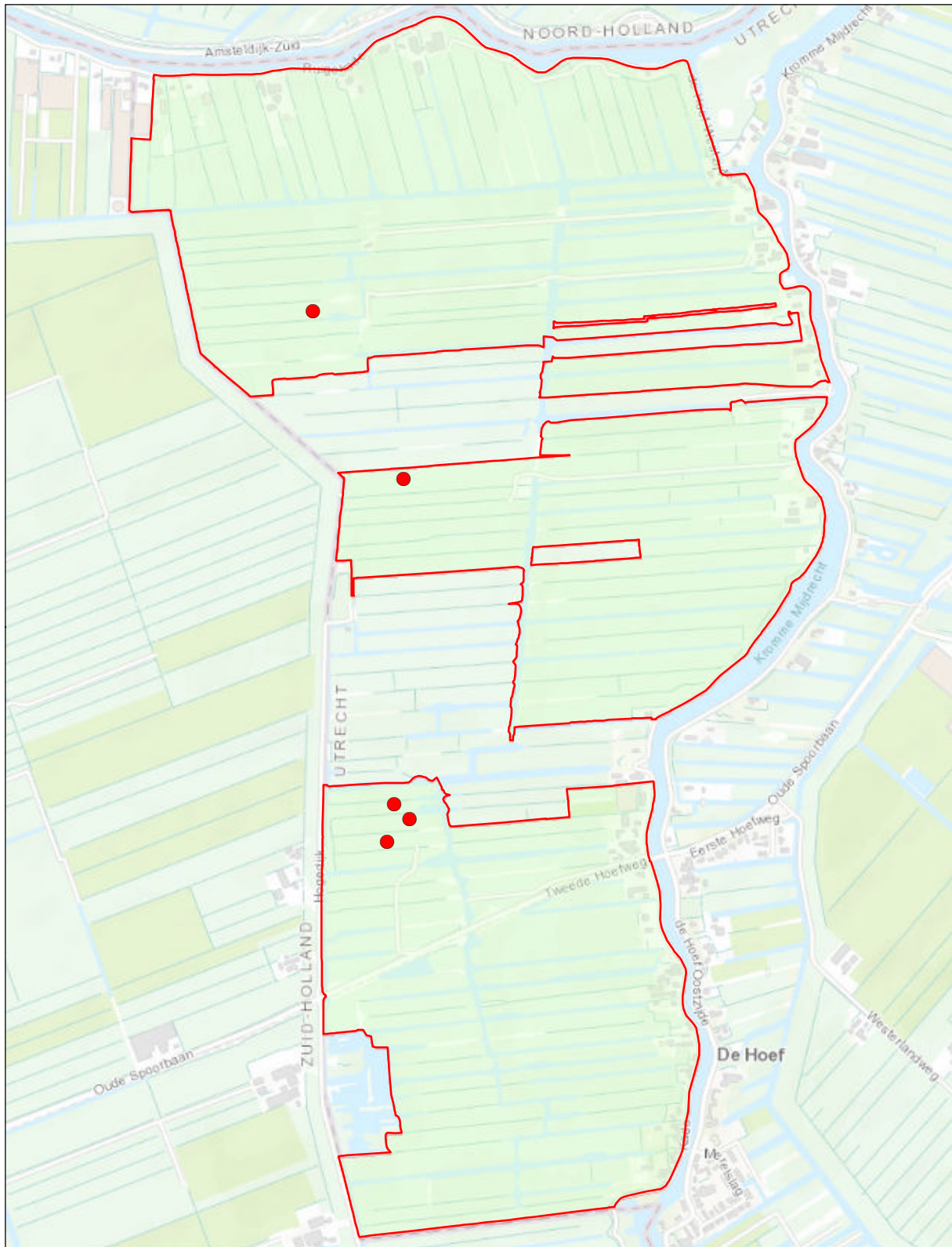
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● **Grutto**

5 territoria

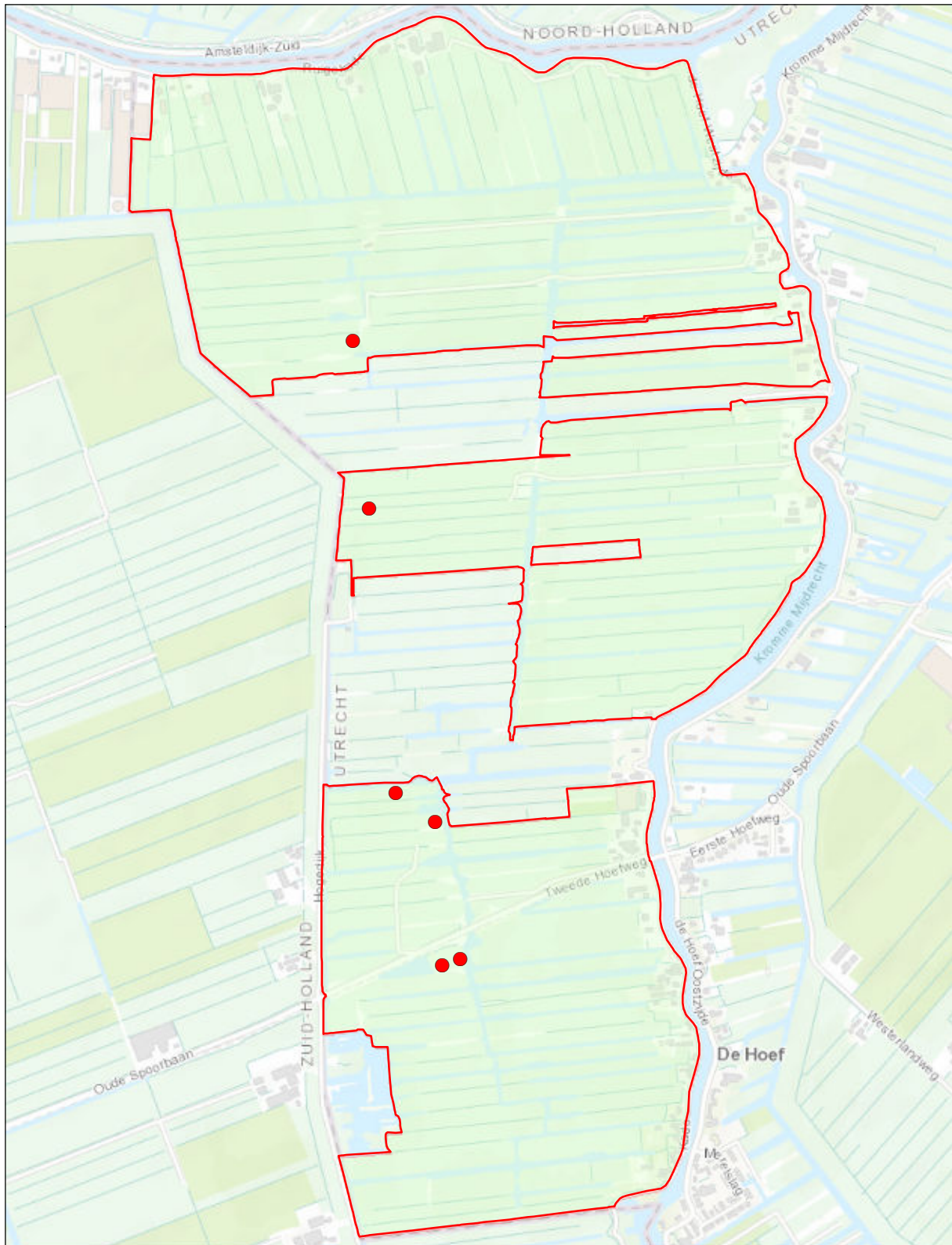
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 0,5 km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

6 territoria

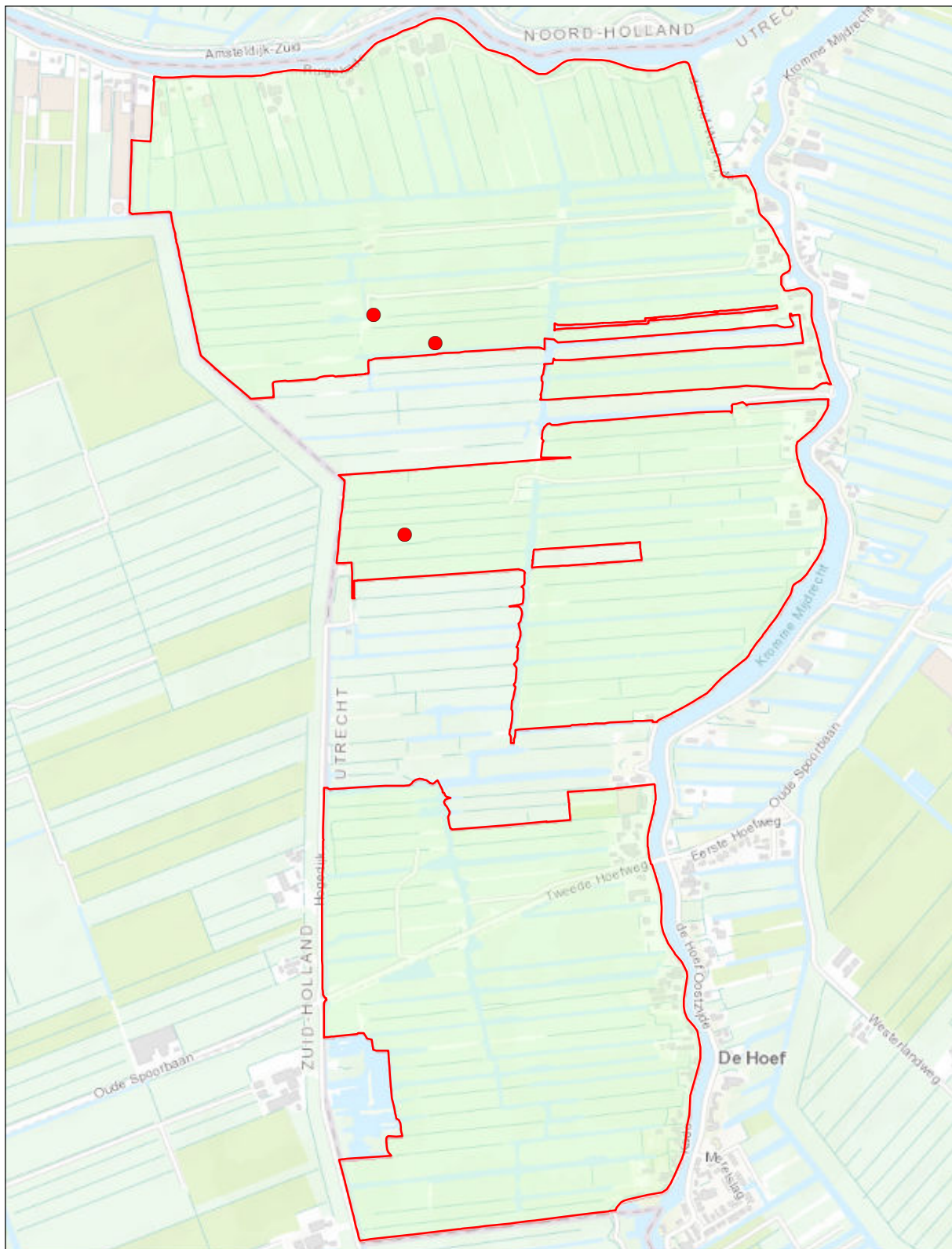
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5
km

Bloklandpolder

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

3 territoria

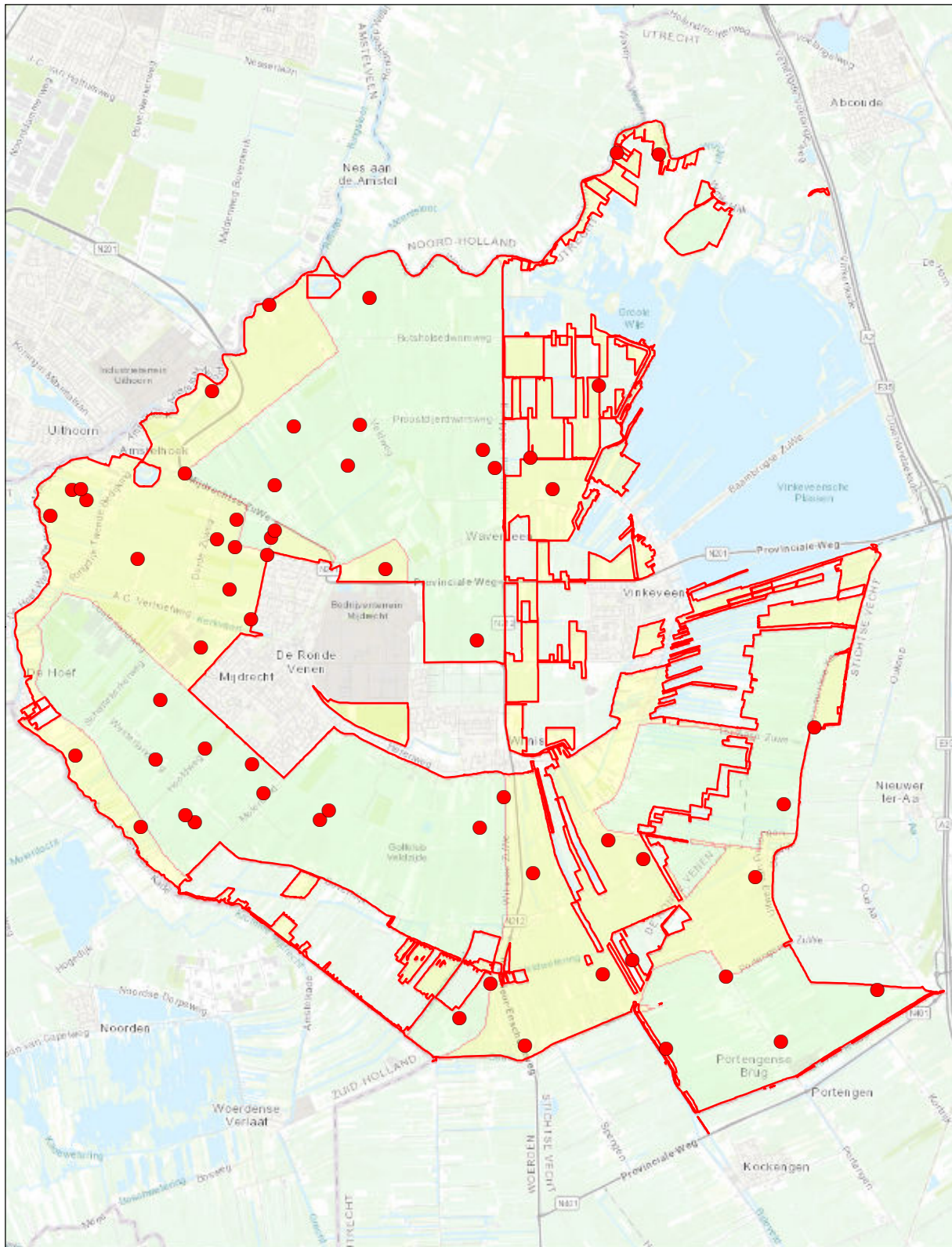
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5
km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

59 territoria

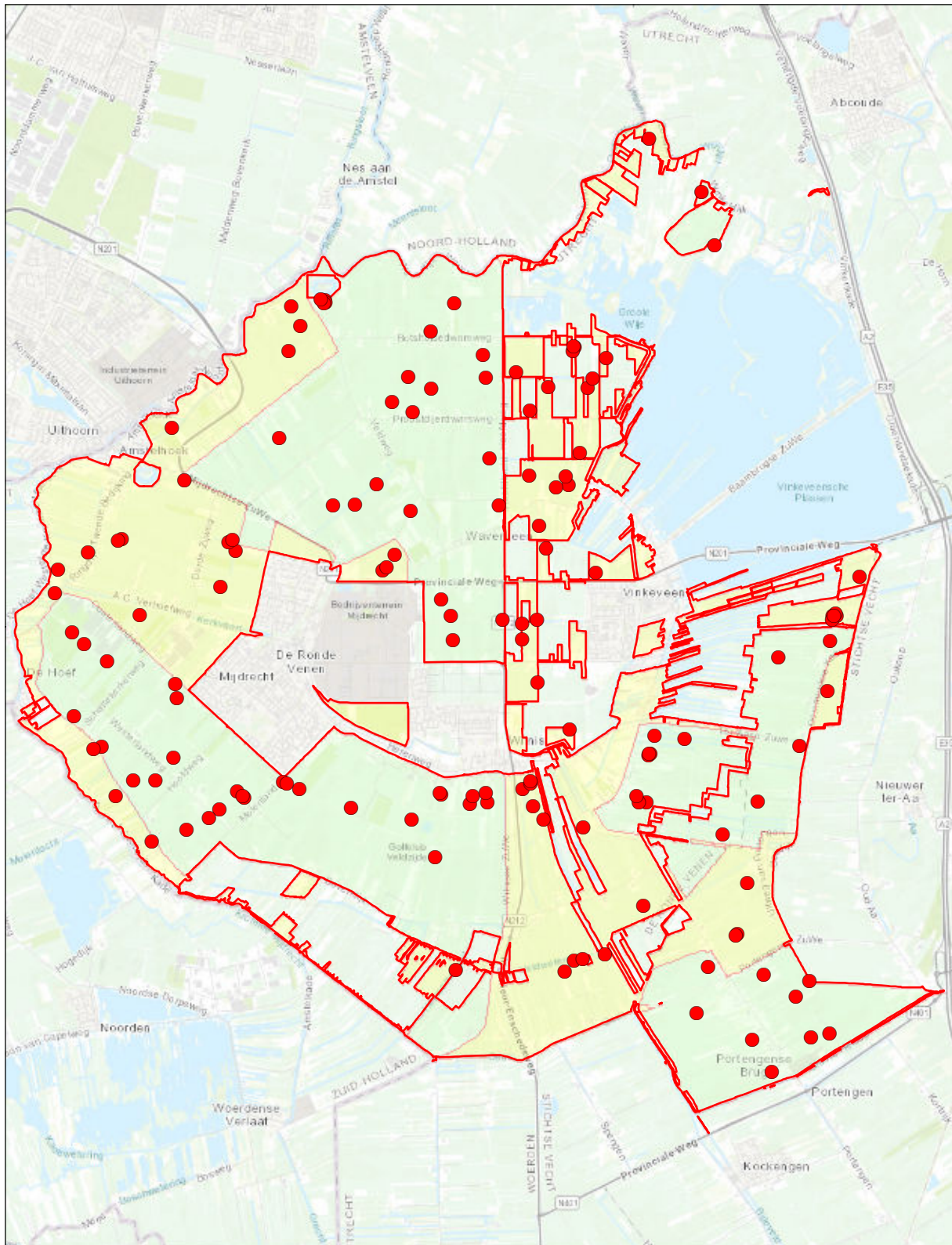
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● **Bergeend**

141 territoria

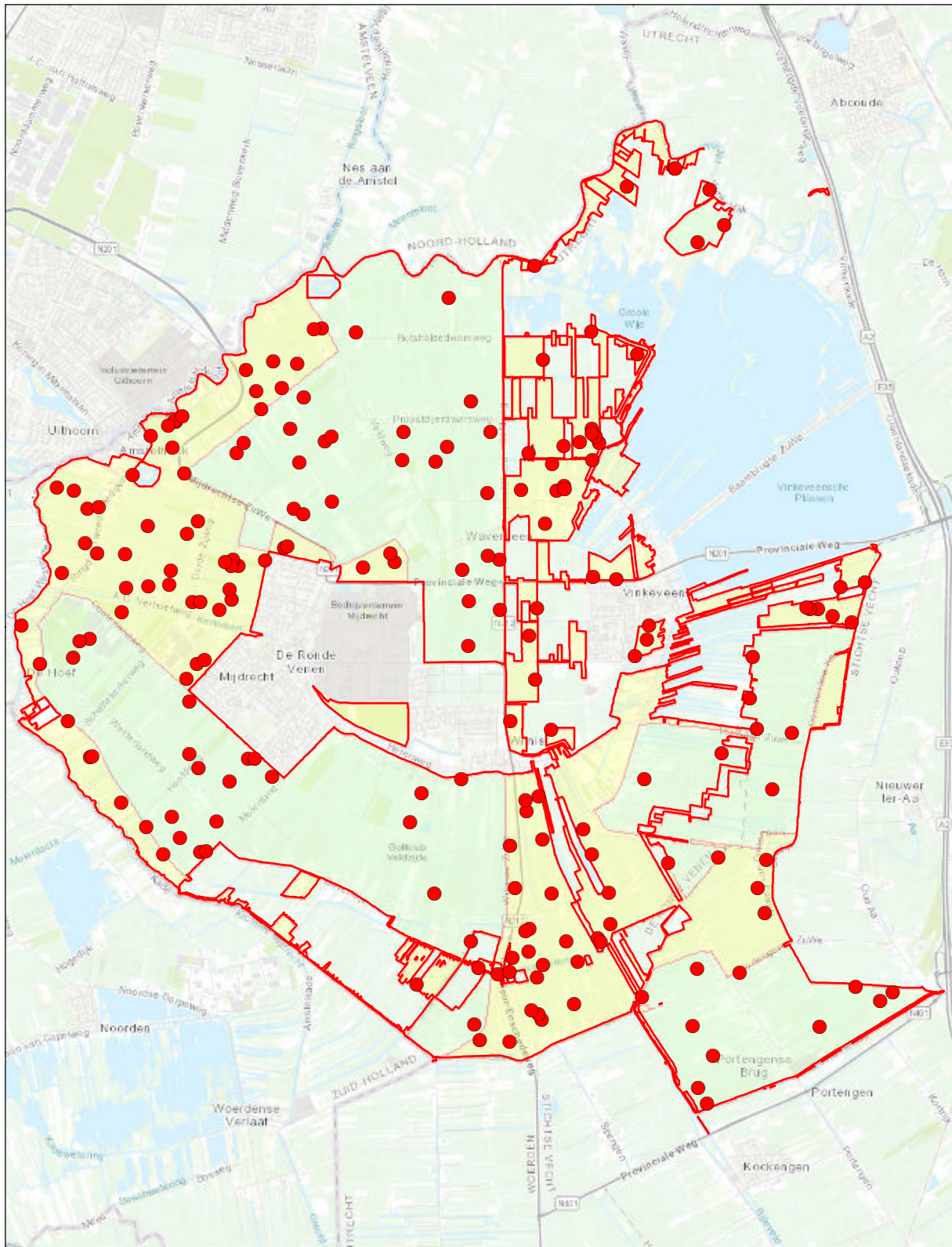
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

199 territoria

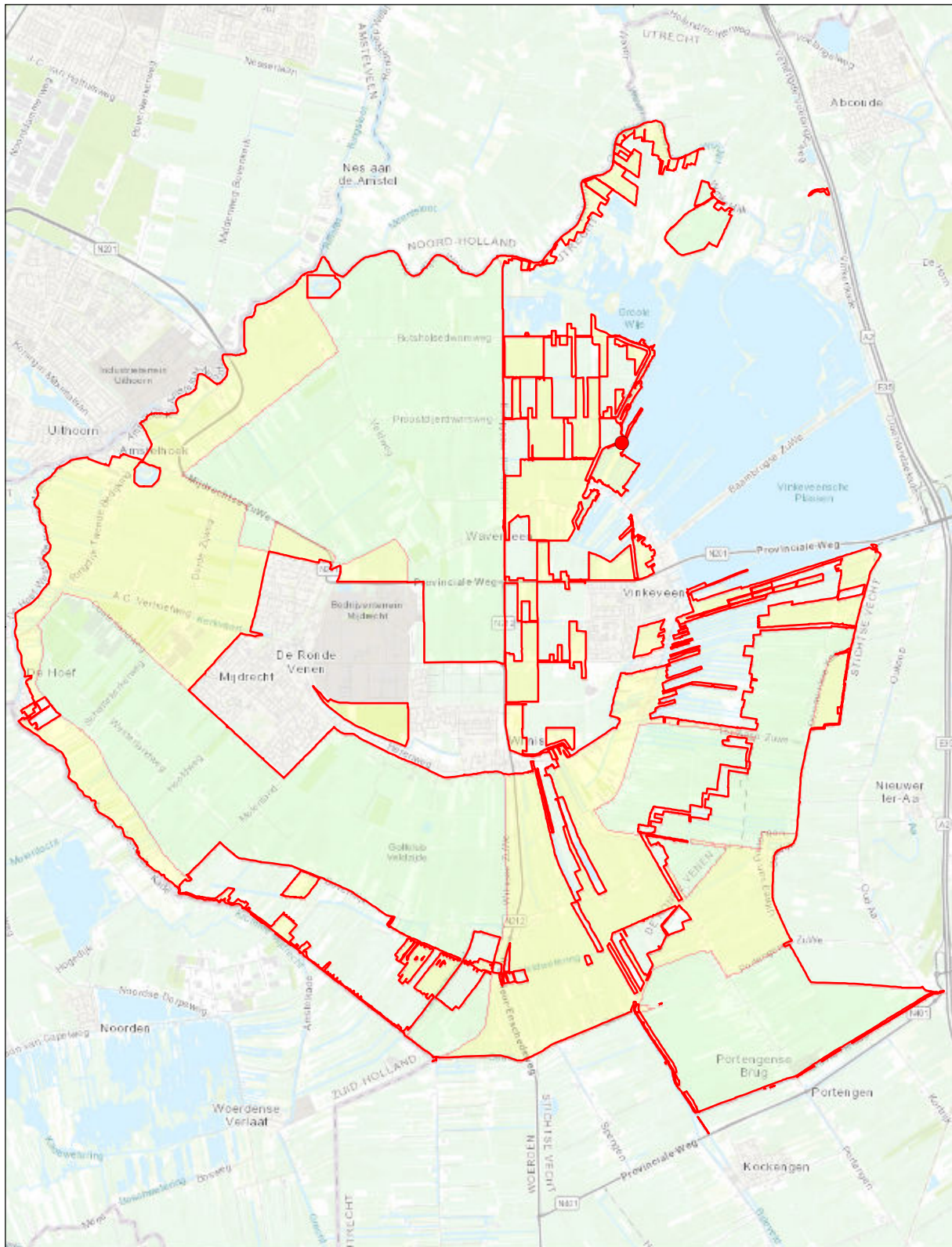
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

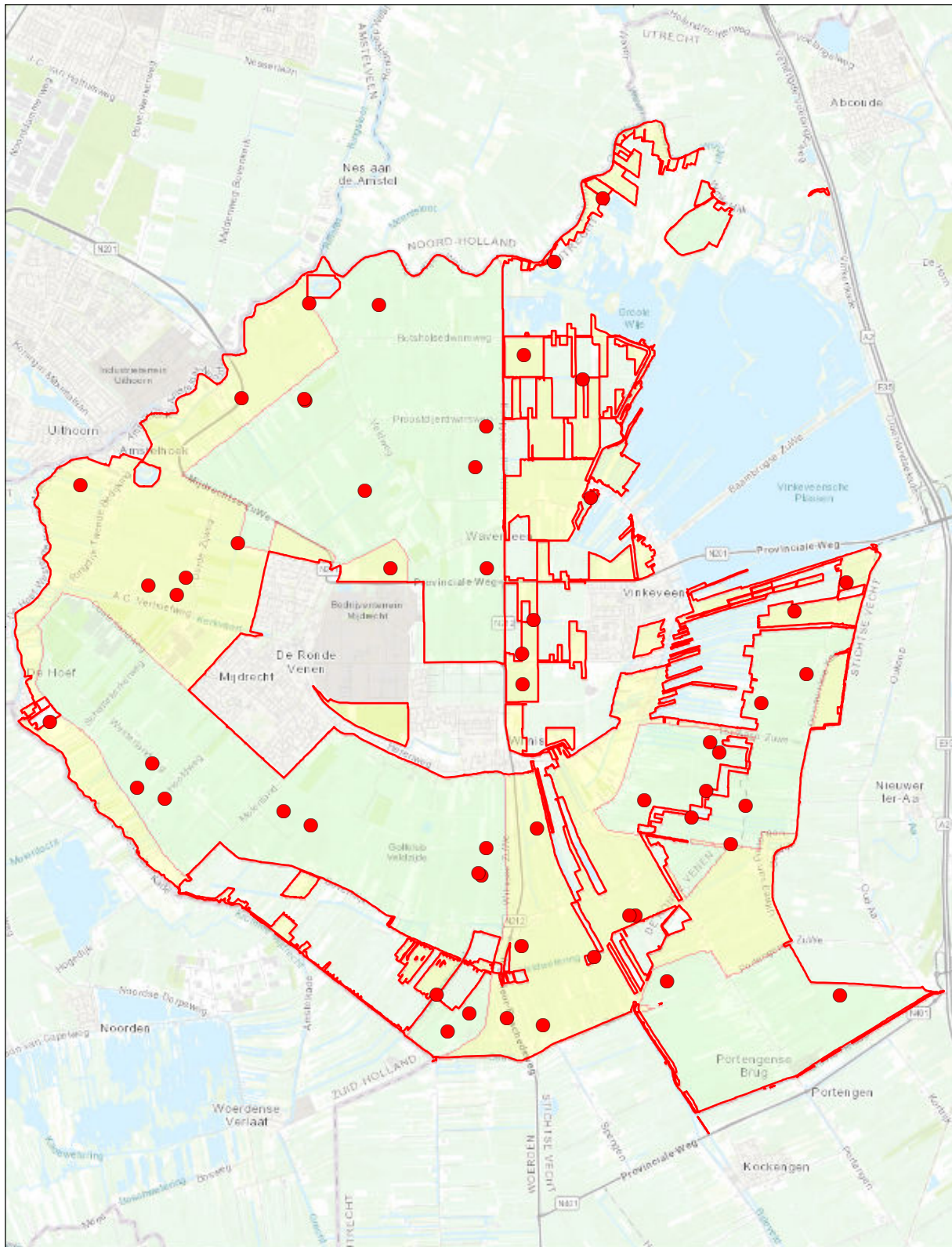
● Zomertaling

1 territorium

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

De Venen

Verspreidingskaart 2019

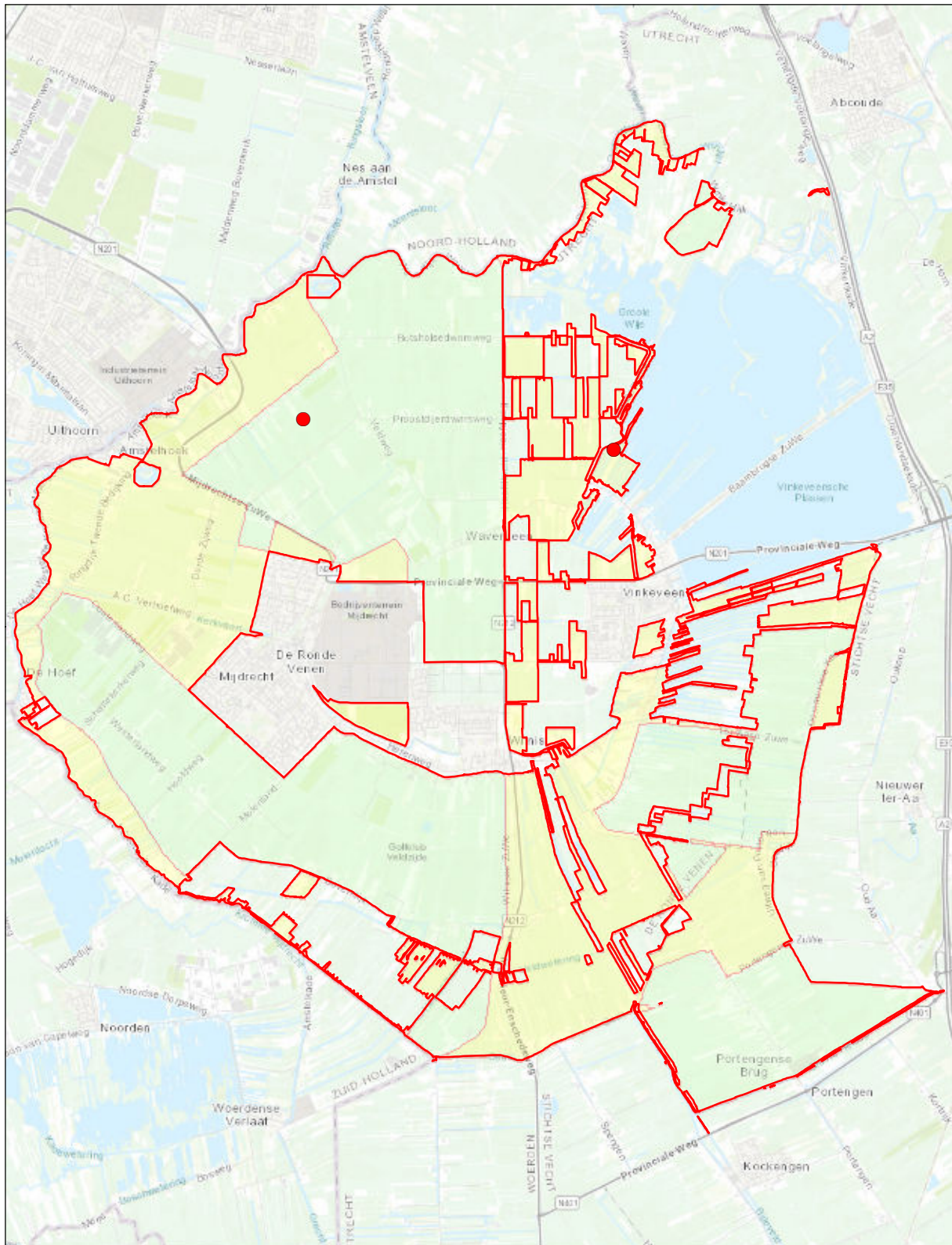
● Slobeend

55 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Tafeleend

2 territoria

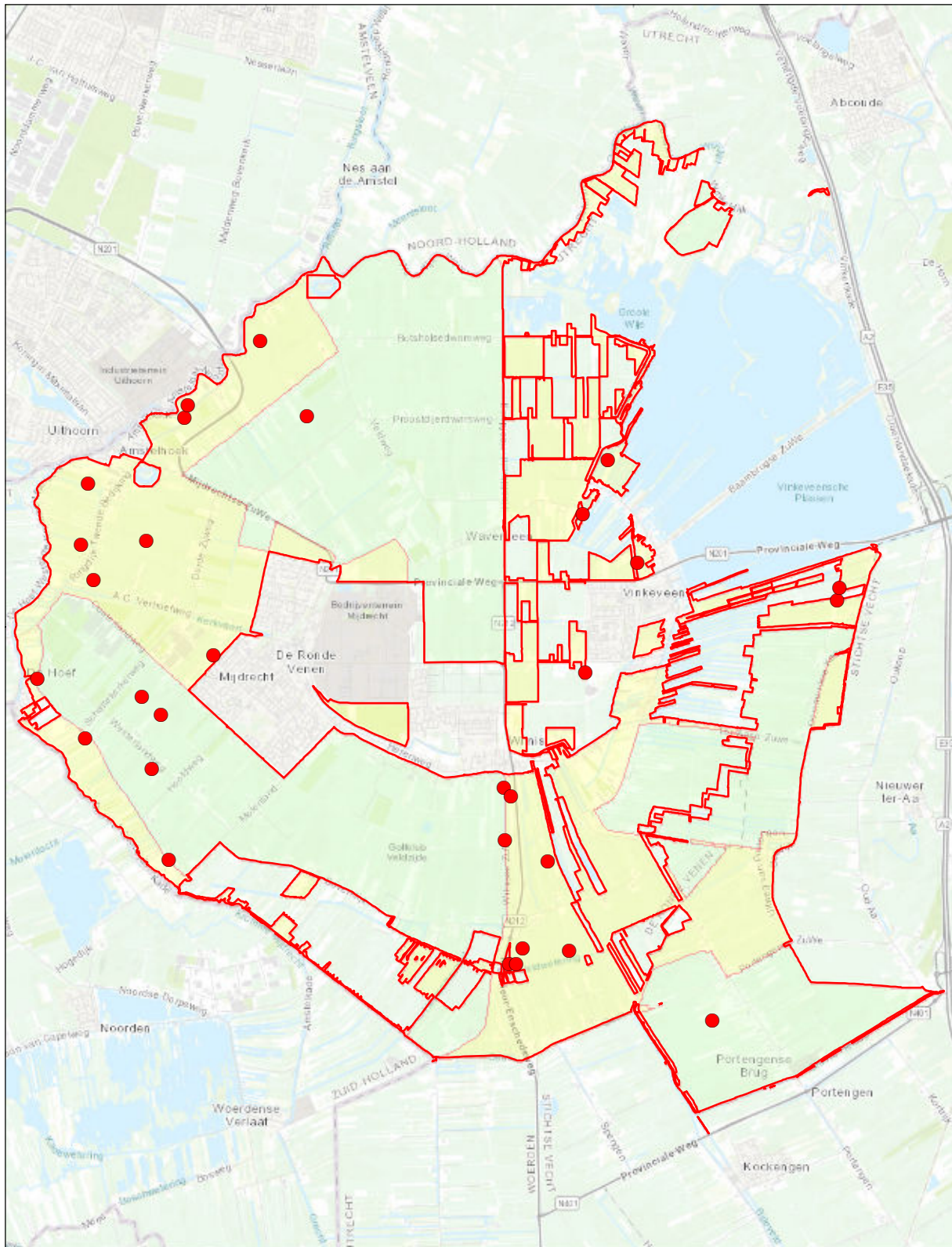
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

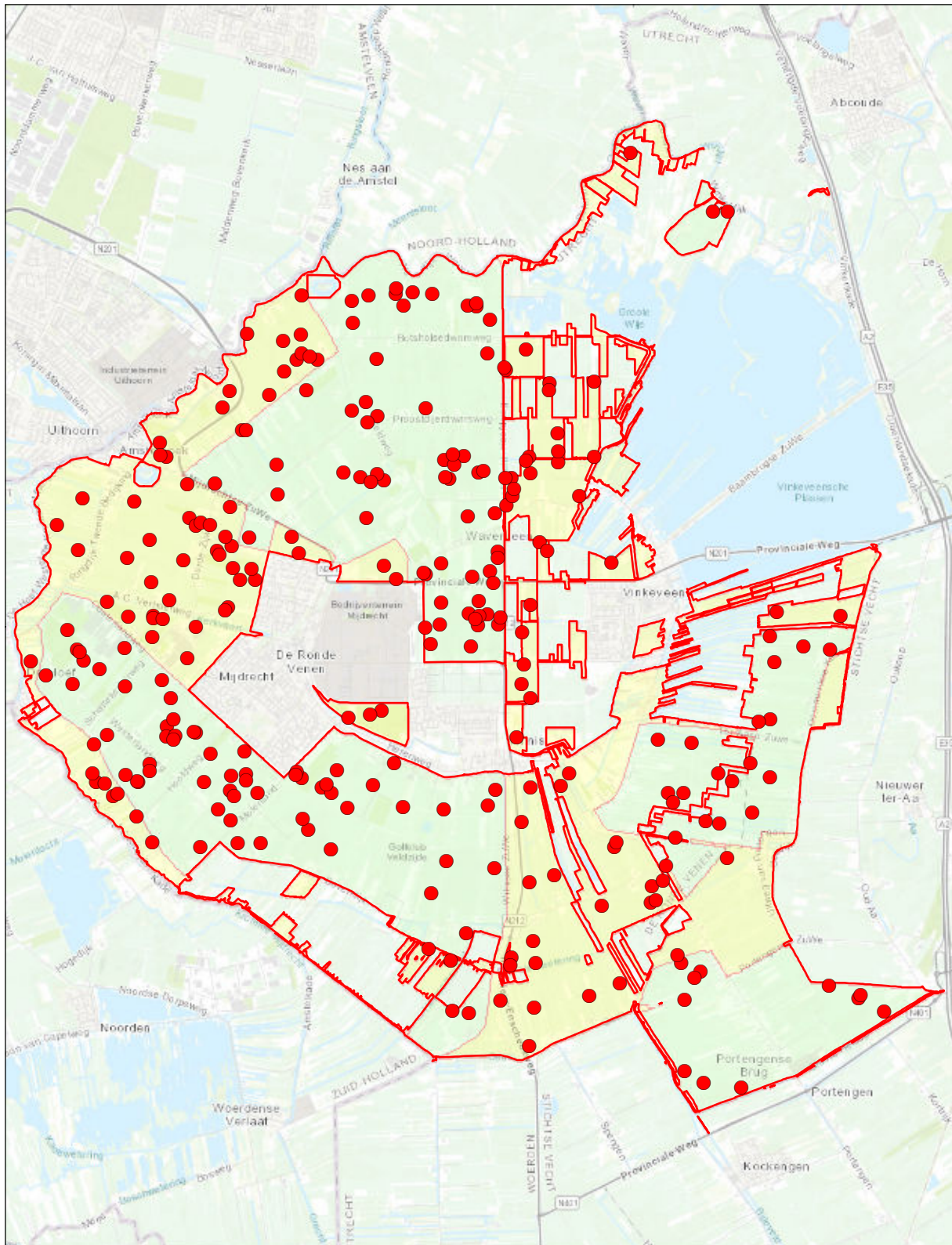
● **Kuifeend**

30 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

278 territoria

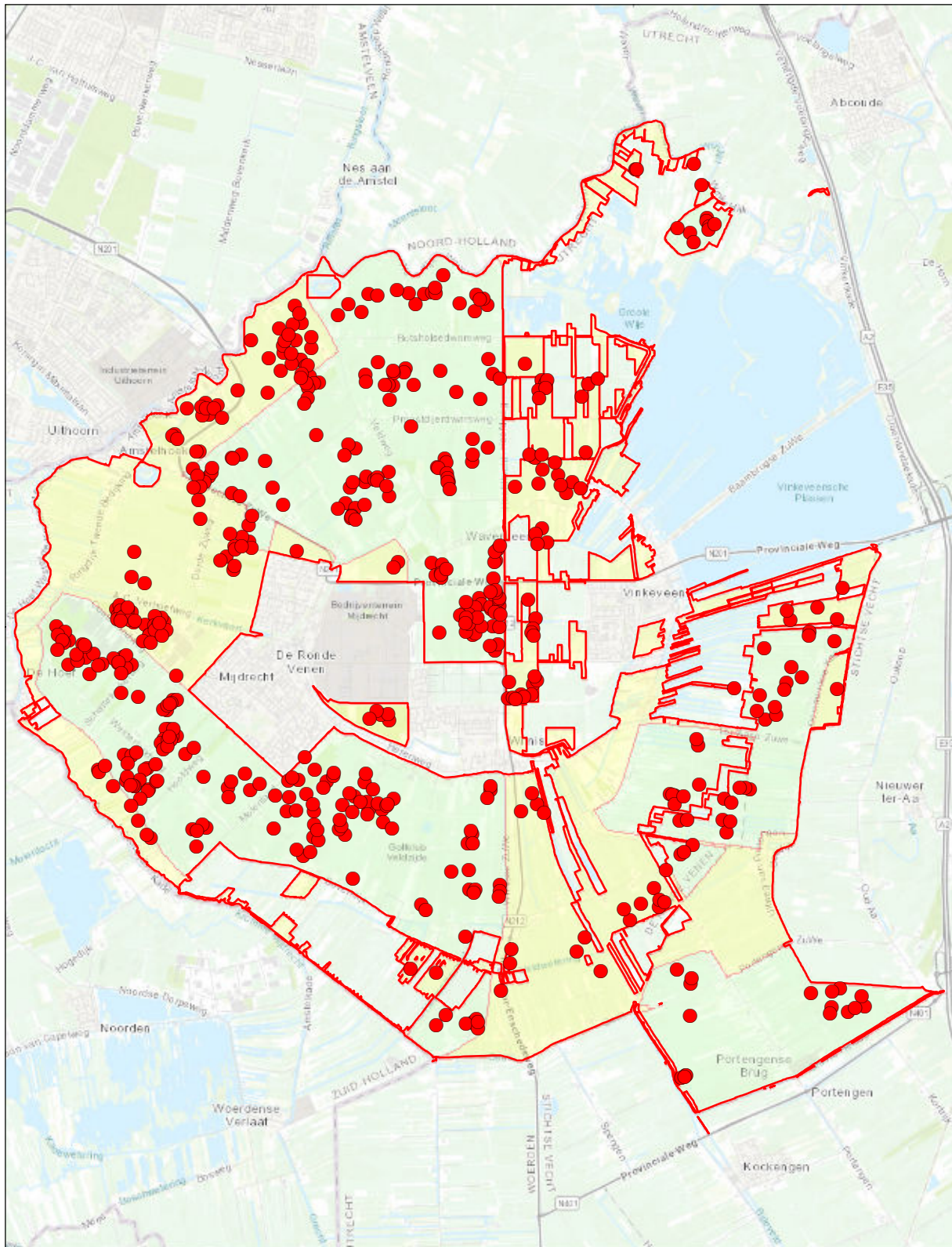
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

536 territoria

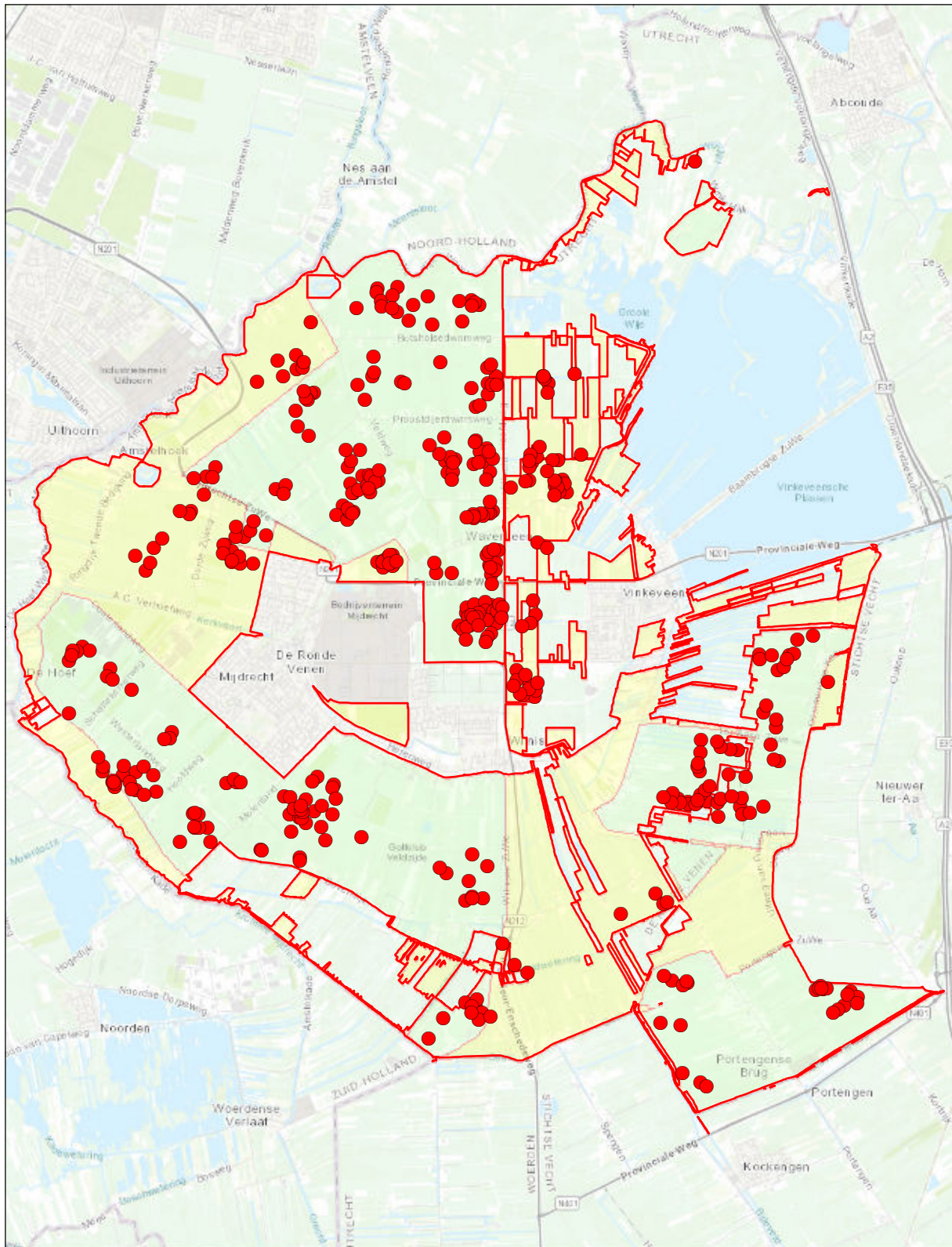
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

426 territoria

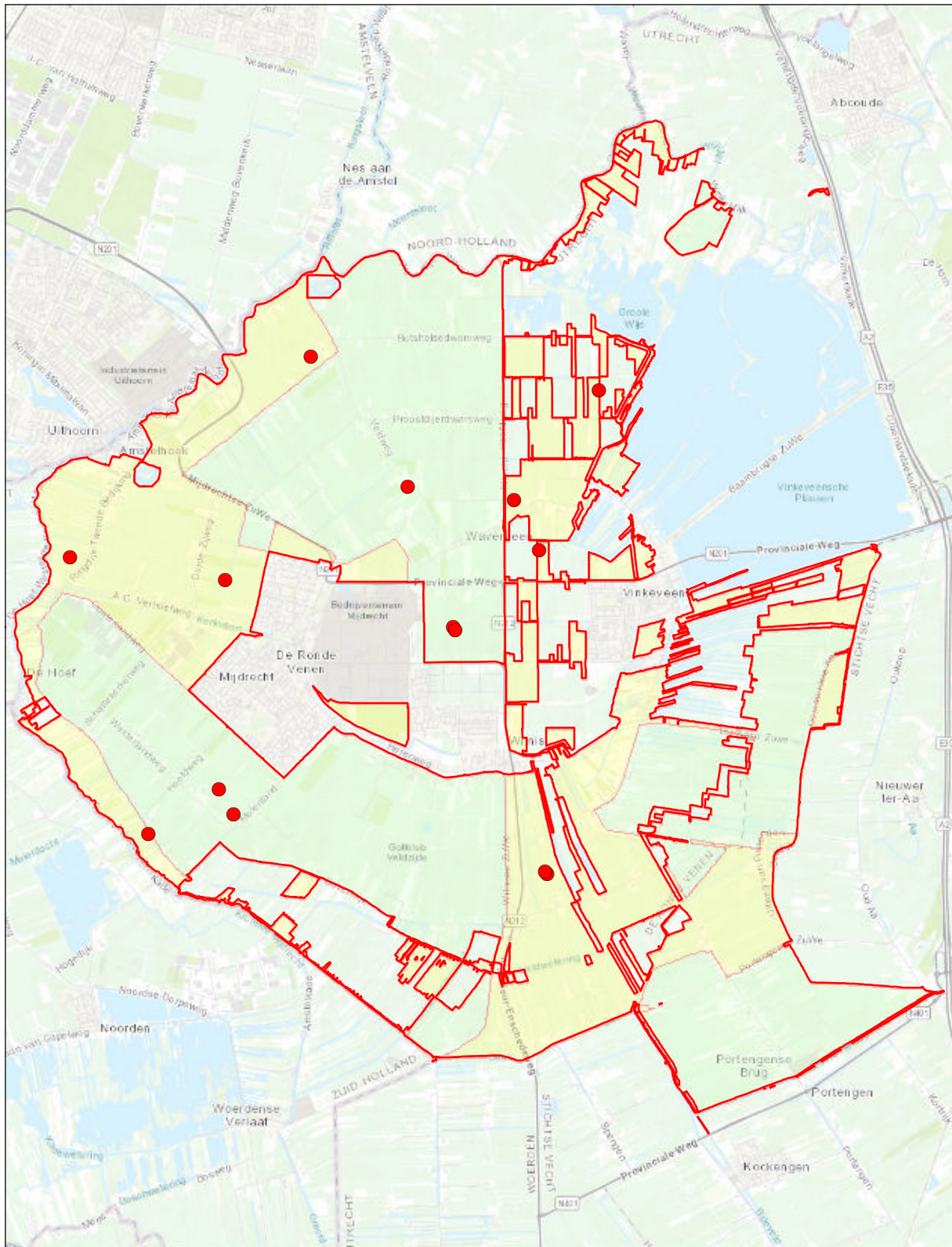
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● **Wulp**

14 territoria

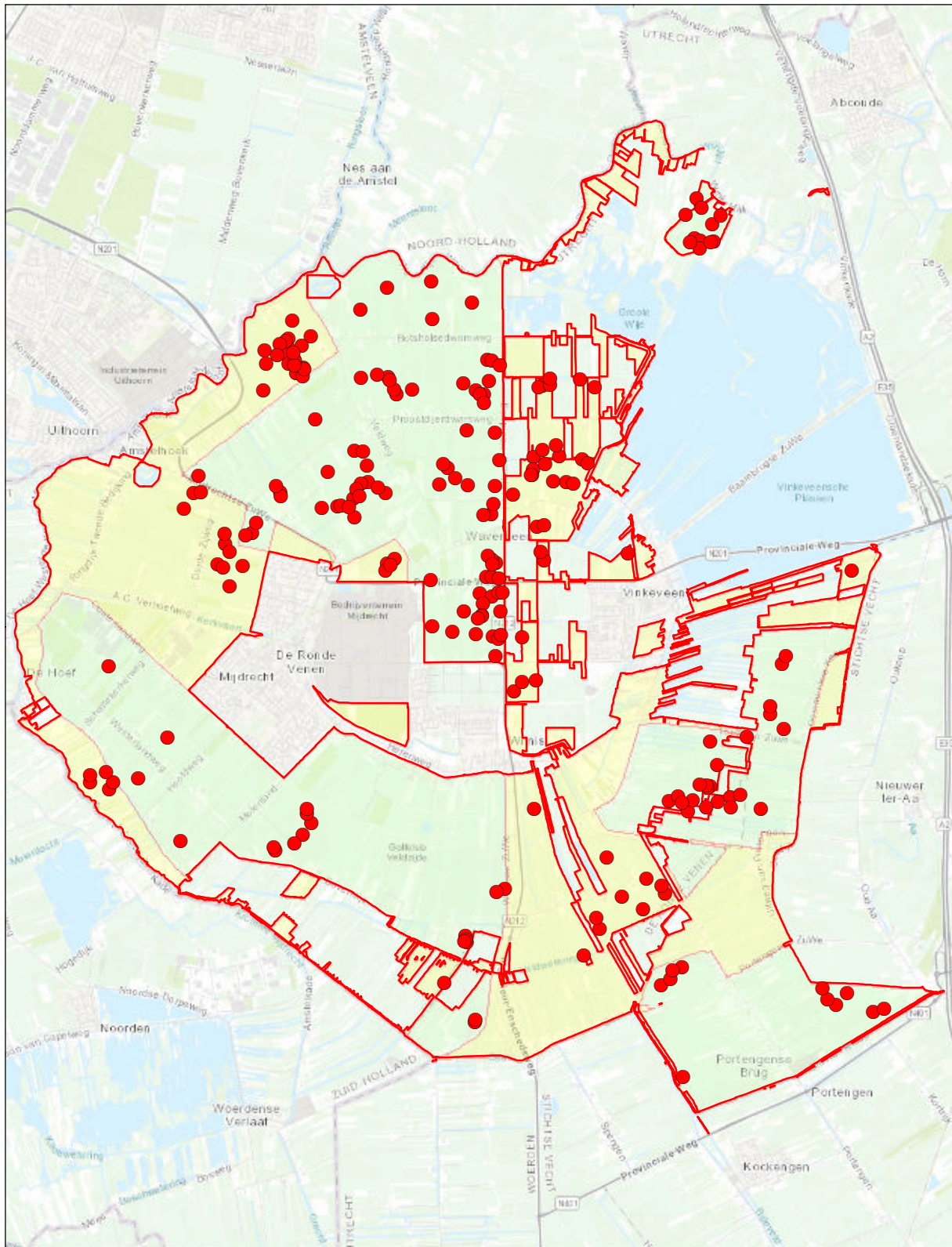
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

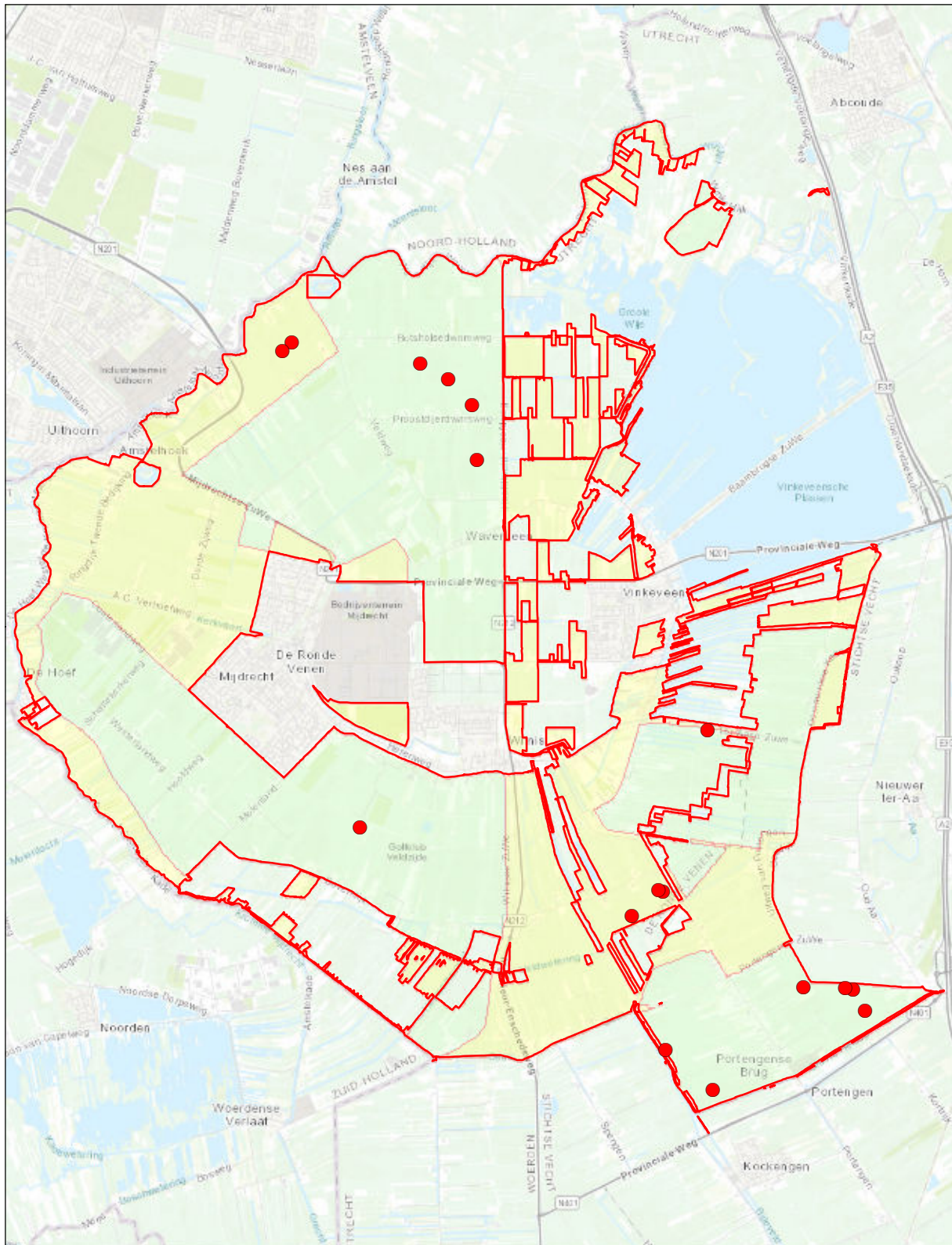
● Tureluur

227 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● **Veldleeuwerik**

17 territoria

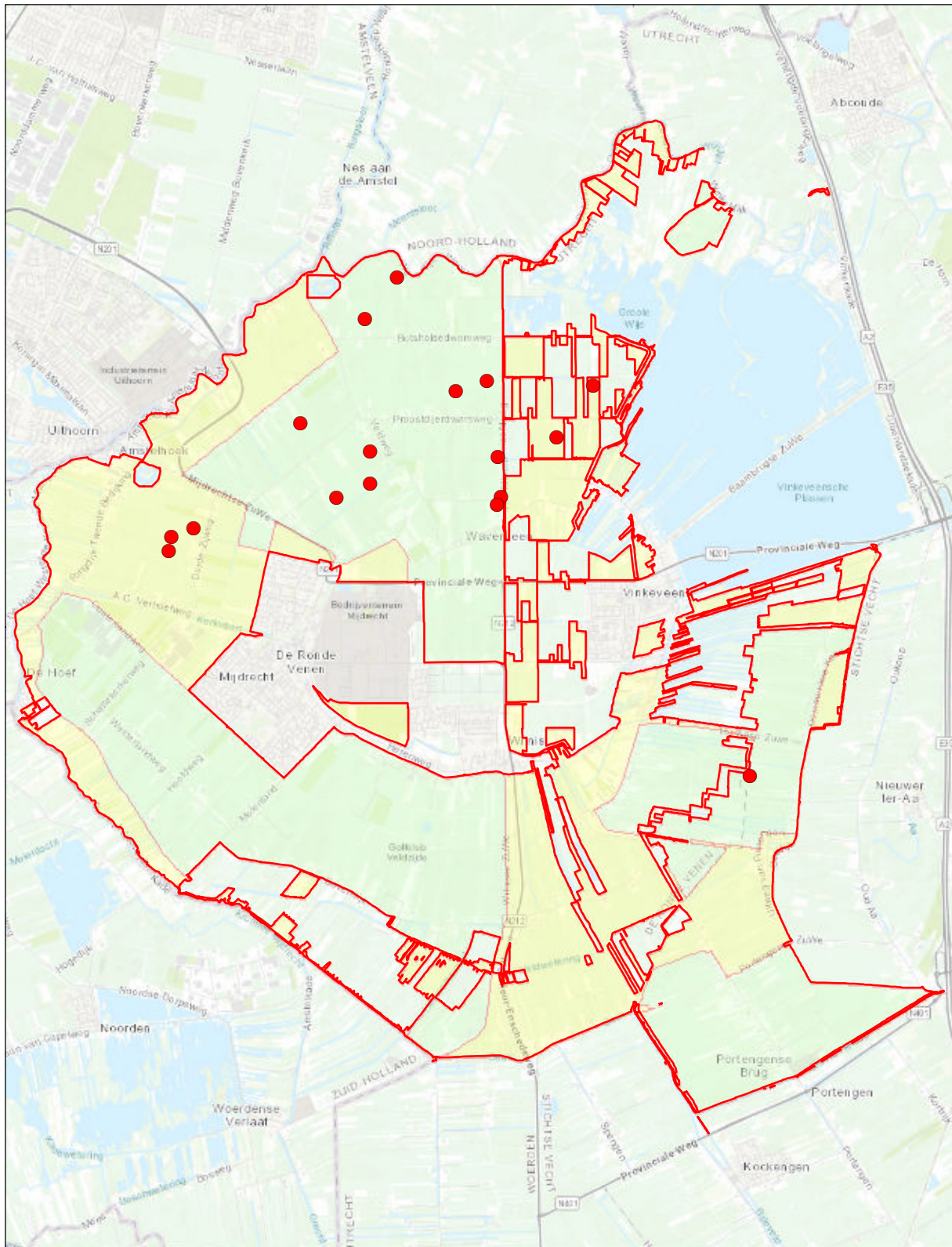
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

17 territoria

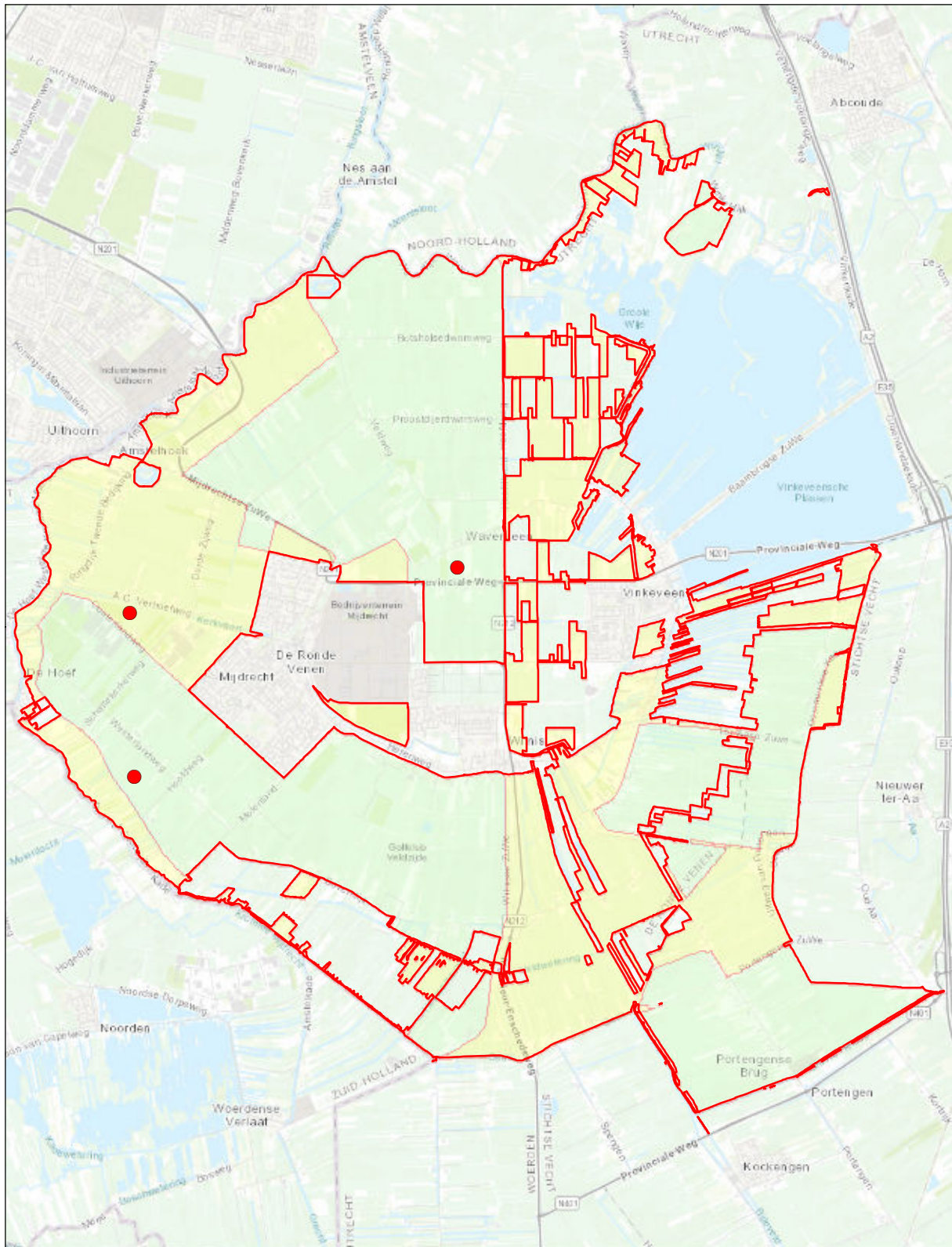
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

De Venen

Verspreidingskaart 2019

● Gele kwikstaart

3 territoria

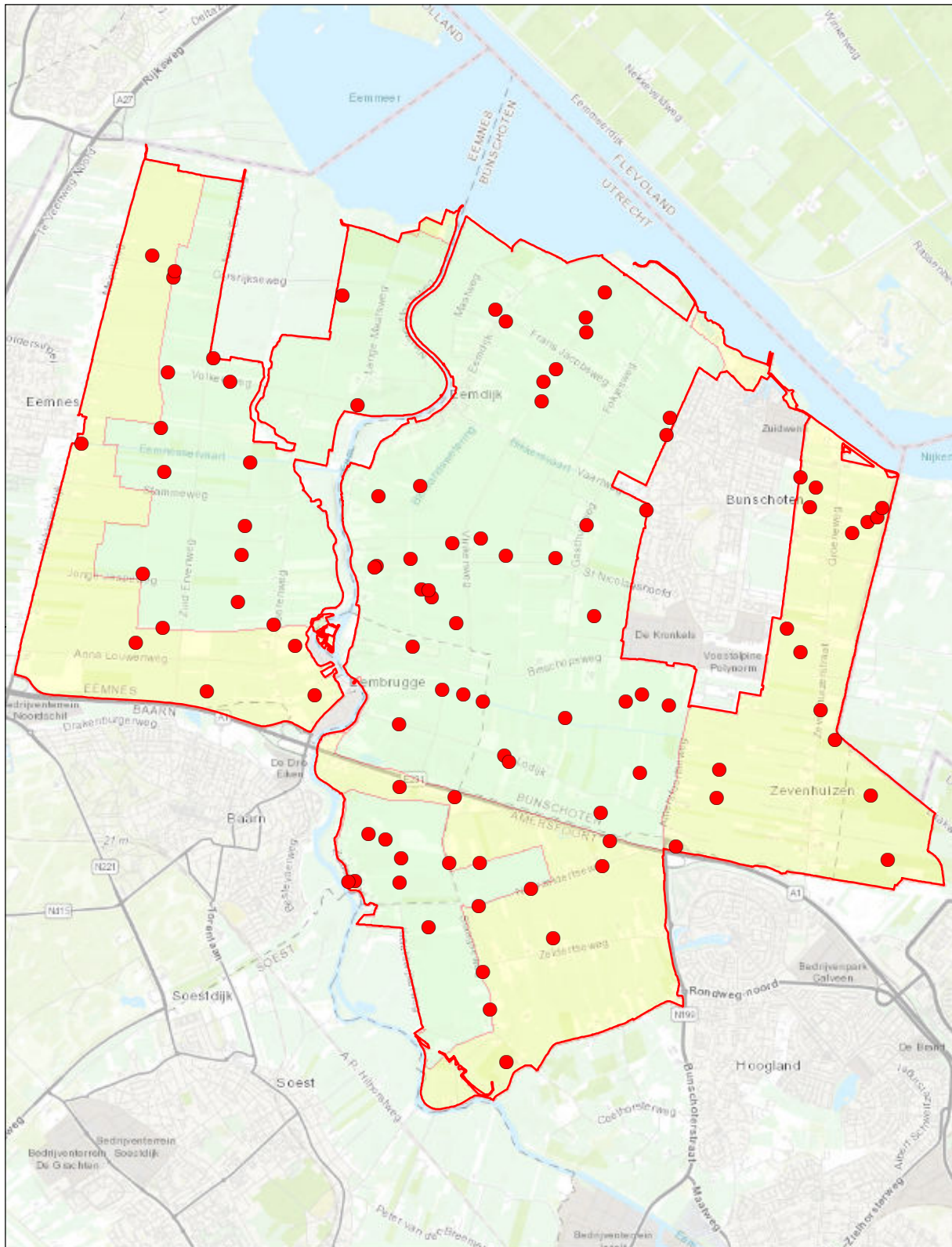
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3 km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

96 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

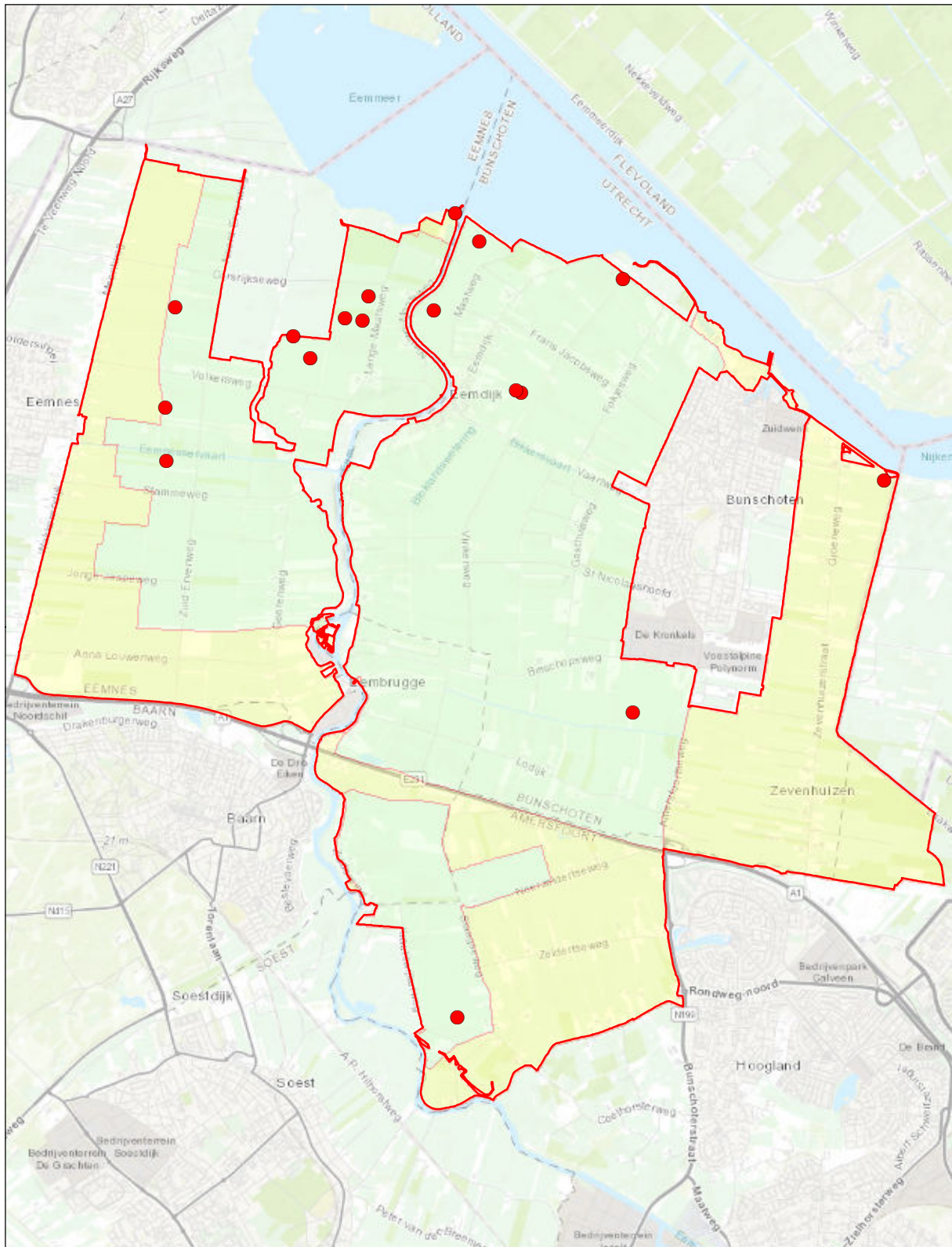
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Bergeend

17 territoria

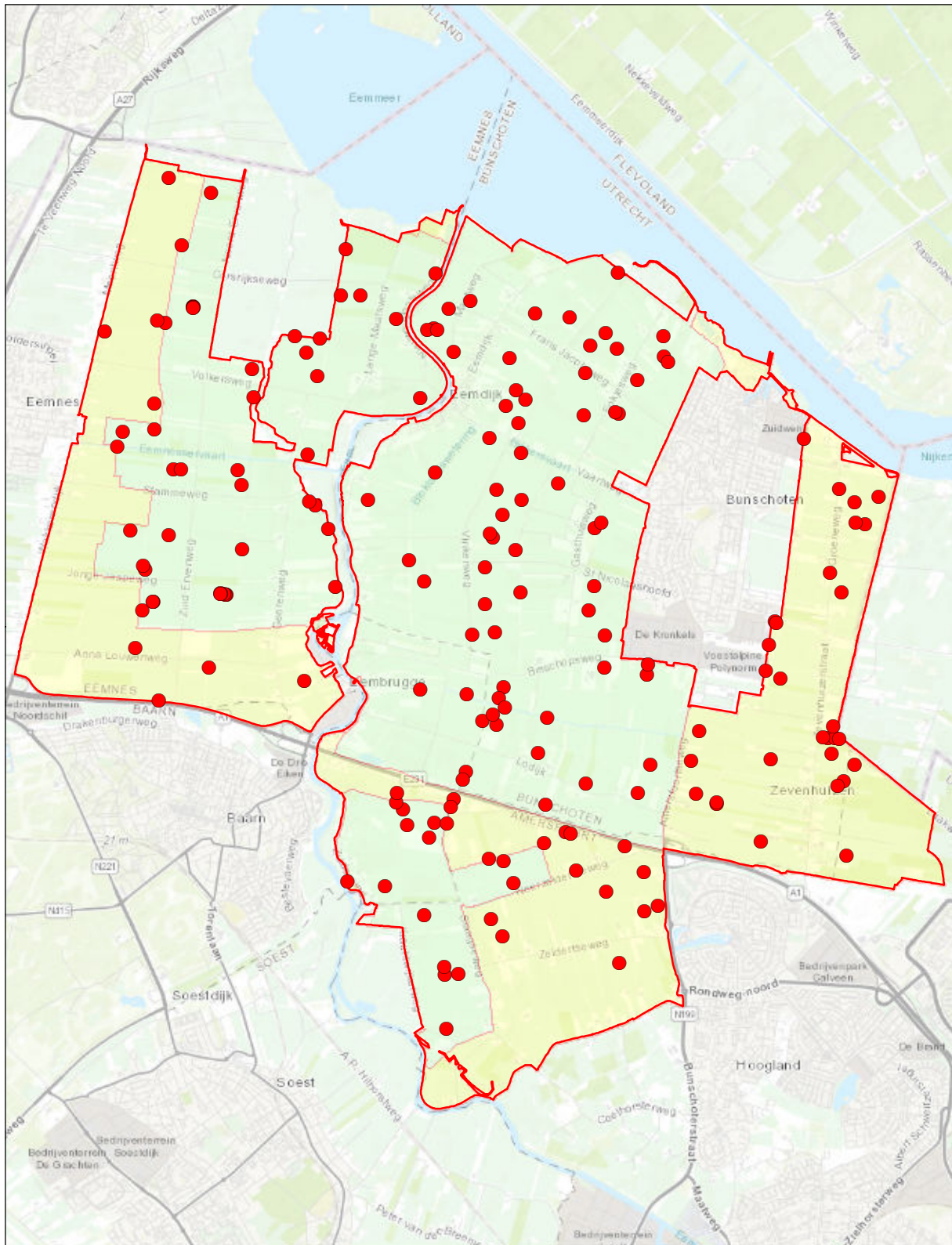
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,75 km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

181 territoria

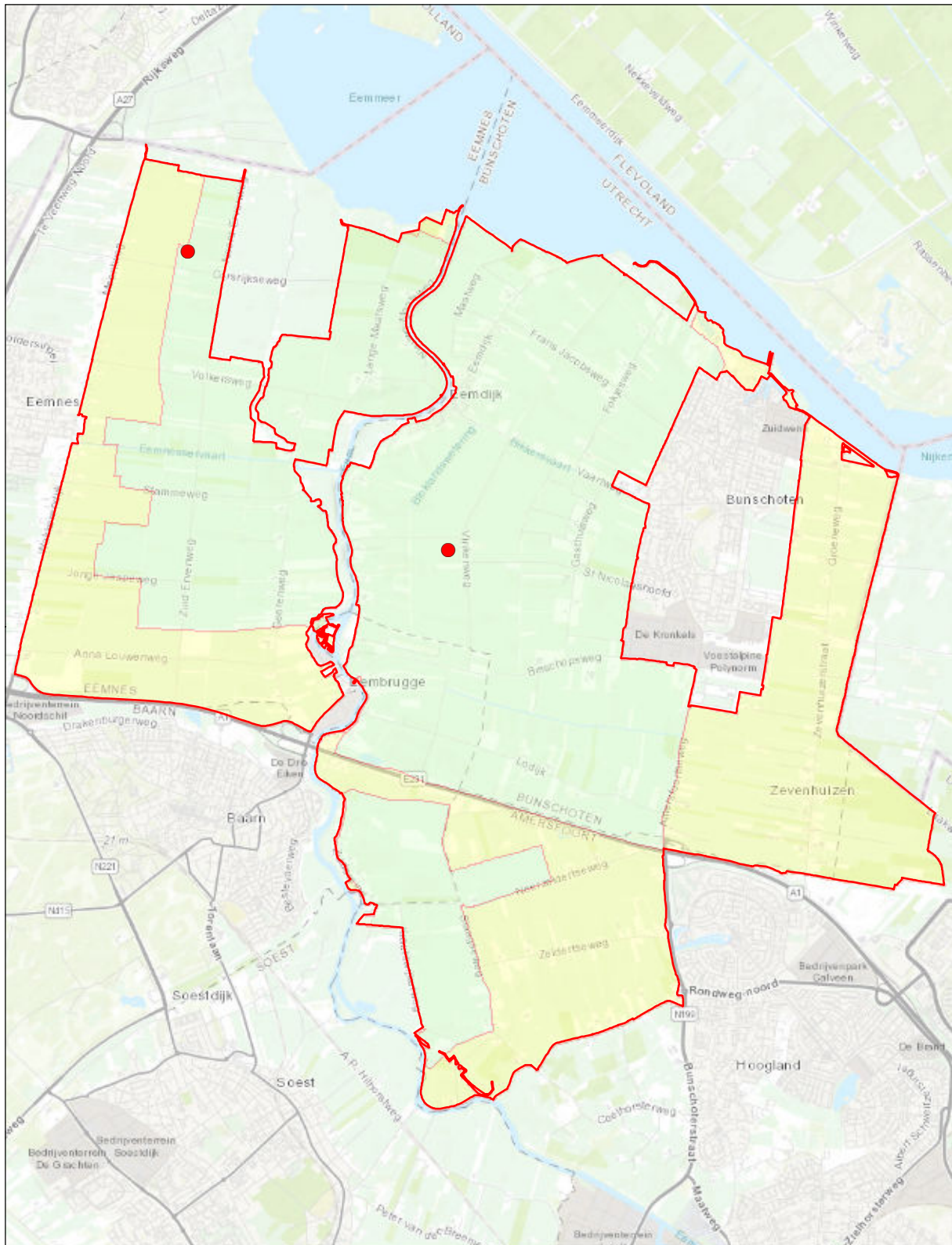
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Zomertaling

2 territoria

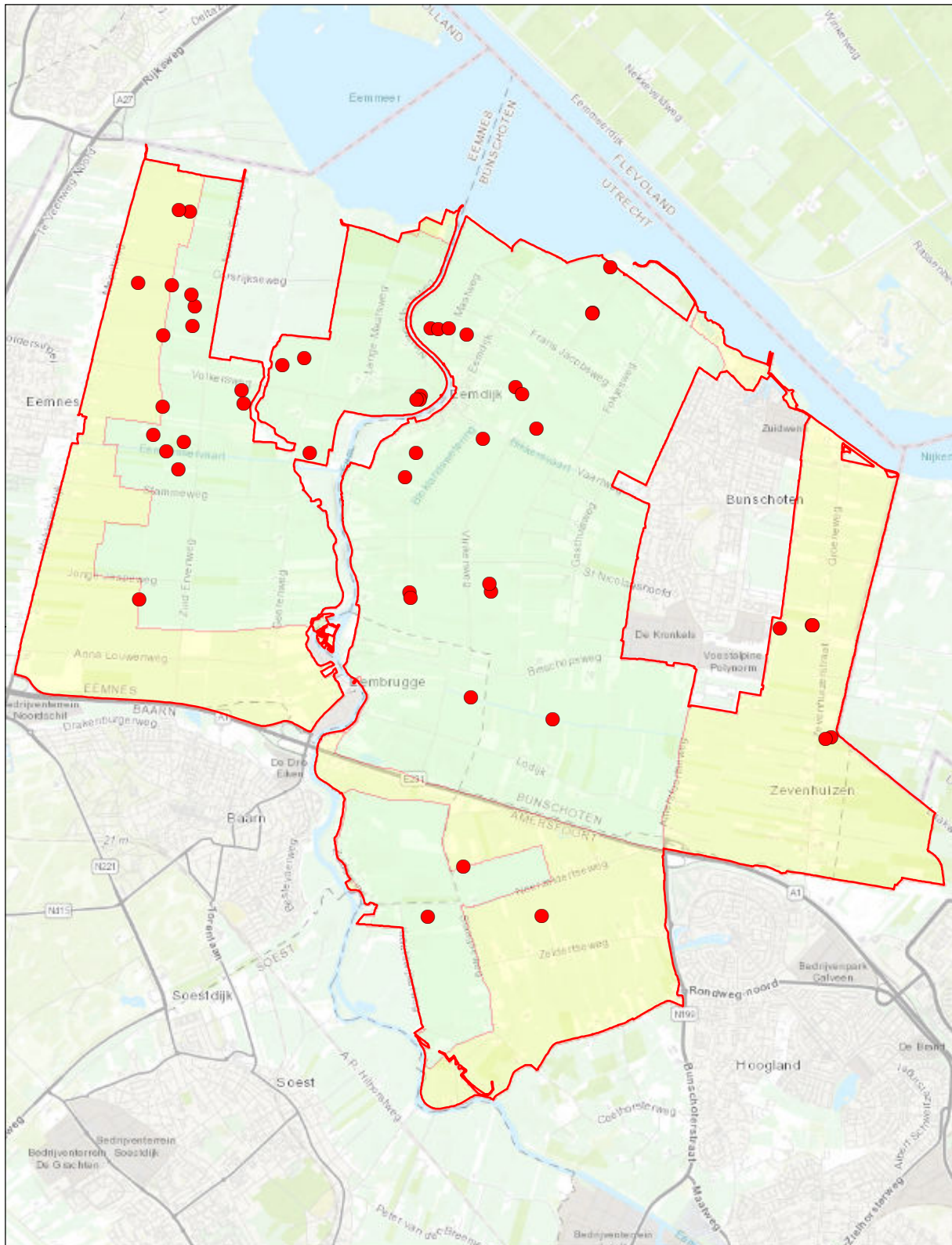
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Sloeend

49 territoria

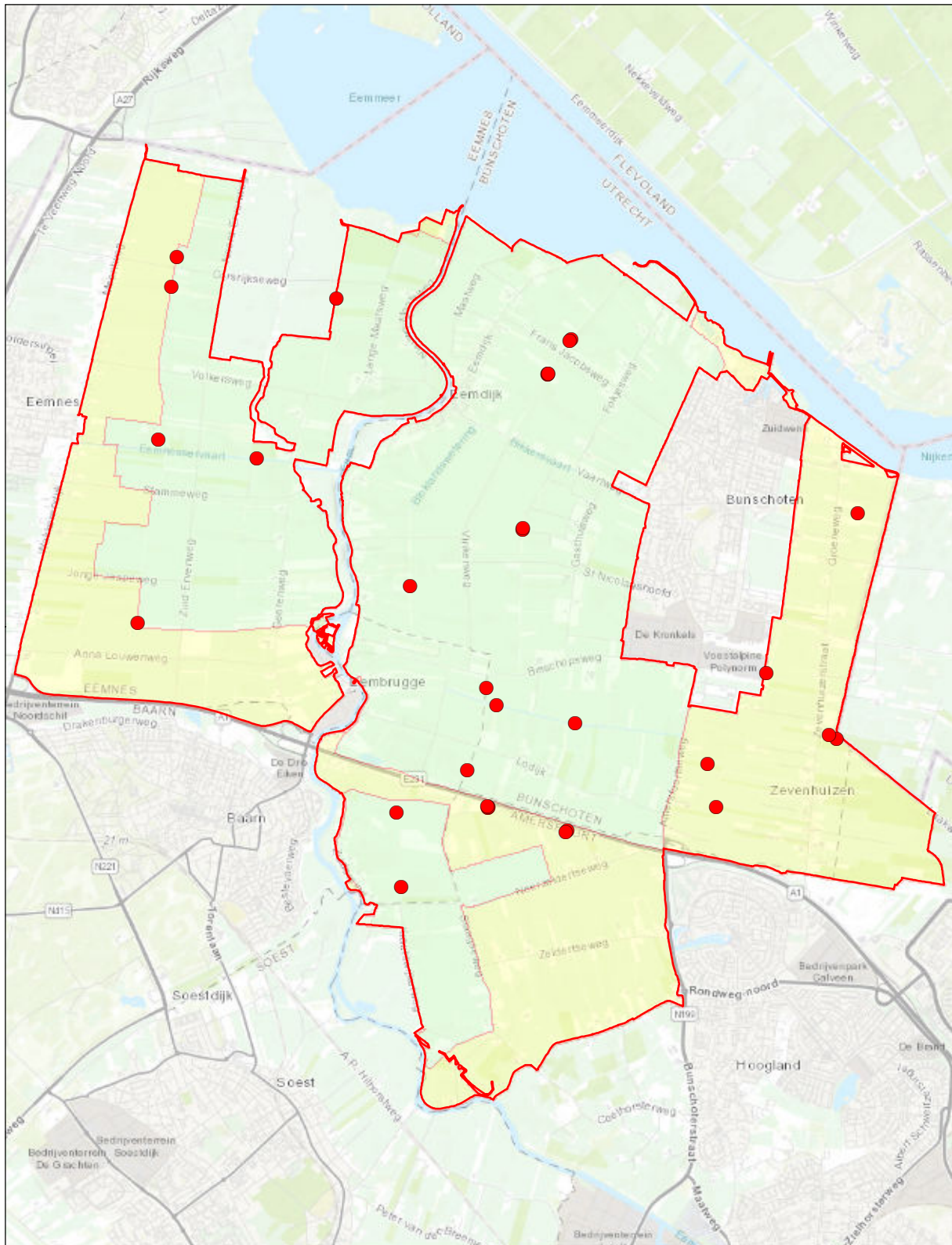
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

31 territoria

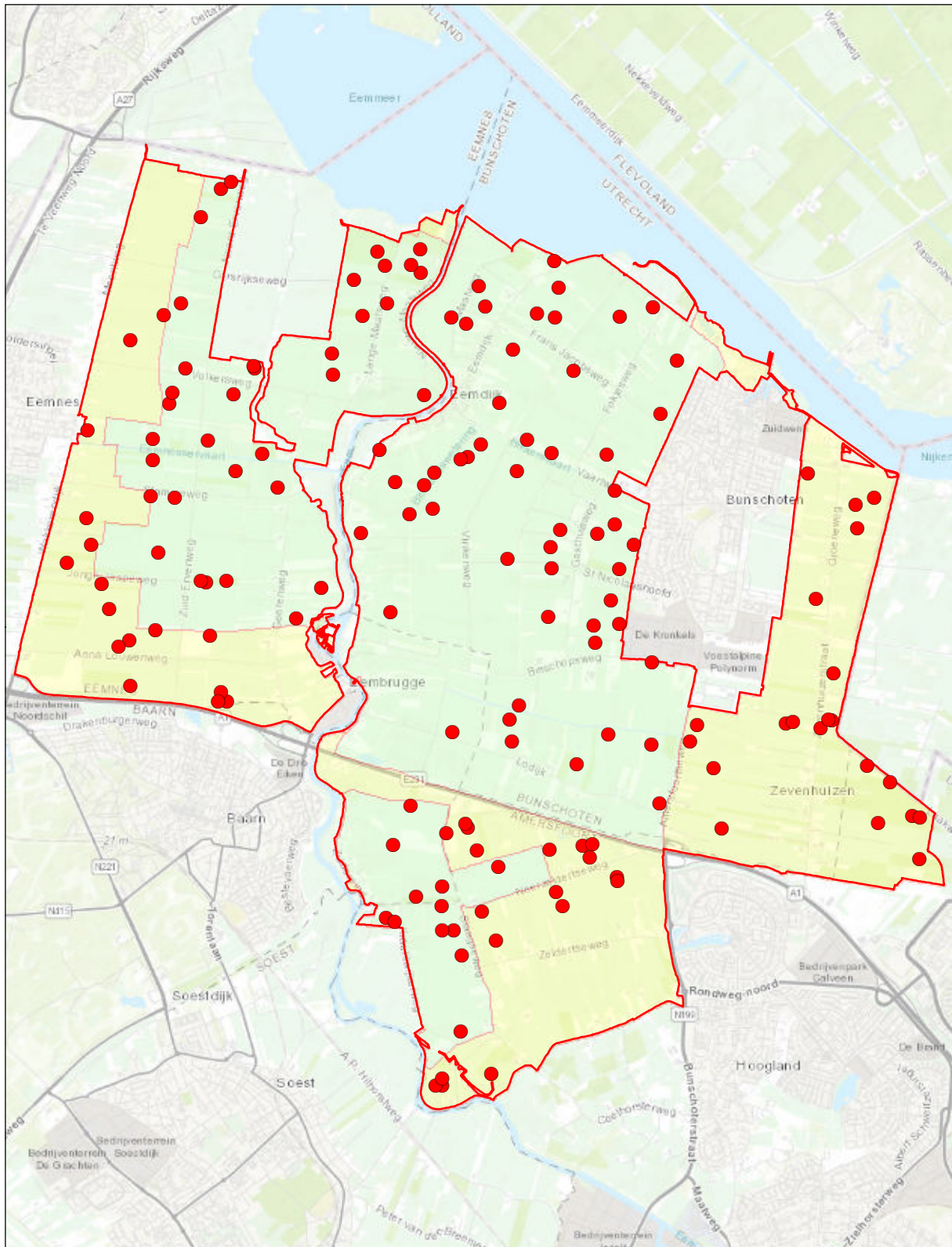
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

155 territoria

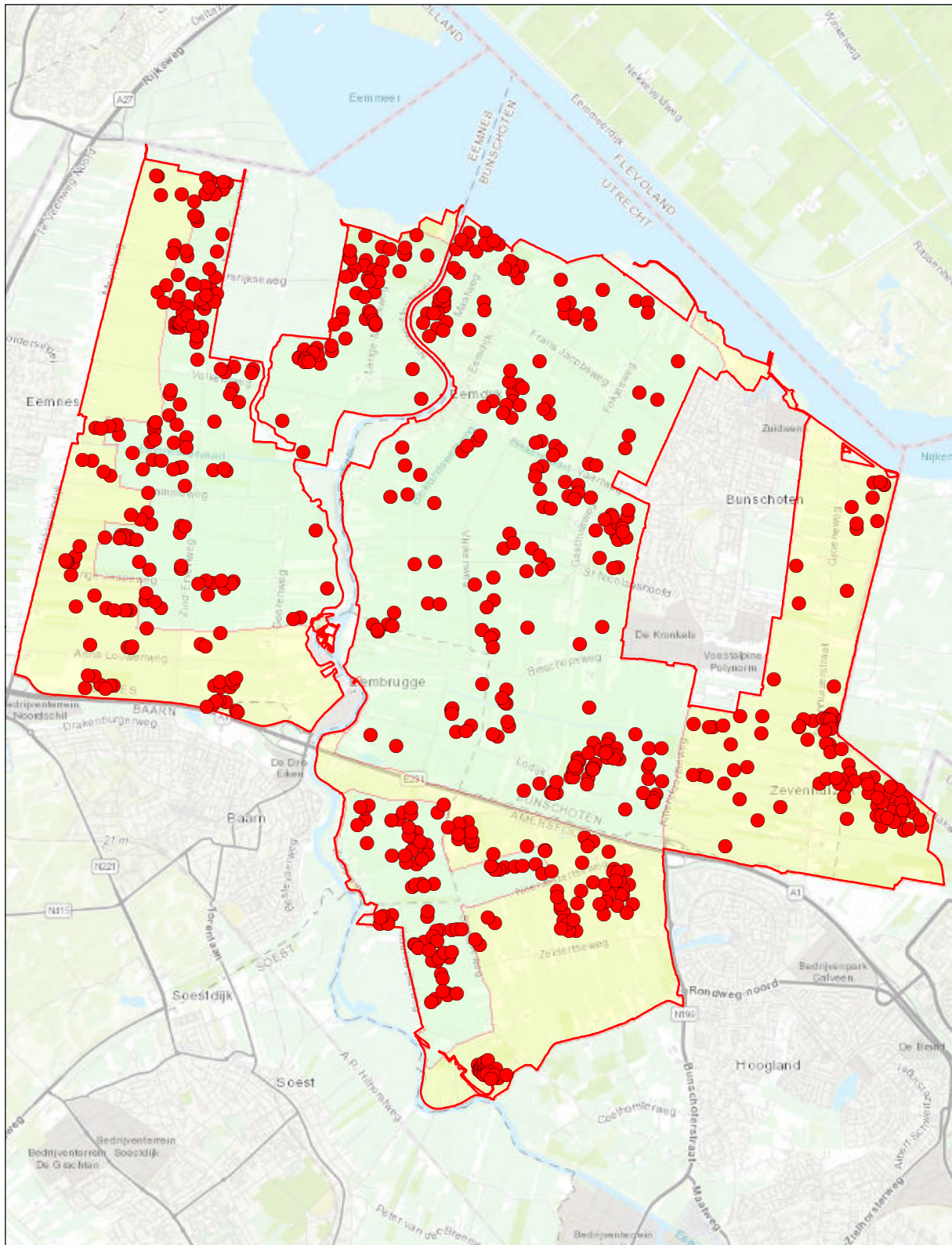
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

704 territoria

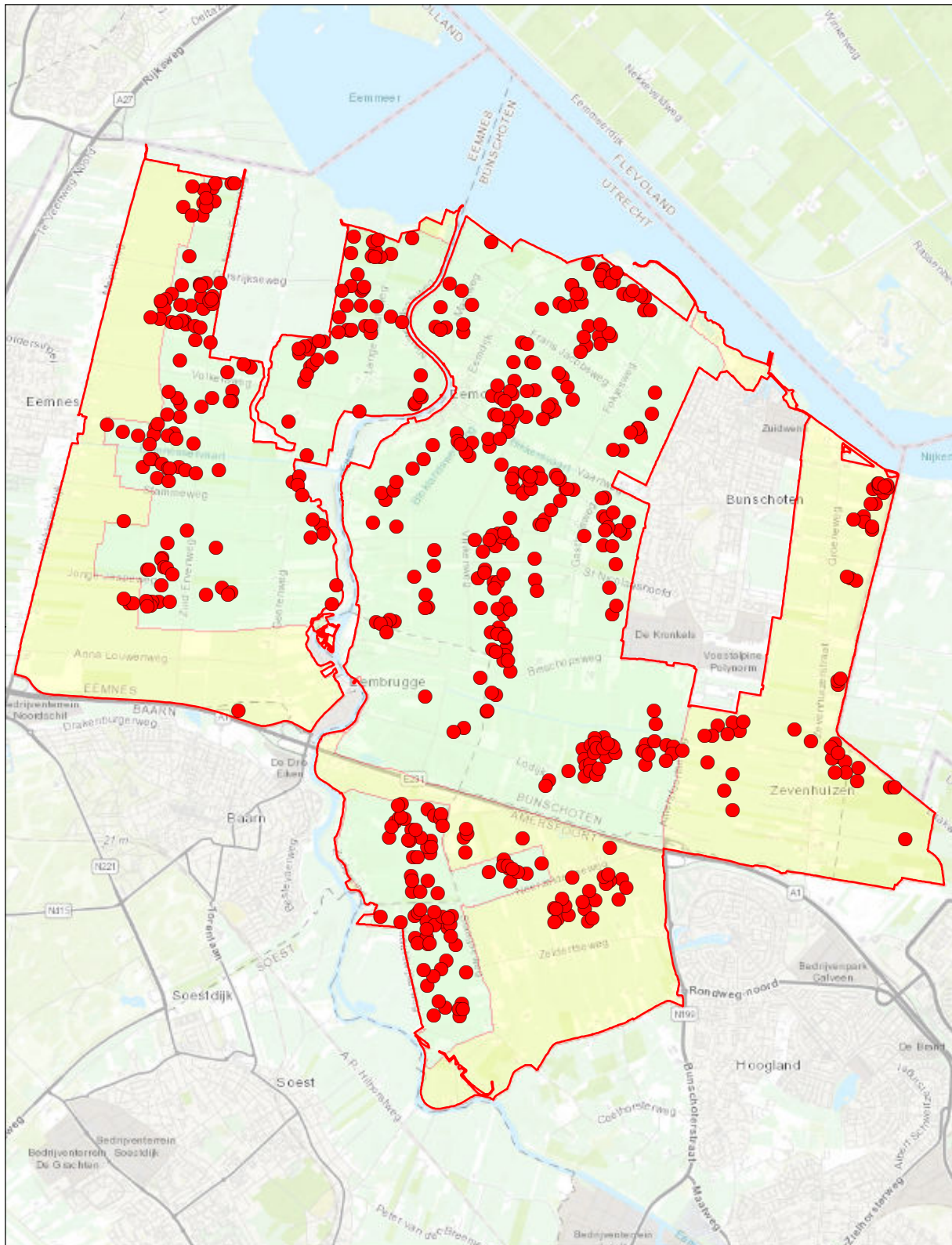
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

573 territoria

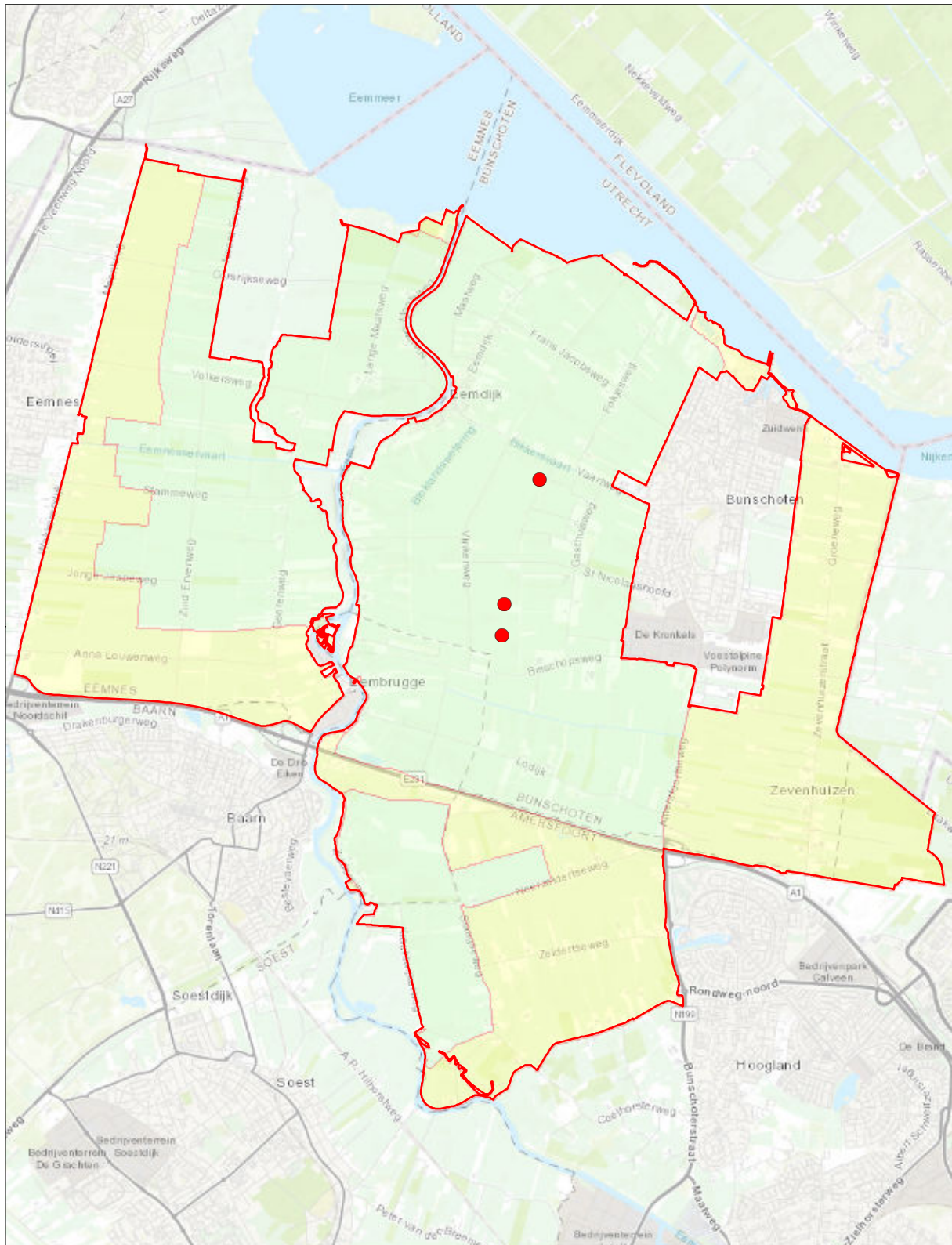
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Wulp

3 territoria

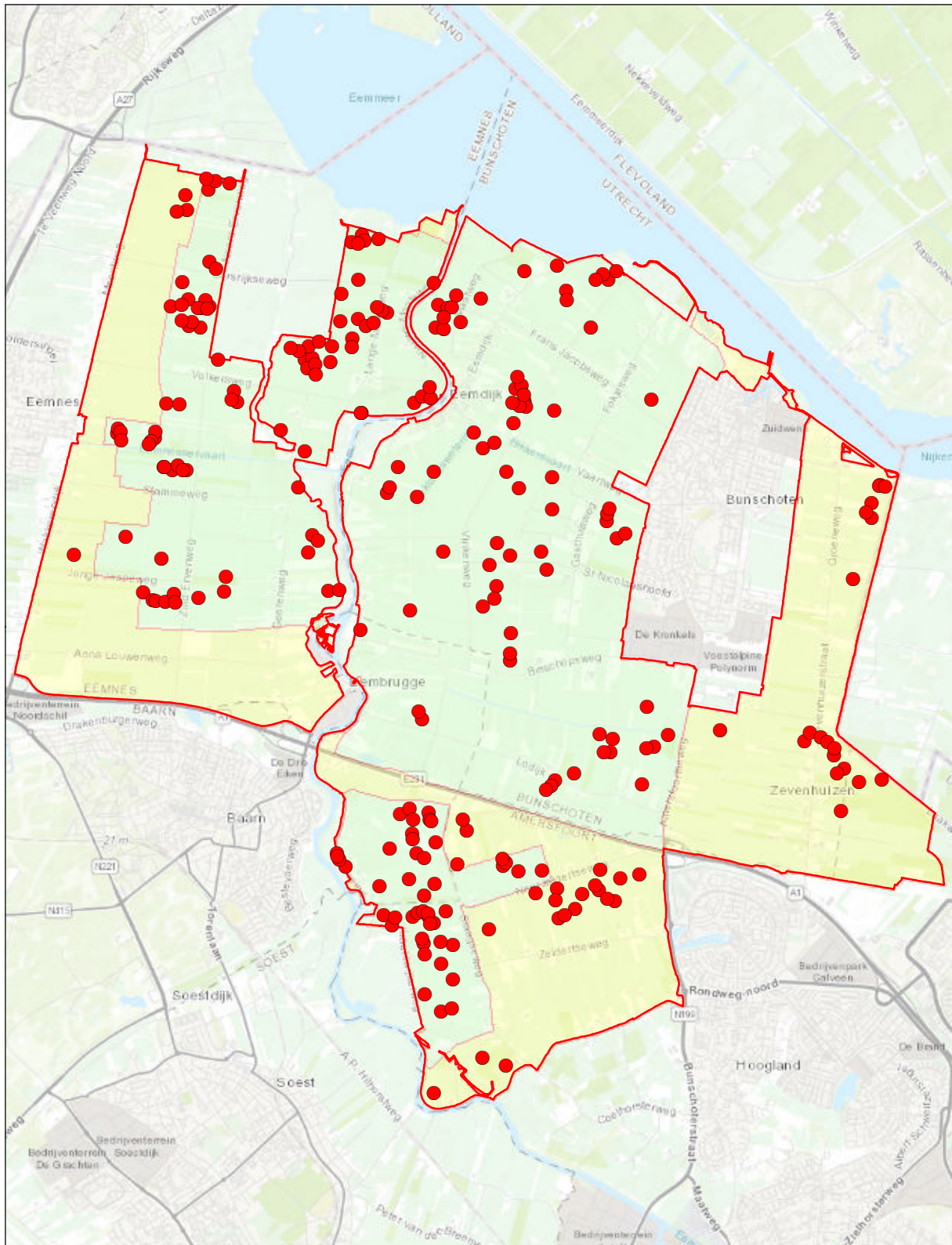
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

257 territoria

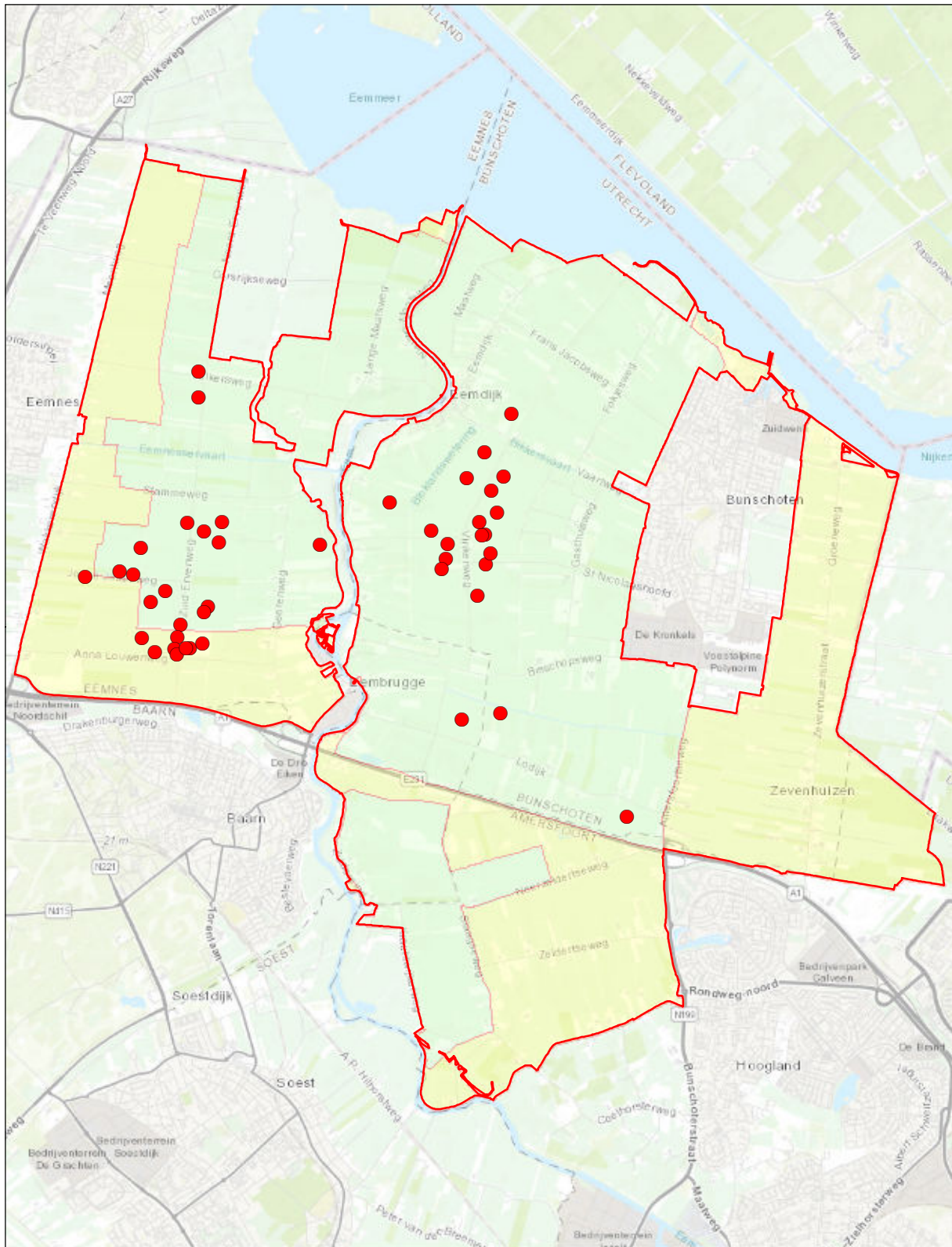
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Veldleeuwerik

44 territoria

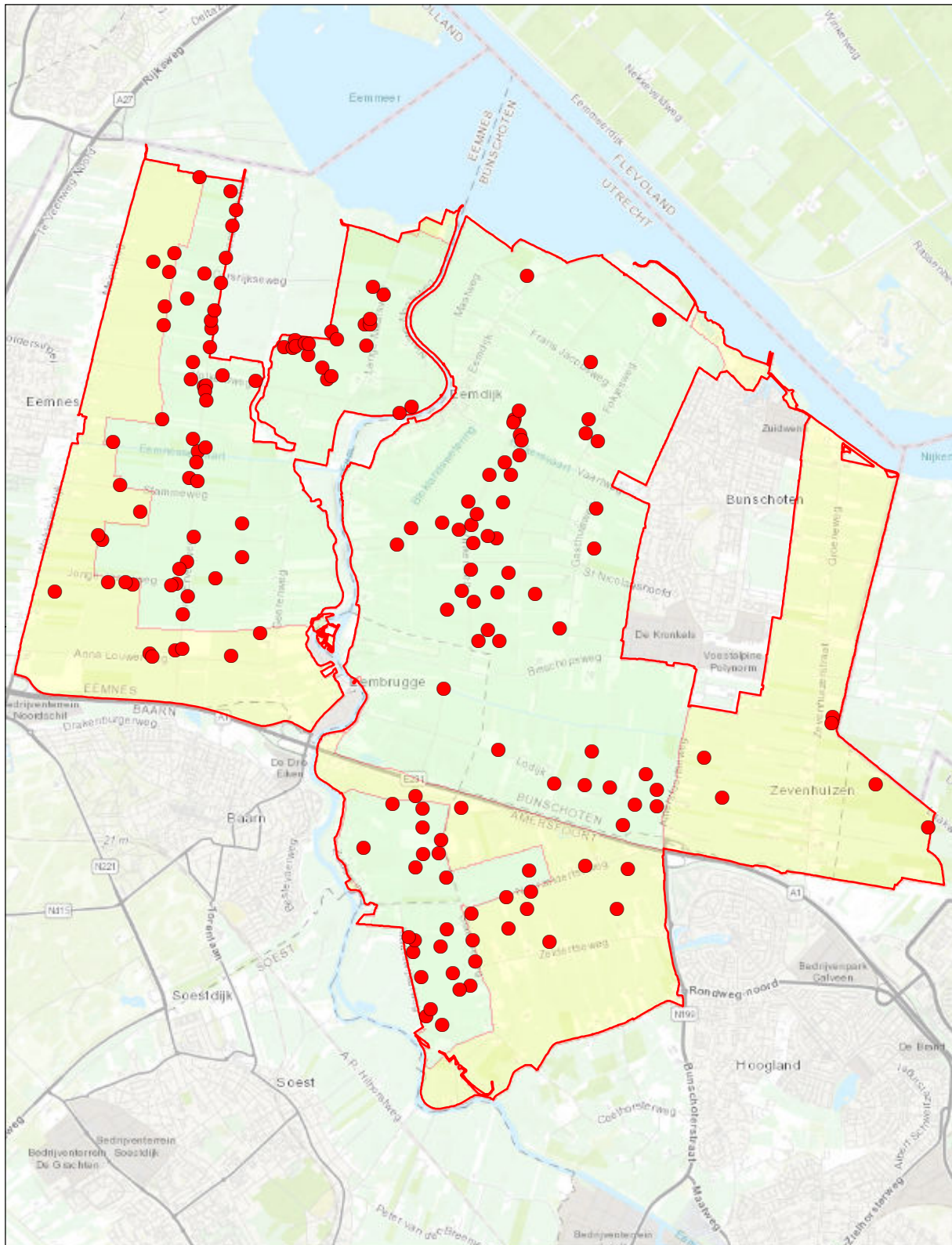
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

168 territoria

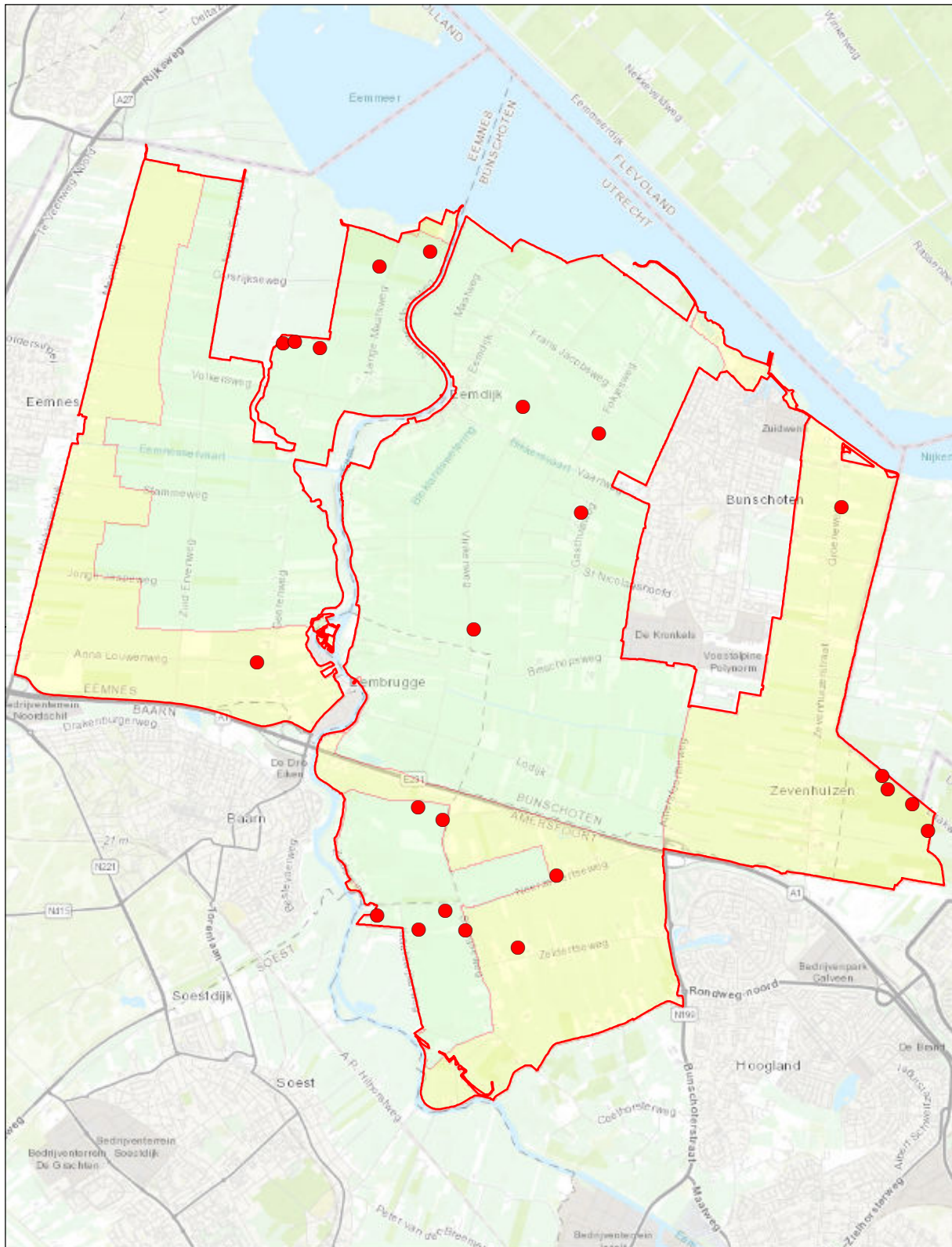
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75
km

Eemland

Verspreidingskaart 2019

● Gele kwikstaart

23 territoria

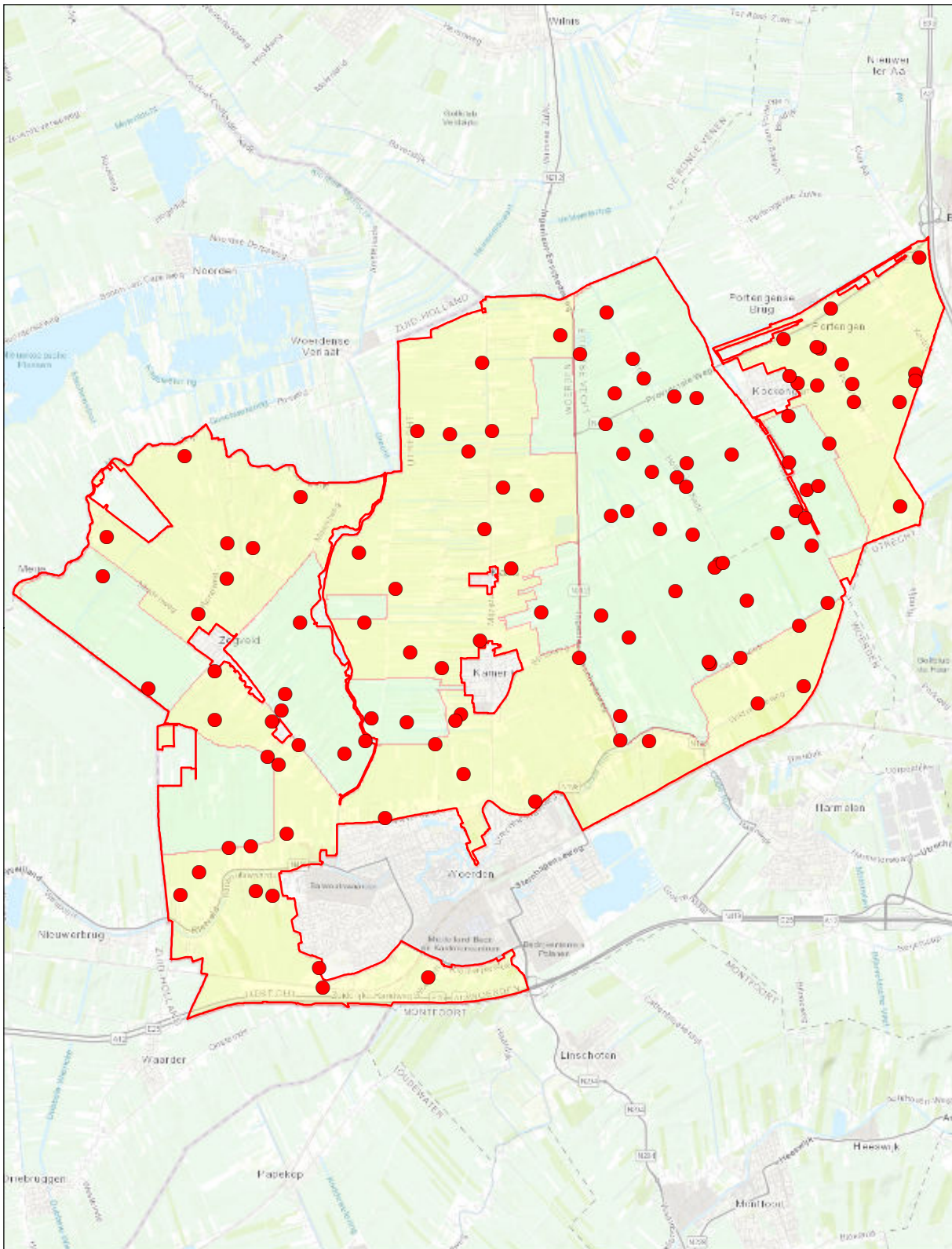
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,75 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

116 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

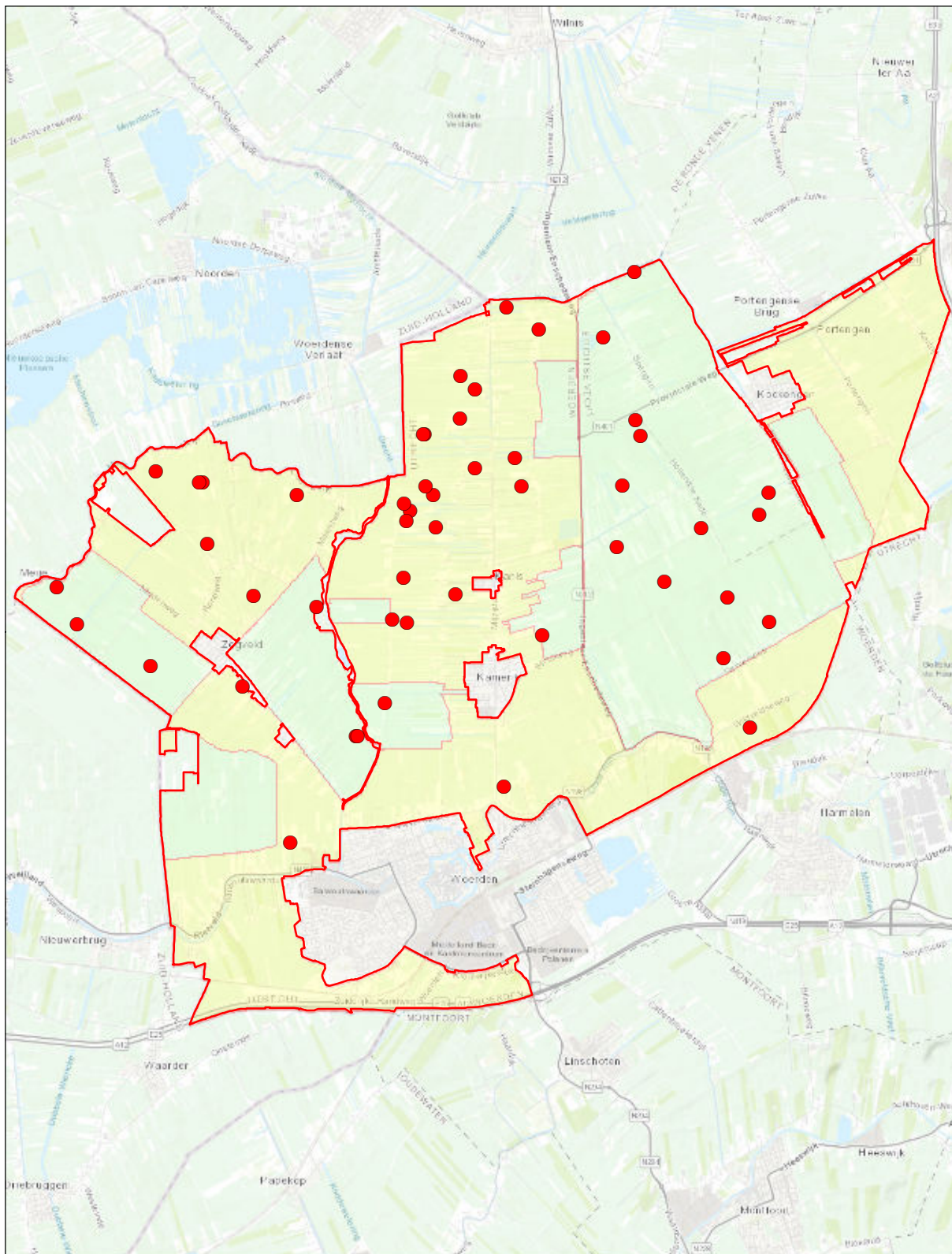
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● **Bergeend**

51 territoria

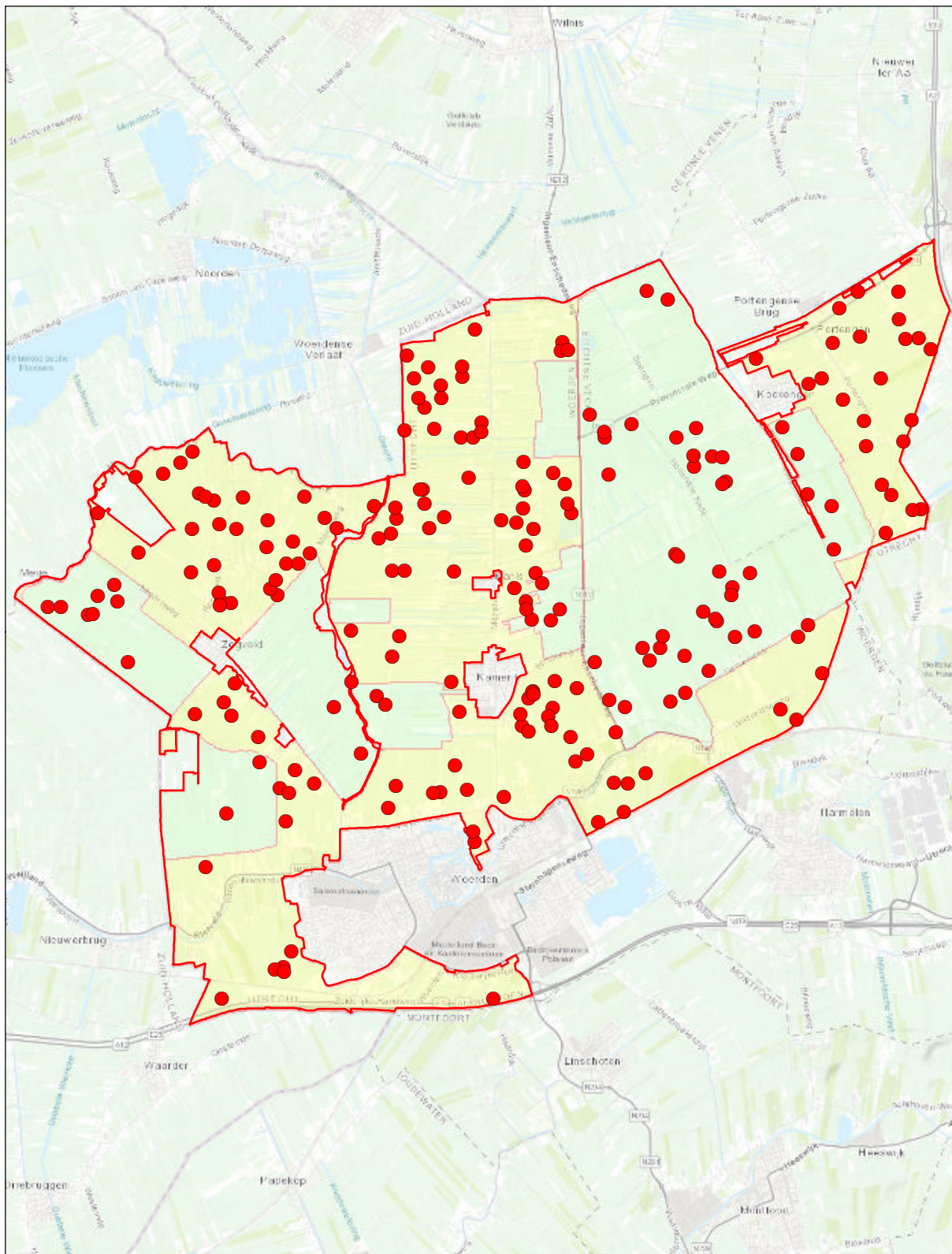
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

221 territoria

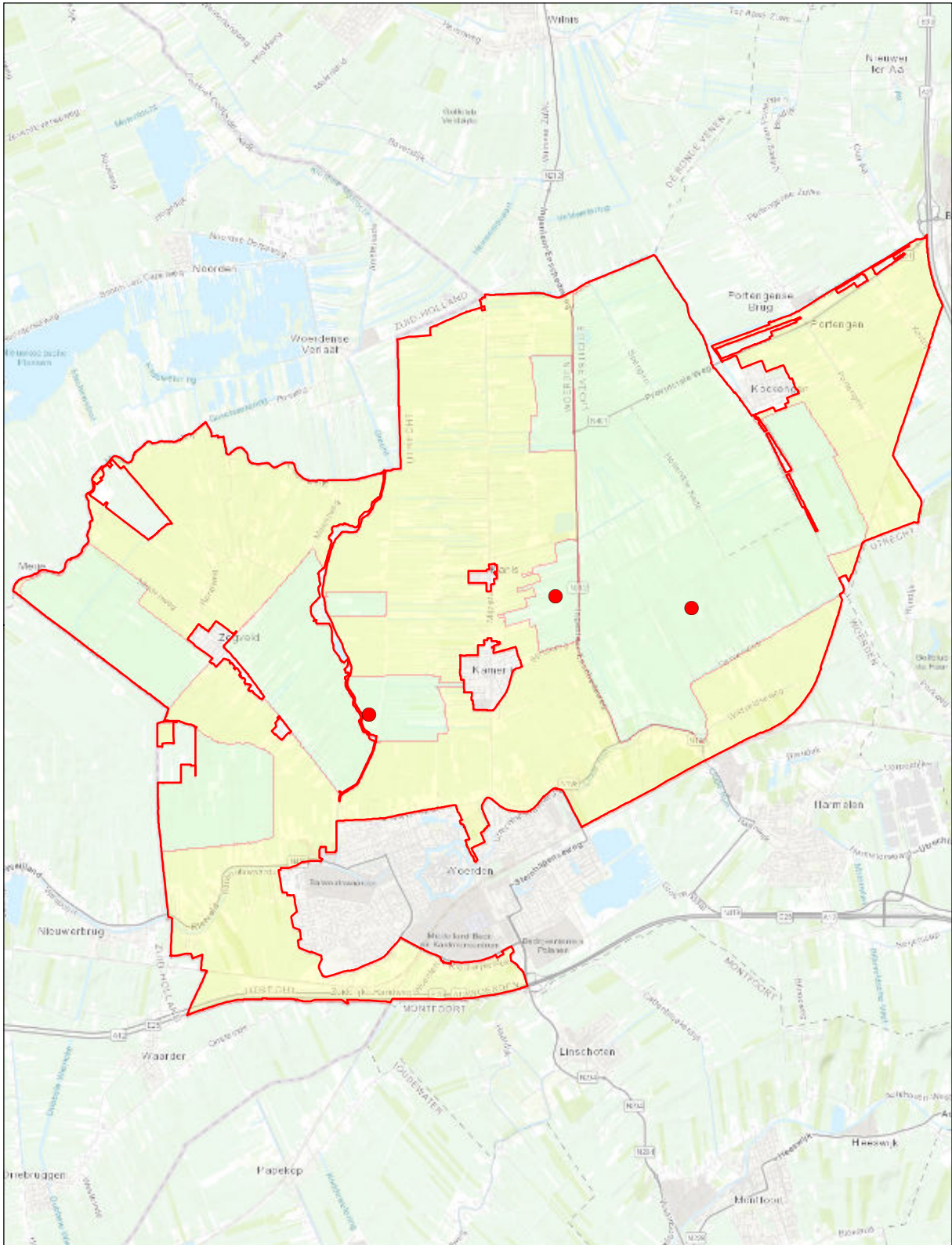
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5
km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Zomertaling

3 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

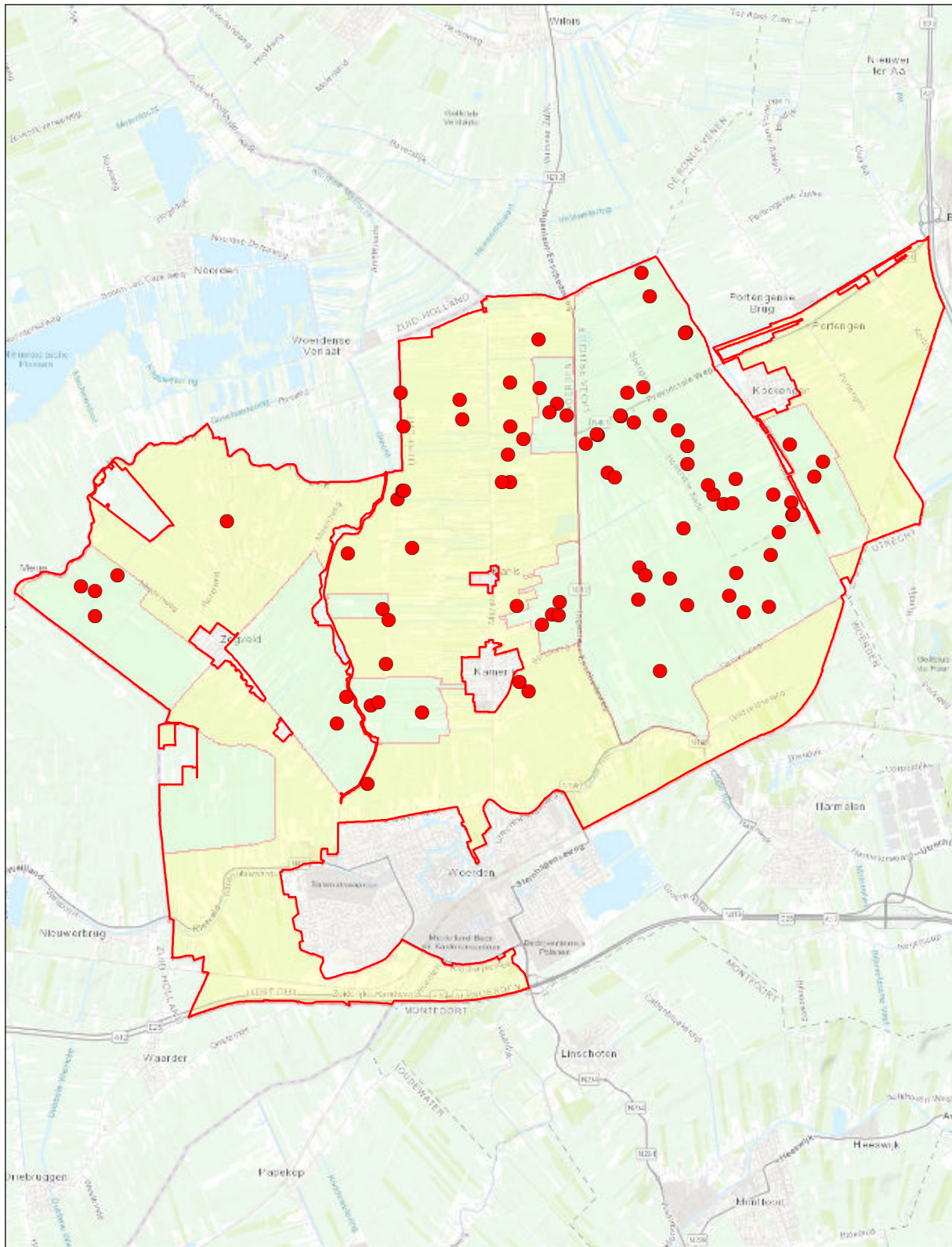
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Slobeend

84 territoria

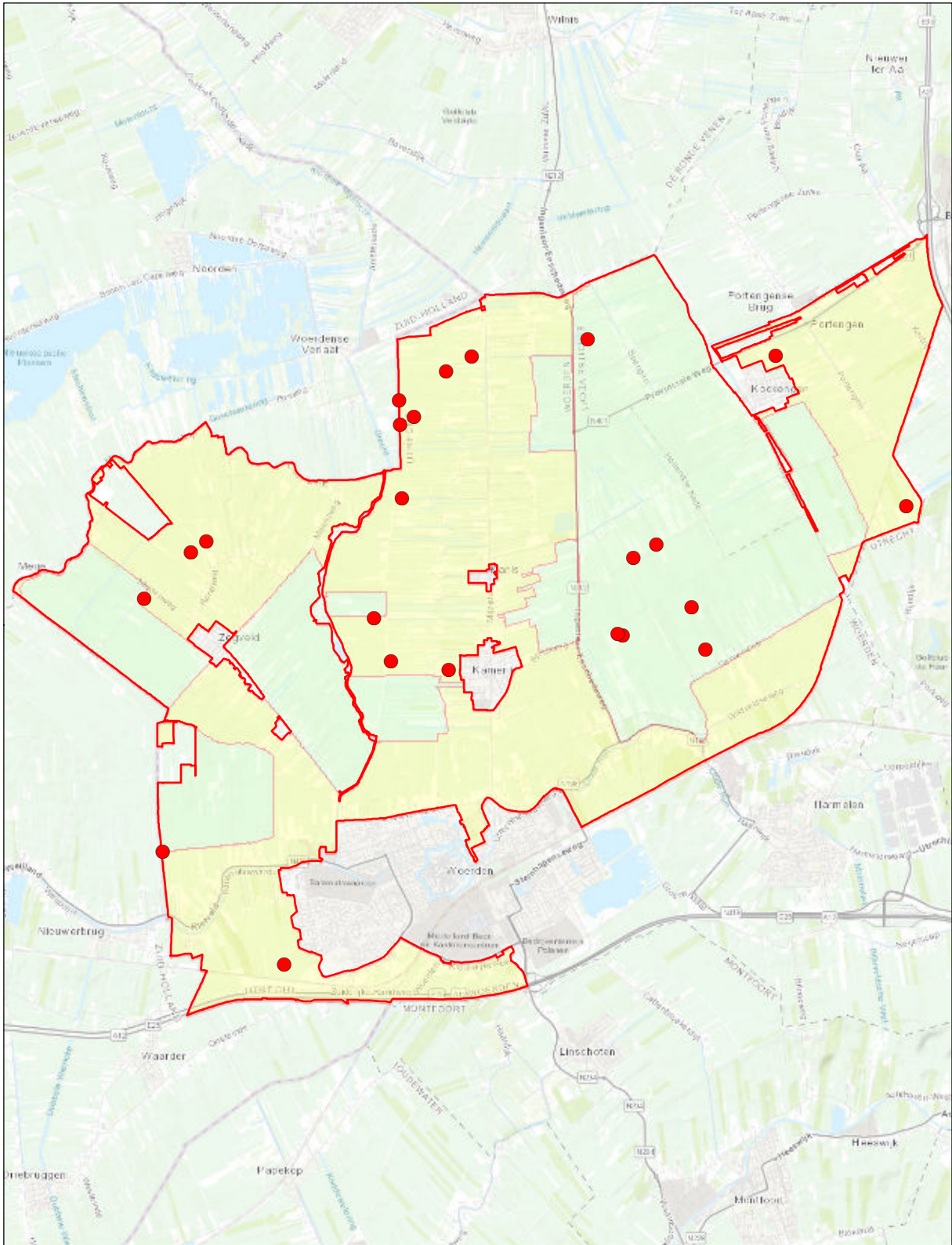
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5
km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

23 territoria

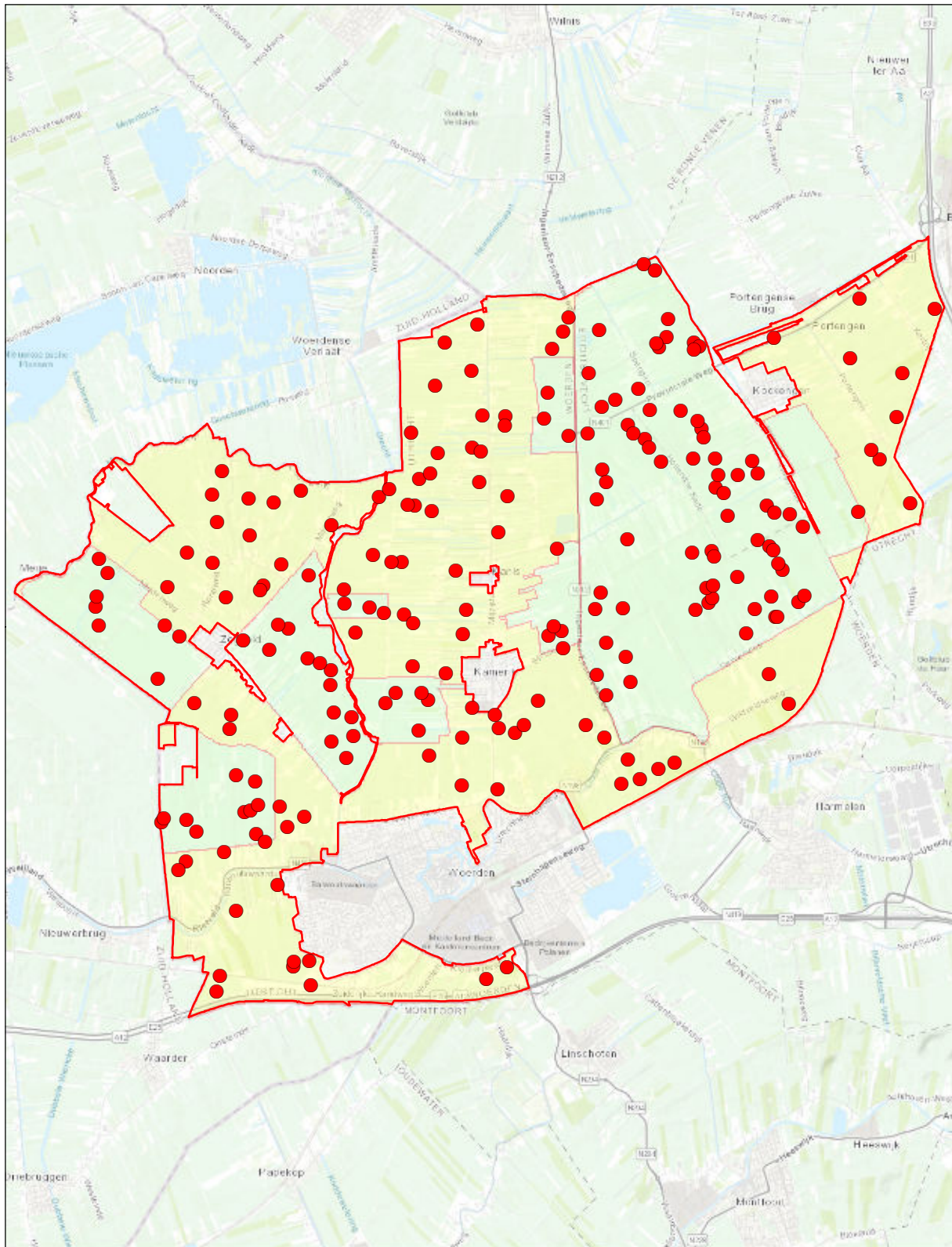
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

219 territoria

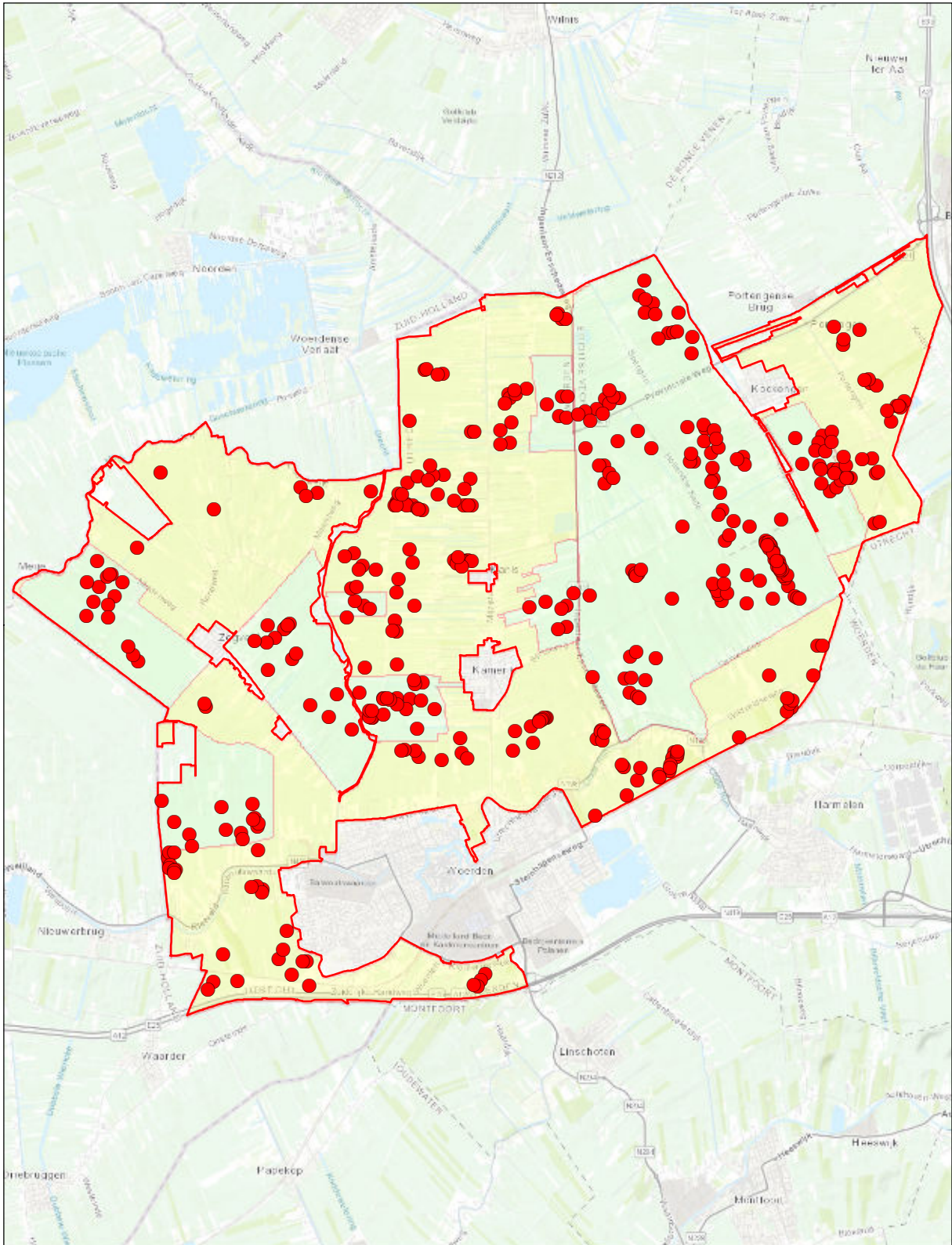
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

400 territoria

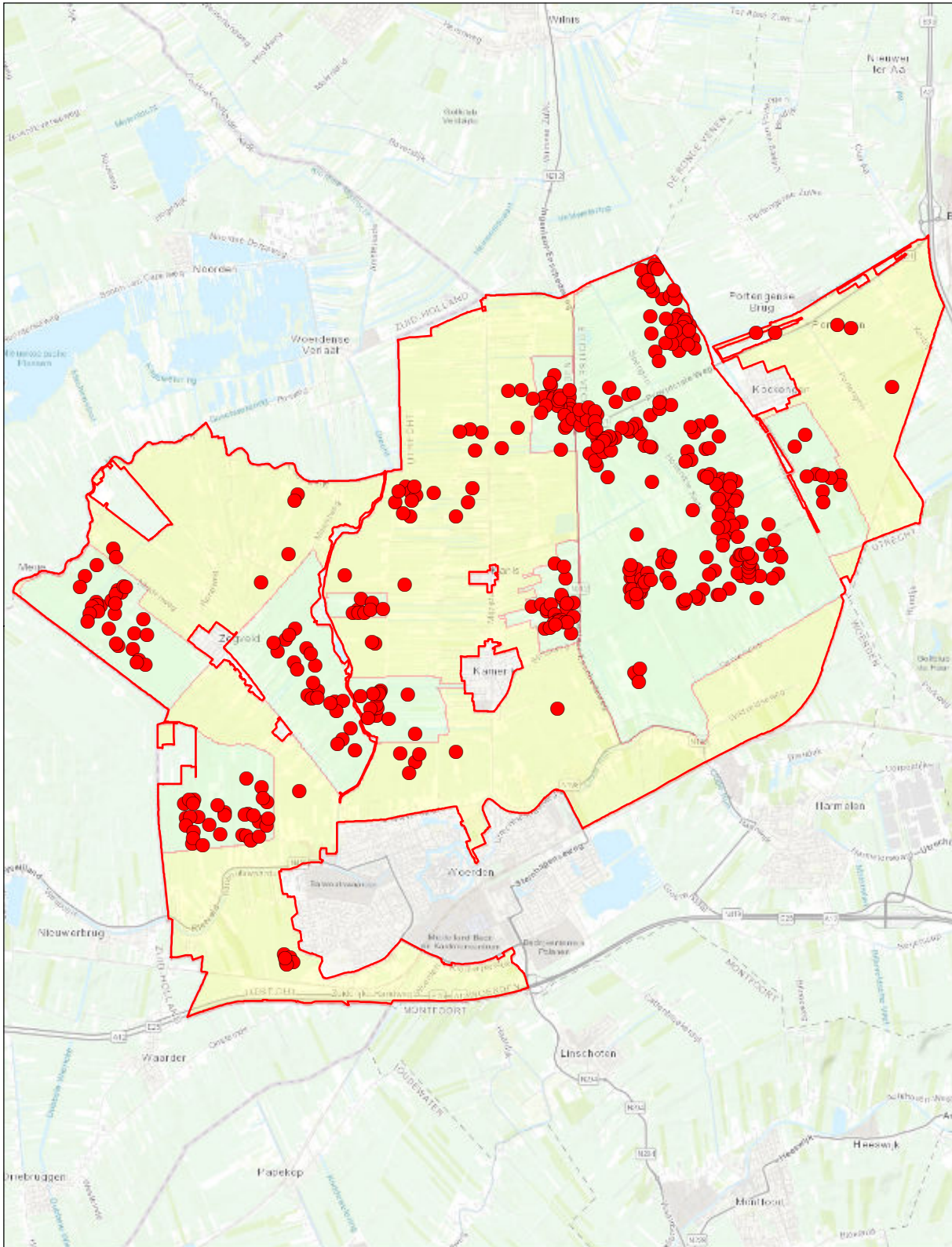
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5
km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

413 territoria

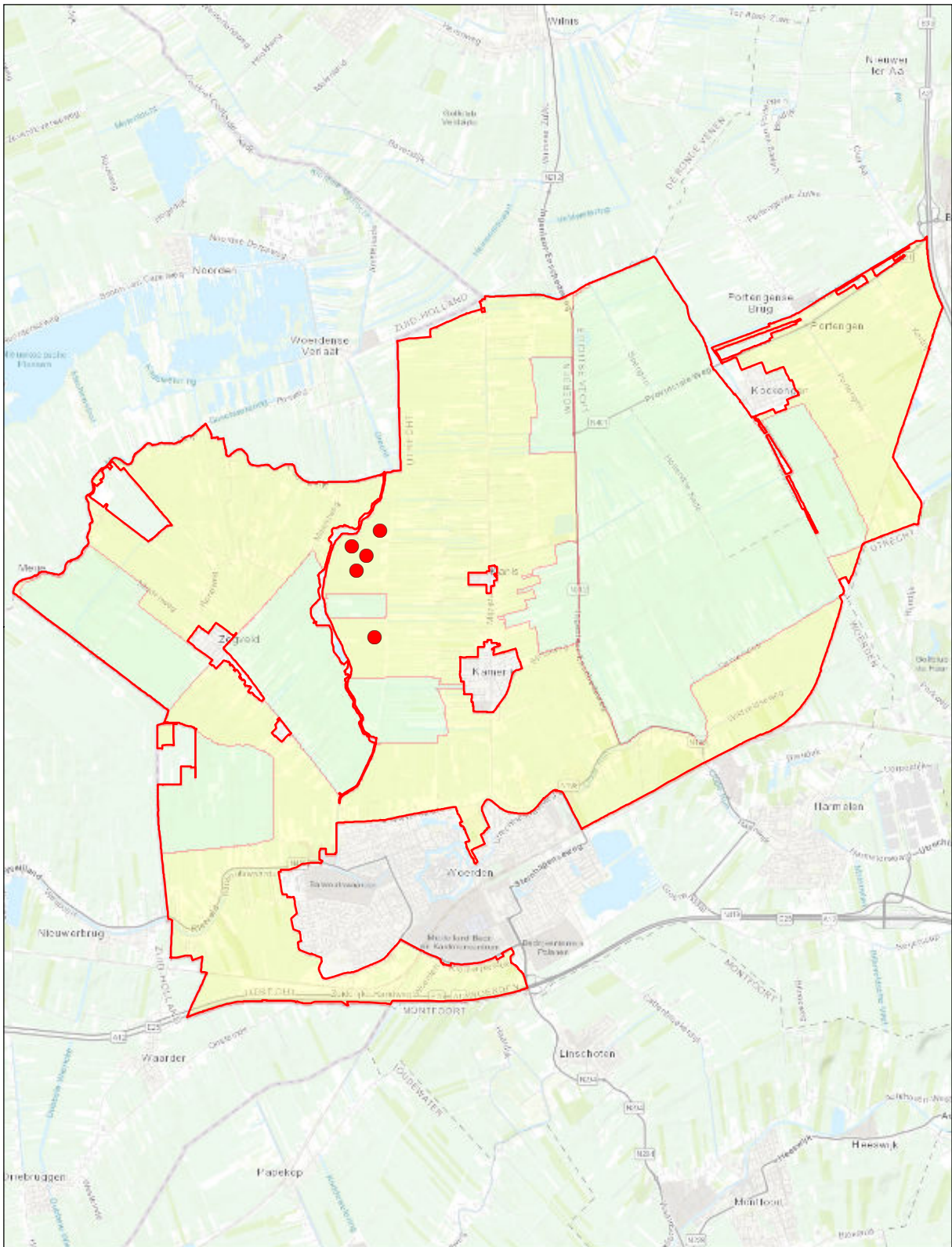
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Wulp

5 territoria

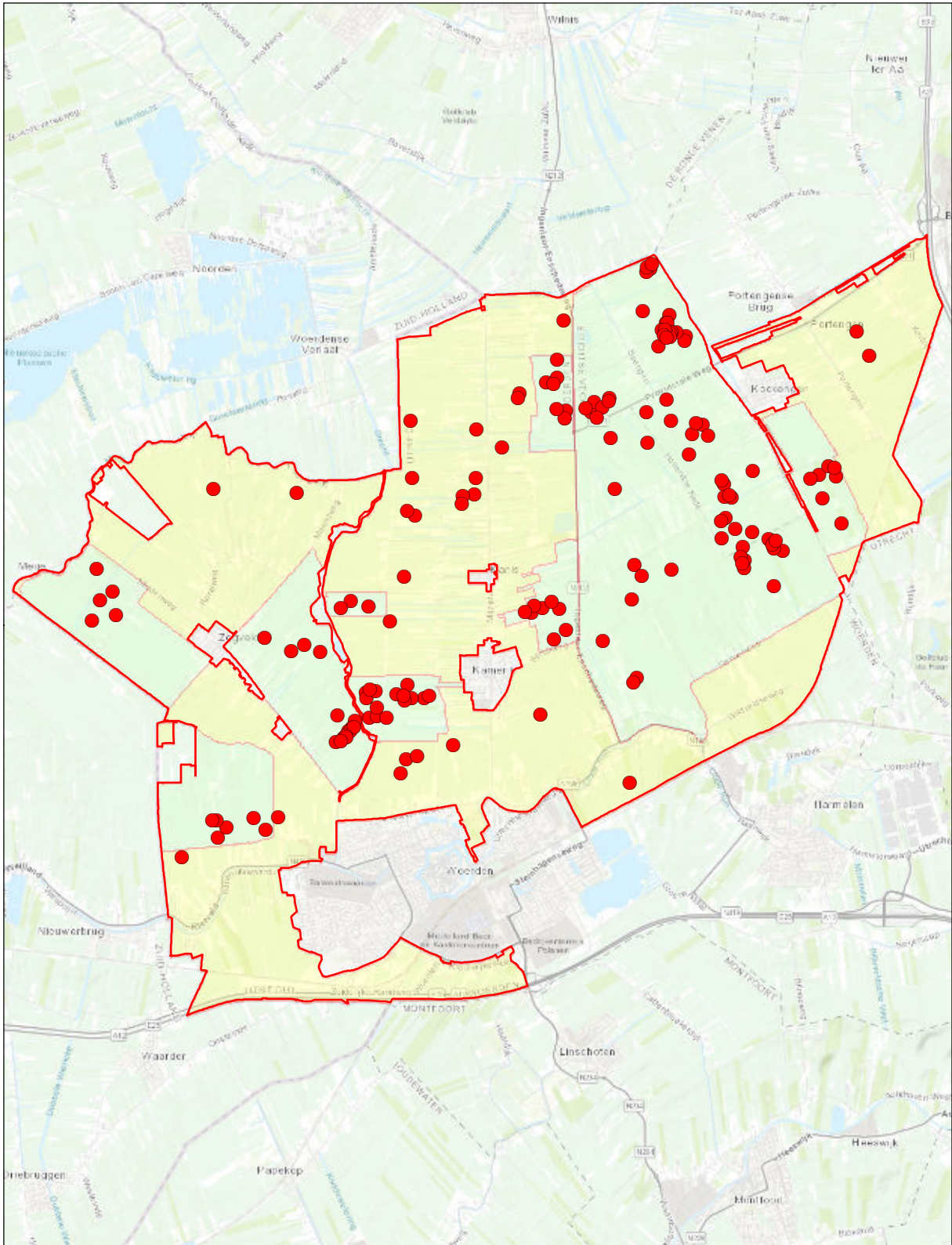
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5
km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

160 territoria

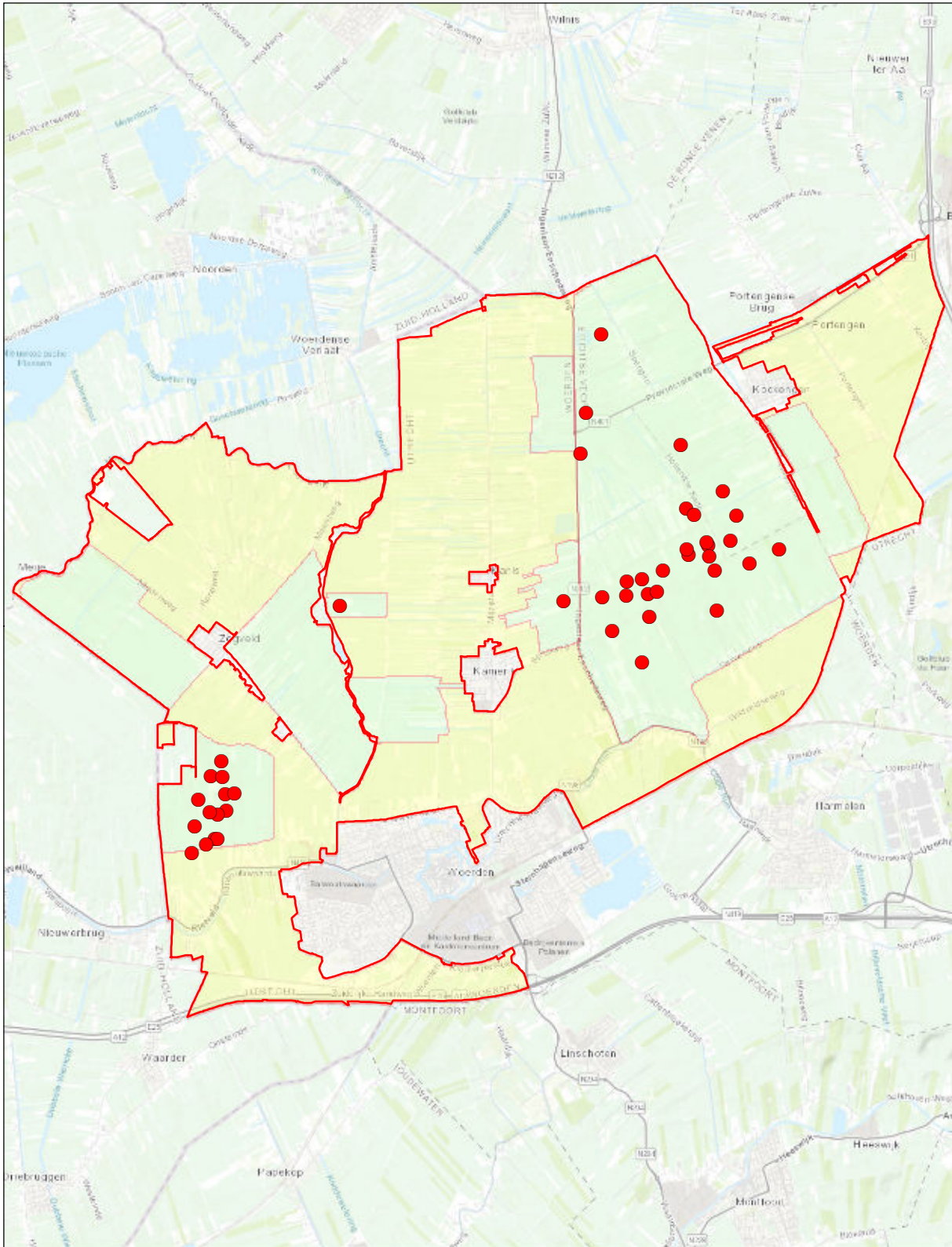
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5 km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● Veldleeuwerik

44 territoria

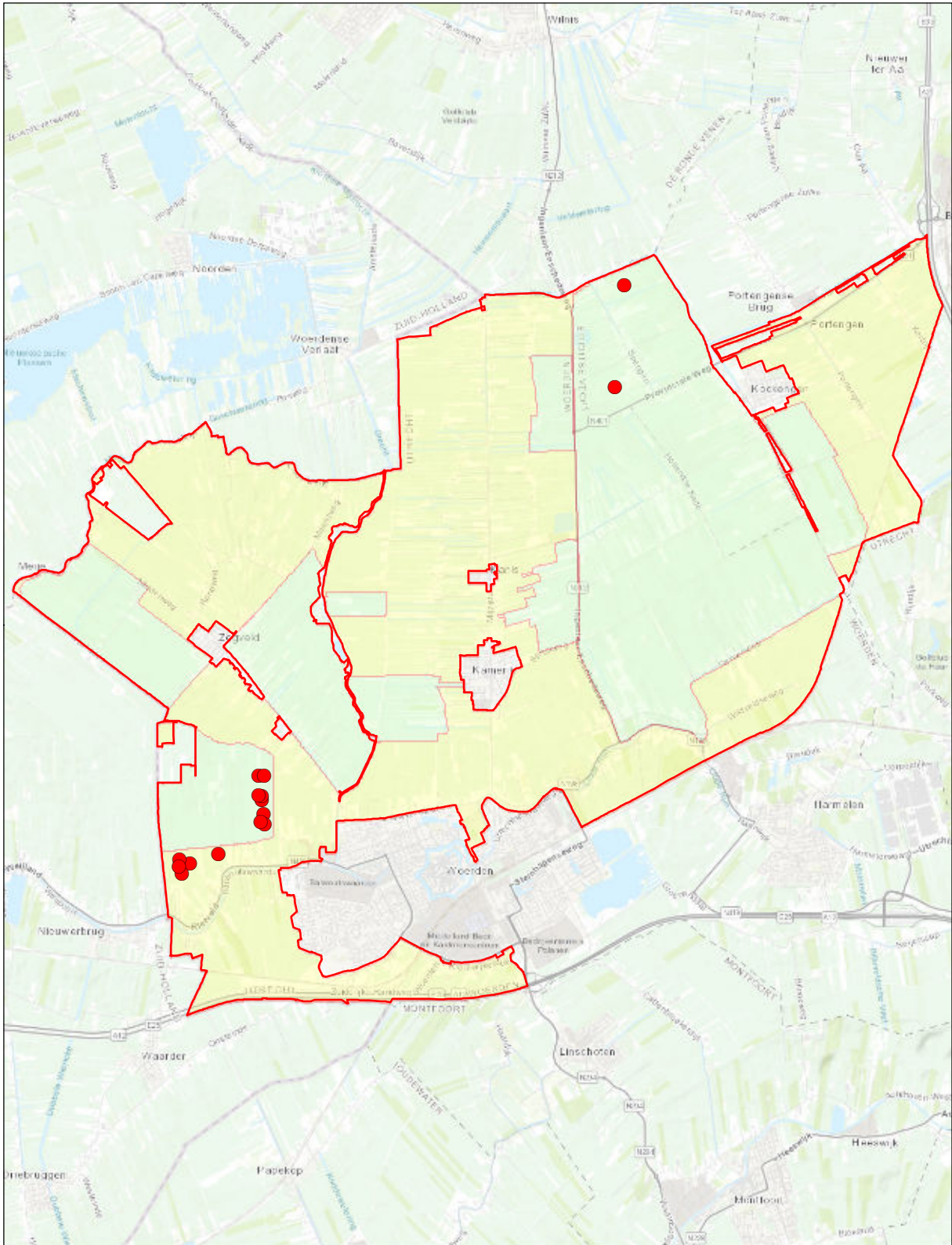
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,5
km

Midden West

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

15 territoria

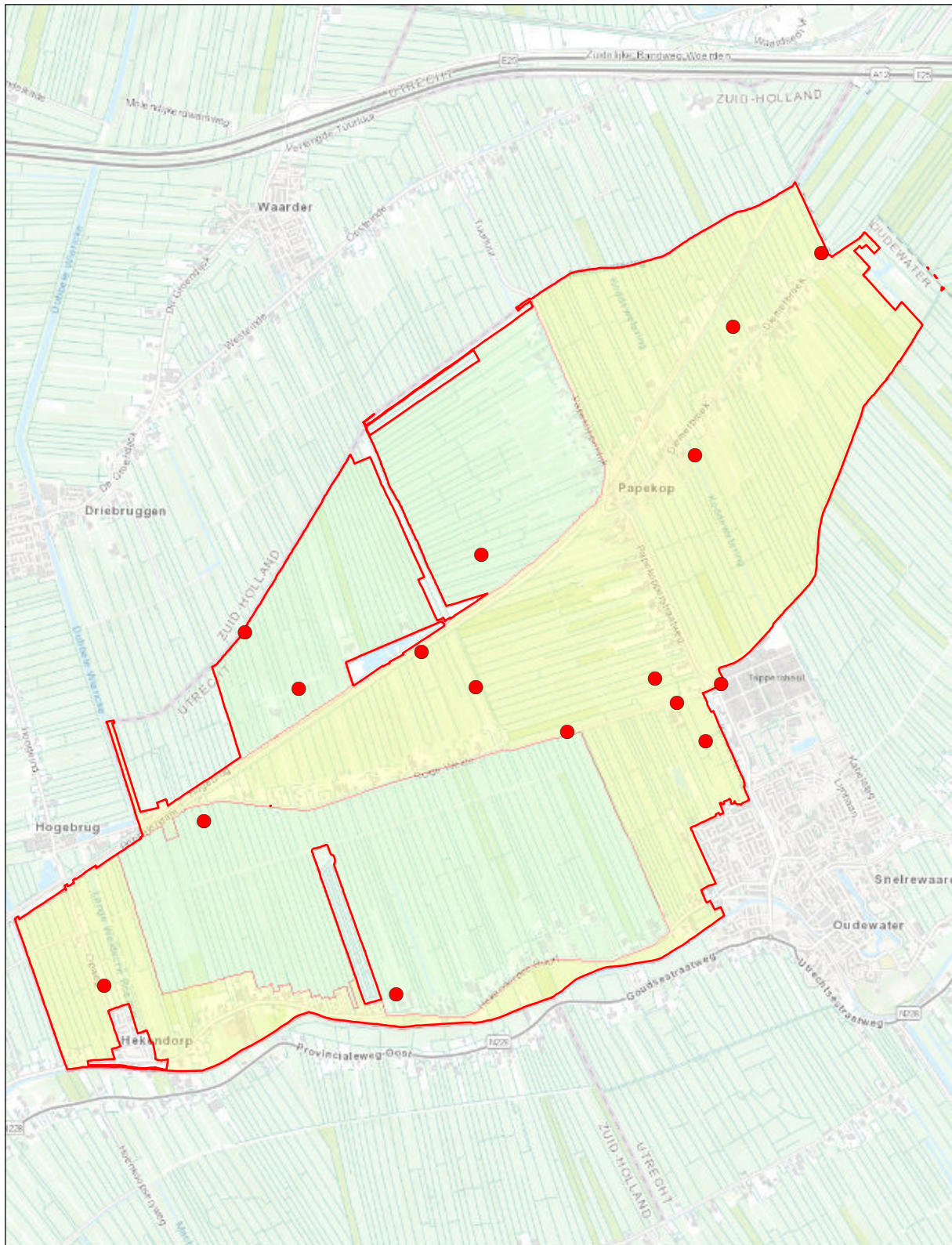
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3,5 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

16 territoria

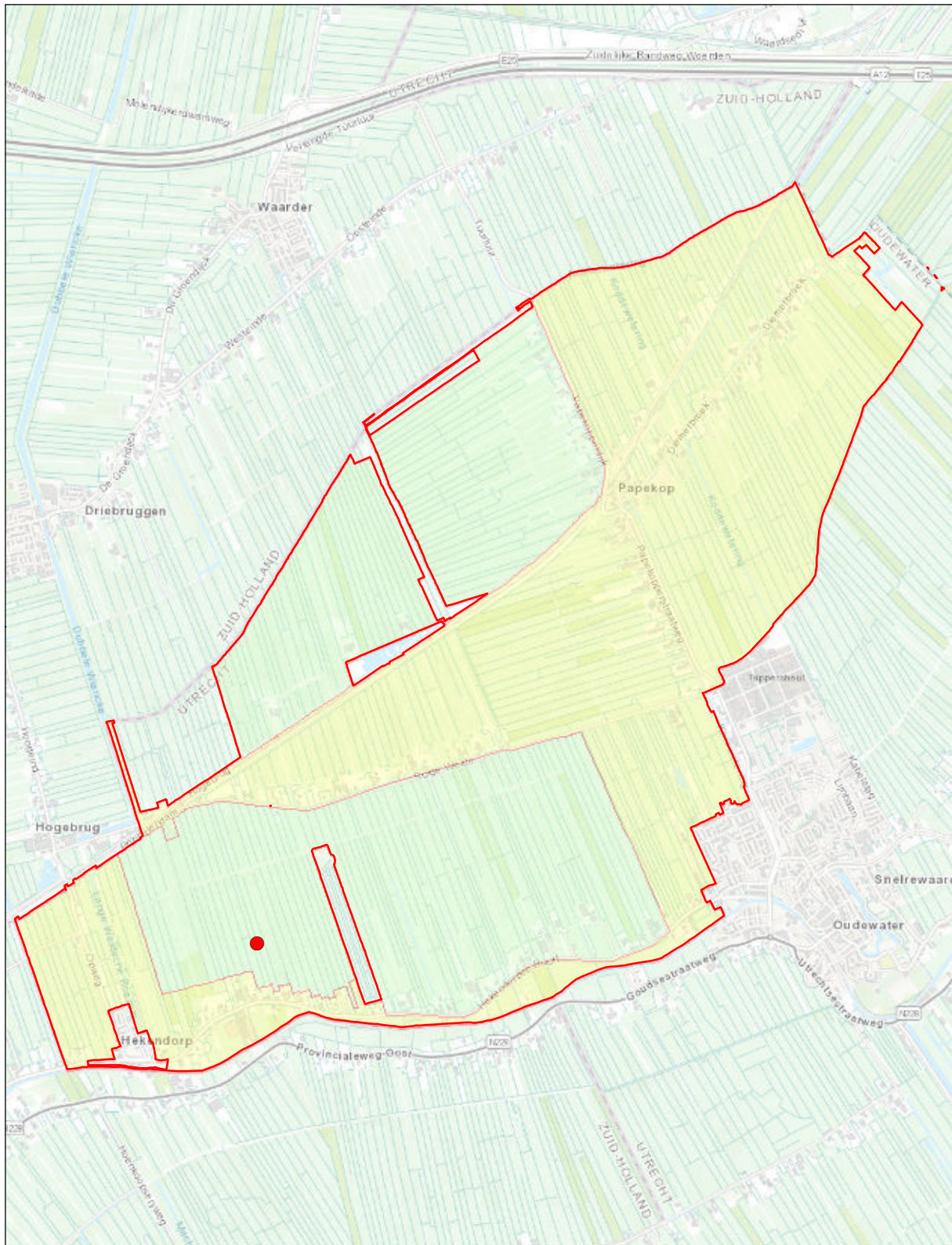
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoek- en adviesbureau

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● **Bergeend**

1 territorium

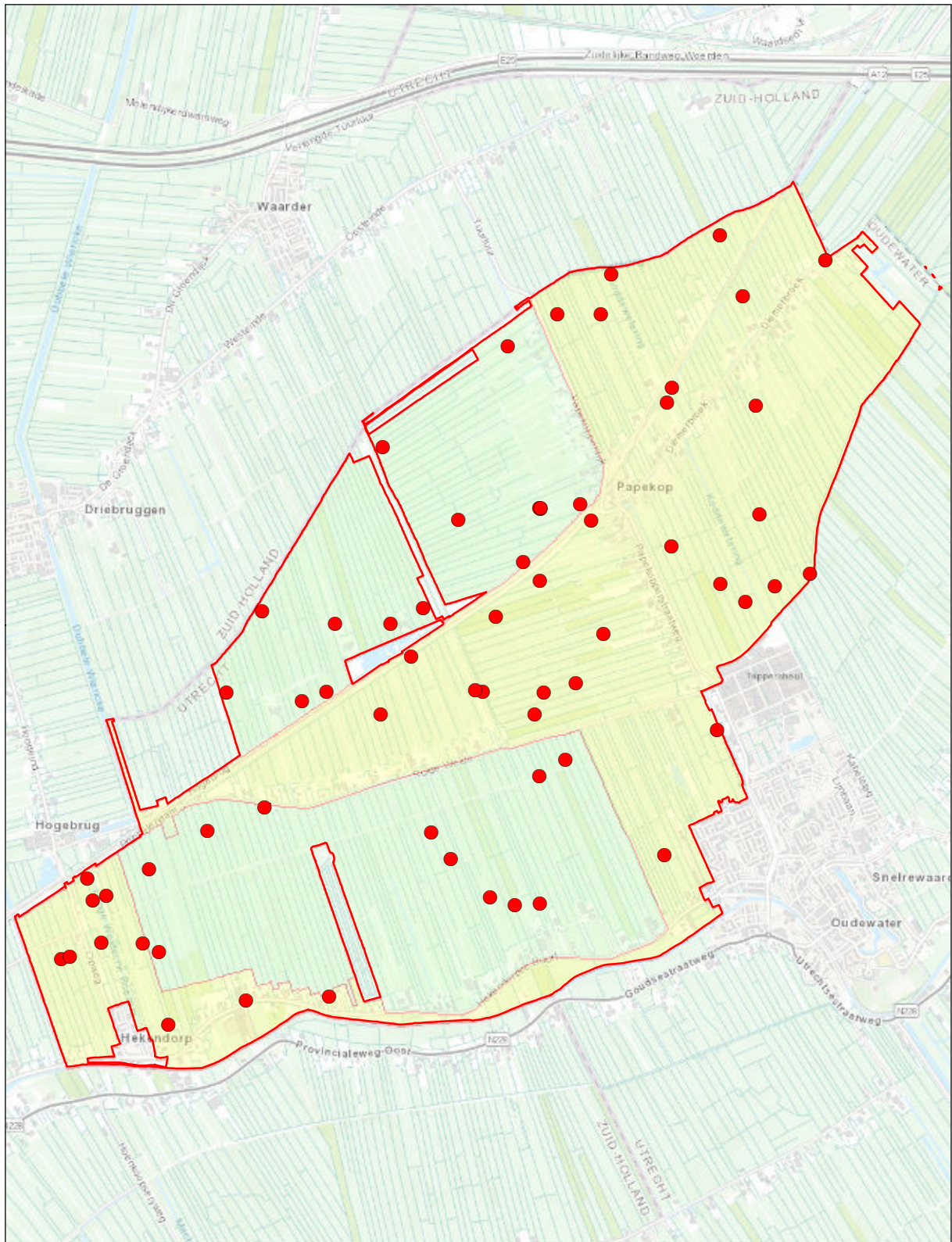
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25
km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

64 territoria

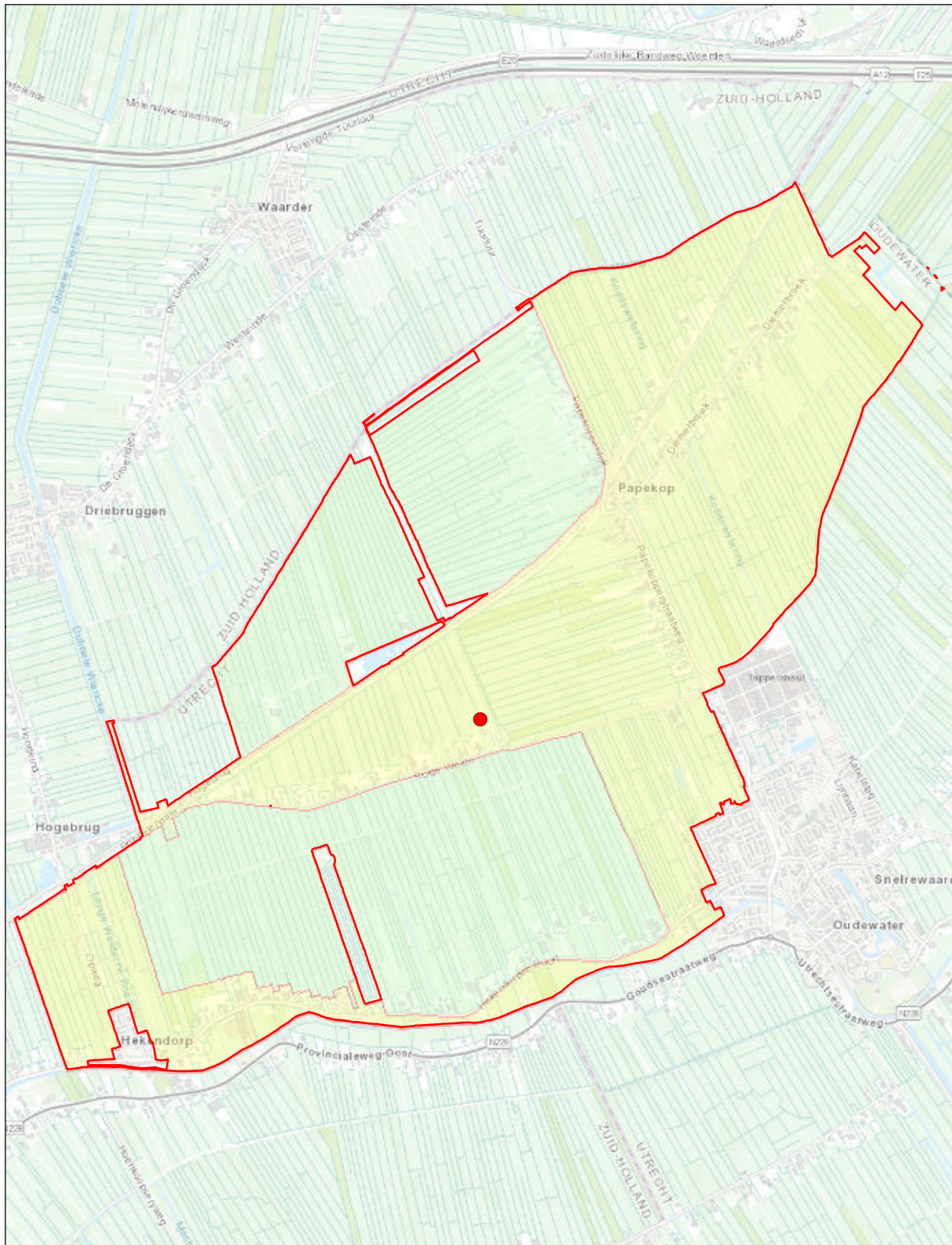
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Zomertaling

1 territorium

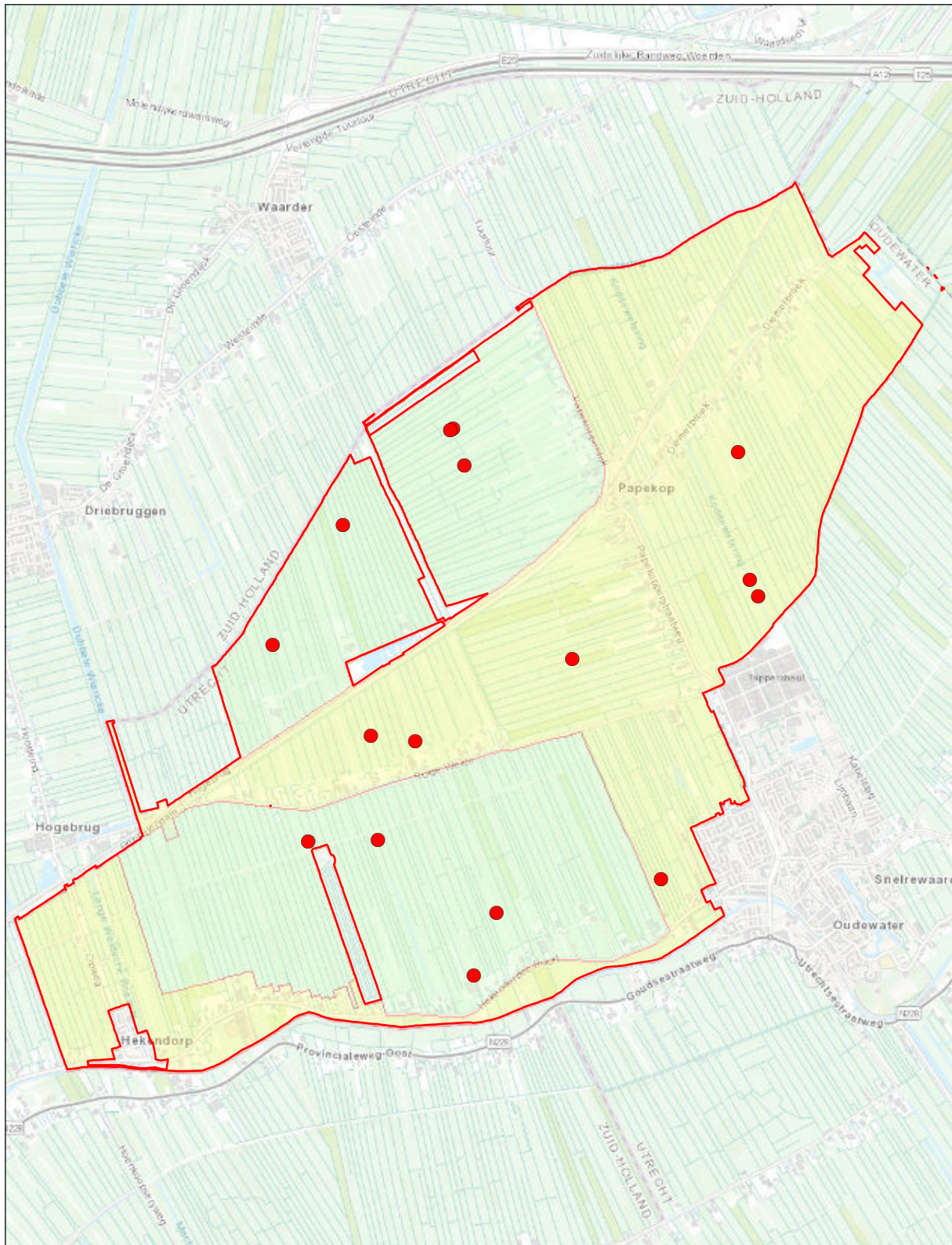
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Slobeend

16 territoria

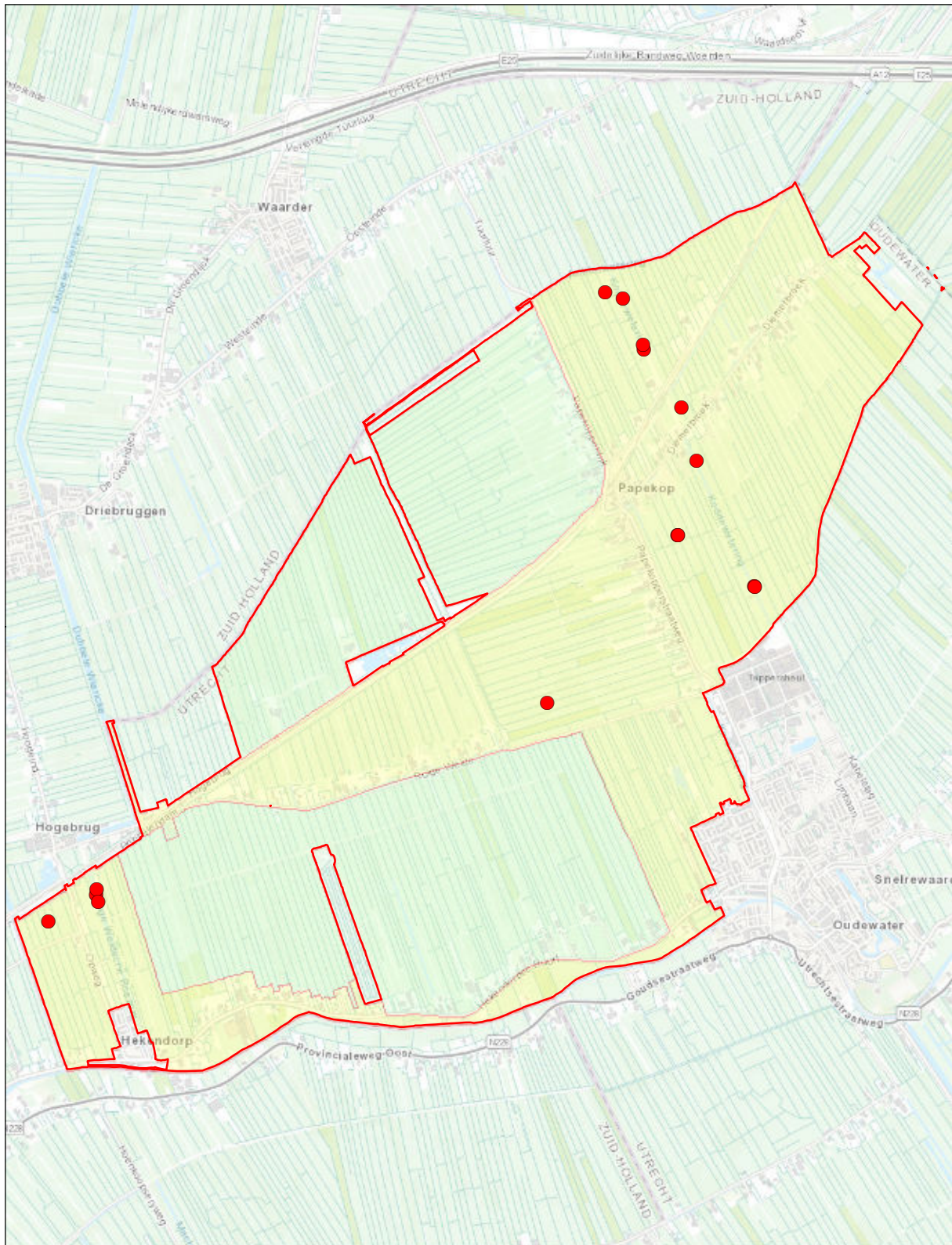
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

15 territoria

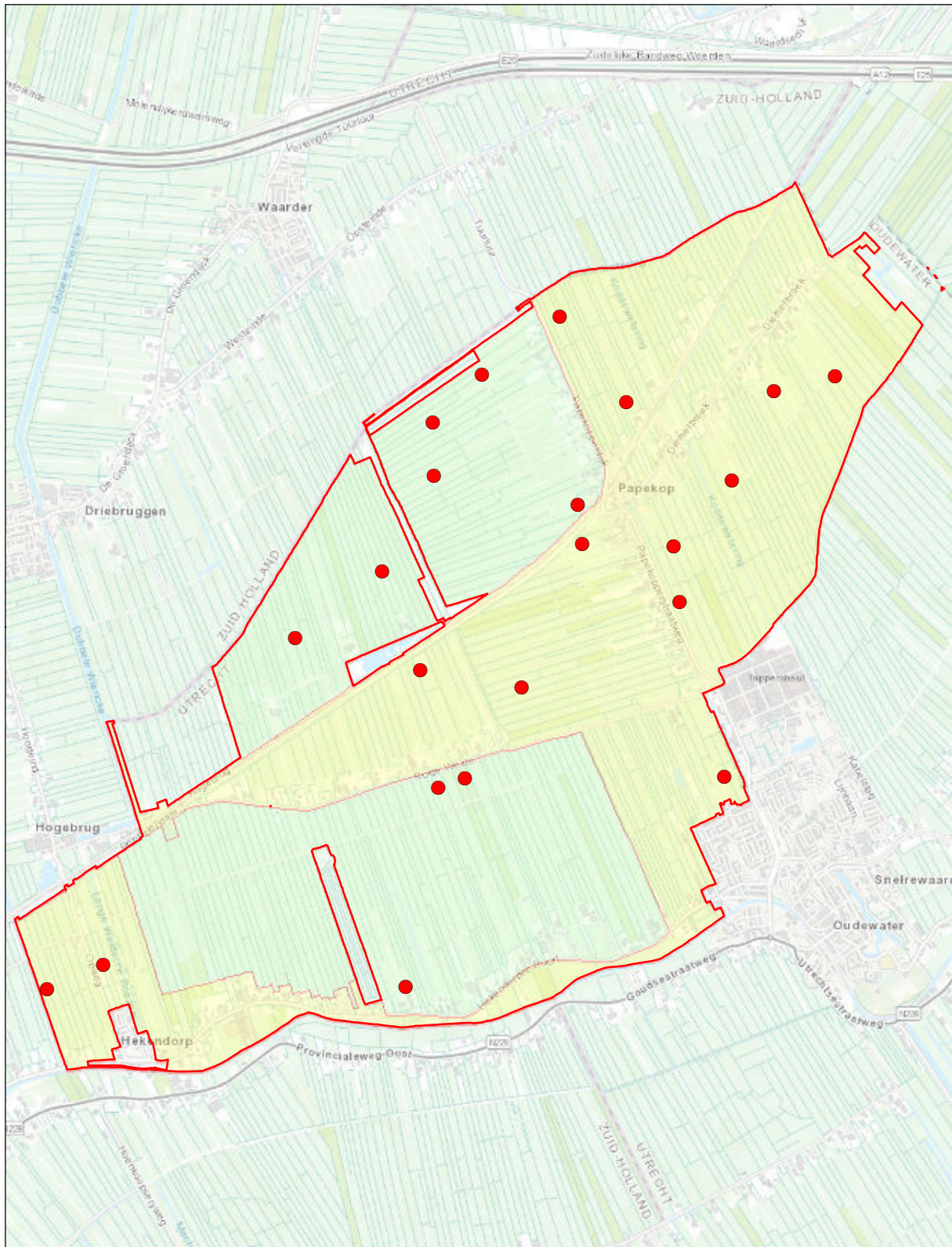
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25
km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

22 territoria

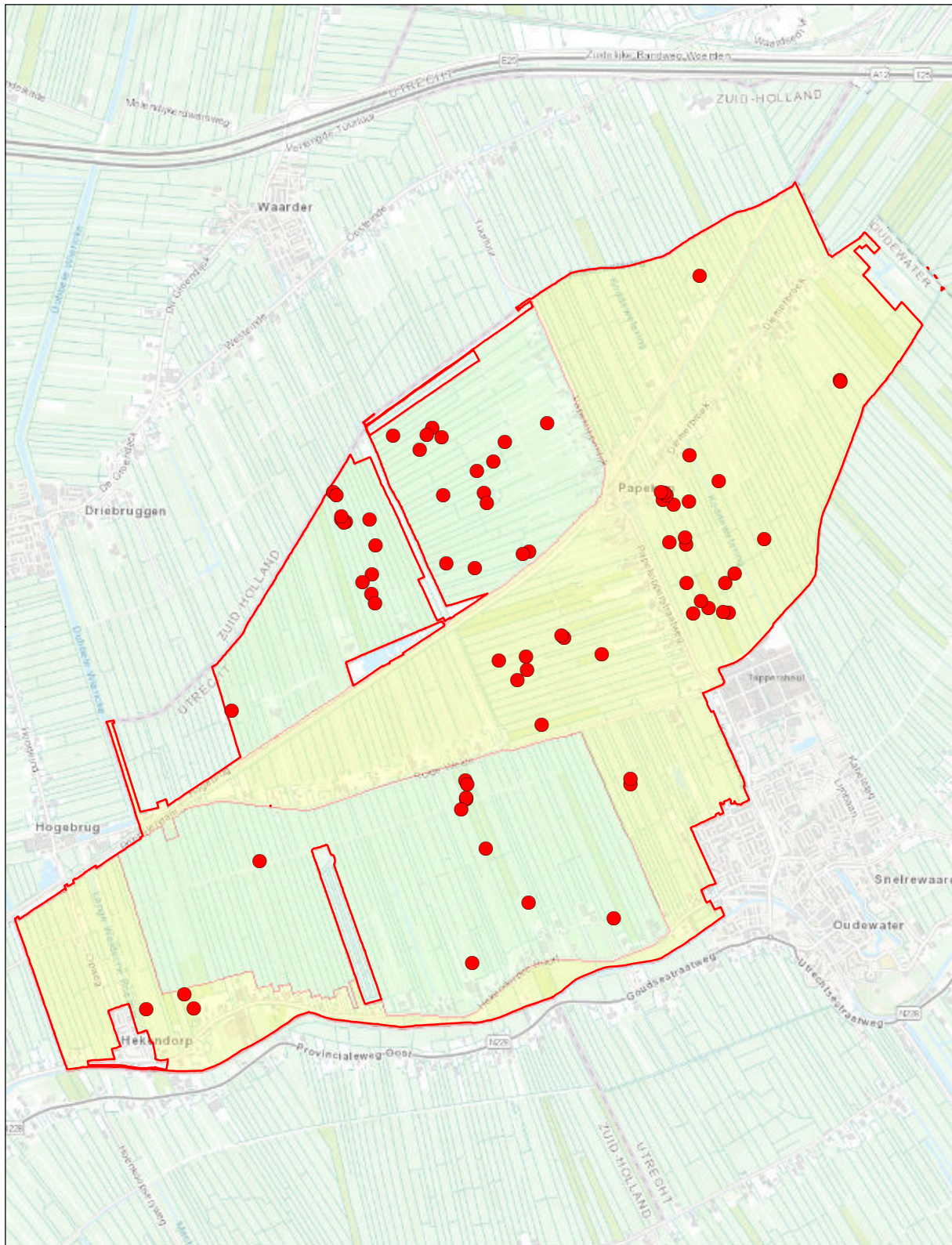
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

75 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

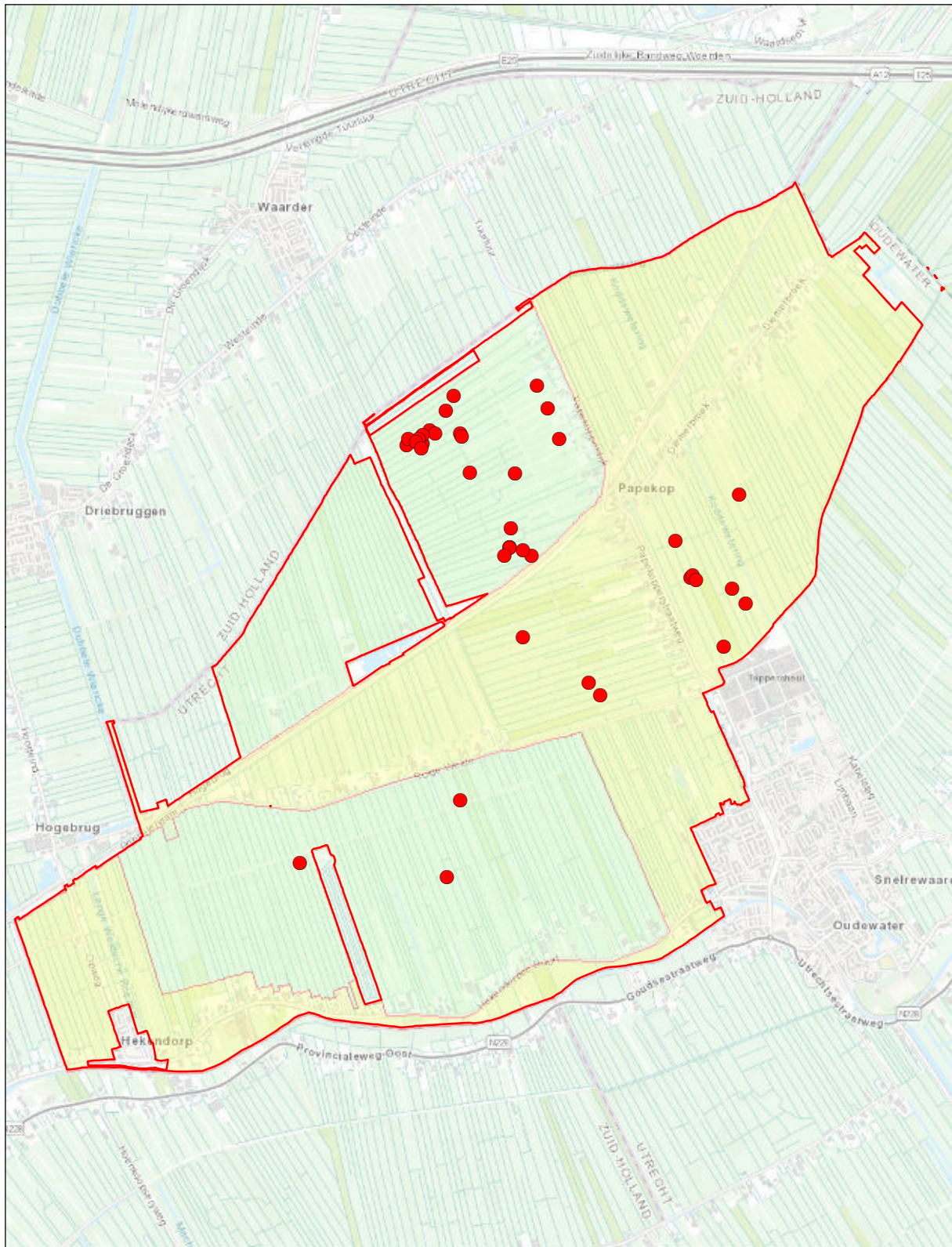
 Weidevogelrandzone

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

38 territoria

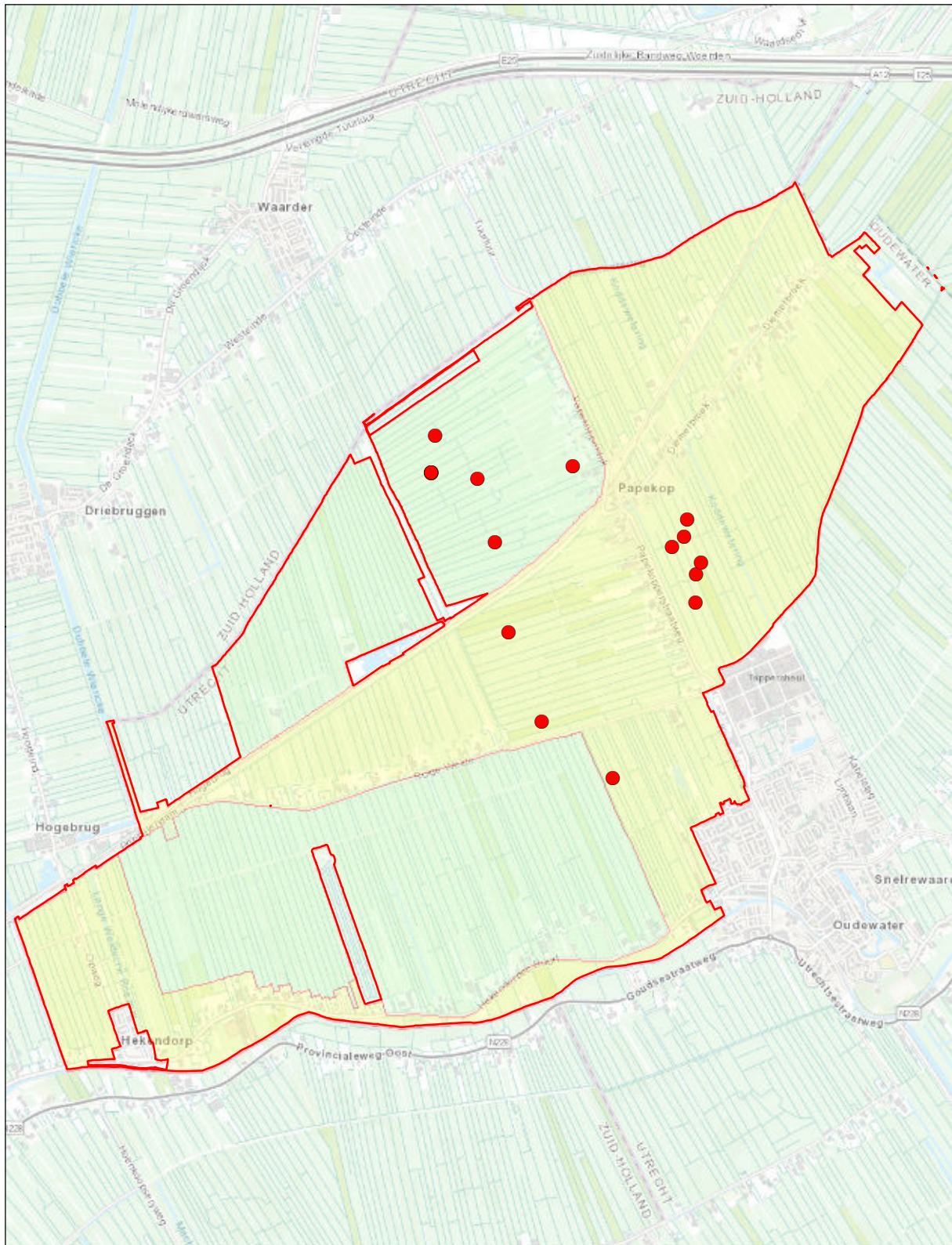
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 1,25 km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

17 territoria

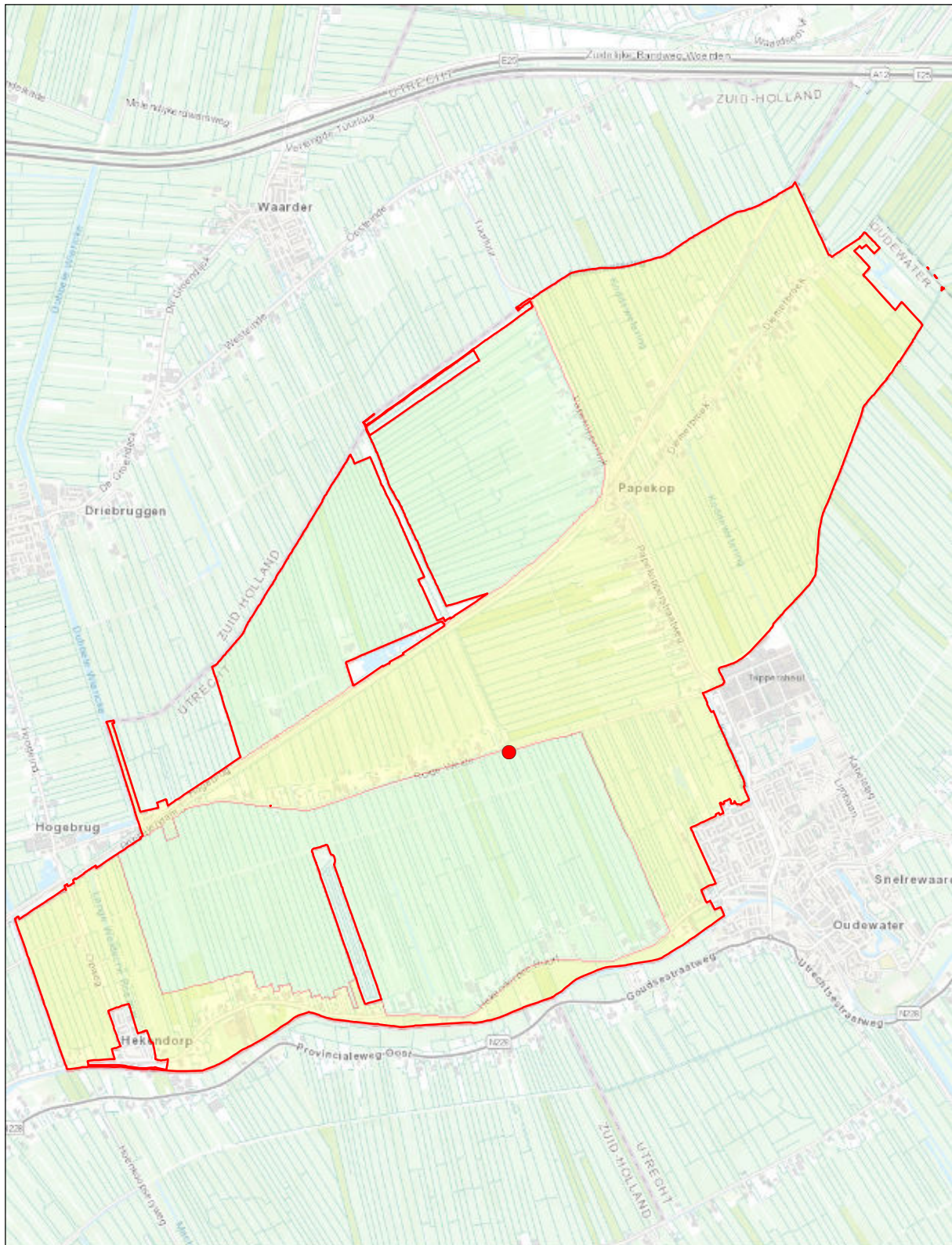
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25
km

Ruige Weide

Verspreidingskaart 2019

● Graspieper

1 territorium

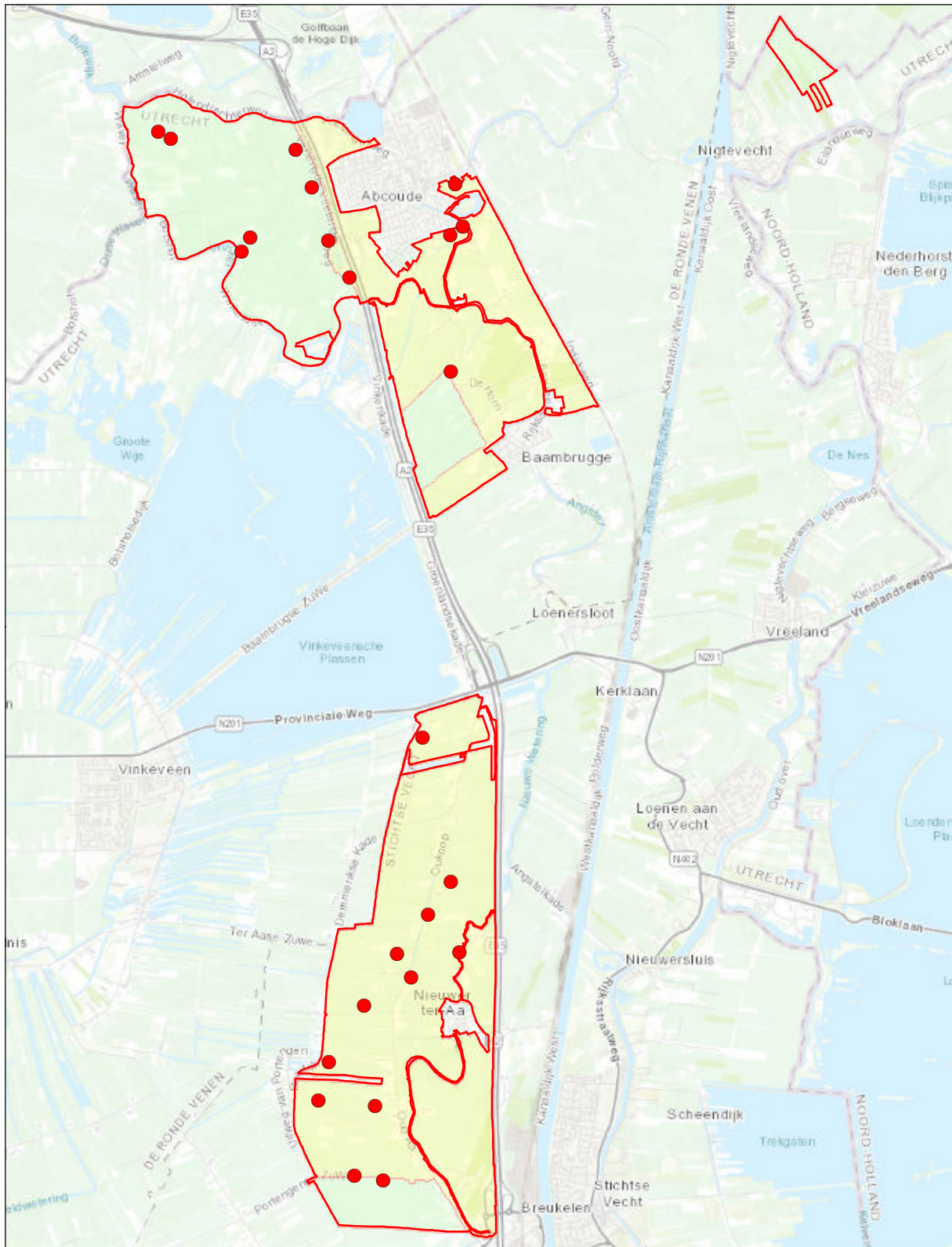
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25
km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

24 territoria

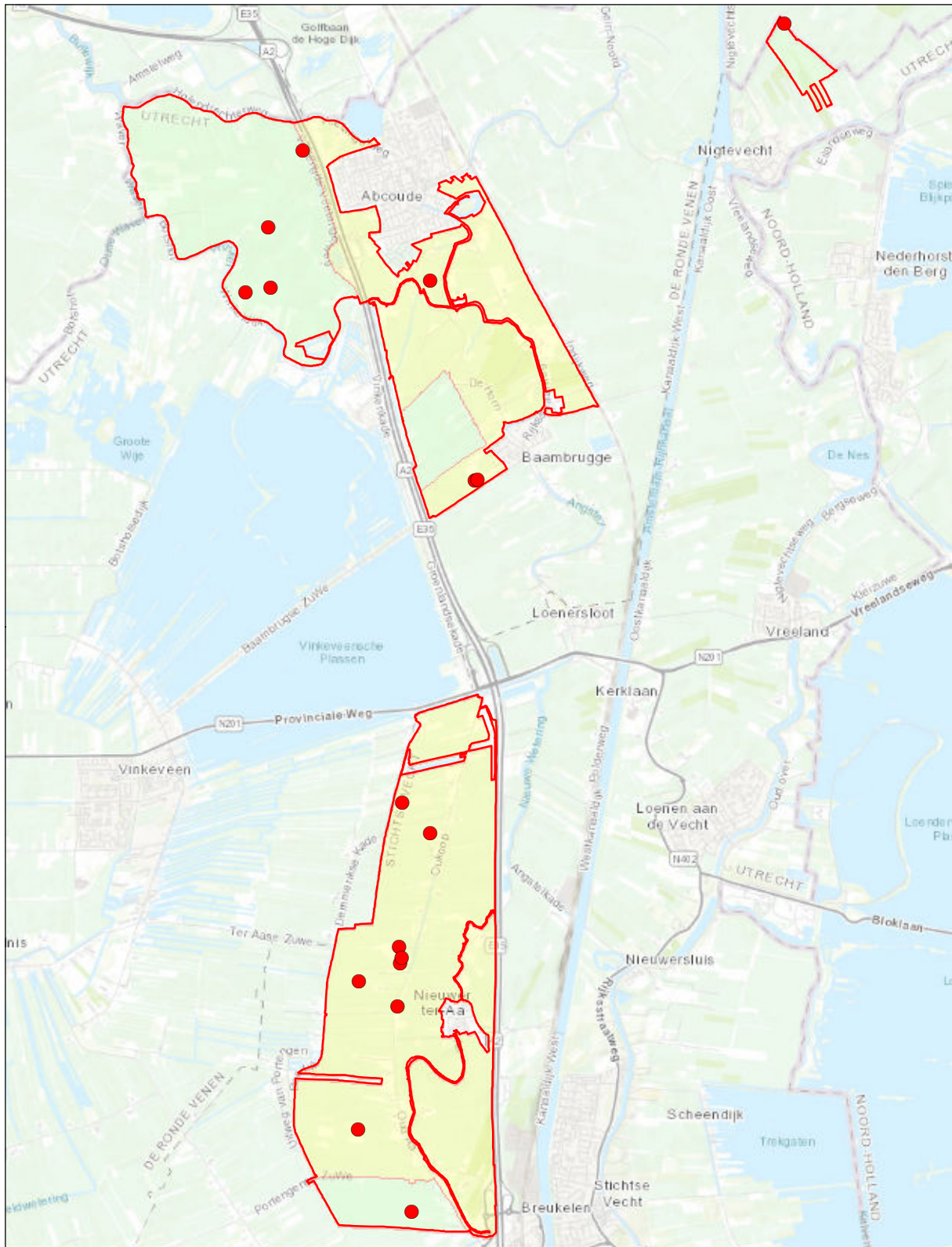
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Bergeend

17 territoria

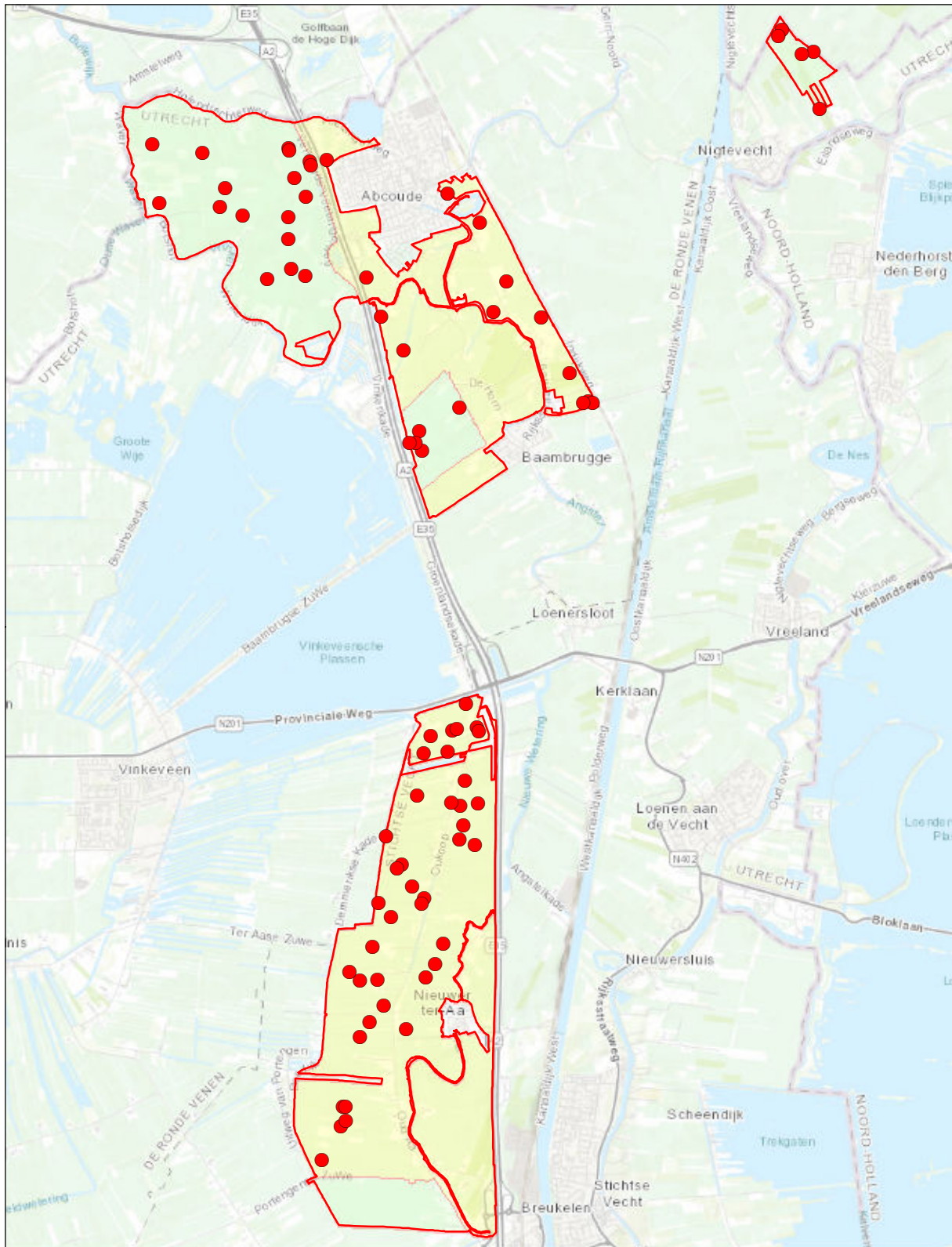
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

80 territoria

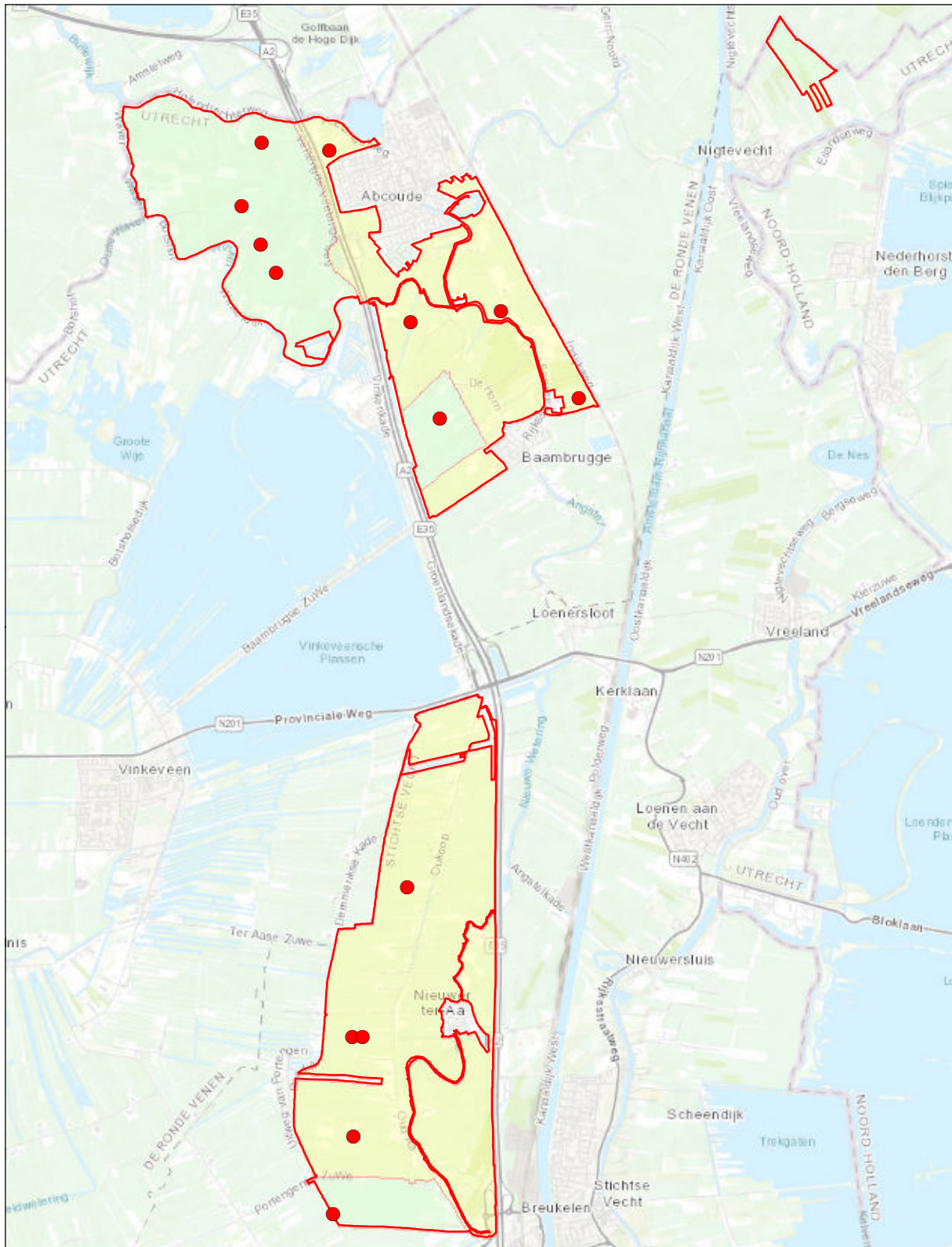
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Slobeend

14 territoria

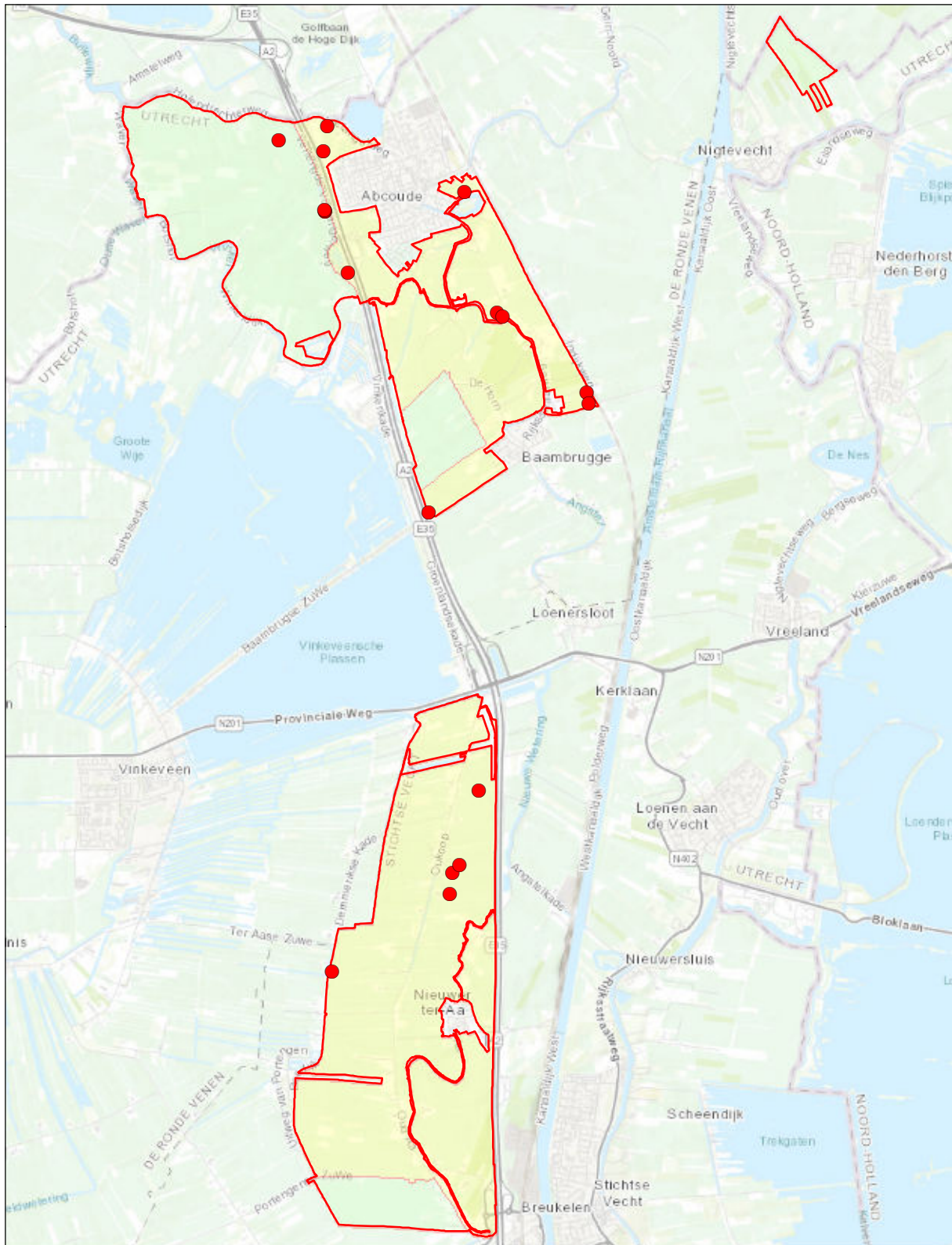
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

18 territoria

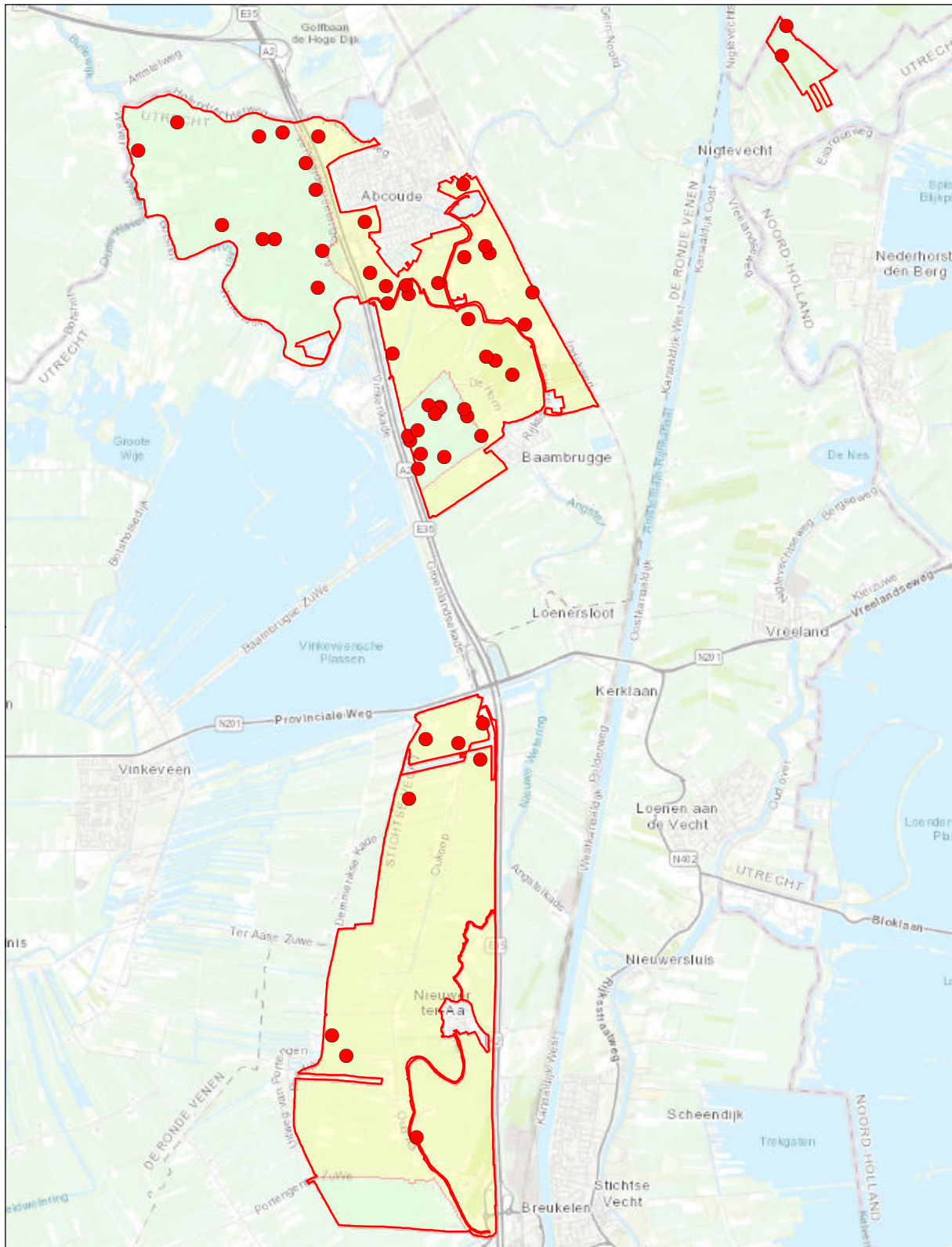
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

53 territoria

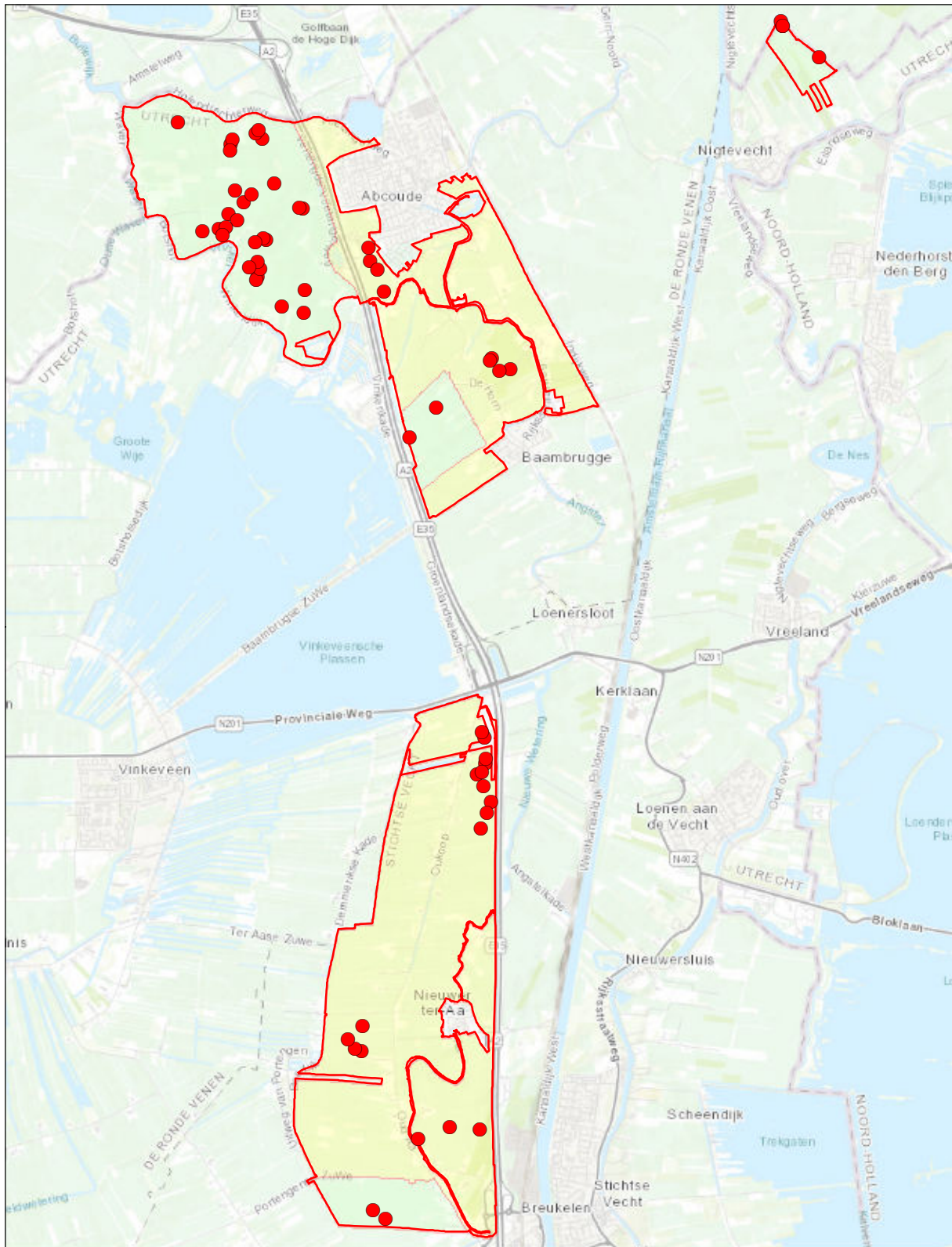
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

63 territoria

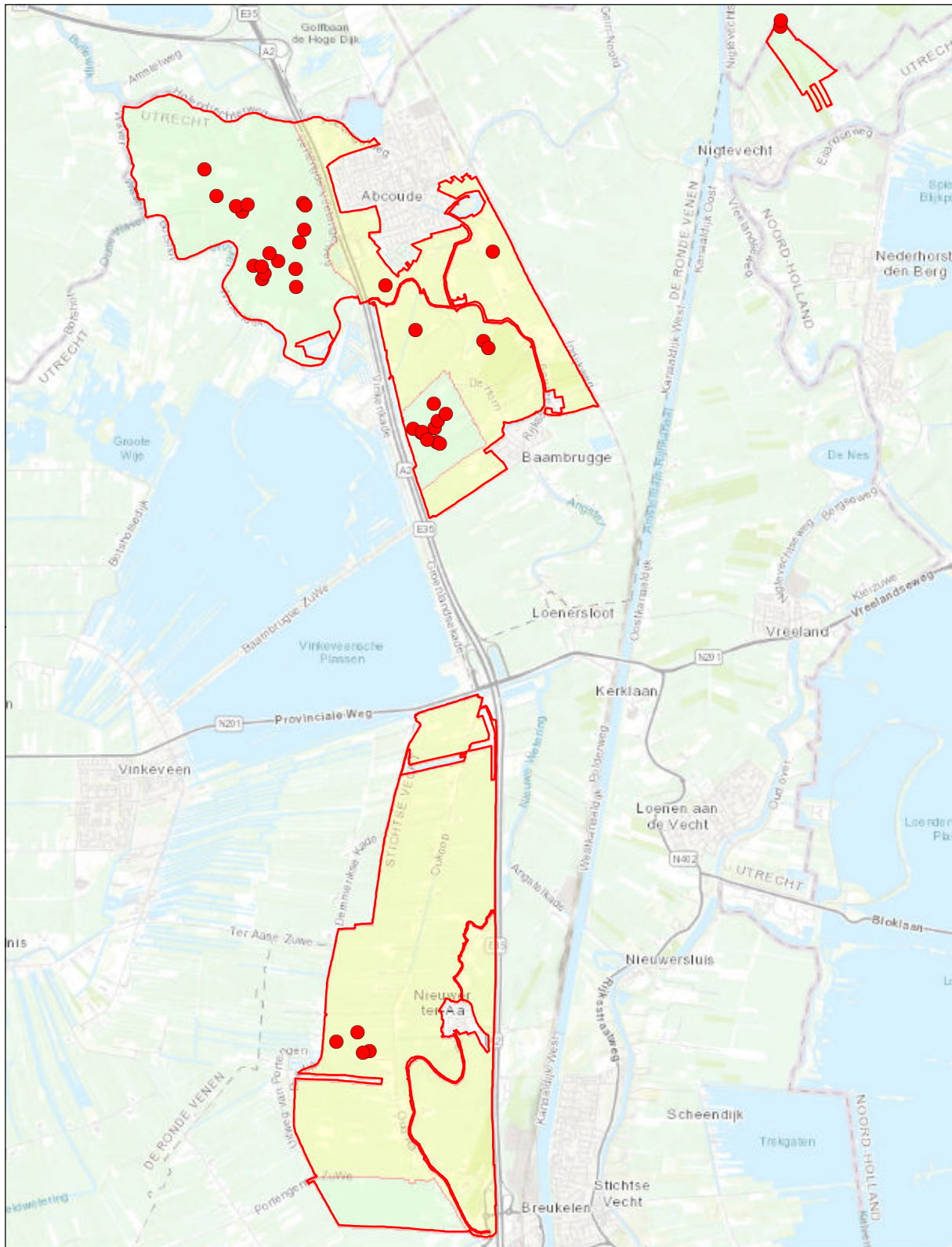
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

38 territoria

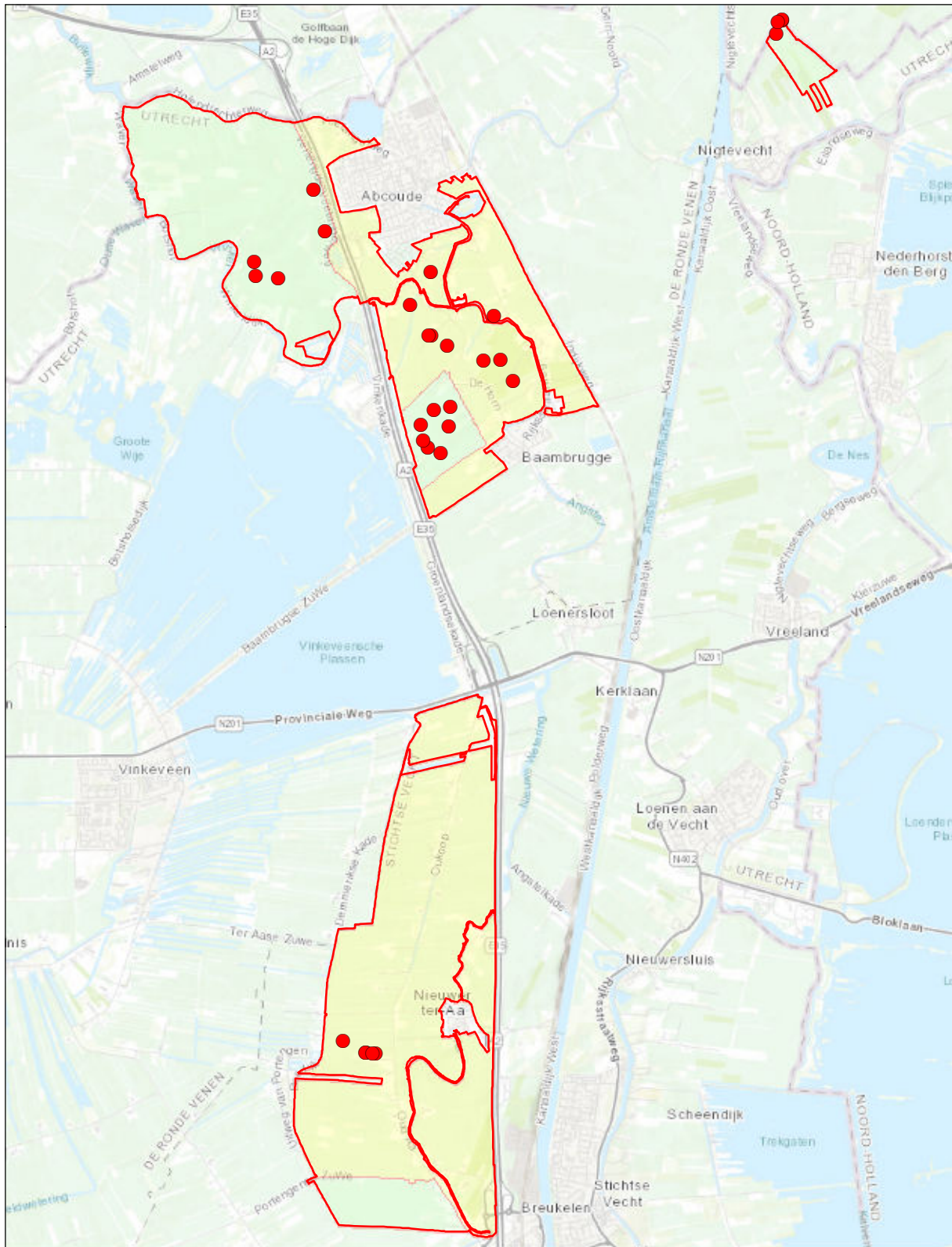
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

30 territoria

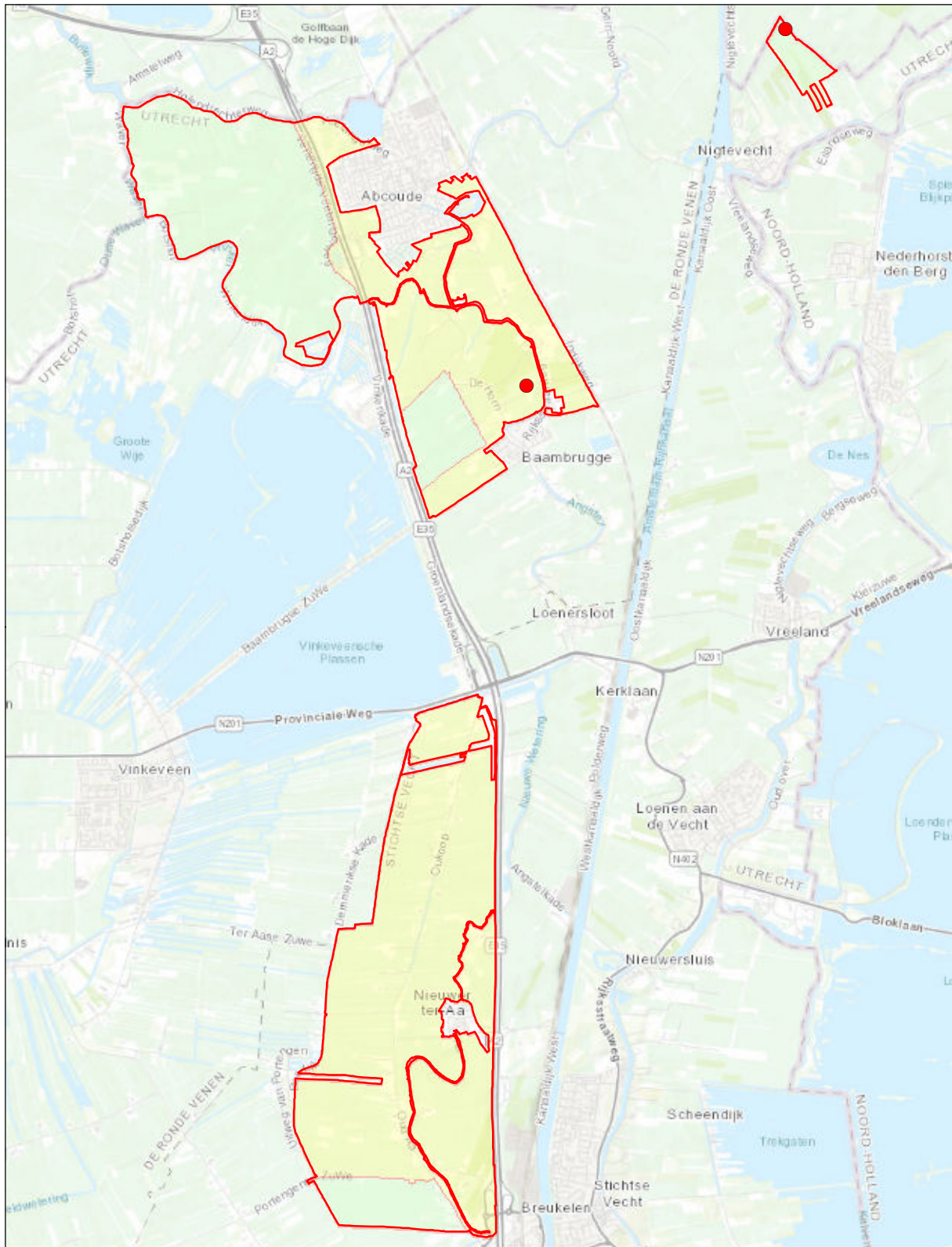
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Veldleeuwerik

2 territoria

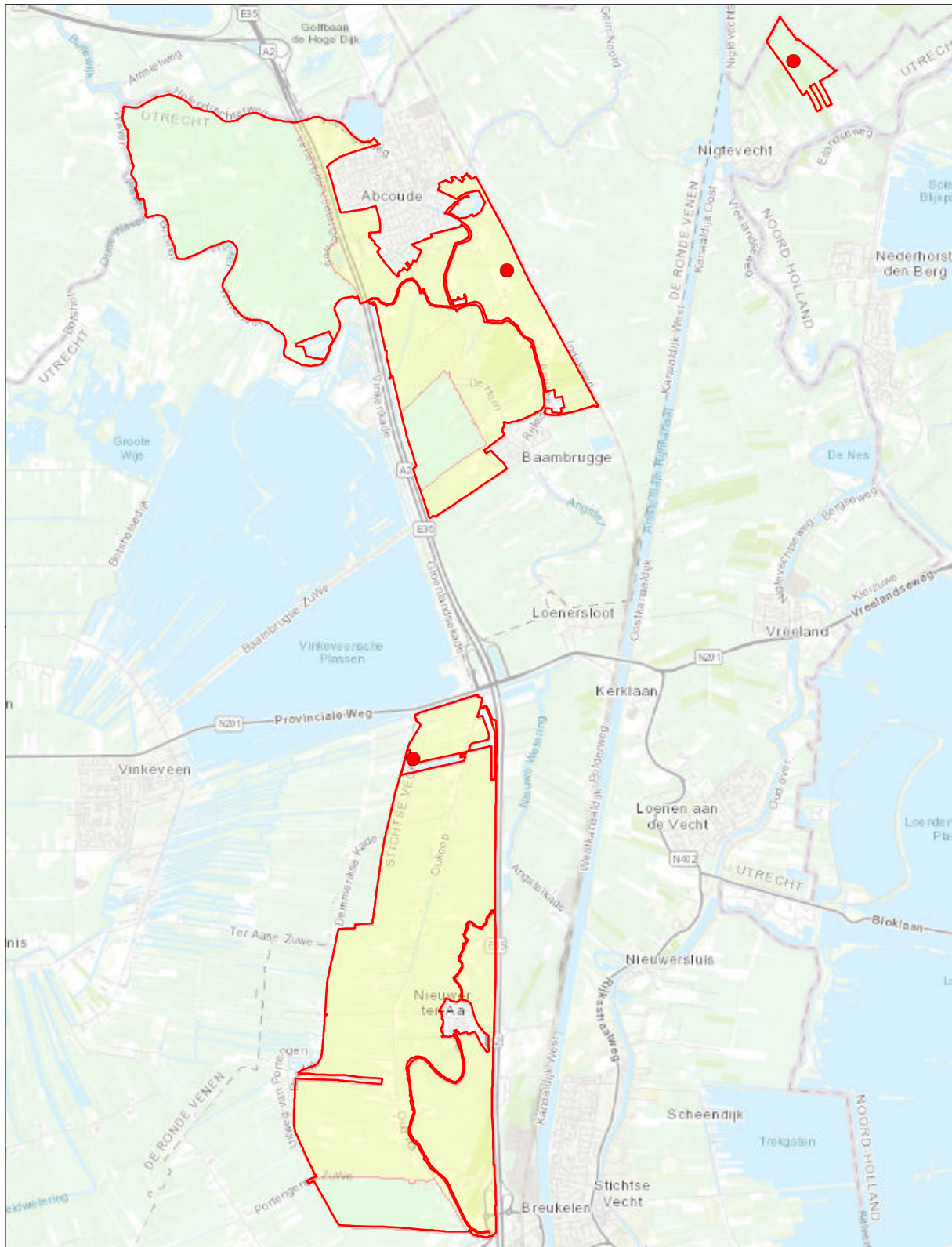
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

3 territoria

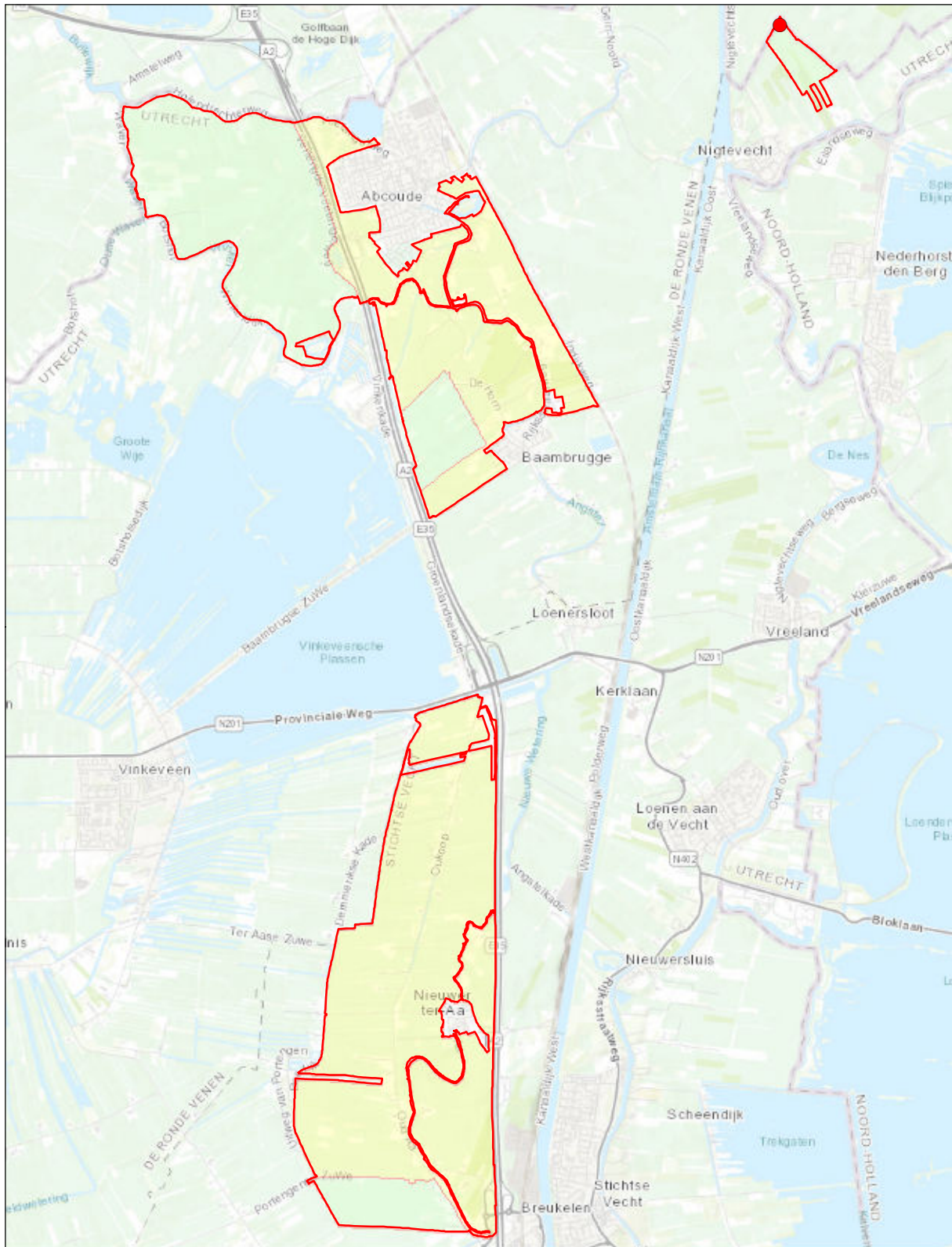
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vechtvallei

Verspreidingskaart 2019

● Gele kwikstaart

1 territorium

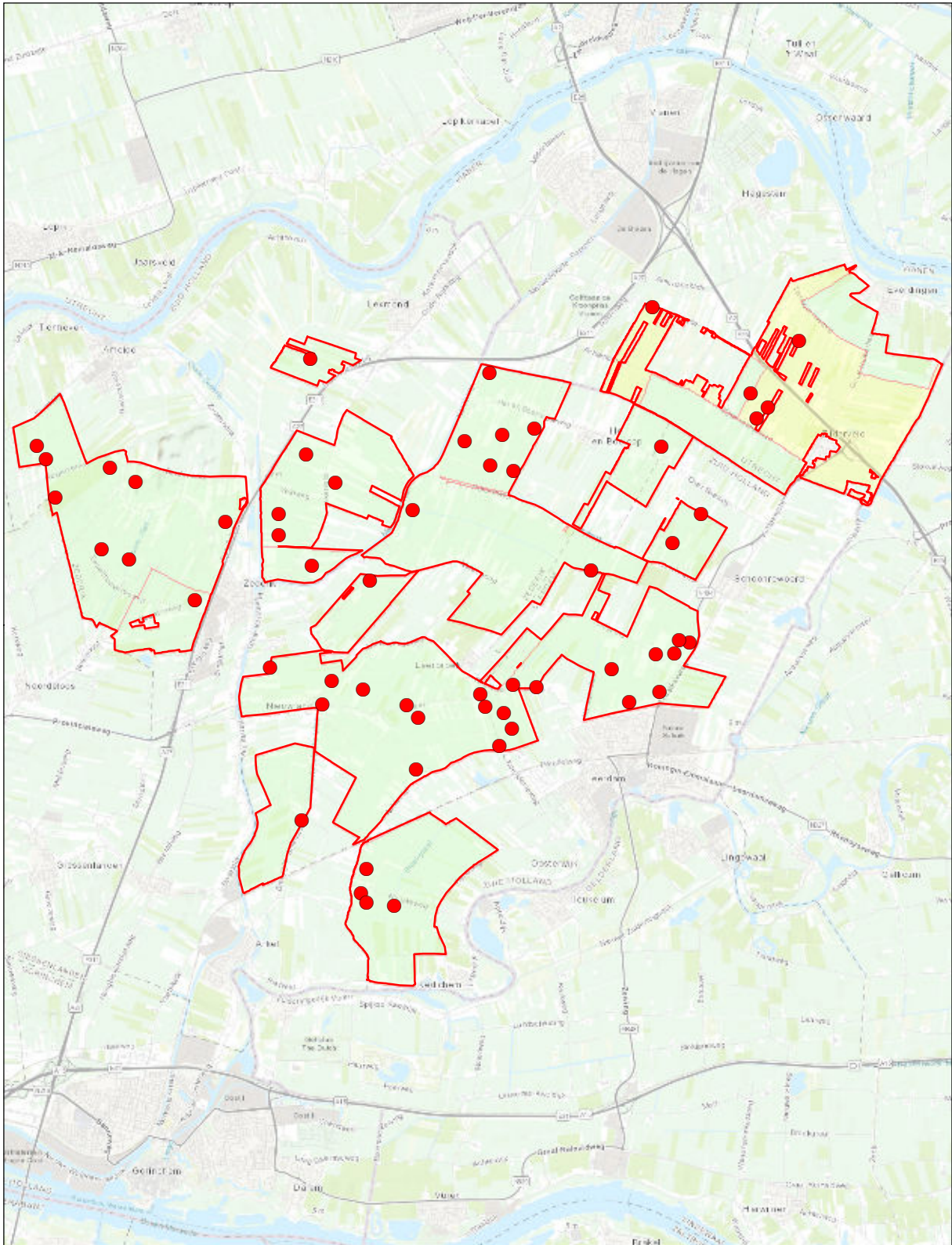
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,5 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

58 territoria

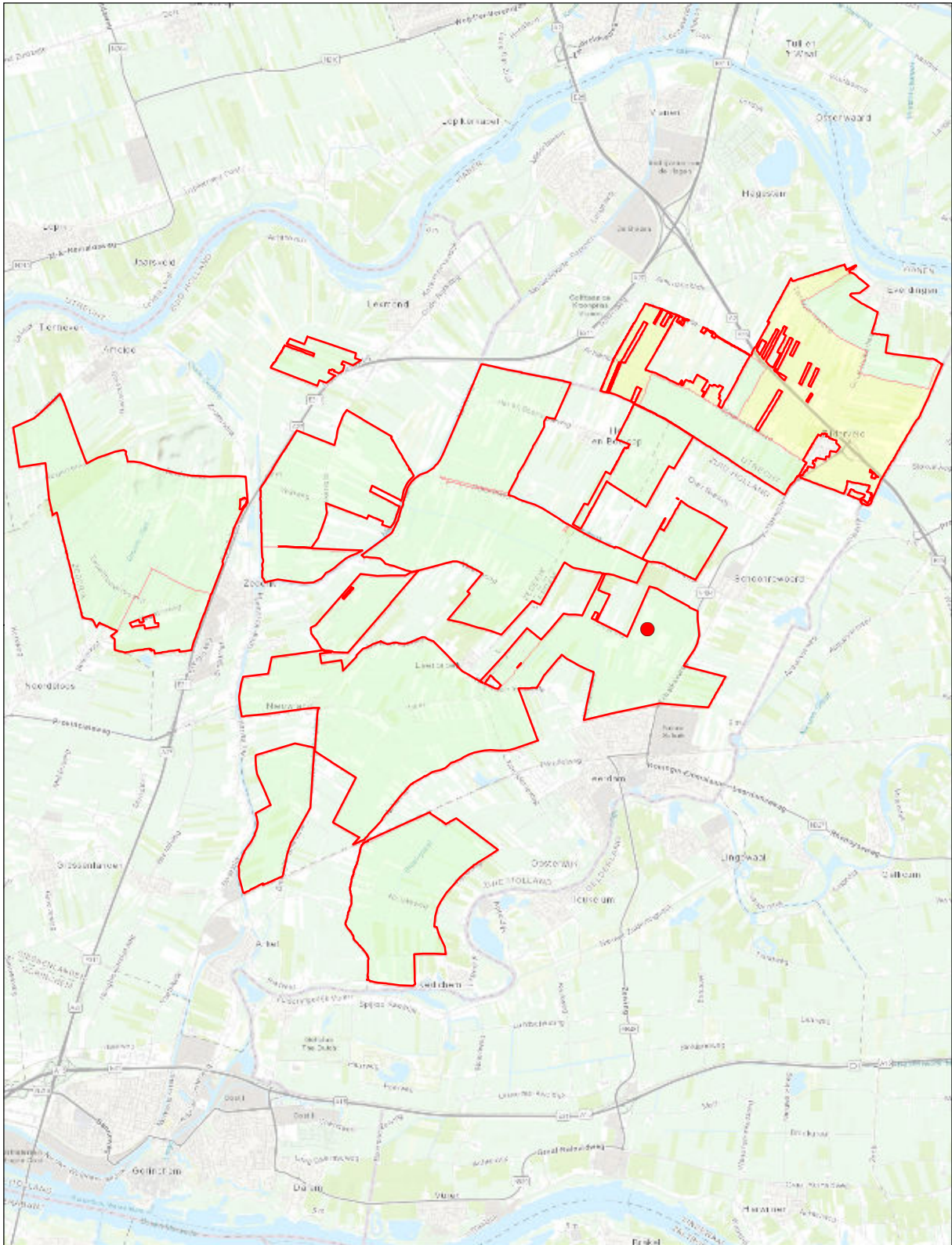
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Bergeend

1 territorium

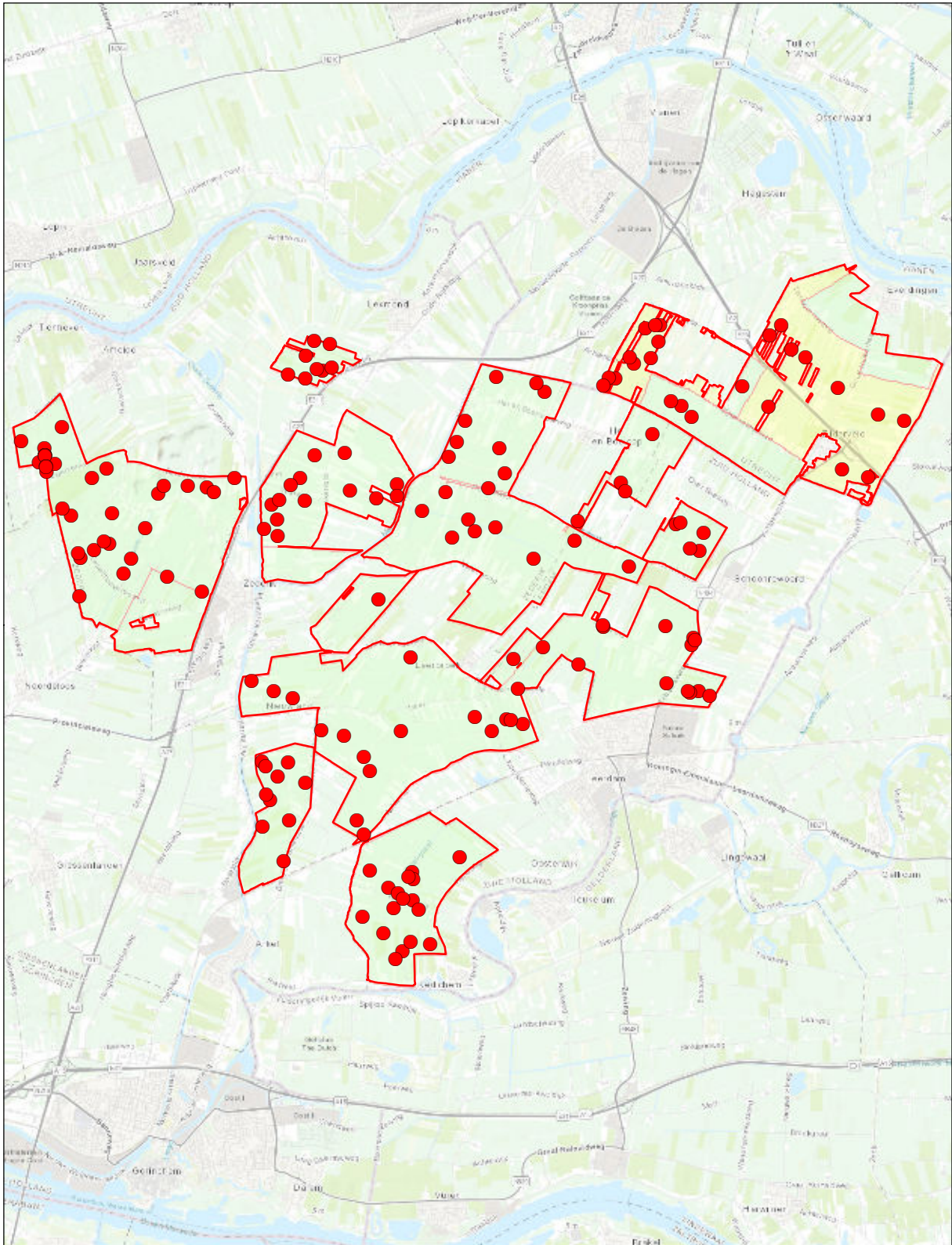
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

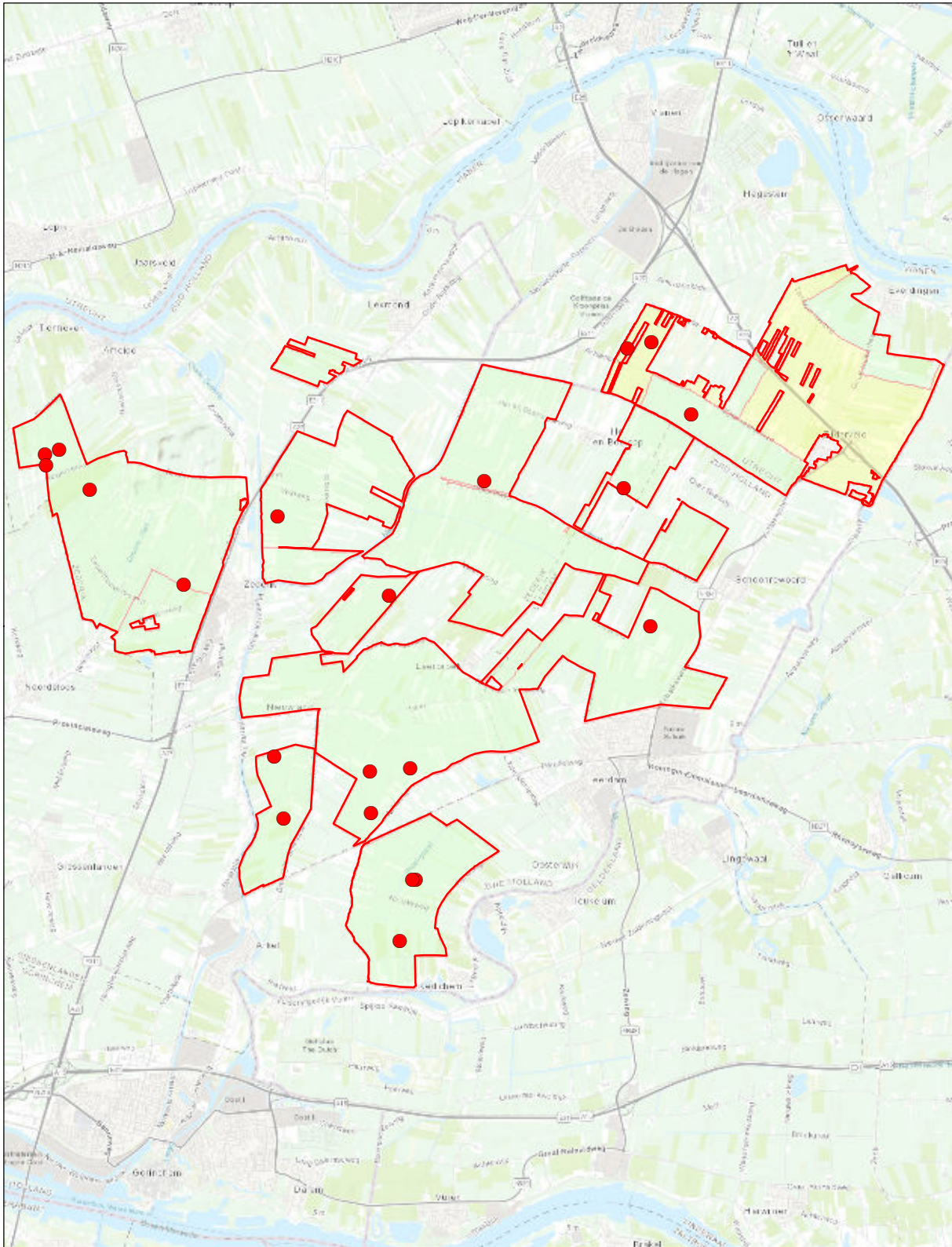
● **Krakeend**

166 territoria

 Weidevogelkerngedebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

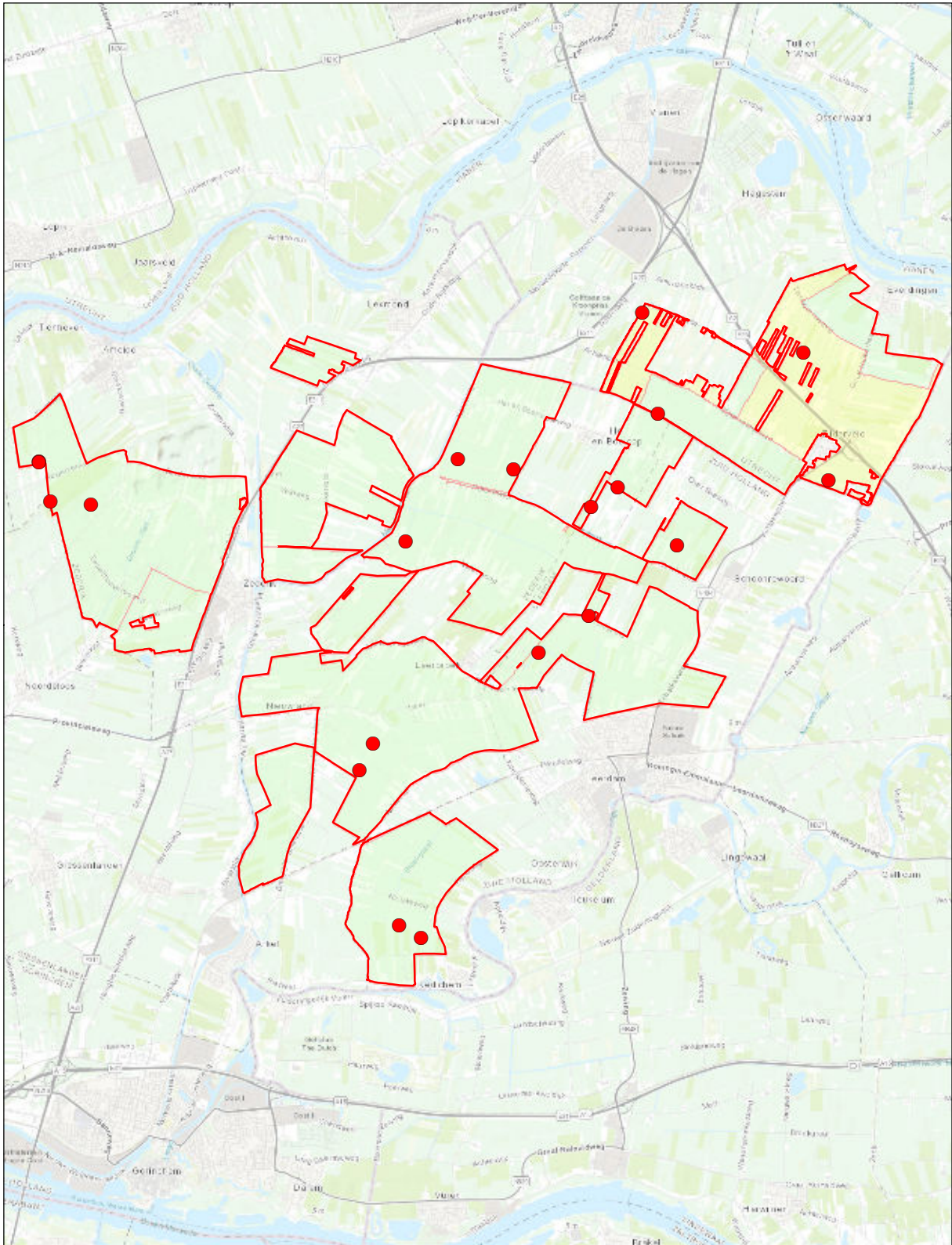
● Sloeend

21 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

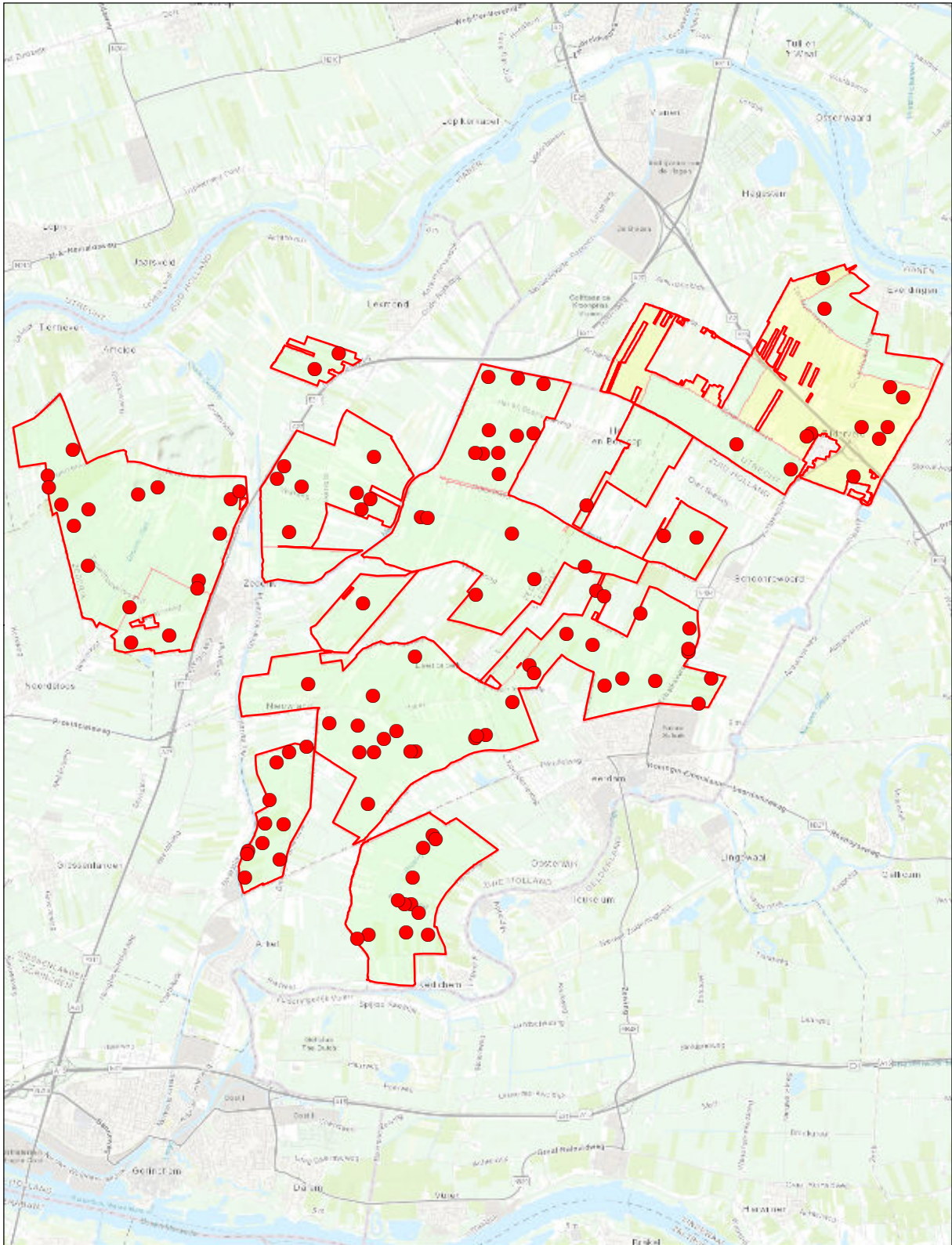
● **Kuifeend**

20 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

113 territoria

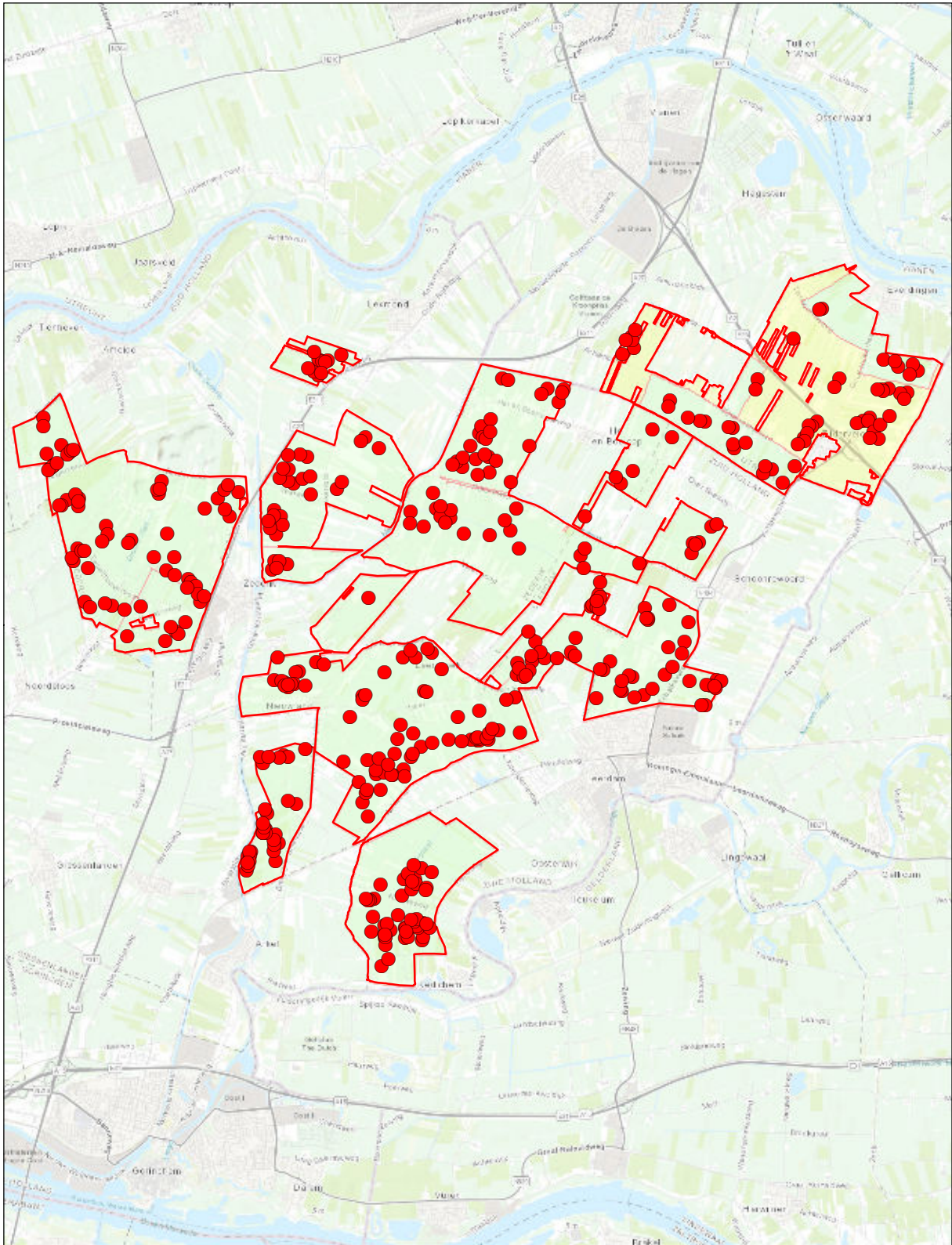
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

431 territoria

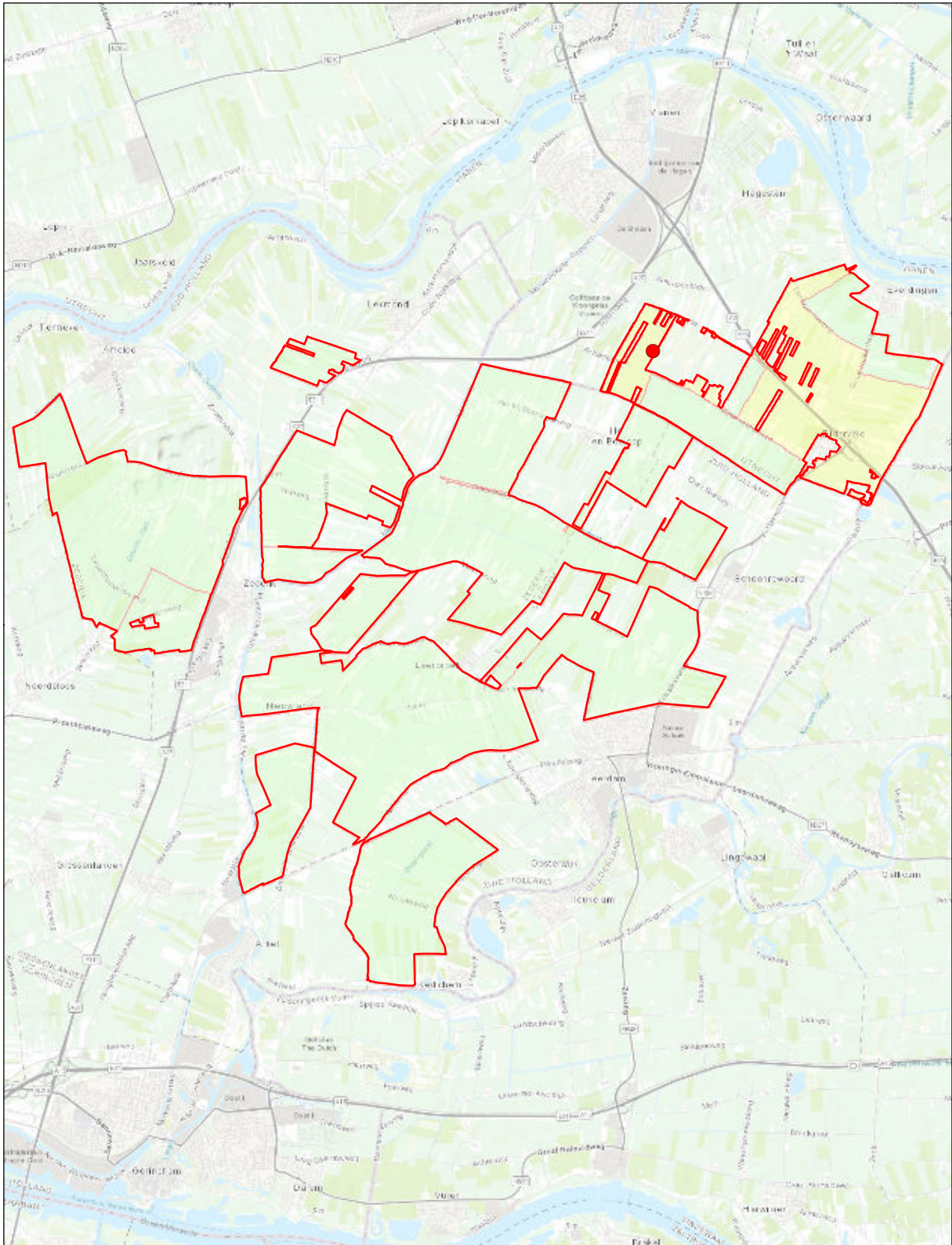
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Watersnip

1 territorium

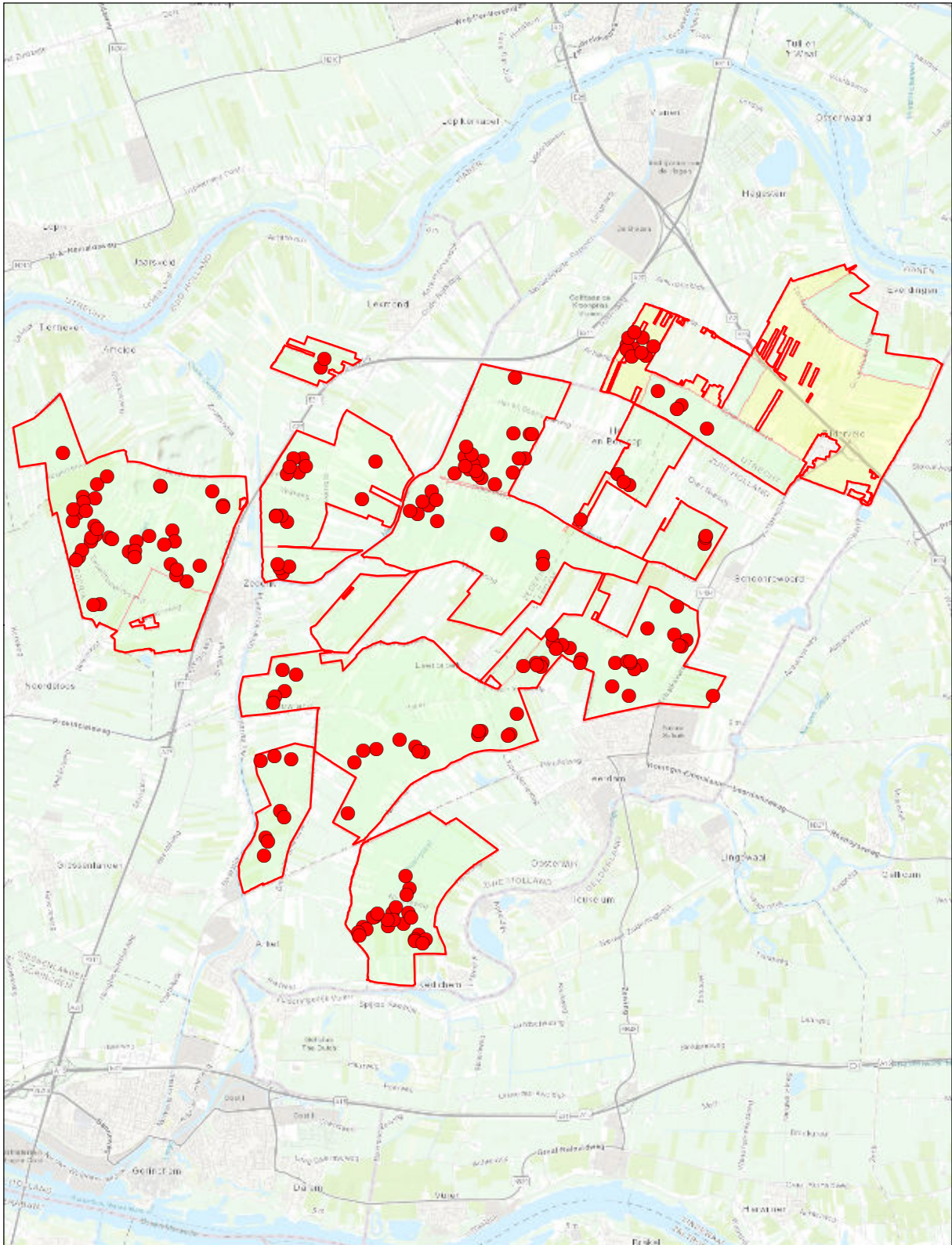
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

187 territoria

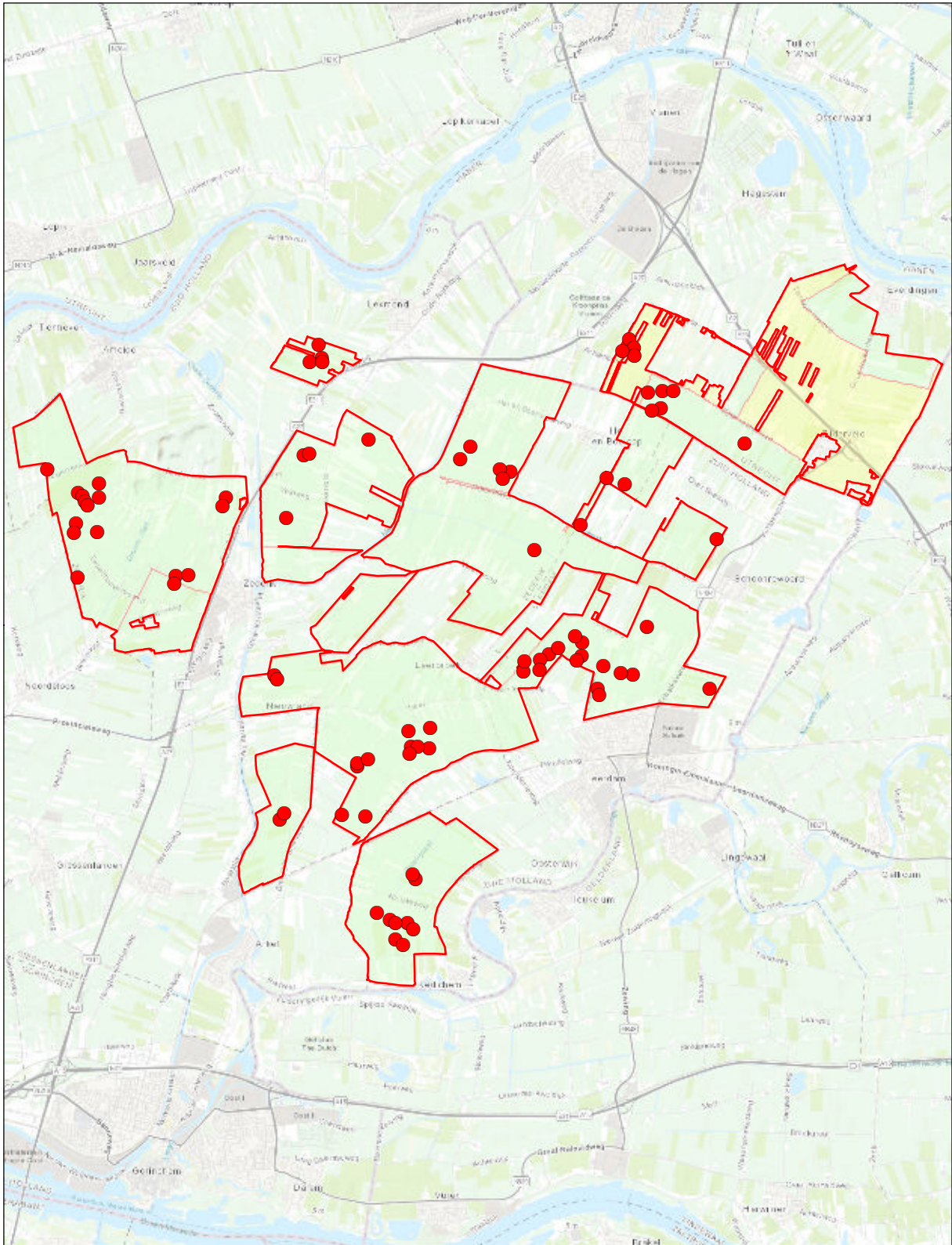
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

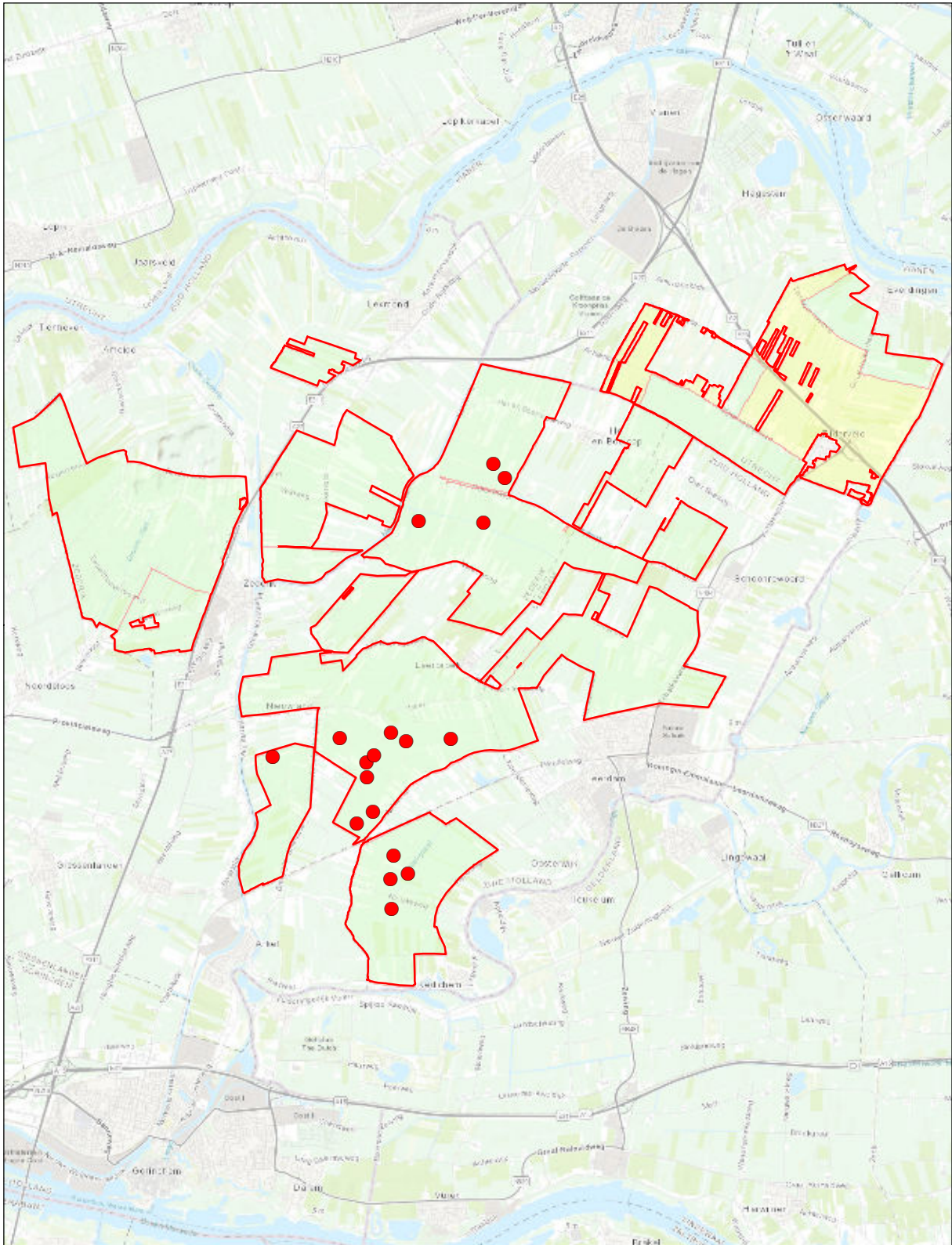
● Tureluur

85 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

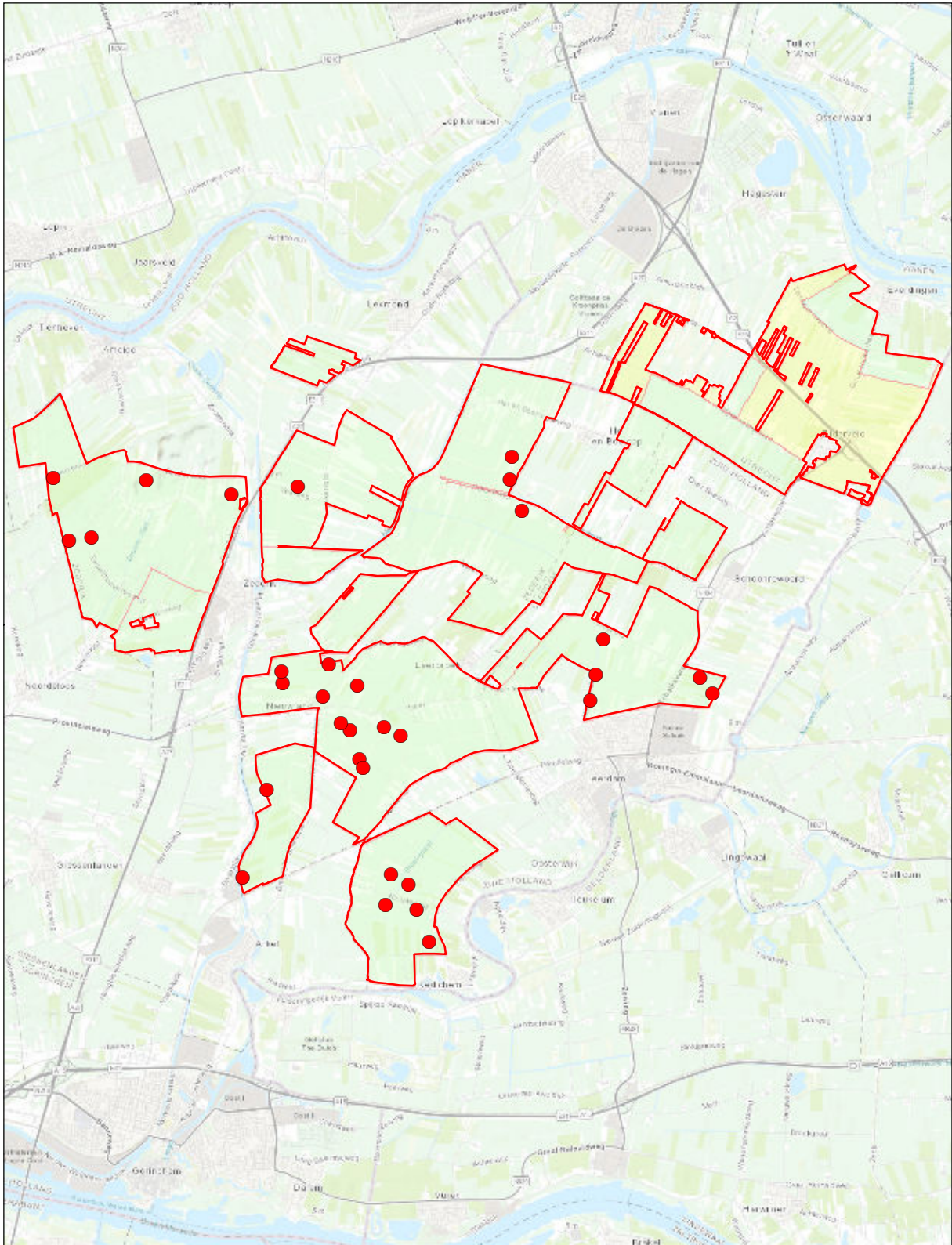
● Veldleeuwerik

18 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

32 territoria

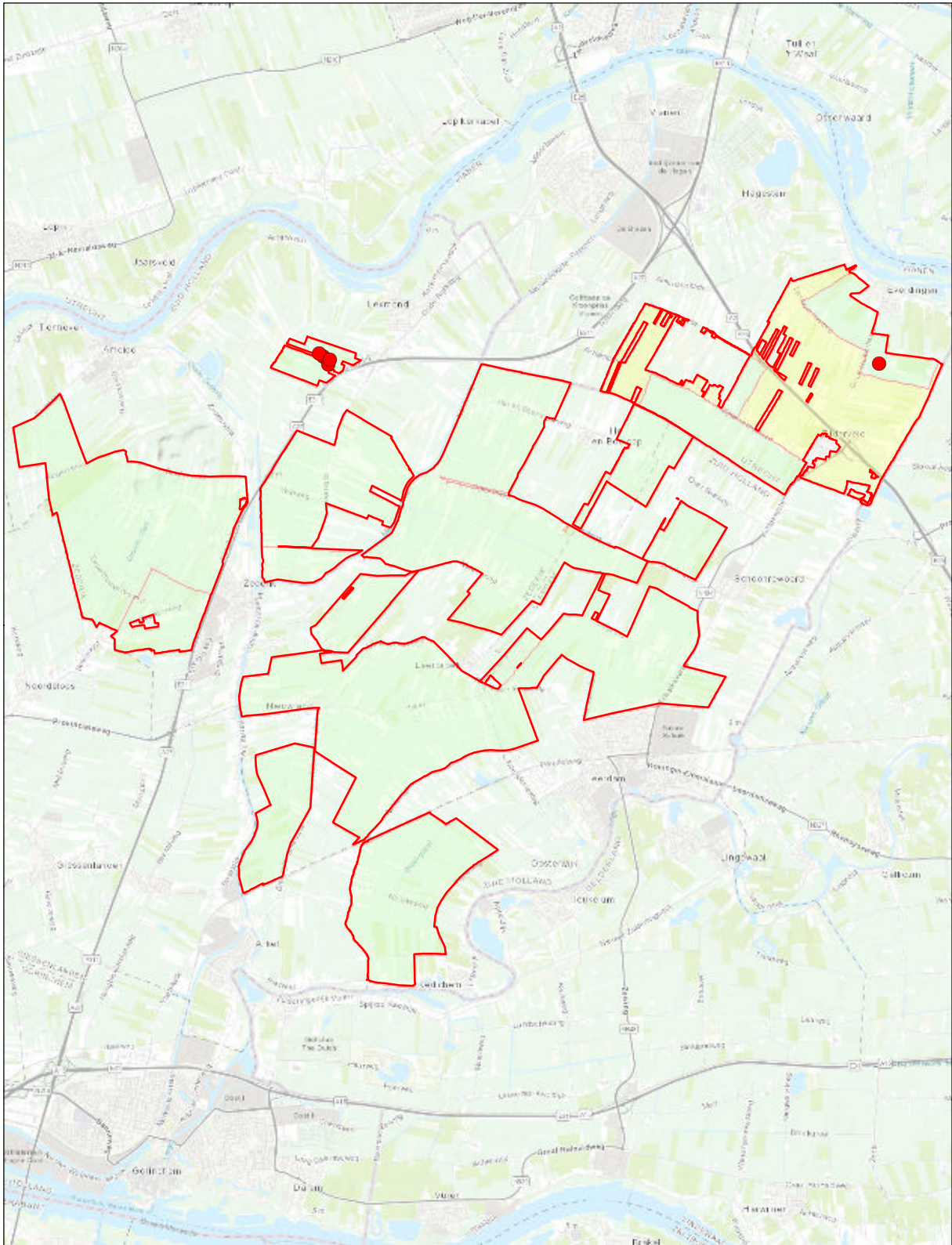
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 4 km

Vijfheerenlanden

Verspreidingskaart 2019

● Gele kwikstaart

5 territoria

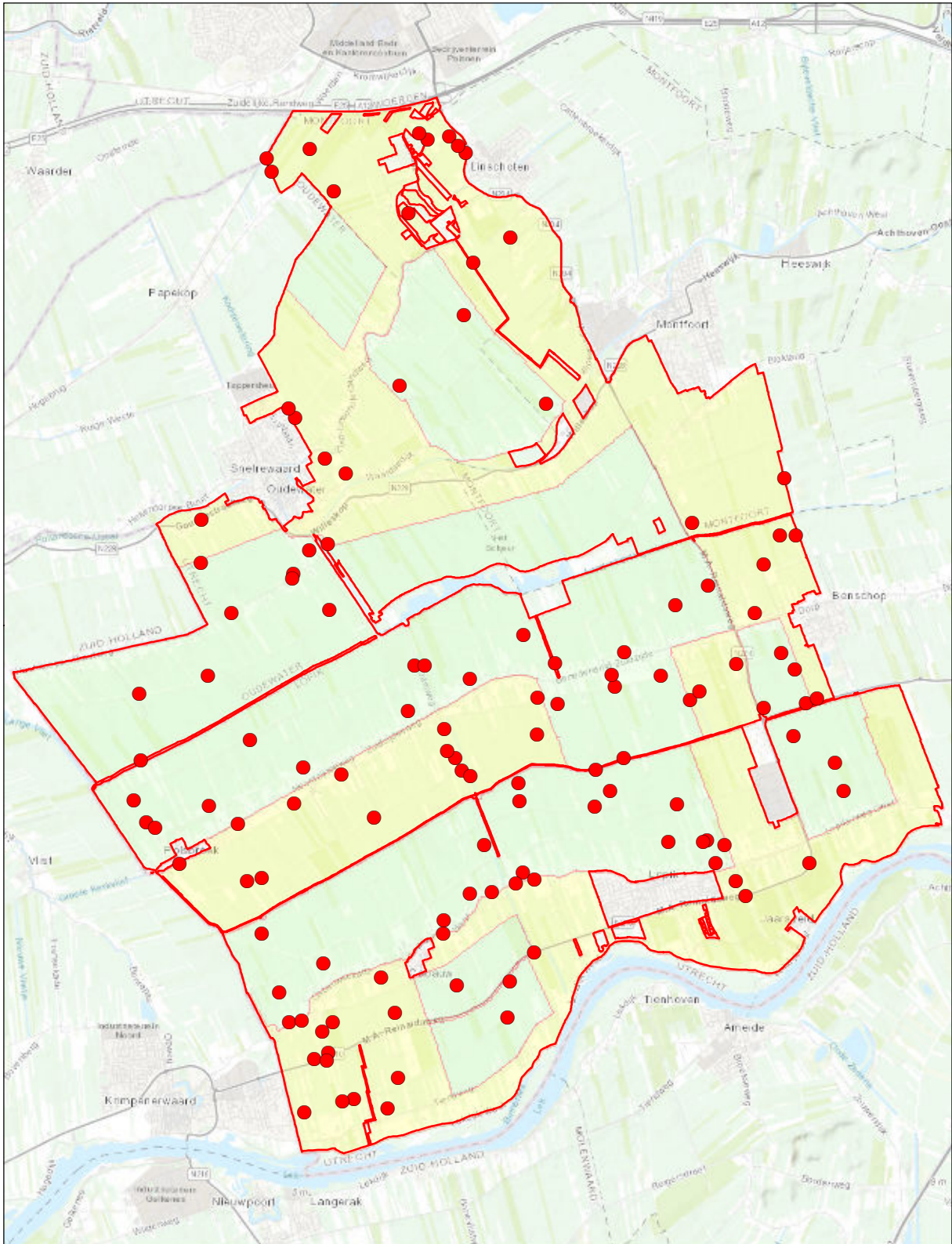
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 4 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Knobbelzwaan

124 territoria

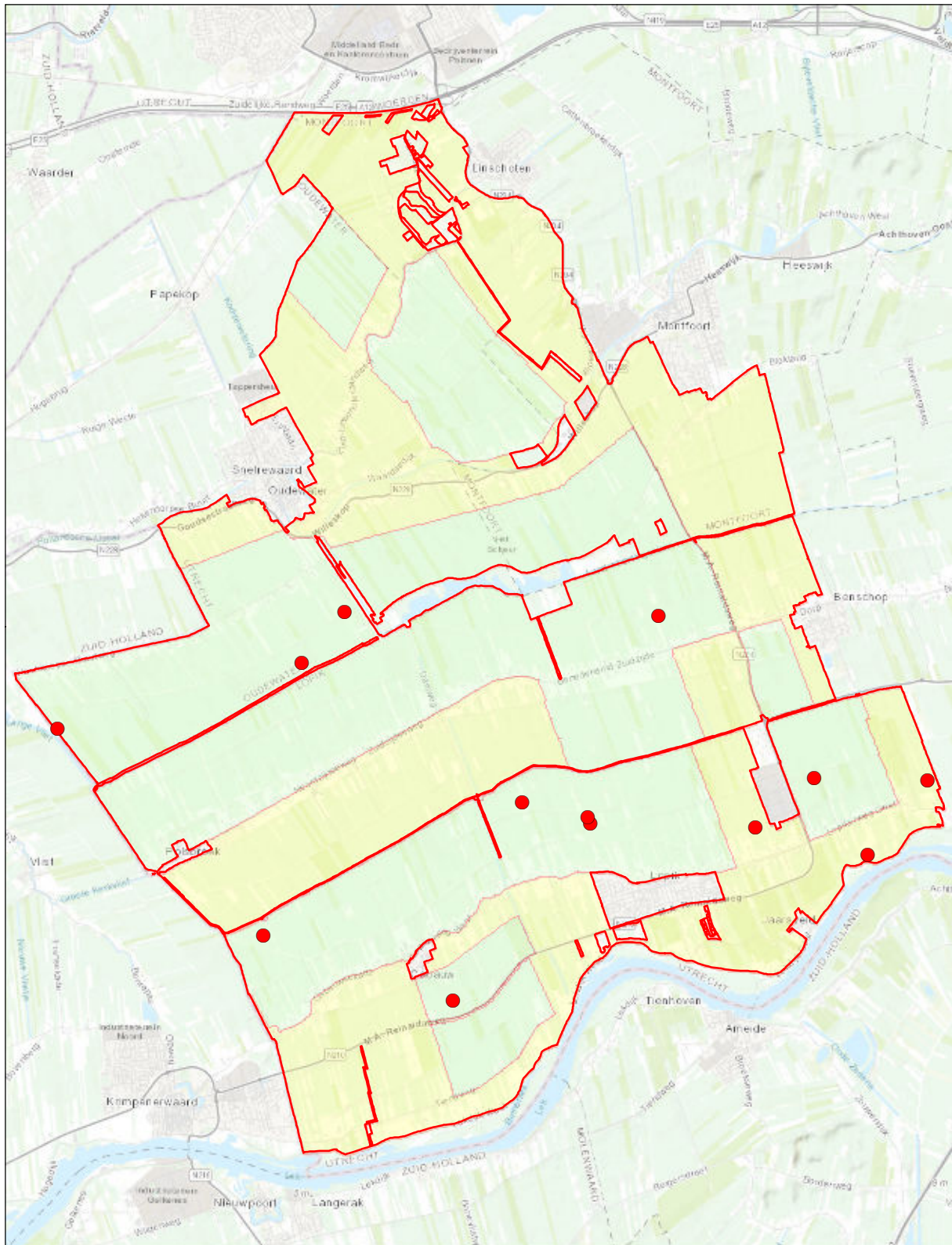
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● **Bergeend**

13 territoria

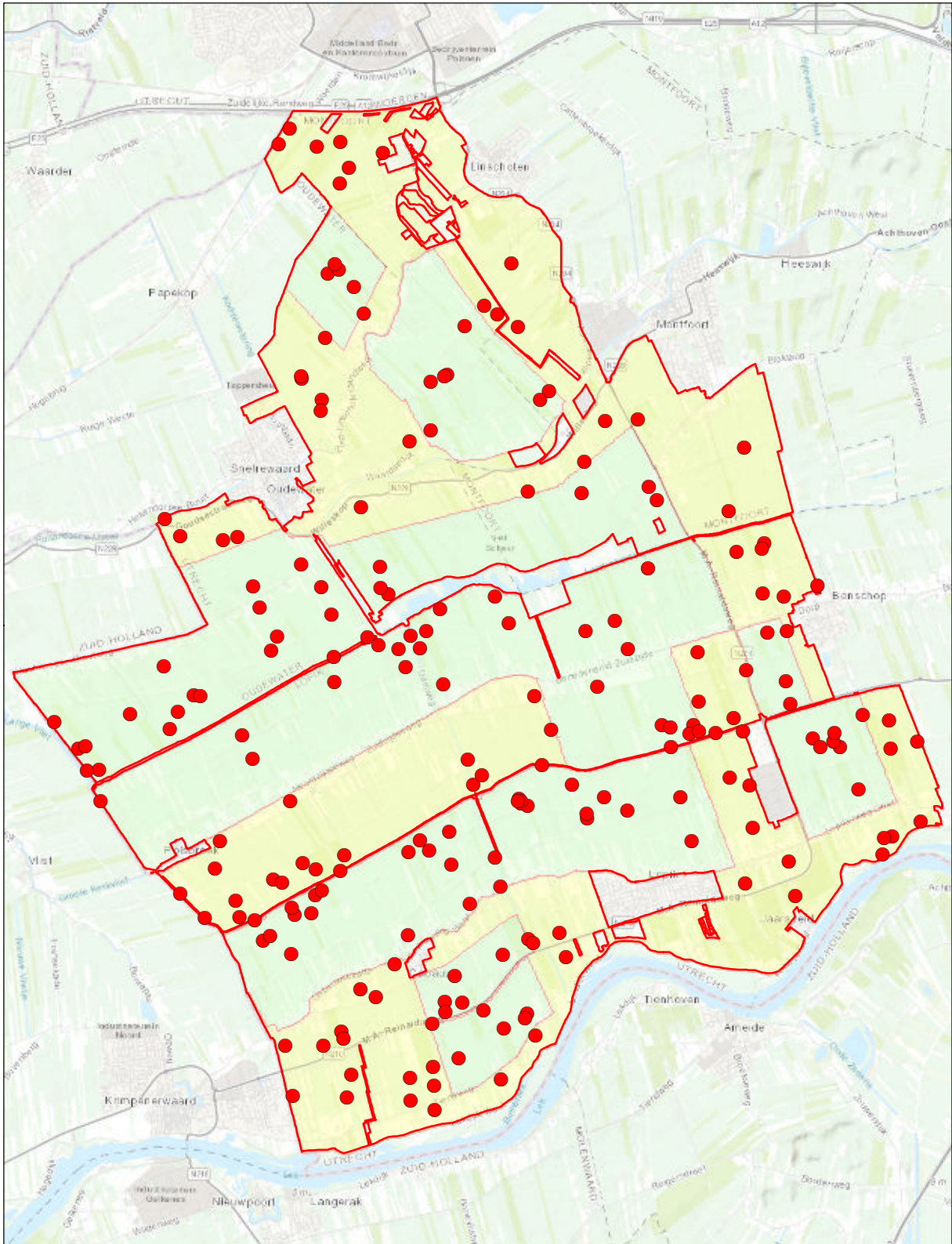
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Krakeend

208 territoria

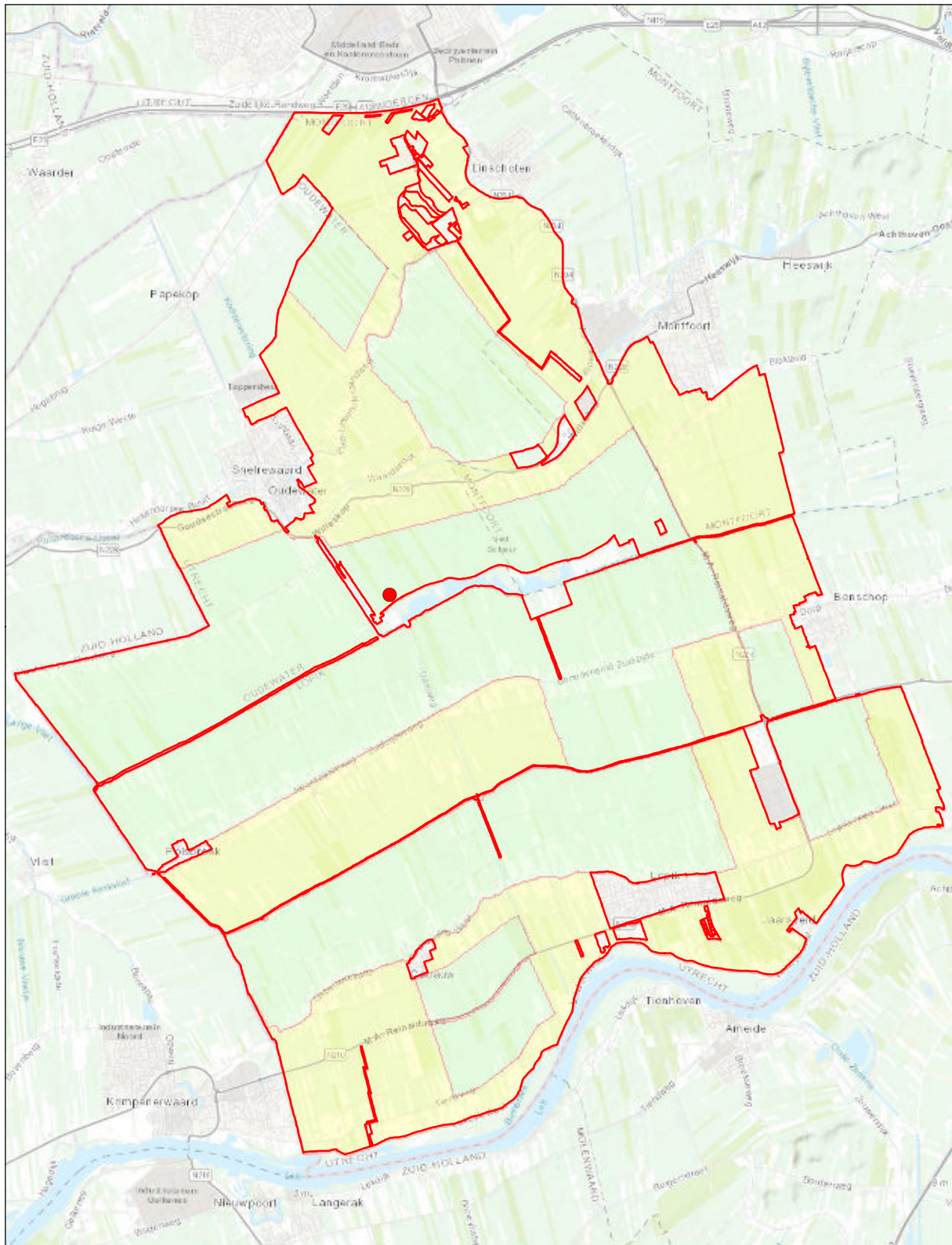
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Wintertaling

1 territorium

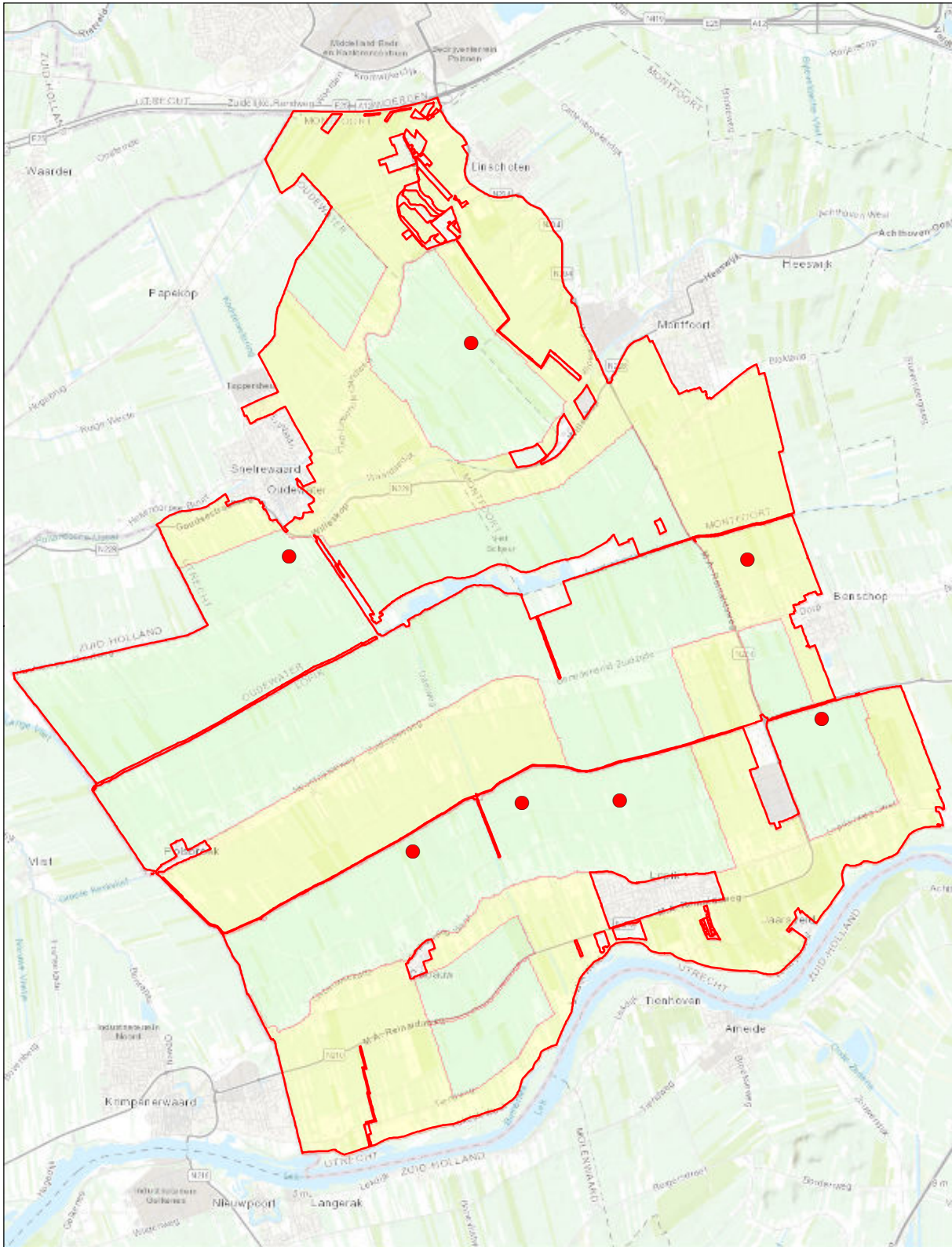
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Zomertaling

7 territoria

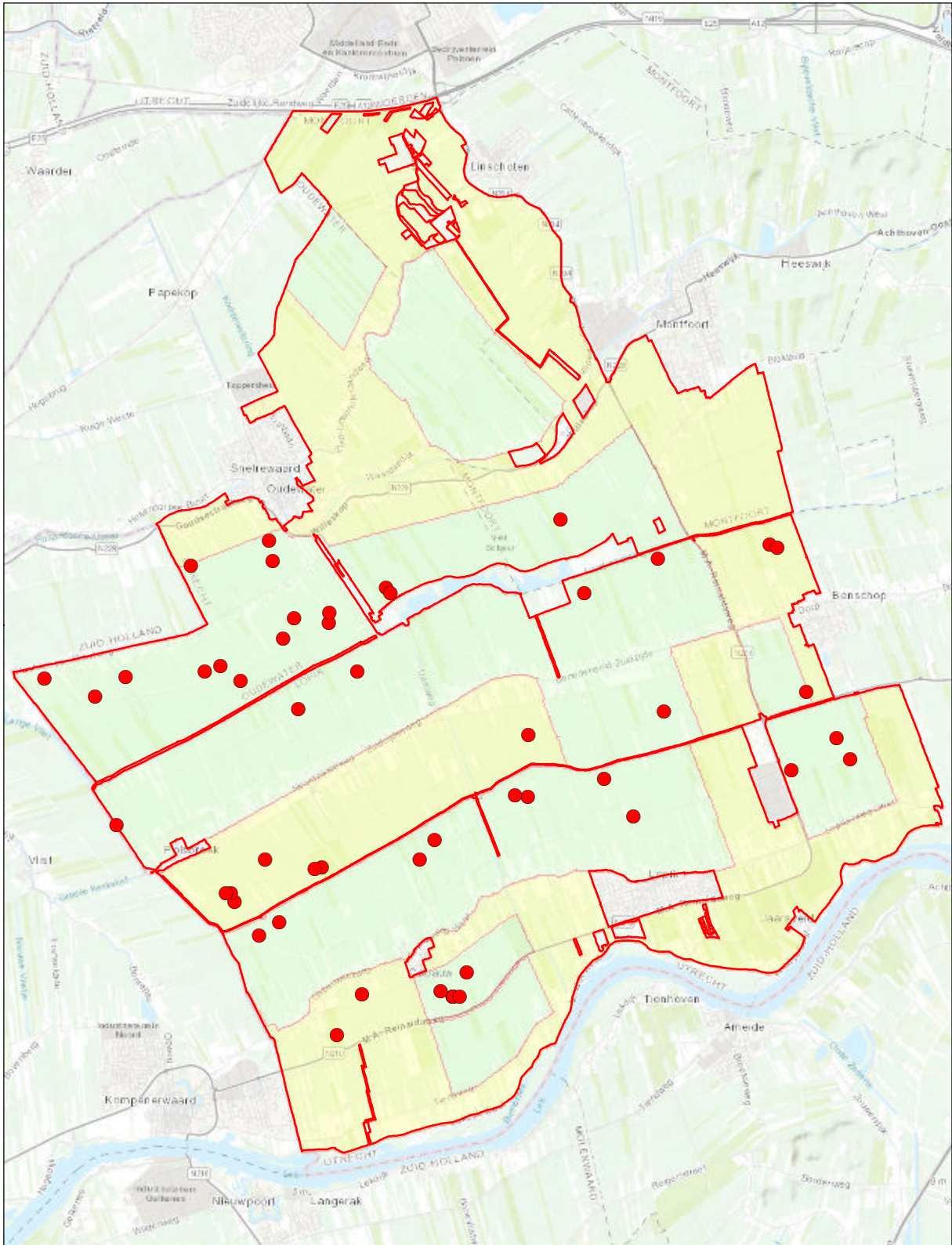
Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

Weidevogelrandzone

0 3,25
km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Slobeend

50 territoria

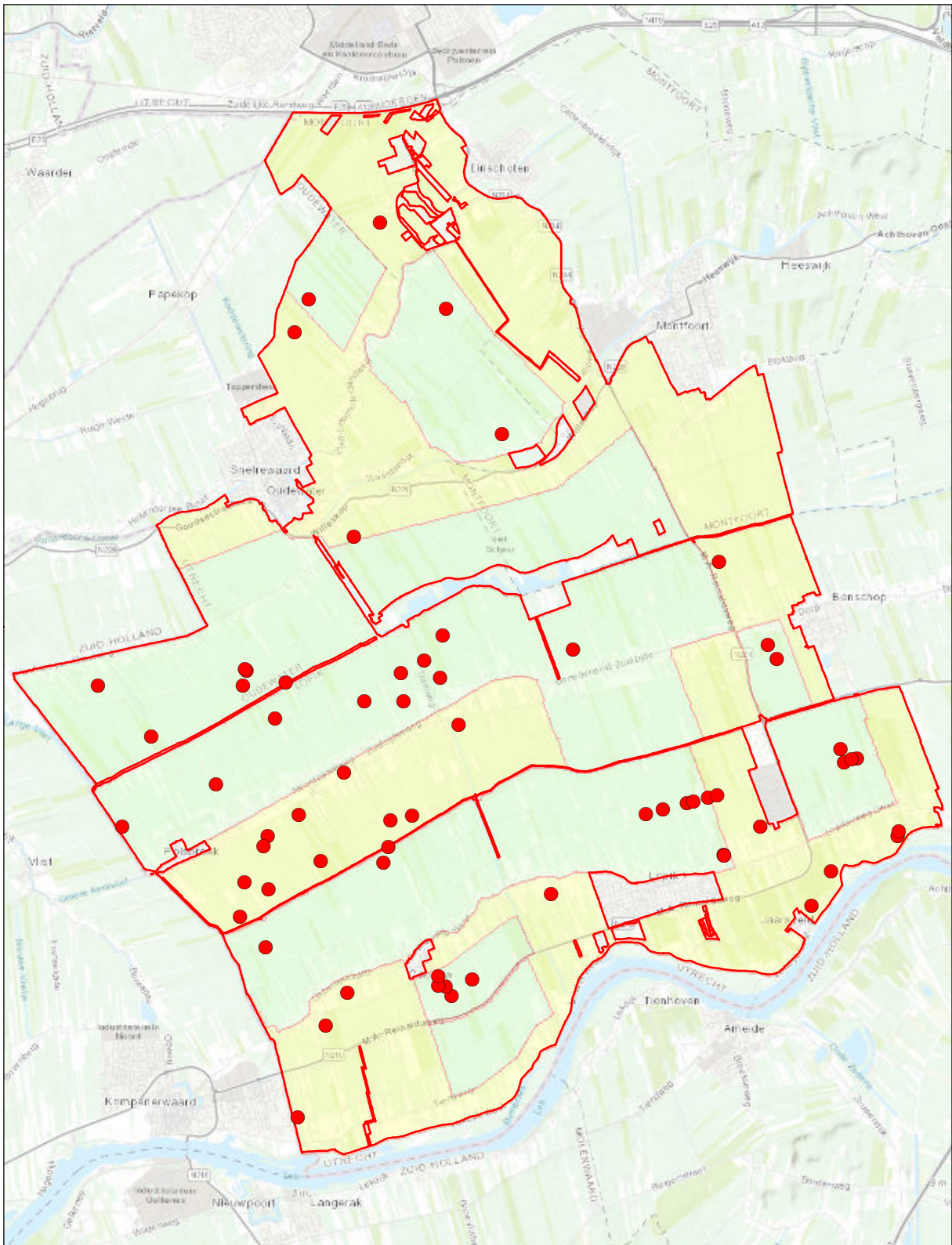
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● **Kuifeend**

65 territoria

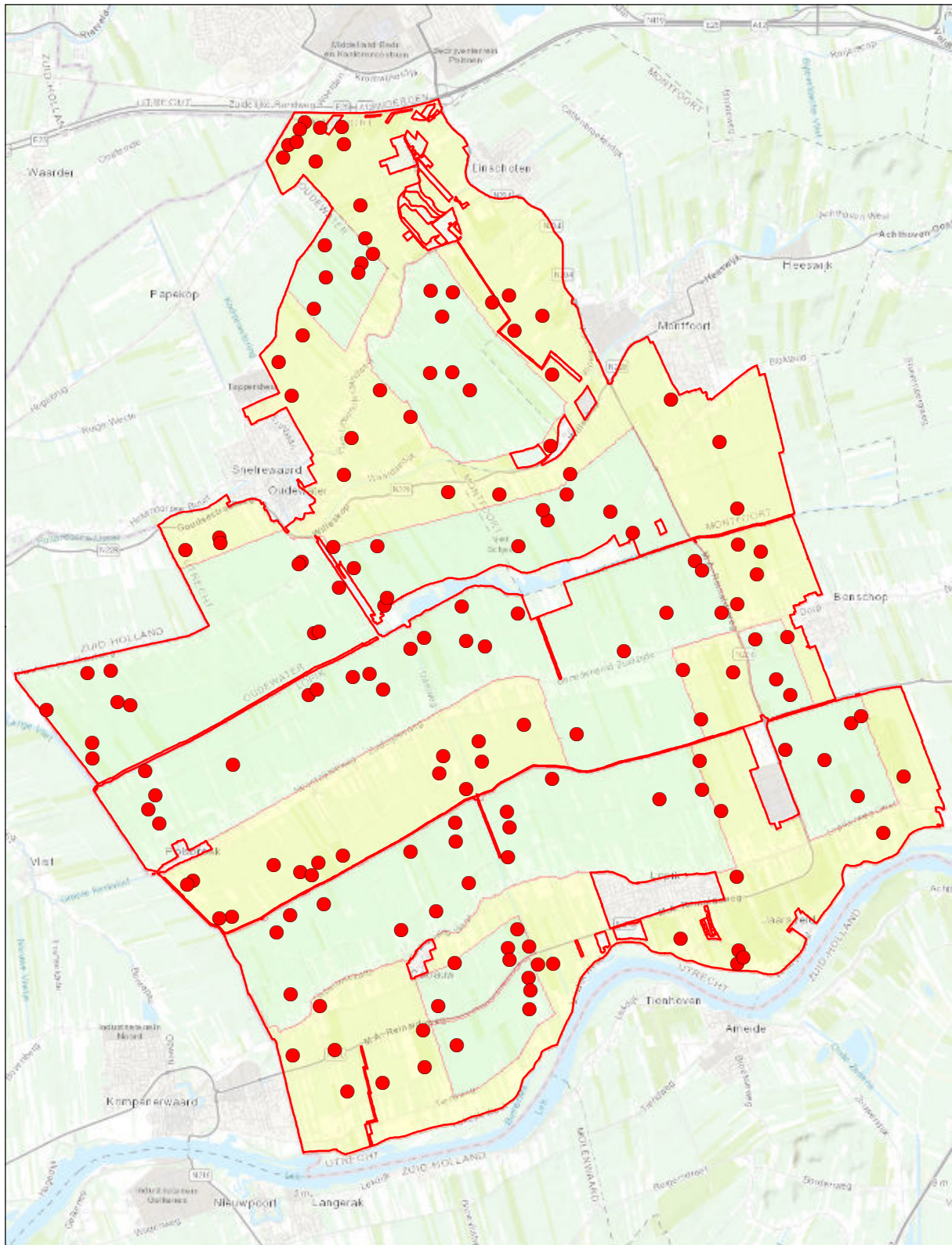
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Scholekster

165 territoria

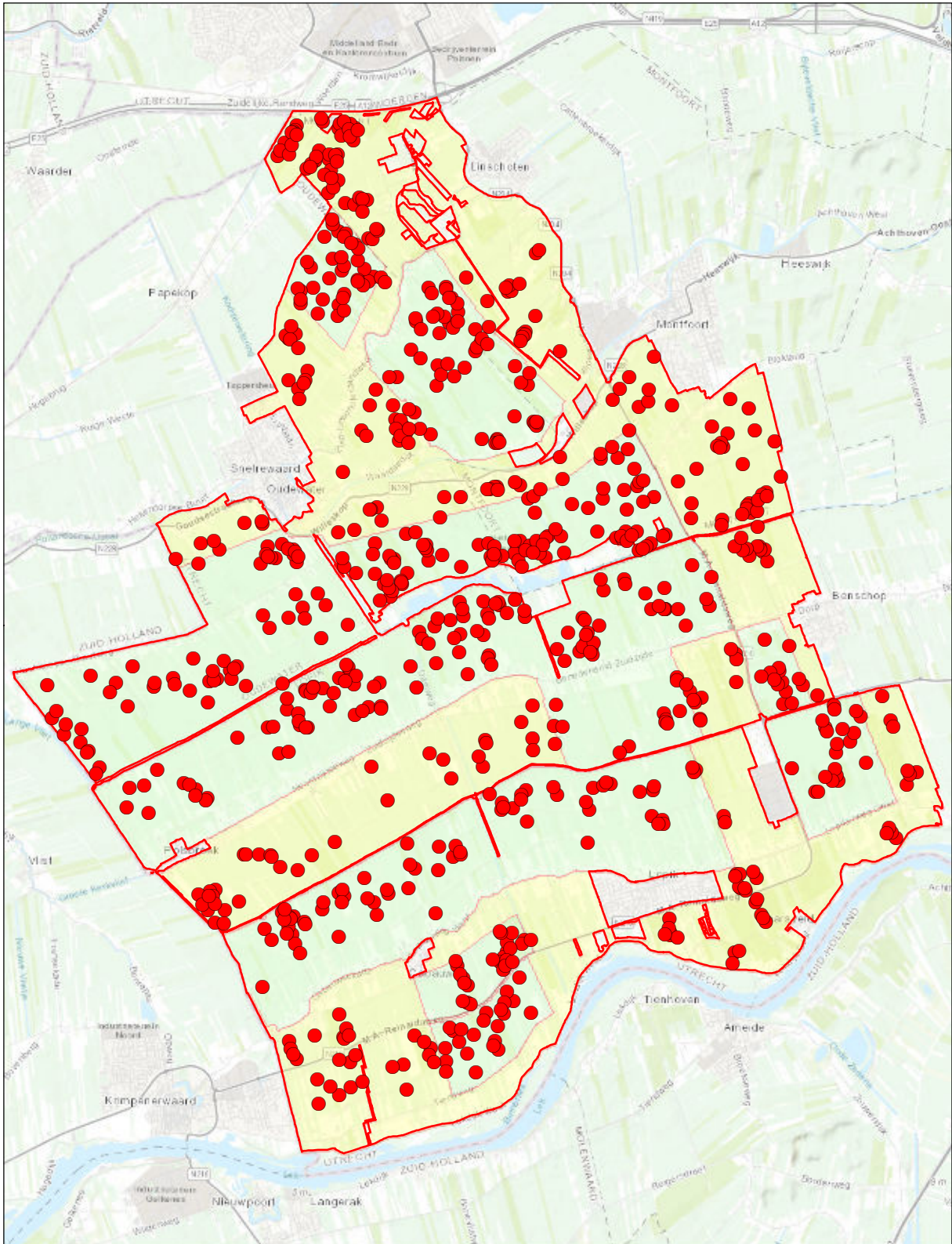
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Kievit

794 territoria

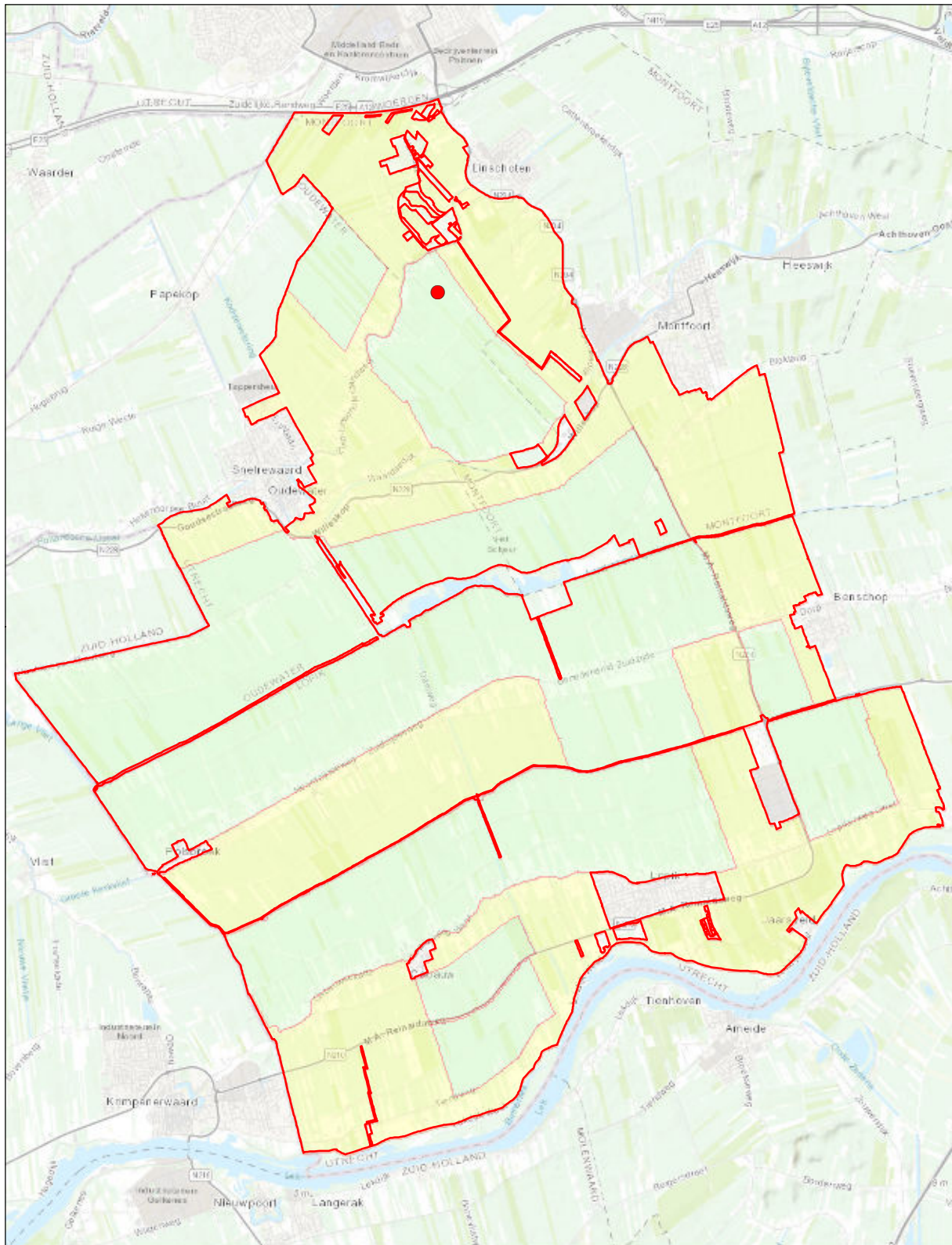
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Watersnip

1 territorium

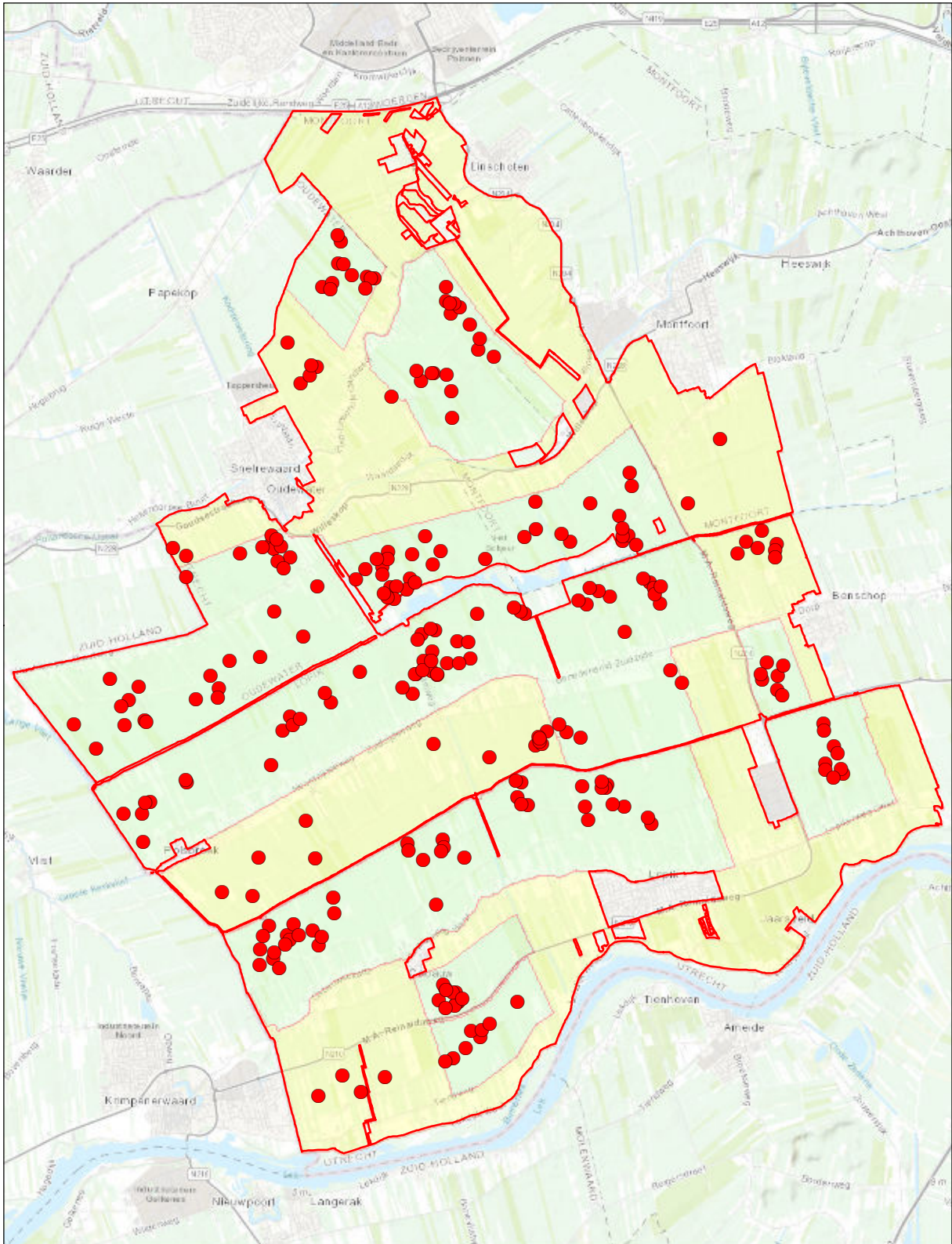
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Grutto

258 territoria

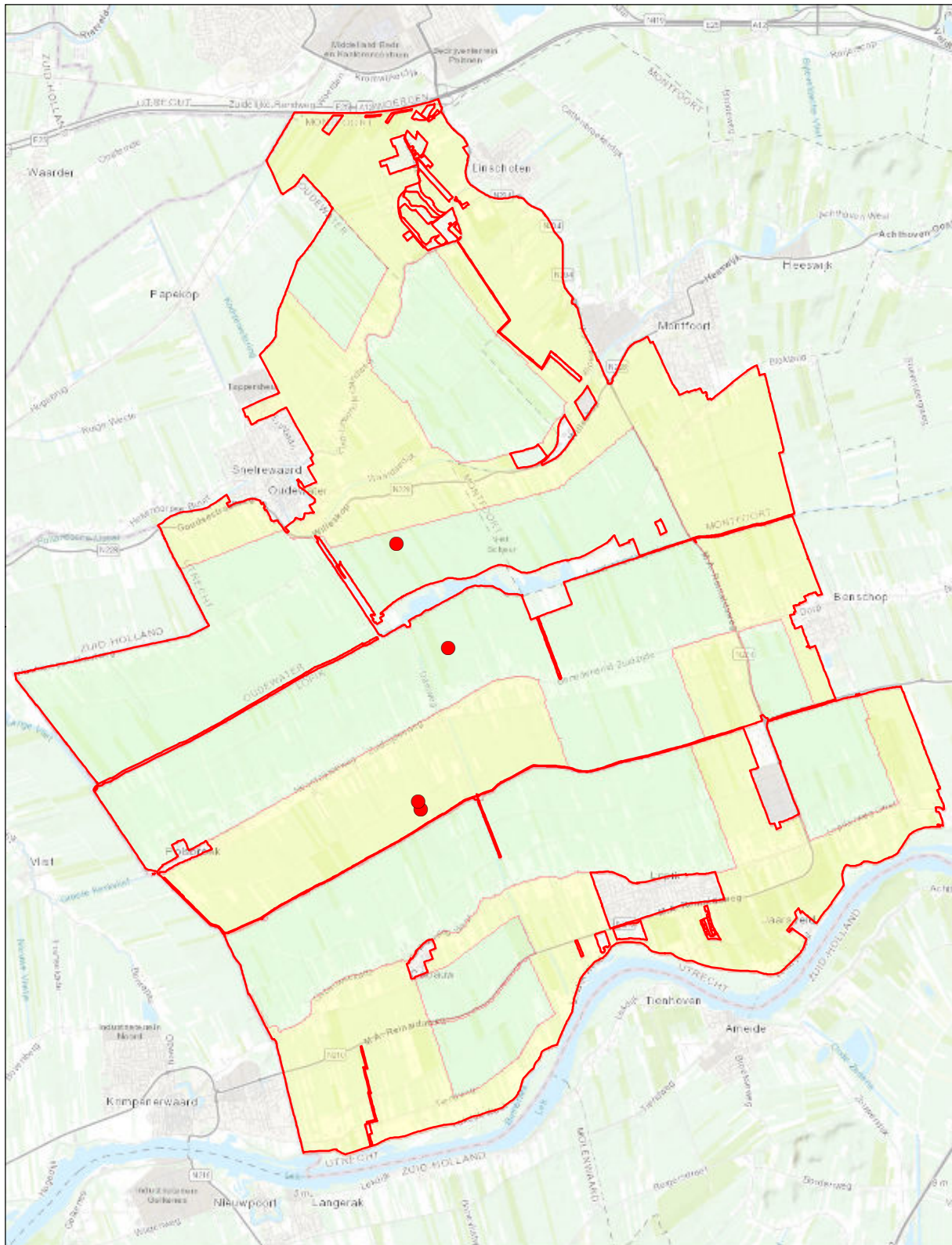
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Wulp

4 territoria

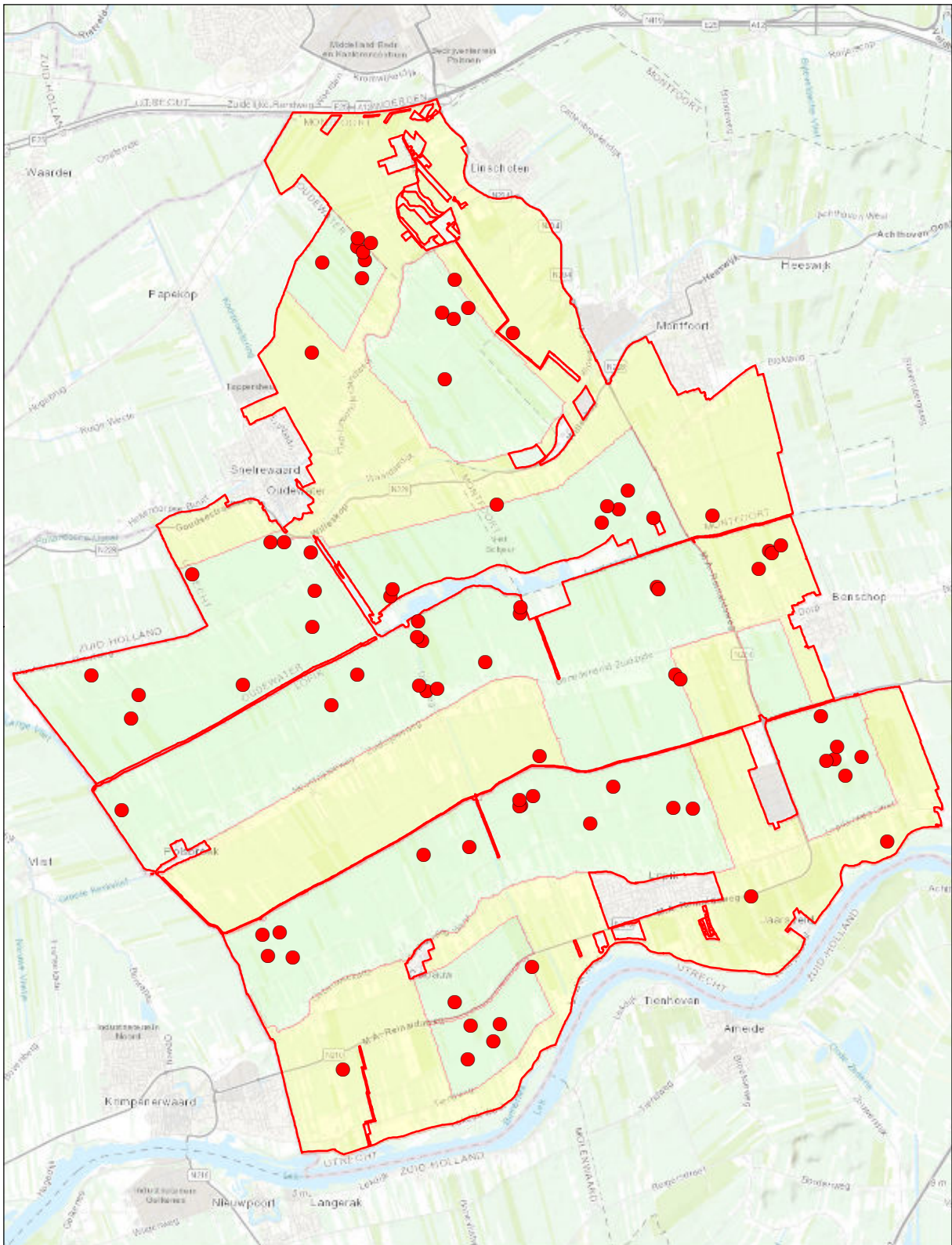
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Tureluur

83 territoria

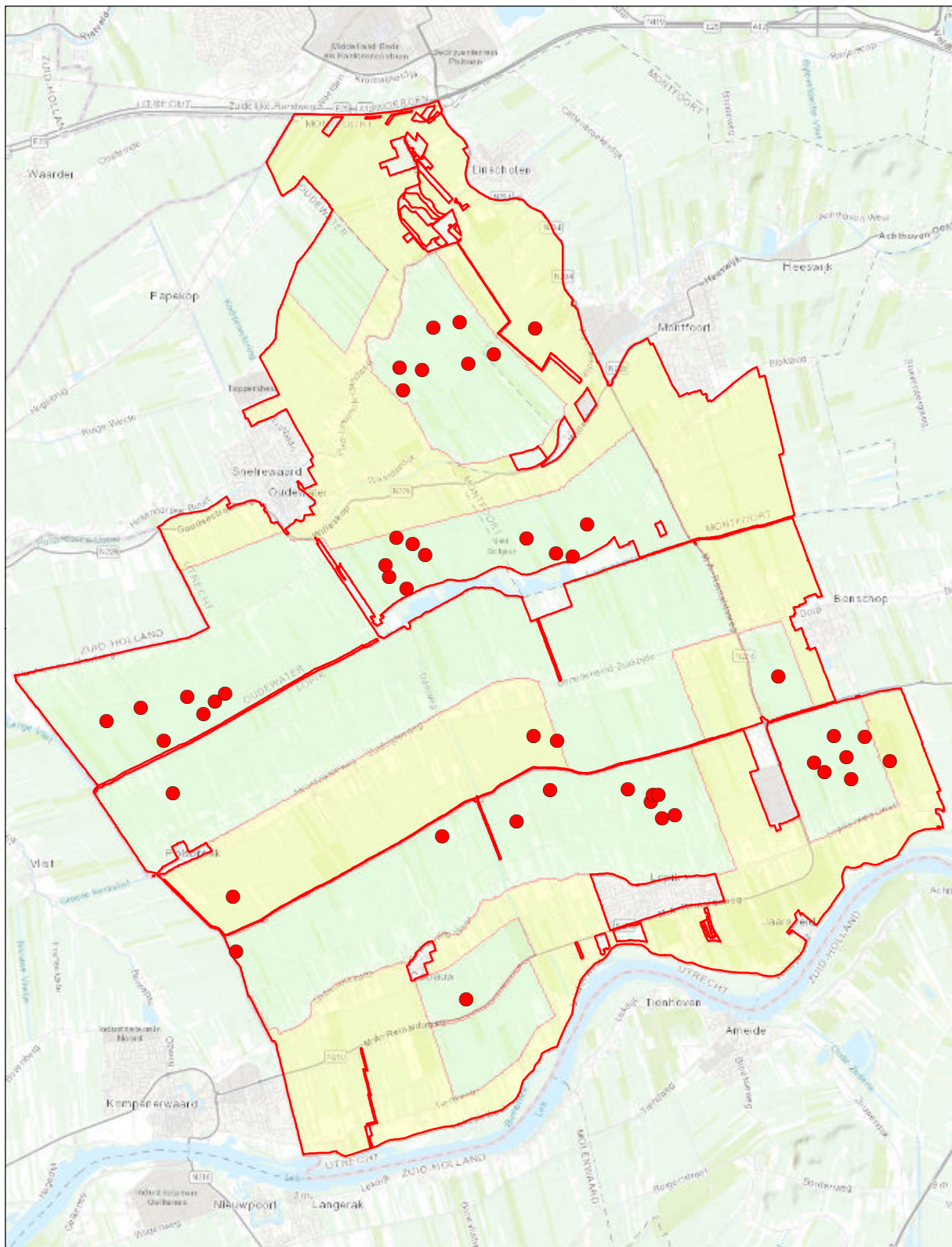
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Veldleeuwerik

48 territoria

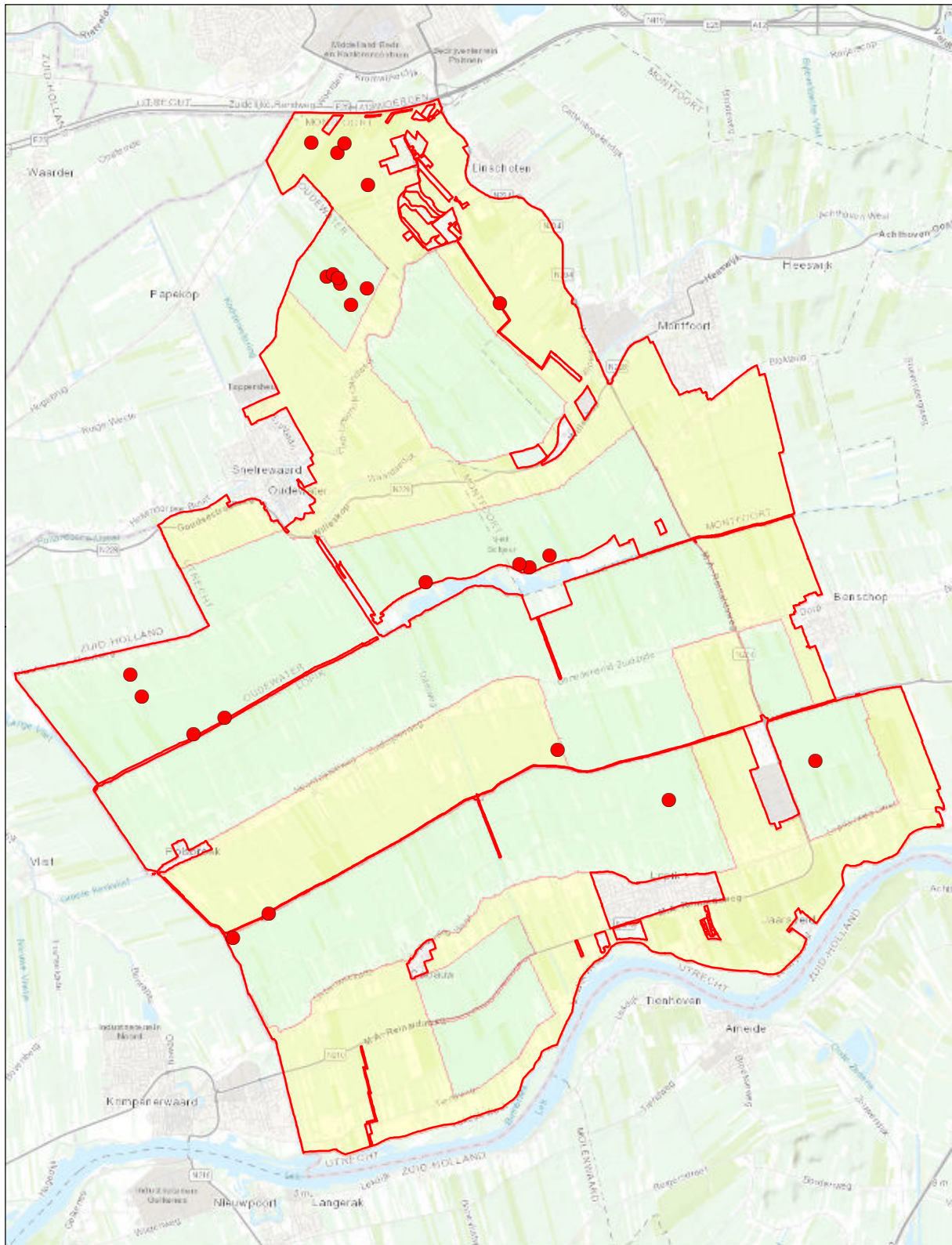
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● **Graspieper**

24 territoria

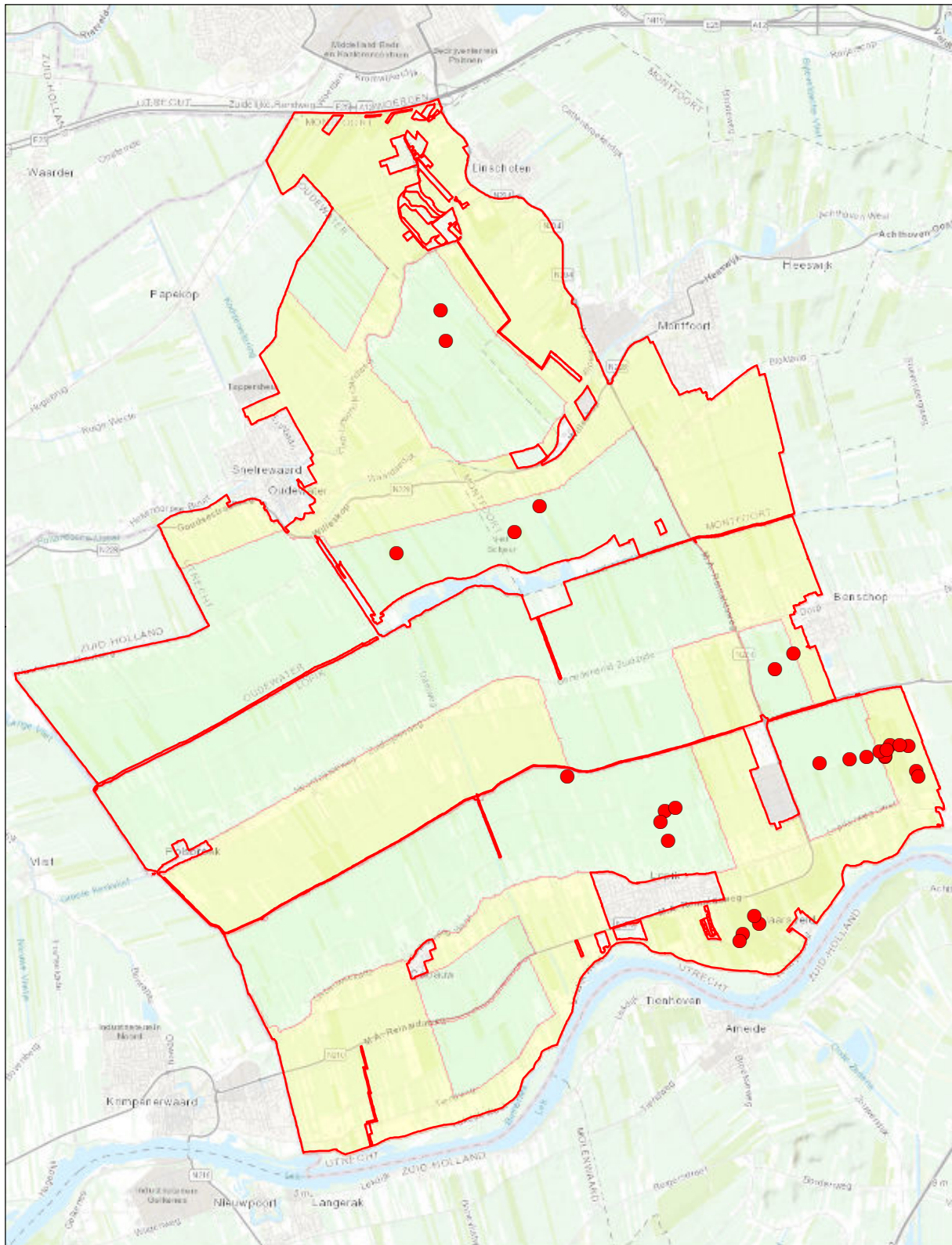
 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25
km

Zuid West

Verspreidingskaart 2019

● Gele kwikstaart

28 territoria

 Weidevogelkerngebied © Kadaster Nederland

 Weidevogelrandzone

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 3,25 km

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl